



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 7 Δεκεμβρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 902

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΜΕΓΑΛΗ ΔΗΜΟΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ «Κ»

Ρυθμιστής η «αντισυστημική» ψήφος

Η ακτινογραφία του πολιτικού σκηνικού, όπως έχει διαμορφωθεί έξι μήνες πριν από τις βουλευτικές εκλογές

Τα αποτελέσματα της 2ης έρευνας της Stratego-IMR για λογαριασμό της «Κ», έξι μήνες πριν από τις βουλευτικές εκλογές, επιτρέπουν από τη μία να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα για διαφαινόμενες

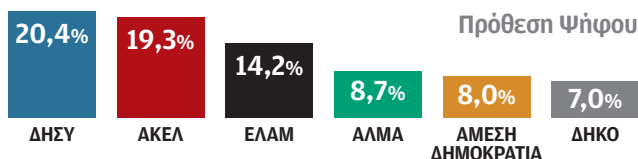
αλλαγές στο πολιτικό τοπίο, οι οποίες τείνουν να γίνουν «σταθερές» καθώς προχωρούμε προς την κάλπη του Μαΐου, από την άλλη, ενισχύουν το συμπέρασμα ότι το περιβάλλον είναι ακόμα ρευστό.

Γεγονός που δύναται να ανατρέψει όσα σήμερα ενδεχομένως να εκλαμβάνονται ως «προδιαγεγραμμένη πορεία». Τη δεδομένη στιγμή, ωστόσο, εκείνο που τα ευρήματα «αποκαλύπτουν» είναι

ένα εντελώς διαφορετικό πολιτικό τοπίο από το υφιστάμενο. Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζει η «βαθμολογία» που δίνουν οι πολίτες στο έργο της κυβέρνησης και στον Νίκο Χριστοδουλίδη. **Σελ. 4-5**

Ανεβαίνει ο Φειδίας, πέφτει ο Οδυσσεάς, εδραιώνεται το ΕΛΑΜ

«Καμπανάκι» για το ΔΗΚΟ που φαίνεται να υποχωρεί στην 6η θέση



Ιστορικά χαμηλά ποσοστά για ΔΗΣΥ - ΑΚΕΛ, χωρίς να χάνουν την «πρωτοκαθεδρία»

Παραμένει ισχυρή η ελπίδα να τα καταφέρουν Volt, ΕΔΕΚ, Οικολόγοι

ΑΝΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

Οι κομματικές ισορροπίες

Ο **προέδρος** προχώρησε αιφνιδιαστικά σε ανασχηματισμό, αλλάζοντας τις ηγεσίες τριών υπουργείων και του υφυπουργείου Πρόνοιας. Ευνοημένο βγαίνει το ΔΗΚΟ. **Σελ. 6**

ΜΙΛΟΥΝ ΣΤΗΝ «Κ»

ΑΛΕΞΗΣ ΒΑΦΕΑΔΗΣ
Επενδύσεις στους αερολιμένες με γνώμονα τη βιωσιμότητα. **Οικονομική, σελ. 4**

ΜΑΡΙΝΟΣ ΜΟΥΣΙΟΥΤΤΑΣ
Ετοιμος να εργαστώ για την εργασιακή ειρήνη. **Σελ. 8**

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

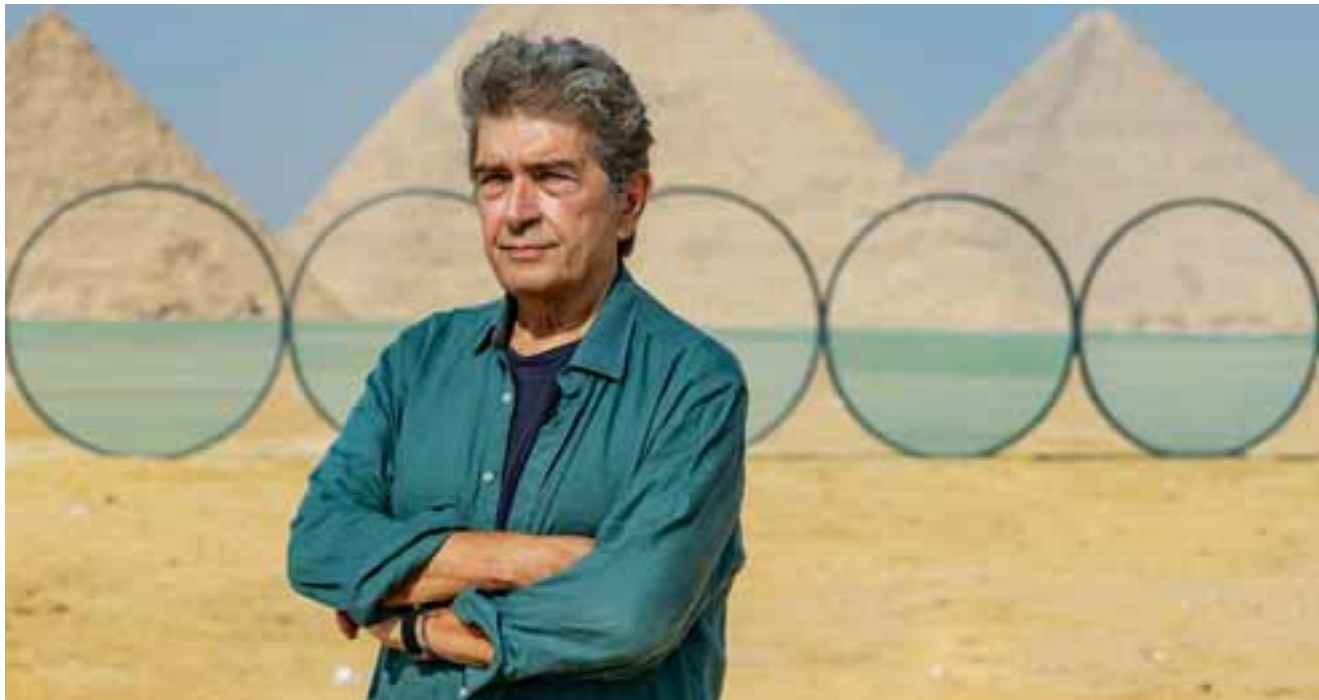
NUROFEN EXPRESS

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΙΝΩ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟΝΟΜΙΟ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΓΛΥΠΤΗ ΚΩΣΤΑ ΒΑΡΩΤΣΟ

Οι ισορροπίες χώρου και χρόνου



Ο **Κώστας Βαρώτσος**, διακεκριμένος γλύπτης και πρώην καθηγητής Εικαστικών Τεχνών στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με την ευκαιρία της αναγόρευσής του ως επίτιμου διδάκτορα της Σχολής Τεχνών, Επικοινωνίας και Πολιτισμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Frederick, μιλάει στην «Κ» για το εμβληματικό του έργο «Ο Ποιητής», τη δημόσια τέχνη και τον δημόσιο χώρο και λέει πως ο δημόσιος χώρος αντιπροσωπεύει τη σχέση που ο κάθε πολίτης έχει με την εξουσία, μιας και αντιπροσωπεύει την εκάστοτε εξουσία. Άρα η σχέση του πολίτη με τον δημόσιο χώρο μπορεί να είναι ήρεμη, αλλά και τραυματική ή συγκρουσιακή. **Τέχνες, σελ. 4**

ΠΙΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΗΠΑ

Τα ουκρανικά διλήμματα

Το διπλωματικό παιχνίδι γύρω από την Ουκρανία έχει οδηγήσει την Αθήνα σε έναν αγώνα τήρησης ευαισθητών ισορροπιών. Οι Αμερικανοί έχουν θέσει πιεστικές προθεσμίες στους Ευρωπαίους για συμμετοχή στο ταμείο PURL. **Σελ. 19**

ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΩΝ

Μαύρες τρύπες» για τη Ν.Δ.

Οι **φωνές** από τα μπλόκα των αγροτών και οι πολιτικές τους συνέπειες. Πώς σχεδιάζει να εκτονώσει την κρίση η ελληνική κυβέρνηση, η οποία δεν έχει μόνο να διαχειριστεί μια διαμαρτυρία στον δρόμο, που θα εκτονωθεί. **Σελ. 18**

ΣΚΑΝΔΑΛΟ

Βαρομετρικό χαμηλό σκεπάζει Ούρσουλα και Ε.Ε.

Ανσυχίες ότι το διαφαινόμενο σκάνδαλο Μογκερίνι-Σανίνο θα προκαλέσει νέο κύμα αμφισβήτησης, αντανακλώντας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και στην πρόεδρό της, ενώ θα ενισχύσει την τάση απαξίωσης του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, ενισχύοντας και εθνικιστικούς κύκλους. **Σελ. 10**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Παραδοξότητα

Τα ευρήματα της σημερινής δημοσκοπήσης πρέπει να απασχολήσουν την επικοινωνιακή ομάδα του Προέδρου Χριστοδουλίδη. Καθώς, αν και βελτιωμένη, έστω ελαφρώς, η ικανοποίηση των πολιτών από την απόδοση της κυβέρνησης, παρότι η ικανοποίηση σε αρκετούς τομείς διακυβέρνησης –έστω ελαφρώς πάλι– βελτιώθηκε, παρότι η ικανοποίηση για την εξωτερική πολιτική φτάνει το 55% και παρόλο που η θετική γνώμη στην εικόνα του σημείωσε 4% άνοδο, εντούτοις ποσοστό 56% απορρίπτει τον τρόπο με τον οποίο ο Νίκος Χριστοδουλίδης εκτελεί τα καθήκοντά του. Οι λόγοι ορατοί μεν, δεν τους βλέπουν δε.

ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΦΡΟΥΡΑΣ

Η λίστα που πέρασε από το Υπουργικό

Η **«Κ»** παρουσιάζει τα οπλικά συστήματα που ζητάει η Ε.Φ. μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος ασφάλειας. Η λίστα που πέρασε από το Υπουργικό περιέχει τα συστήματα

που η χώρα μπορεί να προμηθευτεί από την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία, χρησιμοποιώντας ευρωπαϊκούς πόρους υπό τη μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους. **Σελ. 9**



ΑΛΛΗ ΜΑΤΙΑ

55 χρόνια μετά ξανά κάλεσμα

Το προσκλητήριο του ζεύγους Δημήτρη και Ειρήνης Κωνσταντίνου από το Δίκωμο επέστρεψε ξανά στα χέρια τους, μετά από 55 χρόνια. Ο γάμος τους έγινε στον Προφήτη Ζαχαρία του Πάνω Δικώμου, στις 4 Οκτωβρίου 1970. **Σελ. 16**



ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΤΣΙΚΟΝΟΥΡΗΣ

Μιλάει στην «Κ» για το «Γάλα»

Ο **θεατρικός** συγγραφέας Βασίλης Κατσικονούρης με αφορμή τις παραστάσεις του έργου του «Το Γάλα», από το Θέατρο Λέξη, σε σκηνοθεσία Μαρίνας Βρόντη, μιλάει για το θέατρο, την κοινωνία και για το τι τον φοβίζει στην εποχή μας. **Τέχνες, σελ. 8**

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

OWN IT

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Εκπαιδεύοντας τη Θεοπίστη

Η συνταξιούχος θεολόγος Θεοπίστη, θυγατέρα του πατρός Θεοφυλάκτου και χήρα του θεορπαίχτη Θεοκλή Θεοδούλου, είναι μια γυναίκα με παρελθόν. Βεβαρημένο παρελθόν φρεν, καθώς ερωτεύτηκε και παντρεύτηκε τον ακατονόμαστο στην τρυφερή ηλικία των 18 ετών. Όταν ο Θεοκλής τα κακάρωσε, η Θεοπίστη μπόρεσε επιτέλους, ελεύθερη από τα δεσμά του γάμου, να αφιερωθεί στις δύο μεγάλες της αγάπες: τον Θεό και το ποκερίτζε. «Πρέπει όμως να απελευθερωθείς και από τα βαρίδια του παλαιού κόσμου» επέμεναν οι φιλενάδες της. Πλην, όμως, για τη Θεοπίστη τα πράγματα δεν ήταν τόσο απλά...

Ο κόσμος της Θεοπίστης ήταν δομημένος με παλιά στέρεα υλικά: φορούσε την ίδια δίκρωμη γόβα Chanel νούμερο 36, μάθαινε τα νέα από το πρώτο πρόγραμμα του ΡΙΚ και αρνιόταν πεισματικά να ενδώσει στη βαρβαρότητα των κοινωνικών δικτύων. Όσπου ξημέρωσε μια μέρα όπου ανακάλυψε σκαρισμένη ότι η ζωή την προσπέρασε με φόρα. «Ποιος είναι ο Δημήτρης Μπάρος;» ψέλλισε ντροπισμένη. «Δεν ξέρεις ΤΟΝ Δημήτρη Μπάρο;». «Ομολογώ πως δεν ξέρω την τύφλα μου...». «Ο κόσμος αλλάζει, Θεοπίστη. Εσύ;» έθεσε το αμείλικτο ερώτημα η Ιουλία κι ευθύς άρχισε τα ταχύρρυθμα μαθήματα ΤikTok. «Θα μελετάς μία ώρα ημερησίως και στο τέλος της βδομάδας θα εξεταστείς στα SOS», ξεκαθάρισε η δασκάλα με τα ψαρά μαλλιά και της έκλεισε το τηλέφωνο.

Η στιγμή που η Θεοπίστη έβγαλε από την πρίζα το γαλάζιο τηλέφωνο σήμανε το τέλος μιας ολόκληρης εποχής. Τώρα πια ήταν έτοιμη να προσχωρήσει στο χαοτικό digital σύμπαν, οπότε αρχή έκανε από τα πουλέν του TikTοk. «Τουτέστιν;» την προκάλεσε η Ιερά Εξέταση (Ιουλία - Καλαμαρού - Κουλλίτσα) κοιτώντας την αυστηρά. «Τον Δημήτρη Μπάρο, άξιο τέκνο της λεβεντογέν-



Η απόφαση της Θεοπίστης να αποσυνδέσει το γαλάζιο τηλέφωνο άνοιξε τον δρόμο για την εισαγωγή της στην digital εποχή.

νας Πάφου», απάντησε η μαθήτριά Θεοπίστη.

«Στο βίντεο εμφανίζεται ο Δημήτρης Μπάρος με αλεξίσφαιρο γιλέκο το οποίο δένει με αποφασιστικές κινήσεις alpha male», είπε η Θεοπίστη Θεοδούλου, κερδίζοντας τον θαυμασμό των δασκάλων της. «Και μόνο για το alpha male αξίζεις έπαινο!» ενθουσιάστηκε η Ιουλία. «Και τι λέει ο αθλητικός υποψήφιος της Άμεσης Δημοκρατίας;».

«Μπορούν να πυροβολούν όσο θέλουν. Φορούμε αλεξίσφαιρο, δεν νιώθουμε τίποτε, πείτε στους υπο-

κρίτες αντέχουμε την πίεση. Είχα απολυτήριο λυκείου 19,5 (...) έβγαλα αγώνα Ironman με ένα μήνα προετοιμασία (...) Χωρίς εσάς είμαι ένα τίποτε. Ζητώ ταπεινά τη βοήθειά σας (...) Και να θυμάστε, δεν φοβόμαστε κανένα, μονάχα τον Θεό». Το τελευταίο με τον Θεό μίλησε κατ' ευθείαν στην καρδιά της Θεοπίστης.

«Σε άλλα νέα;» ρώτησε η Ευγενία η Καλαμαρού την εκπαιδευόμενη. «Σε άλλα νέα ο Αβραάμ Θεμιστοκλέους, αν τον έχετε ακουστά...». «Είσαι τρελή, παιδί μου; Γίνεται να μην ξέρουμε τον Αβραάμ, ο οποίος εκτός από φωτογενής ήταν και ιδρυτικό

στέλεχος του ΑΛΜΑ;». «Από το οποίο αποχώρησε με ελαφρά πηδηματάρια και τώρα ζητάει τη γνώμη των followers του αν πρέπει να πολιτευτεί με την Άμεση Δημοκρατία». «Κι ενώ ο κυπριακός λαός αναμένει με κομμένη την ανάσα, ο Φειδίας τι λέει γι' αυτό;».

«Ο Φειδίας, ως ηγέτης, κρατάει τις αποστάσεις του αλλά προέβη σε δύο βαρυσήμαντες πολιτικές πράξεις. Πρώτον, φιλήθηκε με τη Στυλιάνα, ντυμένοι matchy-matchy μπροστά από το χριστουγεννιάτικο δέντρο τους και δεύτερο έκανε άλλο βίντεο, επίσης με τη Στυλιάνα, όπου εκείνη

βαφόταν κι εκείνος εξηγούσε γιατί δεν μπορεί να μιλήσει για το Κυπριακό». «Αλήθεια, γιατί;». «Επειδή, όπως σχολίασε η Στυλιάνα πολύ ενοχλημένη: Γιατί σε ρωτούν εσένα για το Κυπριακό; Ας ρωτήσουν τον Πρόεδρο». «Καταγράφηκε».

«Τι άλλο έμαθες Θεοπίστη;» επανήλθε στην εξέταση η δασκάλα Ιουλία. «Εμαθα για την ύπαρξη ενός υποψηφίου, ο οποίος φοράει περούκα αφάνα και κάνει ποδόηλο ενώ μιλάει στην κάμερα. Μετά βγάξει την αφάνα και λέει την ιστορική στάκα: "Για να αφανίσουμε το σύστημα και το κατεστημένο". Εμαθα και

έναν άλλον με σλόγκαν "Ένας από ΕΣΑΣ για ΕΣΑΣ", αλλά και έναν άλλον που απειλεί: "Θα πάω με τράκτορ στη Βουλή". Όλοι αυτοί φυσικά από το κόμμα του Φειδία». «Ονόματά;». «Ποιον κόφτουν τα ονόματα, μάνα μου;».

«Εκτός κι αν είναι σύζυγος πολιτικού αρχηγού, οπότε κόφτει και παρακόφτει». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν το βίντεο της Εύας Κυριάκου Χρίστου, η οποία μιλάει μπροστά από το άγαλμα της μάνας και λέει με στεντόρεια φωνή: "Η γυναίκα, η μάνα, η ψυχή και η καρδιά του κόσμου (...) αυτή που αγαπά, που στηρίζει, που σπκώνεται (...) Μαζί δυνατές, μαζί ασταμάτητες - Δύναμις Γυναίκων, η φλόγα μας". Και μετά ακούγονται τα μπράβο που την αποθεύνουν». «Η εκφορά του λόγου δεν είναι πάντως το δυνατό χαρτί της κυρίας Χρίστου». «Ποιον κόφτουν τα ελληνικά των ελληνόψυχων, μάνα μου;».

«Κάτι από τα υψίπεδα της Αριστεράς και της Προόδου, έχεις να μας παρουσιάσεις;» ρώτησε η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού. «Εκτός από το βίντεο του Χρίστου Χριστοφίδη που εγκαινιάζει τη χριστουγεννιάτικη φωταγώγηση σπιτιού στον Στρόβολο;». «Σπιτιού;». «Ναι, σπιτιού». «Εκτός απ' αυτό» αναστέναξε η Κουλλίτσα. «Έχουμε για γκραντ φινάλε το βίντεο της υποψήφιας με το ΑΚΕΛ ηθοποιού Δανάης Χρίστου, η οποία ερμηνεύει τον ρόλο της ζωής της. Απολαύστε υπεύθυνα...».

«Την ώρα που ανακοίνωσα την υποψηφιότητά μου ο κόσμος άρχισε να με ρωτά "γιατί ρε Δανάη θέλεις μια θέση στη Βουλή;". Τζιαι η απάντηση είναι απλή: Εβαρέθηκα... Εκουράστικα... Εκουράστικα να ζω σε ένα σύστημα που εξυπηρετεί μόνο τους λίιους». «Εύγε, Θεοπίστη!» αποφάνθηκε ομόφωνα η εξεταστική επιτροπή. «Αριστα!».

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

7-12-1935



Ντεσσιέ: Τα θύματα του βομβαρδισμού του Ντεσσιέ εκ των ιταλικών αεροπλάνων ανέρχονται εις τεσσαράκοντα στρατιώτες, πολίτες, γυναίκες και παιδιά. Εγιναν τρεις συνεχείς αεροπορικοί επιθέσεις. Κατά την πρώτην επίθεσιν ο αυτοκράτωρ Χαϊλέ Σελασιε επέμενε να μείνι πλησίον του αντιαεροπορικού πυροβόλου, το οποίον ο ίδιος εχειρίζετο, εκτεθειμένος εις τας εχθρικές βόμβας. Το περιβάλλον του τον έπεισε με μεγάλην δυσκολίαν ν' αποσυρθῇ εις εγγύς καταφύγιον.

Συμφιλιωτικόν έργον: Ο «Μαχεςτριανός Φύλαξ» δημοσιεύει δηλώσεις του κ. Βενιζέλου τονίζοντας ότι ο ελληνικός λαός υποστηρίζει τον Βασίλεα εις το συμφιλιωτικόν έργον του. Κατά τον κ. Βενιζέλον αι εκλογαί πρέπει να διεξαχθούν υπό της παρούσης Κυβερνήσεως, όχι ενωρίτερον του Απριλίου.

Κόμβος: Εις την αεροπορικήν βάσιν Φαλήρου θα εγκατασταθῇ ισχυρός σταθμός ασυρμάτου ο οποίος ασφαλώς θ' αποβῇ πολλαχώς χρήσιμος εις τα εκτελούντα μεγάλας πτήσεις αεροπλάνα. Το Φάληρον έγινεν εξ άλλου κόμβος διεθνούς εναερίου συγκοινωνίας και λογικόν είναι το Κράτος να μεριμνήσῃ ὥπως παράσχη πάσαν σχετικὴν διευκόλυνσιν εις τας ξένας εταιρίας αι οποίαι εξέλεξαν το σημείον τούτο της Μεσογείου ως ενδιάμεσον σταθμόν των υπέρ την Μεσόγειον εναερίων διαδρομῶν.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Το σύστημα Χαμπιαούρης



Πανιερότατε, συγχώρεσε ημάς.

βαν -που σκέφτομαι να βάψω φούξια προς τιμήν της γνωστής Αίγας- είχε και πάλι ορθότερες πληροφορίες, αφού ο αντιπρόεδρος των Οικολόγων αποχώρησε πυροβολώντας και είναι ήδη σε προσπάθεια να φτιάξει νέο Πράσινο κόμμα σε συνεργασία και με το κόμμα των Ζώων. Ταιριάζει γάντι η φράση Πρόσινα Άλογα, που θα μπορούσε να είναι και η ονομασία του νέου σχήματος, αν και -για να ριζούμε και το εγκυκλοπαιδικό μας- η σωστή φράση είναι «πράσσειν άλογα».

Πρόταση νόμου να κρατούν μόνο για πέντε χρόνια κρατική λιμουζίνα οι πρώην Πρόεδροι. Και ακούστηκε φωνή μεγάλη στους κήπους του Προεδρικού να λέει «αφού είσατε έτσι θα κάμω τέσσερις θητείες, να το κρατώ ώσπου να γινώ 80 χρονών». Η στήλη προτείνει στην κα

Ατταλίδου, τους Προέδρους μετά από πέντε χρόνια από την αποχώρησή τους να τους στέλνουμε σε νεκροταφείο ελεφάντων.

Η Άννα Αριστοτέλους, γνωστή από τις Φυλακές και σαν «Μάμμα Άννα», πάει για ένα νέο και πρωτοφανές ρεκόρ Γκίνας που δεν θα σπάσει ποτέ. Και θα είναι διευθύντρια και θα είναι σε διαθεσιμότητα και θα πληρώνεται κανονικά. Τρία σε ένα. Θα μπορούσε ας πούμε ταυτόχρονα να λαμβάνει και σύνταξη, ώστε το ρεκόρ μας να είναι ακόμη πιο εντυπωσιακό.

Πρωτοφανής και σε επίπεδα ρεκόρ η κίνηση στα αεροδρόμιά μας. Στα 13 εκατομμύρια οι φρετινές αφίξεις. Τι ωραία. Και δεν μπορεί παρά να σκέφτομαι αυτό τα 26 εκατομμύρια ρουθούνια που πρέπει να αναννεύσουν όλη εκείνη τη

δυσωδία φεύγοντας από το αεροδρόμιο Λάρνακας. Θέλαμε και Προεδρία Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου τρομάρα μας.

Ποιος Ηρακλής θα μπορέσει κάποτε να καθάρисει τον στάβλο του Αυγεία ή τουλάχιστον τους στάβλους της Αροδίτπου; Αν δεν ντρεπόμαστε από τους επισκέπτες, ας λυπηθούμε τους κατοίκους που ζουν σε αυτή την ανυπόφορη κατάσταση για χρόνια. Διότι, προφανώς, κάτι βρωμάει στο βασίλειο της Δανιμαρκίας.

Πέθανε στην Κύπρο και όταν στείλαμε τη σορό του στη Βρετανία διαπίστωσαν πως του έλειπε η καρδιά! Αν νομίζετε πως αυτό είναι «κριντζ» -που λένε και στο χωριό μου- περιμένετε να ακούσετε τη σούπερ κουλ απάντηση του Ματσάκη στους συγγενείς του: αν θέλουν την καρδιά του, μπορούμε να τους τη στείλουμε! Είμαστε και μεγαλόψυχοι. Θα τη στείλουμε και μάλιστα συστημένη, με κούριερ.

Η Εύα Καϊλή -η Ελληνίδα πολιτικός που κατηγορήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση για οικονομικά σκάνδαλα- στηρίζει τη φίλη της Φεντερίκα Μογκερίνι -την Ιταλίδα πολιτικό που κατηγορήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση για οικονομικά σκάνδαλα- λέγοντας πως «το Βέλγιο δεν είναι ασφαλές για πολτικούς». Έτσι ε; Πολύ ωραία τα λέει η Εύα μας κι ας μην έχει φράει το μίλο της προπατορικής αμαρτίας. Μήπως όμως ήθελε να πει πως «το Βέλγιο δεν είναι ασφαλές για πολιτικούς που κλέβουν»; Ή μιλούσε γενικά και αόριστα; Όπως λέει και η παροιμία, «δείξε μου τη φίλη σου».



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβηπού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθυντής: ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΑΓΙΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αετός: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Τα πιο πολύτιμα δώρα δεν χωρούν σε κουτιά

1 σκανάρισμα
Lidl Plus = **0,30€**
για την
«Αροδαφνούσα»

Για το **Επισιτιστικό
Πρόγραμμα & το Πρόγραμμα
Υιοθέτησης Δωματίων**
του Κέντρου Ανακουφιστικής
Φροντίδας «Αροδαφνούσα»
του **Αντικαρκινικού
Συνδέσμου Κύπρου.**



ΑΝΤΙΚΑΡΚΙΝΙΚΟΣ
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΚΥΠΡΟΥ

Η ενέργεια ισχύει από τις 5 Δεκεμβρίου έως και τις 21 Δεκεμβρίου 2025.
Η ενέργεια πραγματοποιείται σύμφωνα με τις πρόνοιες του Περί Διενέργειας Εράνου Νόμου
του 2014 και τη σχετική Άδεια Εράνου με αριθμό Ν.Π. 29/2025 που χορηγήθηκε
από το Υπουργείο Εσωτερικών.



Σκάνανε και κατέβασέ το τώρα!

Καθηλωμένα τα παραδοσιακά κόμματα

Η Άμεση Δημοκρατία του Φειδία Παναγιώτου ανακατεύει και πάλι την τράπουλα

Του ΜΙΧΑΗΛ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Τρεις μήνες από την πρώτη δημοσκόπηση της «Κ» από τη Stratego/IMR, η κοινωνική, πολιτική και οικονομική ακτινογραφία της χώρας δείχνει το πολιτικό σύστημα καθηλωμένο σε λιμνάζοντα νερά και την «αντισυστημική» ψήφο αβέβαιη και προβληματισμένη. Πρόεδρος και κυβέρνηση παρουσιάζουν μικρή βελτίωση στην αρνητική τους εικόνα, με αιχμή του δόρατος τη διεθνή παρουσία του Νίκου Χριστοδουλίδη, εν όψει και της Κυπριακής Προεδρίας της Ε.Ε. Με την επίδραση του ανασχηματισμού να μην έχει ακόμη αποτυπωθεί, η κυβέρνηση εξακολουθεί να βαθμολογείται χαμηλά στα εσωτερικά ζητήματα, ενώ άγνωστη θα είναι η επίδραση μια νέας κινητικότητας στο Κυπριακό.

Η κοινωνία δείχνει μπερδεμένη και απογοητευμένη, θεωρώντας ότι το πολιτικό σύστημα

Πρόεδρος και κυβέρνηση παρουσιάζουν μικρή βελτίωση στην αρνητική τους εικόνα, με αιχμή του δόρατος τη διεθνή παρουσία του Νίκου Χριστοδουλίδη, εν όψει και της Κυπριακής Προεδρίας της Ε.Ε.

δεν ανταποκρίνεται στις δικές της προκλήσεις, την ακρίβεια, το κόστος και την ποιότητα ζωής αλλά και θέματα όπως η διόγκωση του κρατικού μισθολογίου. Ταυτόχρονα, όμως, δείχνει να μην εμπιστεύεται νέα σχήματα για την επόμενη μέρα του τόπου. ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ είναι καθηλωμένα στο 20% και τα εσωκομματικά τους ζητήματα ακολουθούν την καθημερινότητα χωρίς να καθορίζουν ατζέντα και χωρίς διακριτή θέση στον δημόσιο διάλογο. Αναμένουν τους νέους ρυθμιστές του πολιτικού συστήματος, χωρίς σαφή εικόνα για το ποιοι θα είναι αυτοί που θα διαμορφώνουν πλέον κοινοβουλευτικές και κοινωνικές πλειοψηφίες.

ΔΗΚΟ

Το ΕΛΑΜ παραμένει σταθερό στην τρίτη θέση και το ΔΗΚΟ «βολοδέρνει» σε μονοψήφιο ποσοστό. Η δυναμική είσοδος όμως της Άμεσης Δημοκρατίας του Φειδία Παναγιώτου και τα προβλήματα στο Άλμα του Οδυσσέα Μιχαηλίδη έχουν αλλάξει σημαντικά το σκηνικό από τον Σεπτέμβριο, επιβεβαιώνοντας το ρευστό τοπίο που επικρατεί στον λεγόμενο κεντρώο χώρο.

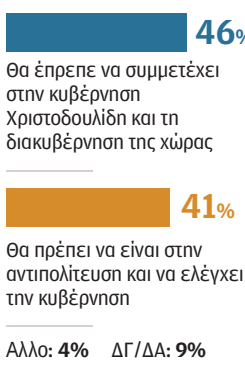
Πρωταγωνιστής η ακρίβεια

Την ώρα που βασικοί δείκτες της οικονομίας βρίσκονται σε καλό επίπεδο, η έρευνα της «Κ» καταδεικνύει ότι η μεγαλύτερη έγνοια των πολιτών είναι η ακρίβεια και το κόστος ζωής. Η πλειοψηφία (65%) δηλώνει ότι τα καταφέρνει με δυσκολία ή και καθόλου να ανταποκριθεί στις οικονομικές της υποχρεώσεις, ποσοστό αυξημένο (+6%) σε σχέση με τον Σεπτέμβριο. Έτσι, ακόμη και αν το 7% που δεν τα καταφέρνει καθόλου θεωρηθεί λογικό, το 58% που δυσκολεύεται είναι εξαιρετικά προβληματικό για την πολιτική και κοινωνική σταθερότητα. Την απαισιόδοξη εικόνα επικυρώνει η ακτινογραφία των ζητημάτων που απασχολούν τους πολίτες. Ακρίβεια και κόστος ζωής (50%), καθώς και η πορεία της οικονομίας (48%) κυριαρχούν. Ακολουθούν το Κυπριακό (27%), μεταναστευτικό (21%), κοινωνικά ζητήματα, υγεία, παιδεία (10%). Αξιοσημείωτη η μεγάλη πτώση της διαφθοράς στο 27%, από το 43% τρεις μήνες πριν.

Γενικά, μόλις το 27% είναι πολύ ή αρκετά ικανοποιημένο



ΟΣΩΝ ΑΦΟΡΑ ΤΗ ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΔΗΣΥ ΜΕ ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΠΩΣ ΤΟ ΚΟΜΜΑ...



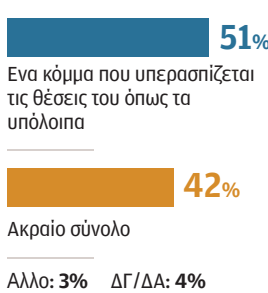
ΤΟ ΑΚΕΛ, ΩΣ ΑΡΙΣΤΕΡΟ ΚΟΜΜΑ, ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ...



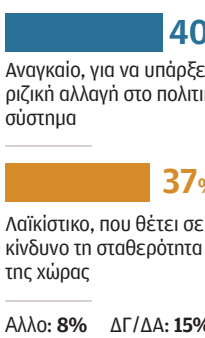
ΤΙ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΤΗ ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ, ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ, ΔΗΠΑ;



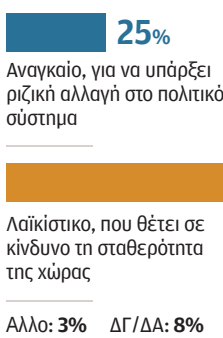
ΤΟ ΕΛΑΜ, ΕΣΕΙΣ ΤΟ ΘΕΩΡΕΙΤΕ...



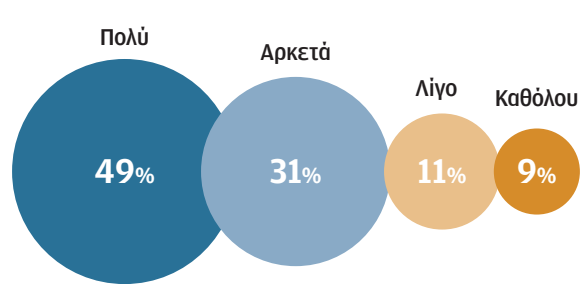
ΤΟ ΑΛΜΑ ΤΟΥ ΟΔΥΣΣΕΑ ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ, ΠΙΣΤΕΥΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ...



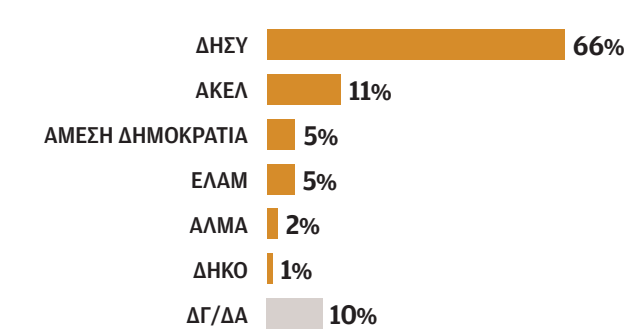
Η ΑΜΕΣΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΦΕΙΔΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ, ΠΙΣΤΕΥΤΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ...



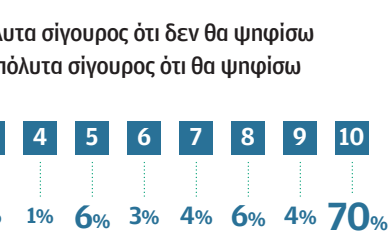
ΠΟΣΟ ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΘΕΩΡΕΙΤΕ ΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΤΟΝ ΜΑΪΟ ΤΟΥ 2026;



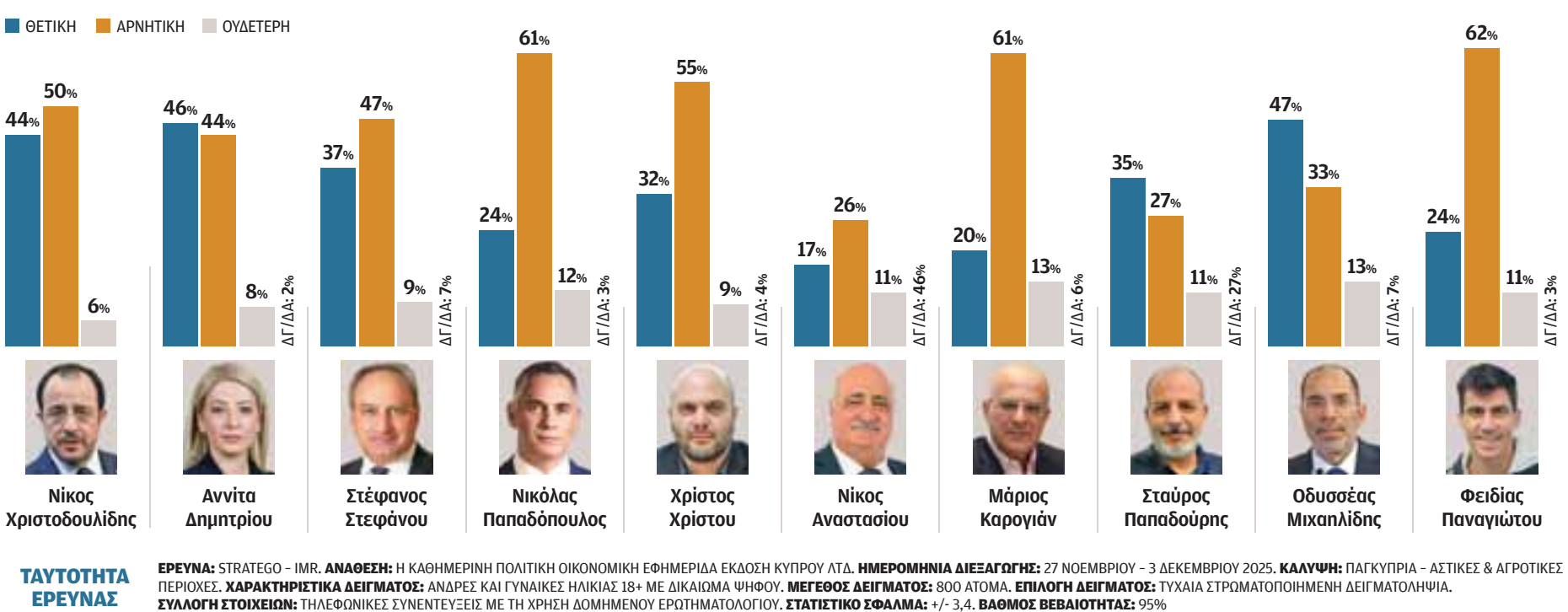
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΠΟΙΟ ΚΟΜΜΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΤΕ, ΠΟΙΟ ΚΟΜΜΑ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΠΡΩΤΟ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ;



ΠΟΣΟ ΣΙΓΟΥΡΟΙ ΕΙΣΤΕ ΟΤΙ ΣΤΙΣ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ, ΘΑ ΠΑΤΕ ΝΑ ΨΗΦΙΣΕΤΕ;



ΘΕΤΙΚΗ Ή ΑΡΝΗΤΙΚΗ ΓΝΩΜΗ ΓΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ



ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

ΕΡΕΥΝΑ: STRATEGO - IMR. ΑΝΑΘΕΣΗ: Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ. ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ: 27 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ - 3 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2025. ΚΑΛΥΨΗ: ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ - ΑΣΤΙΚΕΣ & ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: ΑΝΔΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΗΛΙΚΙΑΣ 18+ ΜΕ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΨΗΦΟΥ. ΜΕΓΕΘΟΣ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: 800 ΑΤΟΜΑ. ΕΠΙΛΟΓΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ: ΤΥΧΑΙΑ ΣΤΡΩΜΑΤΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΛΗΨΙΑ. ΣΥΛΛΟΓΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ: ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΔΟΜΗΜΕΝΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΟ ΣΦΑΛΜΑ: +/- 3,4. ΒΑΘΜΟΣ ΒΕΒΑΙΟΤΗΤΑΣ: 95%

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

από τον τρόπο που πηγαίνουν τα πράγματα στην Κύπρο, ενώ το 73% λίγο ή καθόλου, δείκνυς απογοητευτικός.

ΑΤΑ - κρατικό μισθολόγιο

Τη συμφωνία για επαναφορά της ΑΤΑ κρίνει θετικά μόλις το 31% και αρνητικά το 55%. Έκπληξη προκαλεί η μεγάλη ανησυχία που εκφράζει το 71% των πολιτών για την αύξηση του κρατικού μισθολογίου. Ποσοστό που καταγράφεται οριζόντια στους ψηφοφόρους όλων των κομμάτων, συμπεριλαμβανομένων των συγκυβερνώντων και του ΑΚΕΛ.

Κυπριακό

Στο Κυπριακό, ενώ αχνοφάνεται μια νέα πρωτοβουλία, η κατάσταση στην κοινή γνώμη είναι ασαφής. Η εκλογή Ερχι-

ουρμαν φέρνει διχογνωμία, το 40% πιστεύει ότι δημιουργεί νέα ευκαιρία και το 48% κινδύνους. Ίδια εικόνα και ως προς το ποια λύση θέλουμε. Το 36% τάσσεται υπέρ της Ομοσπονδίας, το 30% του ενιαίου κράτους, το 14% της παρούσας κατάστασης, το 9% των δύο κρατών και το 4% της Συνομοσπονδίας. Οι χειρισμοί της κυβέρνησης στο Κυπριακό ικανοποιούν μόλις το 34% των πολιτών σε αντίθεση με το 61% που δεν παρουσιάζεται ικανοποιημένο.

Η εικόνα Προέδρου

Τον τρόπο με τον οποίο ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης εκτελεί τα καθήκοντά του εγκρίνει το 38% και 56% τον απορρίπτει. Ταυτόχρονα, 34% των πολιτών είναι ασαφής. Η εκλογή Ερχι-

ποιμμένοι από την απόδοση της σημερινής κυβέρνησης και 66% λίγο ή καθόλου, ελαφρώς βελτιωμένο (+5%) σε σχέση με τον Σεπτέμβριο. Αποδοχή η κυβέρνηση απολαμβάνει στους ψηφοφόρους του ΔΗΚΟ (56%), στον ΔΗΣΥ έχει 40% θετικές και 60% αρνητικές κρίσεις, στο ΑΚΕΛ 21% θετικές και 79% αρνητικές και στο ΕΛΑΜ 34% θετικές και 66% αρνητικές.

Εξωτερική πολιτική

Η εξωτερική πολιτική και η εικόνα της Κύπρου στο εξωτερικό παραμένουν το μεγάλο ατού της κυβέρνησης (55% ικανοποίηση), ενώ στο μεταναστευτικό απολαμβάνει 36%. Αχιλλεύος πτέρνα η αντιμετώπιση της ακρίβειας (24% ικανοποίηση) και το στεγαστικό (μόλις 15%).

Οι δημοτικότητες

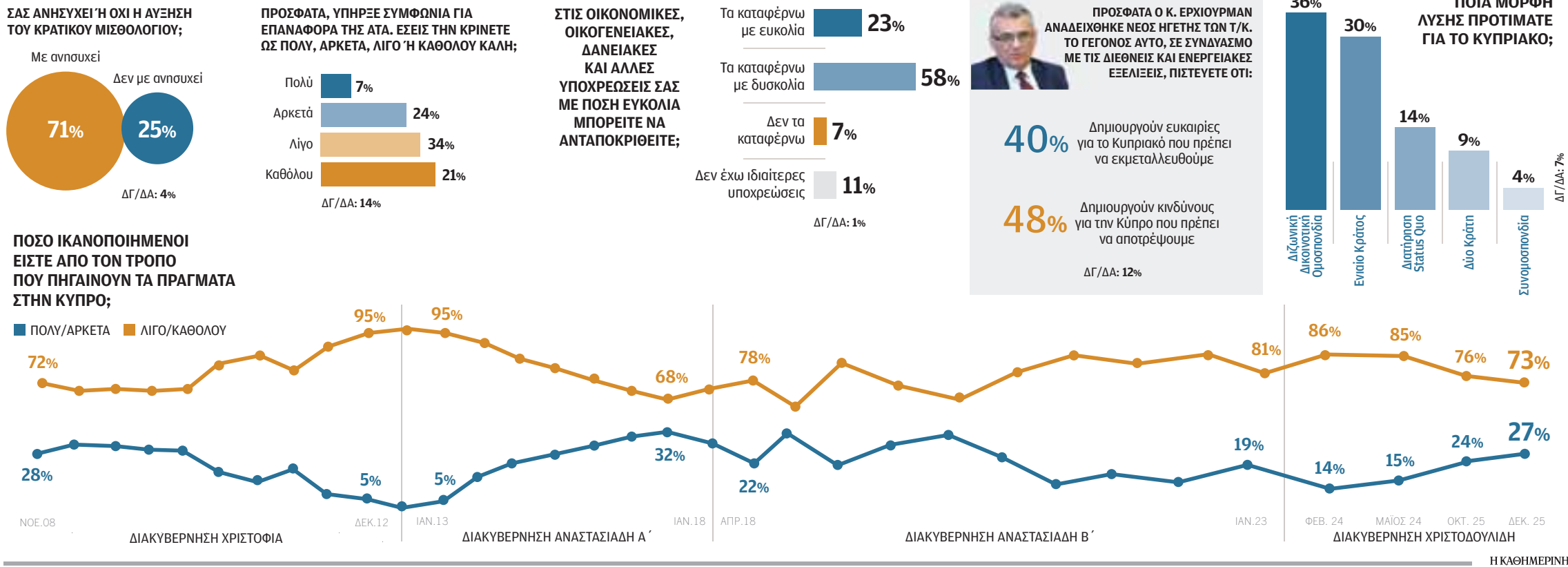
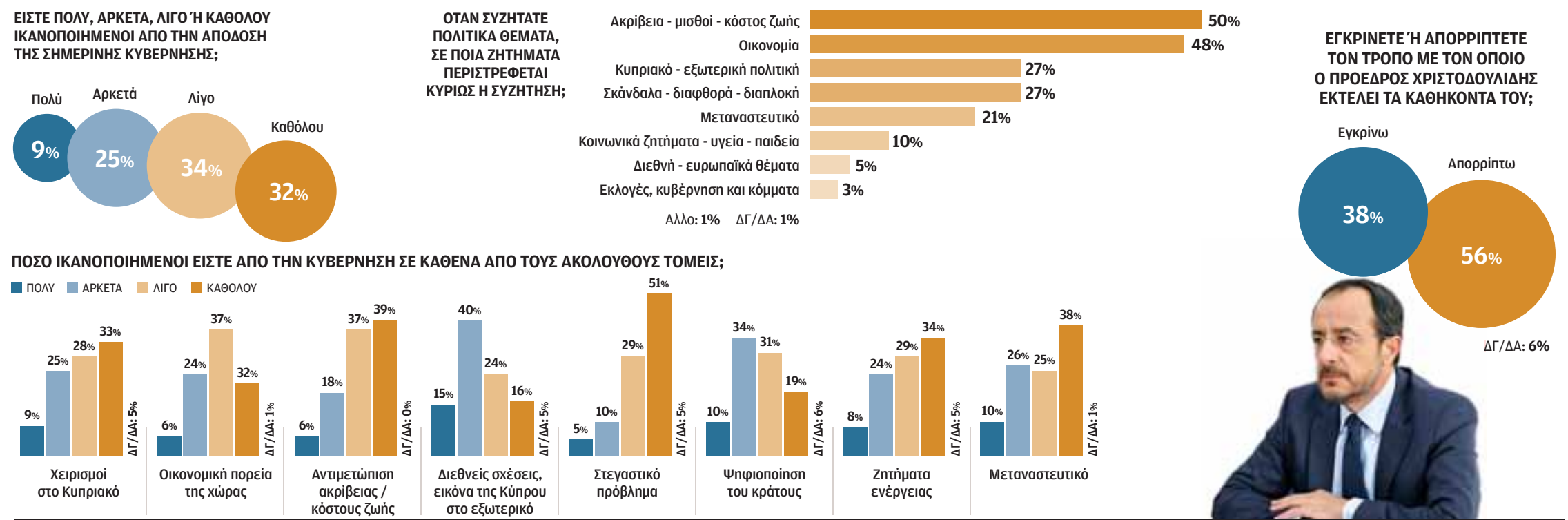
Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης απολαμβάνει 44% θετικές και 50% αρνητικές δημοτικότητας, βελτιωμένος κατά 4%. Βελτίωση παρουσιάζει και το ισοζύγιο της προέδρου του ΔΗΣΥ Αννίτας Δημητρίου, με 46% θετικές γνώμες και 44% αρνητικές (63% θετική και 30% αρνητική γνώμη στον ΔΗΣΥ).

Ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου παρουσιάζει στην κοινωνία 37% θετικές και 47% αρνητικές γνώμες (75% θετικές και 17% αρνητικές στο ΑΚΕΛ). Για τον Νικόλα Παπαδόπουλο οι θετικές γνώμες είναι 24% και οι αρνητικές 61%, με 59% θετική και 36% αρνητική εντός του ΔΗΚΟ.

Ο Χρίστος Χρίστου απολαμβάνει θετική δημοτικότητα σε ποσοστό 32% και αρνητική που

φτάνει το 55%, με «μακαριακά» ποσοστά εντός ΕΛΑΜ (88%). Ο πρόεδρος της ΕΔΕΚ Νίκος Αναστασίου παραμένει άγνωστος στο κοινό, με το 57% να μην έχει γνώμη, το 17% θετική και το 26% αρνητική. Ο Μάριος Καρογιάν παρουσιάζει 20% θετικές και 61% αρνητικές γνώμες, ενώ ο Σταύρος Παπαδόυρης των Οικολόγων 35% θετικές και 27% αρνητικές.

Ο Οδυσσέας Μιχαηλίδης παραμένει με θετικό ισοζύγιο δημοτικότητας, με 47% θετικές και 33% αρνητικές γνώμες, μειωμένο όμως κατά 7 μονάδες από τον Σεπτέμβριο. Από την άλλη, η δημοφιλία του Φειδία Παναγιώτου παραμένει αρνητική, με 62% αρνητικές γνώμες έναντι 24% θετικών, αισθητά όμως βελτιωμένη (+10%).



Τα στοιχήματα των κομμάτων για τις Βουλευτικές του 2026

Με βάση την έρευνα, αν είχαμε εκλογές την ερχόμενη Κυριακή ο ΔΗΣΥ θα λάμβανε 20,4% (+0,3% από τον Σεπτέμβριο), το ΑΚΕΛ 19,3% (-1,3%), το ΕΛΑΜ 14,2% (+0,2%), το ΑΛΛΑ 8,7% (-2,2%), η Άμεση Δημοκρατία 8% και το ΔΗΚΟ 7% (-0,9%). Η σειρά των πρώτων δύο κομμάτων σε σχέση με τρεις μήνες πριν έχει αλλάξει λόγω της πτώσης του ΑΚΕΛ. Εξακολουθεί να είναι νωρίς για να «κηρυχθεί» μάχη για την πρωτιά, στην παράσταση νίκης η κοινωνία αναμένει τον ΔΗΣΥ να είναι πρώτο κόμμα κατά 66%.

ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ
Ο Δημοκρατικός Συναγερμός παραμένει στο 20%, με τη συσπείρωση καθλωμένη (54%), παρά την ανακοίνωση υποψηφίων από νωρίς. Το 16% των ψηφοφόρων του το 2021 δπλώνει ΕΛΑΜ, απώλεια έντονη στην Αμμόχωστο, όπου το ΕΛΑΜ παρουσιάζει καθαρά πρώτο. Έχει μικρές απώλειες 6% προς Άμεση Δημοκρατία και 4,5% προς Άλλα, ενώ

υστερεί στους νέους. Το χάσμα για τη στάση έναντι της κυβέρνησης βαθιά, με την ευρύτερη κοινωνία να στηρίζει τη θέση ότι το κόμμα πρέπει να είναι στην αντιπολίτευση κατά 41% και ότι πρέπει να μπει στην κυβέρνηση κατά 46%. Στους ψηφοφόρους του, το 31% τον θέλει στην αντιπολίτευση και το 62% στην κυβέρνηση. Είτε το φαινόμενο αποδίδεται στην απροθυμία του να αντιπολιτευθεί, είτε στην αυξανόμενη διείσδυση Χριστοδουλίδη στο εσωτερικό του, το βέβαιο είναι ότι η στρατηγική του δεν αποδίδει.

Το ΑΚΕΛ παραμένει στο σημείο που σταθεροποιήθηκε στις περασμένες βουλευτικές. Η συσπείρωσή του είναι στο 69%, ενώ στις απώλειες προς το Άλλα (9%) ήρθαν να προστεθούν άλλες προς την Άμεση Δημοκρατία (6%) με αποτέλεσμα να παρουσιάζει πτώση. Μεγαλύτερο ενδιαφέρον όμως έχει το πώς κοινωνία και ψηφοφόροι βλέπουν την πορεία του, εφόσον μόλις 18% (27%

Εξακολουθεί να είναι νωρίς για να «κηρυχθεί» μάχη για την πρωτιά, στην παράσταση νίκης η κοινωνία αναμένει τον ΔΗΣΥ να είναι πρώτο κόμμα κατά 66%.

των Ακελικών) θέλουν να συνεχίσει όπως σήμερα. Το 57% των πολιτών (47% των Ακελικών) θα ήθελαν να μετεξελιχθεί σε ευρωπαϊκού τύπου σοσιαλιστικό κόμμα, ενώ 12% (19% των Ακελικών) το θέλουν ακριφνές αριστερό/μαρξιστικό κόμμα.

Το ΕΛΑΜ σταθεροποιείται στο 14%, δυνατό στους άντρες (17% έναντι 10% στις γυναίκες), τους νέους μέχρι 40 ετών (16%) και την Αμμόχωστο (31%). Είναι το φαβορί για την τρίτη θέση, έχοντας κανονικοποιηθεί στη συνειδηση των πολιτών. Το 51% το θεωρεί ως ένα κόμμα όπως

τα υπόλοιπα, ενώ το 42% το θεωρεί ακραίο σύνολο. Η επιλογή του πολιτικού συστήματος να το αφήνει εκτός της αντιπαράθεσης επικειρημάτων, μάλλον το ευνοεί αντί να το εμποδίζει.

Άλλα και Φειδίας
Το Άλλα του Οδυσσέα Μιχαλίδη έχει πληγεί τόσο από τα γεγονότα των τελευταίων εβδομάδων, όσο και από την εμφάνιση της Άμεσης Δημοκρατίας. Έχει σημαντική υποχώρηση από τα ποσοστά Σεπτεμβρίου, επαναβαθιώνοντας ότι η δυναμική των νέων κομμάτων είναι απρόβλεπτη. Με τον ίδιο φακό θα πρέπει να αντιμετωπίζονται και τα ποσοστά της Άμεσης Δημοκρατίας του Φειδία Παναγιώτου, ο οποίος σήμερα καταγράφει 8% και δείχνει να παλεύει για την τέταρτη θέση. Για τα δύο αυτά κόμματα ρωτήσαμε αν οι πολίτες τα θεωρούν αναγκαία για να υπάρξει αλλαγή ή λαϊκίστικα που θέτουν σε κίνδυνο τη σταθερότητα. Για το μέν Άλλα, οι γνώμες είναι δι-

χασμένες (40% έναντι 37%), ενώ την Άμεση Δημοκρατία αναγκαία τη θεωρεί το 25% και λαϊκίστικη το 64%. Παραμένει στοιχείο και των δύο σχηματισμών η κατάρτιση αξιόλογου ψηφοδελτίου, αντικείμενο στο οποίο αντιμετωπίζουν ζητήματα.

Τα συγκυβερνώντα
Αντίστοιχα, ρωτήσαμε για τα συγκυβερνώντα κόμματα, εάν η συμμετοχή τους στην κυβέρνηση είναι σωστή, πρέπει να είναι πιο ενεργή ή αν είναι λανθασμένη. Η πλειοψηφία (48%) πιστεύει ότι ΔΗΚΟ, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ θα έπρεπε να έχουν πιο ενεργή συμμετοχή στη διακυβέρνηση. Ο ανασηματισμός της περασμένης Παρασκευής διαθέτει τέτοια χαρακτηριστικά και θα πρέπει να αναμένουμε αν θα έχει αντίκτυπο στα κομματικά ποσοστά. Το ΔΗΚΟ, παραμένει καθλωμένο, αλλά σε μικρή απόσταση πλέον από την τέταρτη θέση. Με τα σημερινά δεδομένα, τα έξι αυτά κόμματα εξασφαλίζουν

είσοδο στη Βουλή. Οι συσχετισμοί δυνάμεων όμως στο νέο κοινοβούλιο θα εξαρτηθούν και από το πόσα κόμματα θα μπου. Βολτ με 2,1%, Οικολόγοι με 2%, ΕΔΕΚ με 1,8% είναι σχετικά κοντά στο όριο, ενώ Κυνηγοί με 1,2% και ΔΗΠΑ με 1,1%, μπορούν να ελπίζουν σε ανάκαμψη.

Ποσοστό συμμετοχής
Το ποσοστό συμμετοχής στις εκλογές παραμένει ο πιο καθοριστικός παράγοντας των όσων διακυβούνται στις βουλευτικές του Μαΐου, από την ώρα που Άλλα και Άμεση Δημοκρατία αντλούν μεγάλο μέρος της δυνάμεις τους από πολίτες που δεν συμμετείχαν προηγούμενος. Παράγοντας που ενδεχομένως να κρίνει και το πόσα κόμματα θα είναι στη Βουλή, αλλά και τα τελικά ποσοστά των μεγάλων κομμάτων. Σε ένα σκηνικό μεγάλων αβεβαιοτήτων, που πιθανότατα θα συνεχίσει μέχρι τις εκλογές, ιδιαίτερα όσο κανένας από τα μεγάλα κόμματα δεν ανακάμπτει.

ΑΡΘΡΟ

Η αμνηχανία που παγιώνεται

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ***

Η γενική εικόνα για την πορεία της χώρας βελτιώνεται αλλά πολύ οριακά. Η πολιτική αμνηχανία και ο κατακερματισμός παγιώνονται. Στο Κυπριακό μοιάζει να μην υπάρχει πιξίδα. Αυτά τα τρία συμπεράσματα ξεχωρίζουν από τη δημοσκόπηση της «Κ». Σε σχέση με την έρευνα του περασμένου Σεπτεμβρίου αποτυπώνεται μια οριακή βελτίωση (ή οριακή υποχώρηση της δυσαρέσκειας) του συνολικού κλίματος στη χώρα. Αυτό καταγράφεται, τόσο στη γενική αίσθηση για την πορεία της χώρας, όσο και στον βαθμό

ικανοποίησης από το έργο της κυβέρνησης και του Προέδρου. Είναι ωστόσο μια βελτίωση οριακή και πιθανόν συγκυριακή λόγω των γεωπολιτικών εξελίξεων, που σε καμία περίπτωση δεν αμφισβητεί τη διάχυτη δυσπιστία απέναντι στο πολιτικό σύστημα. Στο πεδίο του πολιτικού ανταγωνισμού οι τάσεις μοιάζουν επίσης παγιωμένες. Η δυσαρέσκεια παραμένει αυξημένη χωρίς ωστόσο να κατευθύνεται σε συγκεκριμένη κατεύθυνση, ενώ ο πολιτικός κατακερματισμός είναι πρωτοφανής. Οι παραδοσιακοί πόλοι (ΔΗΣΥ, ΑΚΕΛ) βρίσκονται στα ιστορικά χαμηλά τους, χωρίς ωστόσο να αναδεικνύεται κάποια

άλλη πολιτική δύναμη (ή προσωπικότητα) ικανή να διεκδικήσει εκείνη πρωταγωνιστικό ρόλο. Αντίθετα, ο «αντισυστημικός» χώρος (είτε με νεοεμφανιζόμενα κόμματα, είτε με παλαιότερα του ριζοσπαστικού χώρου) τείνει να μετατραπεί στον νέο «ενδιάμεσο χώρο», υποκαθιστώντας τα παραδοσιακά κεντρώα κόμματα που έχουν σχεδόν εξαϋλωθεί. Στο τοπίο αυτό ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης μοιάζει να κεφαλαιοποιεί το ότι εμφανίζεται ως ένα σημείο σχετικής σταθερότητας σε ένα περιβάλλον χωρίς ισχυρούς πόλους, κάτι που πιθανότατα εξηγεί και την ελαφρά βελτίωση της εικόνας του.

Ο ΔΗΣΥ μοιάζει να πιέζεται από την πολιτική κουλτούρα των ψηφοφόρων του που διαχρονικά θέλουν να συμμετέχουν στην άσκηση κυβερνητικής εξουσίας. Είναι ενδεικτικό ότι το ποσοστό ψηφοφόρων του που θέλει αλλαγή στάσης απέναντι στην κυβέρνηση είναι πλέον ευδιάκριτα πλειοψηφικό. Για το ΑΚΕΛ, η έρευνα αποτυπώνει την προσδοκία ενός δικού του μετασχηματισμού στην κατεύθυνση της σύγχρονης ευρωπαϊκής Αριστεράς. Η ανανέωση της βάσης και του πολιτικού λόγου του μοιάζουν μονόδρομος, καθώς οι διαιρετικές τομές και ιστορικές αναφορές που το συ-

γκρότησαν θεωρούνται πλέον ξεπερασμένες. Η διαπίστωση αυτή αφορά όλα τα παραδοσιακά κόμματα και σε μεγάλο βαθμό εξηγεί και την πολιτική εξαύλωση του παλαιού «κεντρώου» χώρου. Τέλος, η έρευνα καταγράφει τη σταδιακή «κανονικοποίηση» του ΕΛΑΜ, το οποίο δεν αντιμετωπίζεται πλέον ως ακραίο κόμμα, καταγράφοντας και έτσι στην Κύπρο πολιτικές τάσεις που ήδη έχουν αποτυπωθεί σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Σε ό,τι αφορά τέλος στο Κυπριακό, η έλλειψη πιξίδας αναδεικνύει μια δύσκολα διαχειρίσιμη αντίφαση. Η επί μισό αιώνα «επίσημη» εθνική θέση υπέρ της

διζωνικής, δικαιοδικής ομοσπονδίας (ΔΔΟ) μοιάζει κοινωνικά μειοψηφική. Δεν εμφανίζεται ιδιαίτερα θελκτική ούτε καν επί της αρχής. Κάτι που εξηγεί και την επιφυλακτικότητα απέναντι στην εκλογή ενός διαλλακτικού ηγέτη στην τουρκοκυπριακή πλευρά. Το κατά πόσο είναι εφικτό να προχωρήσει ένα πλαίσιο λύσης χωρίς ευρεία αποδοχή, αλλά και τους κινδύνους από την ασάφεια «επίσημης» θέσης, είναι κάτι που θα πρέπει οι πάντες να σταθμίσουν με νηφαλιότητα και ρεαλισμό.

*Ο Κ. Ευτυχής Βαρδουλάκης είναι διευθύνων εταίρος της Stratego.

Οι αδύναμοι κρίκοι του Νίκου Χριστοδουλίδη

Ποιοι έφυγαν, ποιοι μπήκαν και πώς διαμορφώνονται οι κομματικές ισορροπίες

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Όπως ακριβώς είχε δεσμευτεί ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας προχώρησε στον ανασχηματισμό σε ανύποπτο χρόνο, αφού οι πλείστοι πίστεψαν πλέον πως αυτό θα γινόταν μετά την ολοκλήρωση της Προεδρίας της Ε.Ε. από την Κύπρο, δηλαδή το ερχόμενο καλοκαίρι. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης, προφανώς το τελευταίο διάστημα, έκανε ασκήσεις επί χάρτου, ωστόσο μέχρι και την ημέρα της επίσημης ανακοίνωσης δεν θέλησε να μοιραστεί τους προβληματισμούς του ούτε με τους πιο στενούς του συνεργάτες. Μάλιστα, λίγα λεπτά μετά τη δημοσιοποίηση του ανασχηματισμού, με μια λιτή ανακοίνωση από πλευράς Προεδρίας, ο ίδιος συνοδευόμενος από τη σύζυγό του παρευρέθη στον εσπερινό του Αγίου Νικολάου. Οι αποχωρήσαντες υπουργοί ενημερώθηκαν από τον ίδιο, με τις συναντήσεις, σύμφωνα με μαρτυρίες, να κυλούν σε φιλικό κλίμα, ενώ επί τάπητος τέθηκε η ανάγκη για ανανέωση.

Με τον ανασχηματισμό εκτός κυβερνητικού σχήματος έμεινε ο Γιάννης Παναγιώτου, που κατείχε το χαρτοφυλάκιο του υπουργείου Εργασίας, ο οποίος υπήρξε στενός συνεργάτης του Προέδρου κατά την προεκλογική περίοδο. Οι τεταμένες σχέσεις που φαίνεται να δημιούργησε με κοινωνικούς εταίρους, αλλά και φορείς άμεσα συνδεδεμένους με το υπουργείο ήταν από τους λόγους που τον οδήγησαν στην πόρτα εξόδου. Εκτός και η Μαριλένα Ευαγγέλου από το υφυπουργείο

Η σύνθεση του νέου Υπουργικού μπορεί να ευνοεί το ΔΗΚΟ, μιας και δύο εκ των τριών αντιπροέδρων του βρισκονται εντός κυβερνητικού σχήματος, ωστόσο δημιουργεί πρόβλημα στην επαρχία Λεμεσού.

Κοινωνικής Πρόνοιας, επίσης στενή συνεργάτιδα του Νίκου Χριστοδουλίδη στην προεκλογική εκστρατεία, η οποία δεχόταν συνεχή κριτική για το έργο της αλλά και για δεσμεύσεις που δεν υλοποιήθηκαν. Η ενημέρωση του Προέδρου της Δημοκρατίας, κάποιες φορές ακόμη και από τον ημερήσιο τύπο, για ζητήματα του υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας, όπως και η μη σταθερή διαχείριση θεμάτων πρώτης γραμμής, ήταν πιθανότατα από τους λόγους που οδήγησαν και στην απομάκρυνση του Γιώργου Παπαναστασίου από το συγκεκριμένο υπουργείο.

Αποχώρηση από τη θέση του υπουργού Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και για τον Μάριο Χαρτισιώτη, καθώς δεν μπορούσε να δοθεί περαιτέρω περίοδος χάριτος σε σχέση με τη διαχείριση ζητημάτων που προκαλούσαν το αίσθημα των πολιτών. Βέβαια, ο κ. Χριστοδουλίδης, θέλοντας να δείξει τη στήριξή του προς τον κ. Χαρτισιώτη, προχώρησε στον



Οι επιλογές έγιναν καθαρά από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και όχι από τις κομματικές ηγεσίες, οι οποίες ούτε ρωτήθηκαν ούτε τους ζητήθηκαν ονόματα, απλώς ενημερώθηκαν για τη σύνθεση του νέου Υπουργικού.

διορισμό του στη θέση του Επιτρόπου Προεδρίας.

Οι νέοι υπουργοί

Σε σχέση με τα νέα πρόσωπα που εντάχθηκαν στο Υπουργικό, αυτά κλήθηκαν από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας την Παρασκευή το απόγευμα, και τους ζητήθηκε να απαντήσουν το συντομότερο ώστε να προχωρήσει η διαδικασία. Πιθανότατα η μετακίνηση του μέχρι πρότινος υπουργού Υγείας, Μιχάλη Δαμιανού (αντιπρόεδρος του ΔΗΚΟ), στο χαρτοφυλάκιο του υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας να είχε συζητηθεί παλαιότερα, ωστόσο τίποτα επίσημο δεν υπήρχε

μέχρι και την 5η Δεκεμβρίου. Φαίνεται ότι η διαχείριση δύσκολων ζητημάτων από τον κ. Δαμιανού άφησε θετικό αποτύπωμα, με τον Πρόεδρο να τον επιλέγει για ένα απαιτητικό υπουργείο.

Ωστόσο, ο χρόνος προσαρμογής που θα χρειαστεί, όπως και το γεγονός ότι και ο γενικός διευθυντής του συγκεκριμένου υπουργείου, Κυριάκος Ιορδάνου, διορίστηκε πρόσφατα, δημιουργεί ανησυχίες σε σχέση με τα ανοικτά ενεργειακά ζητήματα.

Στη θέση του υπουργού Υγείας τοποθετήθηκε ο Νεόφυτος Χαραλαμπίδης, εκ των αντιπροέδρων του ΔΗΚΟ, με τον οποίο ο Πρόεδρος διατηρεί σχέση αλληλεκτι-

μπος, ενισχύοντας ταυτόχρονα και τους δεσμούς με το ΔΗΚΟ.

Το υπουργείο Δικαιοσύνης αναλαμβάνει ο Κώστας Φυτίρης, πρόσωπο κοντά στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και ένας από τους εκατό που τον στήριξαν. Υπηρεტσε στην Εθνική Φρουρά, ενώ στις δημοτικές εκλογές του 2023 είχε διεκδικήσει τη δημαρχία του νέου Δήμου Παραλιμνίου - Δερύνειας ως ανεξάρτητος υποψήφιος. Το όνομα του βουλευτή της ΔΗΠΑ, Μαρίνου Μουσιούττα, ακουγόταν εδώ και καιρό στα δημοσιογραφικά πηγάδια ως πιθανός για υπουργοποίηση. Κρίνεται ως καλός γνώστης των εργασιακών θεμάτων.

Τη θέση της Μαριλένας Ευαγγέλου στο υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας ανέλαβε η Κλέα Χατζηστεφάνου Παπαέλληνα, πρόεδρος του Συμβουλίου Φωνής και είναι πρόσωπο που θεωρείται ότι μπορεί να δώσει θετική χροιά στο υφυπουργείο. Επίσης, ήταν από τις 100 προσωπικότητες που στήριξαν την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη.

Κόμματα «συγκυβέρνησης»

Οι αρχηγοί των κομμάτων που στήριζαν την κυβέρνηση –τουλάχιστον μέχρι την ώρα που γράφεται το κείμενο– ενημερώθηκαν από τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη τηλεφωνικά λίγα λεπτά πριν από την επίσημη ανακοίνωση.

Η σύνθεση του νέου Υπουργικού μπορεί να ευνοεί το ΔΗΚΟ, μιας και δύο εκ των τριών αντιπροέδρων του βρίσκονται εντός κυβερνητικού σχήματος, ωστό-

σο δημιουργεί πρόβλημα στην επαρχία Λεμεσού. Ο Νεόφυτος Χαραλαμπίδης, που έτρεχε στην κούρσα των βουλευτικών, θεωρείτο ένα από τα δυνατά χαρτιά του κόμματος, και η εκλογή του φαινόταν σχεδόν σίγουρη. Πλέον η θέση μένει κενή και θα πρέπει να εξευρεθεί άτομο που θα κερδίσει τους ψηφοφόρους.

Πάντως, σημειώνεται ότι οι επιλογές έγιναν καθαρά από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και όχι από τις κομματικές ηγεσίες, οι οποίες ούτε ρωτήθηκαν ούτε τους ζητήθηκαν ονόματα, απλώς ενημερώθηκαν για τη σύνθεση του νέου Υπουργικού. Στη ΔΗΠΑ η επιλογή του Μαρίνου Μουσιούττα έγινε δεκτή με ιδιαίτερη ικανοποίηση, ενώ δεν φαίνεται να δημιουργεί προβλήματα σε σχέση με τα ψηφοδέλτια, μιας και ο ίδιος από νωρίς είχε αναφέρει πως δεν θα ήθελε να επανασυνδεθεί.

Όσον αφορά την ΕΔΕΚ, πιθανώς τα δεδομένα να αλλάζουν, καθώς εμφανίζεται ιδιαίτερα εννοημένη από τον ανασχηματισμό. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ενημέρωσε τον κ. Αναστασίου ότι από πλευράς ΕΔΕΚ θα παραμείνει στο Υπουργικό η Μαρία Παναγιώτου. Αυτό, ωστόσο, φέρει να μην ικανοποιεί το κόμμα, το οποίο συγκάλυψε εκτάκτως το Πολιτικό Γραφείο του στις 7 του μήνα, με μοναδικό θέμα την αναθεώρηση της σχέσης με την κυβέρνηση, χωρίς να αποκλείεται η άμεση απόσυρση στήριξης στην κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη.

Μονομαχία γιγάντων (με πηλίνα πόδια)

Τα ψηφοδέλτια ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ, των παραδοσιακά δύο μεγάλων πολιτικών δυνάμεων, κρύβουν σοβαρές αδυναμίες

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Επιλέγοντας να ολοκληρώσουν νωρίτερα τη διαδικασία καταρτισμού των ψηφοδελτίων, σε σχέση με παλαιότερες εκλογικές περιόδους, ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ ρίχτηκαν στη δύσκολη μάχη της προεκλογικής εκστρατείας ενόψει των βουλευτικών του ερχόμενου Μαΐου. Σε ένα αμφίρροπο εκλογικό πεδίο, βάσει και των δημοσκοπήσεων, τα δύο μεγαλύτερα κόμματα του τόπου μετρούν δυνάμεις, γνωρίζοντας πως δύσκολα μπορούν να κρατήσουν τον αριθμό των βουλευτών που έχουν σήμερα στη σύνθεση της νέας Βουλής. Δυστοκία αυτή την

Στο ΑΚΕΛ το στοίχημα της διεύρυνσης δεν φαίνεται να κερδίζεται. Κάποιες εξαιρέσεις, αν και αναμενόμενες, με την Κοινωνική Συμμαχία δεν είναι αυτές που αποδεικνύουν πως το κόμμα κατάφερε να κάνει την υπέρβαση.

ώρα, πέρα από τους ψηφοφόρους, φαίνεται να υπήρξε και σε σχέση με τους εν δυνάμει υποψήφιους, μιας και τα «όχι» που έλαβαν οι ηγεσίες ΔΗΣΥ και ΑΚΕΛ στο κάλεσμα για ένταξη προσωπικότητων στα ψηφοδέλτια τους, είναι πολλά με τους πιο έμπειρους πολιτικά να σημειώνουν πως πέρασαν ανεπιτυχερά οι επικοινωνίες που τα κόμματα είχαν την ευχέρεια να επιλέξουν μέσα από πλειάδα υποψηφίων.

ΔΗΣΥ: Στόχος η πρωτιά

Ο ΔΗΣΥ θέλησε να ούρει πρώτος τον χορό του καταρτισμού των ψηφοδελτίων σε μία προσπάθεια να βάλει τέλος στην εσωστρέφεια και τις διενέξεις, κάτι που δεν φαίνεται να επιτυγχάνεται ούτε και

σήμερα. Τα ποσοστά που δίνουν οι δημοσκοπήσεις, οι διαρροές προς ΕΛΑΜ, ΑΛΑΜΑ και Άμεση Δημοκρατία, αλλά και η μη ξεκάθαρη αντιπολιτευτική θέση, όπως αναφέρει μερίδα της ηγεσίας, φαίνεται αυτή την ώρα να προκαλούν περαιτέρω εντάσεις όπως και αλληλοεπώριψη ευθυνών για τους χειρισμούς που γίνονται, με ηγετικά στελέχη να ρίχνουν ευθύνη ακόμη και στα μέσα ενημέρωσης –αλλά όχι στους χειρισμούς του κόμματος– για το πώς διαμορφώνεται σήμερα το πολιτικό σκηνικό.

Άλλωστε βάσει αυτών των προκλήσεων τέλησαν στην Πινδάρου να κλείσουν τα ψηφοδέλτια με όσο το δυνατό συμπεριληψη εκπροσώπων όλων των τάσεων εντός του κόμματος, αν και κινήσεις όπως η απόσυρση της υποψηφιότητας του Κώστα Γαβριλίδη καταδεικνύουν τις προθέσεις για πιο σκληρή γραμμή. Η άνοδος του ΕΛΑΜ δεν έπεσε ως κεραυνός εν αιθρία –αν μελετήσει κανείς και τα στοιχεία των βουλευτικών του 2021– ωστόσο ο ΔΗΣΥ φαίνεται να πιάστηκε εξαπίνης και να τρέχει πίσω από τα γεγονότα αντί να διαμορφώνει, βάσει και του πρωταγωνιστικού ρόλου τον οποίο και επιθυμεί να διατηρήσει. Βέβαια, η παρούσα ηγεσία παρέλαβε και μέρος καμμένης που δεν μπορούσε εύκολα να επαναφέρει, αφού ήδη στελέχη του κόμματος απομακρύνθηκαν λόγω της στήριξης τους προς την υποψηφιότητα Νίκου Χριστοδουλίδη.

Βέβαια, η Αννίτα Δημητρίου γνωρίζοντας καλά τις δυσκολίες που έχει να αντιμετωπίσει, επα-



Η Αννίτα Δημητρίου δηλώνει πως στόχος για τον ΔΗΣΥ είναι να εκλεγεί πρώτο κόμμα και βάσει αυτού θα κινηθεί ώστε να μιλήσει για επιτυχία, ασχέτως αν θα είναι αποδυναμωμένο και με λιγότερους βουλευτές.

νειλημμένα δηλώνει πως στόχος για τον ΔΗΣΥ είναι να εκλεγεί πρώτο κόμμα και βάσει αυτού θα κινηθεί ώστε να μιλήσει για επιτυχία, ασχέτως αν το πρώτο κόμμα θα είναι αποδυναμωμένο και με λιγότερους βουλευτές.

Δεν θα μπορούσε να γίνει λόγος και για εκπλήξεις εντός των ψηφοδελτίων αν αναλογιστεί κανείς ότι πρόκειται για το μεγαλύτερο κόμμα του τόπου. Ούτε και σημειώθηκε συνωστισμός ενδιάμεστος, μόλις δύο περισσότεροι υποψήφιοι στη Λευκωσία που στο τέλος αποσύρθηκαν ώστε να μην γίνουν εκλογές, ενώ σε Λάρνακα και Πάφο το κόμμα δεν κατάφερε να συμπληρώσει τα κενά. Η Λεμεσός μόνο έστησε κάλπες,

με ένα αποτέλεσμα που ίσως να καταδεικνύει και ποιος από την ηγεσία έχει τη μεγαλύτερη επιρροή στην επαρχία.

Πάντως, τα νέα πρόσωπα –πλήν ελαχίστων εξαιρέσεων– και όχι μόνο ηγετικά δεν τα βρίσκεις εντός των ψηφοδελτίων, μιας και τα κομματικά στελέχη ίσως και με προδιαγεγραμμένη πορεία δεν μπορείς να τα κατατάξεις σε αυτή την ομάδα. Φαίνεται αυτή την ώρα να υπάρχουν κενά και σε σχέση με τη διαδοχή κατάστασης, αφού και την τελευταία δεκαετία δεν έγιναν ιδιαίτερες προπλάθειες ώστε να προετοιμαστεί καταλλήλως.

Μεγάλο στοίχημα πάντως αυτή την ώρα για τον ΔΗΣΥ είναι

να καταφέρει το επόμενο πεντάμνη να κερδίσει τον κακό του εαυτό μένοντας εκτός εσωτερικών αντιπαραθέσεων –οι οποίες σχεδόν ανά βδομάδα βλέπουν το φως της δημοσιότητας– μιας και μόνο φθορά, όπως λένε κομματικά στελέχη, προκαλούν, μεγάλωνοντας την εσωστρέφεια, την ώρα που εύκολα διακρίνει κανείς ως απλός παρατηρητής σε μία εκδήλωση όπου παρευρίσκονται υποψήφιοι του ΔΗΣΥ πως δεν διανύουν και την καλύτερη περίοδο μεταξύ τους.

ΑΚΕΛ: Πιο πάνω από το '21

Στη Λευκωσία το κόμμα της Αριστεράς δεν φαίνεται να καταφέρει διαφοροποίηση της υπάρχουσας εικόνας –πλήν της απουσίας της Ειρήνης Χαραλαμπίδου από το ψηφοδέλτιο– μετά και την απόφαση για να δοθεί δικαίωμα επανασυνδεκτικότητας σε Γιώργο Λουκαΐδη και Άριστο Δαμιανού. Μια ενέργεια που καθιστά τις βουλευτικές έδρες της Λευκωσίας κατελημμένες, την ώρα μάλιστα που το Καταστατικό Συνέδριο προχώρησε ένα βήμα παραπέρα και αποφάσισε τη μείωση των θητειών των βουλευτών από τρεις σε δύο. Οι εκλογές του 2026 είναι οι πρώτες βουλευτικές για την παρούσα ηγεσία που στοχεύει στην αναχαίτηση της πτωτικής πορείας των ποσοστών του κόμματος.

Οι επιλογές ωστόσο που είναι στην πλειοψηφία τους κομματικά στελέχη –χωρίς αυτό να αφαιρεί αξία από τους υποψηφίους– δεν φαίνεται να δίνουν περιθώρια για διεύρυνση στην κοινωνία, κάτι που είναι επιθυμητό από το κόμμα, αν συνυπολογιστεί το γεγονός πως δεν υπάρχει ιδιαίτερο πρόβλημα συσπείρωσης. Πάντως, στελέχη της ηγετικής πυραμίδας αναφέρουν πως μπο-

ρεί να μην υπάρχουν τα δυνατά ονόματα, όπως ορισμένοι ανέμεναν, ωστόσο στο στήσιμο των ψηφοδελτίων επιδιώχθηκε η όσο πιο δυνατή γεωγραφική κάλυψη ανά επαρχία –βάσει και της καταγωγής των υποψηφίων– ώστε να διευρυνθεί η δύναμη του ΑΚΕΛ ακόμη και σε περιοχές που μέχρι πρόσφατος είχε μειωμένα ποσοστά. Στο μурμουρητό ότι είναι άγνωστα πρόσωπα –πέρα από κάποιες εξαιρέσεις– που υπάρχει κυρίως από την παλαιότερη γενιά, το κόμμα φαίνεται να απαιτεί με ενεργοποίηση στελεχών –πρώην βουλευτών και μελών της τοπικής αυτοδιοίκησης– ιδιαίτερα αγαπητών στους παραδοσιακούς ψηφοφόρους που θα κινητοποιηθούν ώστε να εισαγάγουν όσο το δυνατό ομαλότερα τους υποψηφίους.

Όπως σημειώνεται πρέπει να ανοίξει ο δρόμος για τη νέα γενιά στο κόμμα, μιας και σύντομα θα κληθούν να αναλάβουν θέσεις κλειδιά, όπως και να κινητοποιήσουν και άλλους συνομήλικούς τους να πάνε στην κάλπη αλλά και να εμπλακούν ενεργά στην πολιτική.

Βέβαια μπορεί να ανοίγει ο δρόμος για τα κομματικά στελέχη, ωστόσο το στοίχημα της διεύρυνσης δεν φαίνεται να κερδίζεται. Κάποιες εξαιρέσεις, αν και αναμενόμενες, με την Κοινωνική Συμμαχία δεν είναι αυτές που αποδεικνύουν πως το κόμμα κατάφερε να κάνει την υπέρβαση. Αντιθέτως μάλιστα μοιάζει να κλείνει τα φτερά του έτοιμο να αντιμετωπίσει την παρούσα εκλογική αναμέτρηση εστιάζοντας σε αυτό που γνωρίζει καλά, την κοινωνική πολιτική.

Όσο για το μομέντουμ για κάτι μεγαλύτερο, χάθηκε λίγο μετά τις προεδρικές και κάποιοι κίνησαν προς άλλους πολιτικούς χώρους, με την ανησυχία να υπάρχει σε σχέση με τις διαρροές ψηφοφόρων σε Volt, ΑΛΑΜΑ, ενώ πιθανώς και η Άμεση Δημοκρατία να καταφέρει να πάρει ψηφοφόρους και από το κόμμα της Αριστεράς.

ZENITH



THE HEART OF WATCHMAKING
160 YEARS



Vassos Eliades Accessories Ltd

Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

DEFY SKYLINE CHRONOGRAPH

ΜΑΡΙΝΟΣ ΜΟΥΣΙΟΥΤΤΑΣ, νέος Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Ετοιμος να εργαστώ για την εργασιακή ειρήνη

Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης επικοινωνήσε μαζί μου, λίγο πριν από τις ανακοινώσεις

Συνέντευξη ΣΤΟΝ ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

Συναντηθήκαμε Πέμπτη, όταν ήταν ακόμη βουλευτής της ΔΗΠΙΑ, για να συζητήσουμε τα περί πρότασης του ΔΗΚΟ στη ΔΗΠΙΑ για συνεργασία ενόψει βουλευτικών εκλογών και τις πολιτικές προεκτάσεις που έχει αυτό το θέμα. Τελικά, Παρασκευή απόγευμα ανακοινώθηκε ο διορισμός του στο υπουργείο Εργασίας και έτσι χρειάστηκε να επικαιροποιηθεί το κείμενο της συνέντευξης για να συνάδει με τις εξελίξεις. Ο βουλευτής Μαρίνος Μουσιούττας επικρίνει τον Νικόλα Παπαδόπουλο ότι επιχειρεί, μετά την ΕΔΕΚ, να διασπάσει και τη ΔΗΠΙΑ και υποστηρίζει ότι η αποχώρηση Γιακουμή δεν θα στοιχίσει στο κόμμα. Ο νέος, από αύριο, υπουργός Εργασίας Μαρίνος Μουσιούττας, δηλώνει έτοιμος να εργαστεί σκληρά για να διαφυλαχθεί η εργασιακή ειρήνη και να εξευρεθούν λύσεις στα ζητήματα που υπάρχουν μέσα από διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους.

–Ανακοινώθηκε ανασχηματισμός και αναλαμβάνετε υπουργός Εργασίας. Συχαρητήρια, καλή δουλειά και σας ευκόμαστε κάθε επιτυχία. Ποιες είναι οι πρώτες σας σκέψεις;

–Σας ευχαριστώ για τα καλά σας λόγια. Είμαι πολύ χαρούμενος. Είναι όμως μεγάλη και η ευθύνη. Ευχαριστώ τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για την τιμή και την ευκαιρία που μου δίνει. Είμαι έτοιμος να δώσω το άπαν των δυνάμεών μου για να διαφυλαχθεί η εργασιακή ειρήνη και να εξευρεθούν λύσεις στα ζητήματα που υπάρχουν μέσα από διάλογο με τους κοινωνικούς εταίρους. Να σημειώσω το πολύ καλό έργο που έχει επιτευχθεί στο υπουργείο από τον Γιάννη Παναγιώτου πάνω στο οποίο θα επιδιώξω να χτίσουμε για τη συνέχεια. Να σημειώσω ότι επιστρέφω σε γνώριμα λιμάνια καθώς στο υπουργείο Εργασίας εργάστηκα για εννιά χρόνια από το 1995 μέχρι το 2004.

–Πότε μιλήσατε με τον Πρόεδρο και τι του είπατε;

–Επικοινωνήσαμε μαζί μου ο Πρόεδρος τηλεφωνικά το απόγευμα της Παρασκευής και με ρώτησε αν ήθλω να αναλάβω το υπουργείο Εργασίας. Ζήτησα λίγο χρόνο να συζητήσω το θέμα με την οικογένειά μου και ακολούθως επικοινωνήσαμε με τον Πρόεδρο και του ανακοίνωσα ότι αποδέχομαι.

–Σας ανησυχεί το γεγονός ότι αναλαμβάνετε το υπουργείο Εργασίας σε μια περίοδο που φαίνεται να είναι τεταμένες οι σχέσεις μεταξύ συνδικαλιστικού κινήματος και εργοδοτικών οργανώσεων, ειδικά μετά από όσα μεσολάβησαν σε σχέση με το θέμα της ΑΤΑ;

–Βασικό εργαλείο στην προσπάθειά μου θα είναι ο διάλογος και θεωρώ ότι μέσα από τον διάλογο μπορούμε να βρούμε λύσεις αμοιβαία επωφελείς για όλες τις πλευρές.

–Ως μέλος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Εργασίας έχετε τριβή με τα θέματα. Αναλαμβάνετε προς το τέλος του τρίτου χρόνου διακυβέρνησης Χριστοδουλίδη, άρα ενδεχομένως να μη σας δοθεί περιόδος χάριτος. Ποιες οι προτεραιότητές σας;

–Αντιλαμβάνομαι πλήρως ότι ο χρόνος πιέζει και ότι τα εργασιακά ζητήματα δεν μπορούν να περιμένουν και είμαι έτοιμος να εργαστώ σκληρά για να βρεθούν λύσεις. Τις προτεραιότητες να μου επιτρέψετε να τις παρουσιάσω όταν θα είμαι έτοιμος.



ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Η συνέντευξη έγινε πριν από την υπουργοποίησή του και επικαιροποιήθηκε αμέσως μετά την ανακοίνωση του ανασχηματισμού.

–Τελικά, η όλη συζήτηση για πιθανή συνεργασία με το ΔΗΚΟ ενόψει βουλευτικών εκλογών κατέληξε στην αποχώρηση του βουλευτή Μιχάλη Γιακουμή από τη ΔΗΠΙΑ. Ο κ. Γιακουμή υποστηρίζει ότι έπρεπε να συζητηθεί σοβαρά η προοπτική συνεργασίας με το ΔΗΚΟ και η ανασύνταξη του ενδιάμεσου χώρου. Αφήνει, επίσης, αιχμές για την ανακοίνωση που εκδόθηκε μετά τη συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου.

–Ο κ. Γιακουμή πήρε τις δικές του αποφάσεις, βάσει των δικών του κριτηρίων. Επειδή ήμουν παρών στο Πολιτικό Γραφείο έγινε διεξοδική συζήτηση και πάρθηκαν αποφάσεις. Κακώς επιμένει ότι έχει τεθεί επίσημα θέμα ανασύνταξης του κεντρώου χώρου. Από τα λεγόμενά του στο Πολιτικό Γραφείο δεν διαφάνηκε ότι θα αποχωρούσε. Θεωρώ ότι η αποχώρησή του δεν θα στοιχίσει στη ΔΗΠΙΑ για τις βουλευτικές εκλογές.

–Η ΔΗΠΙΑ στην ανακοίνωσή της αναφέρει ουσιαστικά ότι πίσω και από αυτή την αποχώρηση είναι ο Νικόλας Παπαδόπουλος και τον χαρακτηρίζει ως πρωταγωνιστή της διάσπασης του Κέντρου. Αισιάζεστε αυτή τη θέση;

–Αυτό δείχνουν τα γεγονότα ότι προσπαθεί, μετά την ΕΔΕΚ, να διασπάσει και τη ΔΗΠΙΑ.

–Να τα πάρουμε με τη σειρά για να καταγράψουμε την άποψή σας για το τι τελικά συνέβη. Ο κ. Καρογιάν ισχυρίζεται ότι δεν υπήρξε οποιαδήποτε επίσημη πρόταση ενώ ο κ. Παπαδόπουλος υποστηρίζει ότι η πρότασή τους τέθηκε σε Συνέδριο και ότι έγιναν συζητήσεις επίσημα, ανεπίσημα, απευθείας και μέσω τρίτων.

–Δεν υπήρξε οποιαδήποτε επίσημη πρόταση από το ΔΗΚΟ για οτιδήποτε. Έγινε μια συνάντηση στις 3 Ιουλίου στα γραφεία της ΔΗΠΙΑ μεταξύ αντιπροσωπειών των δύο κομμάτων, κατά την οποία έγινε μια γενικόλογη συζήτηση, τίποτε λιγότερο, τίποτε περισσότερο. Να σημειώσω ότι στελέχη του ΔΗΚΟ δεν επιβεβαί-

“

Ο Νικόλας προσπάθησε, μετά την ΕΔΕΚ, να διασπάσει και τη ΔΗΠΙΑ. Καλλιεργεί αφήγημα «χαμένης» ψήφου προς τη ΔΗΠΙΑ για να οδηγήσει ψηφοφόρους στο ΔΗΚΟ.

Θεωρώ ότι η αποχώρηση του Μιχάλη Γιακουμή δεν θα στοιχίσει στη ΔΗΠΙΑ.

Εάν υπήρχε καλύτερη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ ΔΗΠΙΑ και κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, πιστεύω θα είχαμε καλύτερα αποτελέσματα.

ώνουν αυτά που ισχυρίζεται ο Νικόλας Παπαδόπουλος.

–Τι εννοείτε;

–Βουλευτές του ΔΗΚΟ, δεν θα αναφέρω ποιοι, μάς είπαν ότι δεν έχουν ιδέα για όσα ο Νικόλας αναφέρει δημόσια.

–Γιατί πιστεύετε ότι το έκανε τώρα αυτό ο πρόεδρος του ΔΗΚΟ; –Θεωρώ ξεκάθαρα ότι υπάρ-

χει επικοινωνιακή σκοπιμότητα πίσω από τη στάση του Νικόλα Παπαδόπουλου να δώσει στη δημοσιότητα το θέμα με τον τρόπο που το έκανε. Ούτε το ΔΗΚΟ είναι δημοσκοπικά στα καλύτερά του, ούτε η ΔΗΠΙΑ και προσπάθησε με αυτό τον τρόπο να καλλιεργήσει ένα αφήγημα «χαμένης» ψήφου προς την ΔΗΠΙΑ και έτσι να οδηγήσει ψηφοφόρους προς το ΔΗΚΟ. Να θυμίσω πως όταν ο Μάριος Καρογιάν πρότεινε στα κόμματα του δημοκρατικού τόξου να συνεργαστούν σε κοινοβουλευτικό επίπεδο για να δοθούν λύσεις σε διάφορα ζητήματα που απασχολούν τους πολίτες δεν υπήρξε καμία ανταπόκριση. Και να θυμίσω επίσης ότι στις δημοτικές εκλογές το ΔΗΚΟ δεν στήριξε κανένα υποψήφιο δήμαρχο ή αντιδήμαρχο που προερχόταν από τη ΔΗΠΙΑ.

–Τελικά, σάς μίλησαν για συμπεριφορά στο ΔΗΚΟ και προεδρία της Βουλής στον κ. Καρογιάν;

–Επαναλαμβάνω ότι δεν έγινε οποιαδήποτε επίσημη πρόταση για οτιδήποτε. Ένας φίλος του ΔΗΚΟ και της ΔΗΠΙΑ, αναλαμβάνοντας ο ίδιος πρωτοβουλία, μίλησε με τον Νικόλα Παπαδόπουλο για να μεσολαβήσει ανάμεσα στις δύο πλευρές και η εισήγησή του ήταν συγκεκριμένη. Και ο Νικόλας τού είπε: «ρώτα τον Μάριο να δούμε τι λέει». Η εισήγησή του, όπως μας έχει πει ο ίδιος, ήταν Νικόλας και Καρογιάν να είναι συμπρόεδροι στο ΔΗΚΟ, να μην είναι υποψήφιοι στις βουλευτικές και να γίνει κοινό ψηφοδέλτιο. Και για να τα λέμε τα πράγματα με το όνομά τους, κοινό ψηφοδέλτιο σημαίνει συγχώνευση κομμάτων. Αυτό μάς είπε ότι πρότεινε ο μεσάζων. Αντιλαμβάνεστε λοιπόν ότι υπάρχει τεράστια διαφορά ανάμεσα σε αυτά που γράφτηκαν στις εφημερίδες ως πρόταση Νικόλα, με αυτά που μας αναφέρθηκε από τον μεσάζοντα ότι λέχθηκαν ανάμεσα σε αυτόν και στον Νικόλα. Και είναι εδώ που μπαίνει θέμα εμπιστοσύνης. Ο μεσάζων πρότεινε οι δύο να μην είναι υποψήφιοι

στις βουλευτικές, κάτι που ο Νικόλας δεν λέει και ο μεσάζων δεν μας ανέφερε τίποτα για προεδρία της Βουλής, ενώ αυτό παρουσιάζεται ως στοιχείο της πρότασης Νικόλα. Αυτό που μας λέχθηκε, με αυτό που διαβάσαμε, έχει τεράστια διαφορά.

–Άρα για τη ΔΗΠΙΑ έκλεισε το θέμα;

–Μα το θέμα δεν άνοιξε ποτέ. Με βάση όμως και τη συζήτηση που έγινε στο Πολιτικό Γραφείο δεν τίθεται θέμα, ούτε για κοινό ψηφοδέλτιο, ούτε για συνένωση των δύο κομμάτων, ειδικά με την τροπή που πήραν τα πράγματα. Η ΔΗΠΙΑ έχει συνεδριακή απόφαση για αυτόνομη κάθοδο στις βουλευτικές εκλογές και μόνο αυτή ισχύει.

–Εάν με κάποιο τρόπο πρεμύσουν τα πνεύματα και όσο δύσκολο κι αν φαντάζει αυτή τη στιγμή, έρθει το ΔΗΚΟ και φέρει επίσημη πρόταση στο χαρτί, αλλάξει το πράγμα;

–Οφείλουμε να τη μελετήσουμε, να τη συζητήσουμε και να πάρουμε τις ανάλογες αποφάσεις, αλλά όπως εξελίσσονται τα πράγματα είναι πλέον πολύ δύσκολο, έως αδύνατο. Επαναλαμβάνω ότι μια απόφαση που λαμβάνεται σε ένα ανώτατο συλλογικό κομματικό όργανο, θα πρέπει να αλλάξει από το ίδιο όργανο.

–Η δική σας θέση ποια είναι;

–Όταν για παράδειγμα υπάρχουν διαφορές μεταξύ δύο κομμάτων, για να επανέλθουν οι καλές σχέσεις, χρειάζεται μια τεράστια προεργασία. Δεν είναι switch on, switch off, σήμερα μισούμαστε και αύριο αγαπιόμαστε. Πρέπει να ακολουθηθεί μια εξελικτική προσέγγιση, πρώτα να καλλιεργηθεί εμπιστοσύνη μεταξύ των δύο πλευρών, διότι κακά τα ψέματα υπάρχει καχυποψία και ακολούθως να γίνουν συζητήσεις και αν προκύψουν πολιτικές συγκλίσεις στα μεγάλα και σοβαρά ζητήματα, τότε να προχωρήσουμε σε περαιτέρω βήματα.

–Ο χρόνος πιέζει.

–Οι εκλογές θα λειτουργήσουν καταλυτικά και μετά τις εκλογές θα υπάρχει πιο καθαρό μυαλό για να δούμε αν προκύπτει περιθώριο για προώθηση αυτού του σχεδιασμού.

–Ίσως να είναι αργά μετά τις εκλογές, αν επιβεβαιωθούν οι εκτιμήσεις που δείχνουν το ΔΗΚΟ σε μονοψήφιο ποσοστό και τη ΔΗΠΙΑ εκτός Βουλής.

–Θεωρώ ότι ποτέ δεν είναι αργά. Κάποιες φορές ενδεχομένως να πρέπει να γίνει ένα σοκ για να μπορέσεις να προχωρήσεις. Εν πάση περίπτωση, η ΔΗΠΙΑ θα βρίσκεται στη νέα Βουλή.

–Μιλήσατε για την ανάγκη εξεύρεσης πολιτικών συγκλίσεων στα μεγάλα θέματα. Αυτό είναι κάπως οξύμωρο, την ώρα που και τα δύο κόμματα είστε στην κυβέρνηση και στήριζετε τον ίδιο Πρόεδρο της Δημοκρατίας.

–Εμείς είναι με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας που έχουμε συγκλίσεις και όχι με το ΔΗΚΟ. Άλλο να στήριζεις έναν Πρόεδρο στη βάση του προεκλογικού του προγράμματος και άλλο η συνένωση δύο κομμάτων. Έχουμε πολιτικές διαφορές με το ΔΗΚΟ και στο Κυπριακό και σε άλλα ζητήματα. Θυμίζω απλώς, πως, όταν κάποια στελέχη αποχωρήσαμε από το ΔΗΚΟ, είχαμε εκφράσει διαφωνίες αναφορικά με τον τρόπο θεσμικής λειτουργίας της ηγεσίας του ΔΗΚΟ και με θέσεις που εξέφραζε για το ΓεΣΥ και για εργασιακά ζητήματα.

“

Ο Καρογιάν είπε στο Πολιτικό Γραφείο ότι εξακολουθεί να ισχύει η πρόθεσή του να μην είναι υποψήφιος, όμως άφησε ένα παράθυρο ανοιχτό, λέγοντας ότι είμαστε εδώ για να δούμε πώς μπορούμε να βοηθήσουμε.

Η ΔΗΠΙΑ θα βρίσκεται στη νέα Βουλή

–Μήπως εξαντλήθηκε ο λόγος ύπαρξης της ΔΗΠΙΑ; Είχε δημιουργηθεί από άτομα που διαγράφηκαν ή αποχώρησαν από το ΔΗΚΟ, ως αντίβαρο ουσιαστικά στο ΔΗΚΟ.

–Όχι. Η πολυφωνία, σε καμιά περίπτωση δεν είναι κάτι το αρνητικό. Η ΔΗΠΙΑ προσφέρει στη Βουλή και αποτελεί μια νούσημη, μετριοπαθή και συνενωτική φωνή στο πολιτικό σκηνικό.

–Αν δεν μπειτε στη Βουλή, κλείνει η ΔΗΠΙΑ;

–Όχι, δεν τίθεται τέτοιο θέμα γιατί η ΔΗΠΙΑ θα βρίσκεται στη νέα Βουλή.

–Ο κ. Καρογιάν θα είναι τελικά υποψήφιος;

–Παλαιότερα είχε αναφέρει την πρόθεσή του να μην είναι υποψήφιος. Στο Πολιτικό Γραφείο ρωτήθηκε και είπε ότι εξακολουθεί να ισχύει η θέση αυτή, όμως, άφησε ένα παράθυρο ανοιχτό, λέγοντας ότι είμαστε εδώ για να δούμε πώς μπορούμε να βοηθήσουμε καλύτερα τη ΔΗΠΙΑ.

–Άτομα που ευεργετήθηκαν όσο ήσασταν στο ΔΗΚΟ από την τάση που σήμερα εκφράζει η ΔΗΠΙΑ θα είναι στα ψηφοδέλτια να βοηθήσουν τώρα που η ΔΗΠΙΑ δυσκολεύεται; Κερεβέζος, Φωτίου, Πατσάλιδης και Γιώργος Λακκοτρύπης.

–Κατά αρχάς η ΔΗΠΙΑ βρίσκεται σε προχωρημένο στάδιο συζητήσεων, με το 75% των ψηφοδελτίων να έχει συμπληρωθεί. Από όσα πληροφορούμαι, δεν θα είναι υποψήφιοι, αλλά βρίσκονται σε ανοικτή γραμμή με τον πρόεδρο του κόμματος για να βοηθήσουν.

–Δεν σας προβληματίζει ότι η ΔΗΠΙΑ είναι πολύ χαμηλά στις δημοσκοπήσεις; Πού βασίζετε την αισιοδοξία σας ότι θα ανατρέψετε αυτή την εικόνα;

–Φυσικά και μας προβληματίζει, όμως, έχοντας υπόψη τη δουλειά που έχει γίνει μέσα στη Βουλή από τη ΔΗΠΙΑ, ότι έχει οργανωθεί νεολαία, έχει δημιουργηθεί γυναικεία οργάνωση, έχουμε εκλέξει δημοτικούς συμβούλους, κοινοτάρχες και αντιδημάρχους, όλα αυτά είναι θετικά στοιχεία για να πετύχουμε τον στόχο μας που είναι να είμαστε όσο πιο κοντά στο ποσοστό που λάβαμε στις προηγούμενες βουλευτικές εκλογές. Η ΔΗΠΙΑ δεν κατέγραψε ποτέ υψηλά ποσοστά στις δημοσκοπήσεις. Για εμάς μετρά το αποτέλεσμα της κάλπης.

–Έχει κόστος η ΔΗΠΙΑ λόγω της στήριξης στον πρόεδρο Χριστοδουλίδη;

–Δεν θα μιλούσα για κόστος, αλλά εάν υπήρχε καλύτερη επικοινωνία και συνεργασία μεταξύ ΔΗΠΙΑ και κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, πιστεύω θα είχαμε καλύτερα αποτελέσματα.

Γαλλικά ελικόπτερα και πλωτά μέσα από το Safe

Η «Κ» παρουσιάζει τα οπλικά συστήματα που ζητάει η Εθνική Φρουρά μέσω του ευρωπαϊκού προγράμματος ασφάλειας

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Μια σημαντική πινελιά στην αναβάθμιση και εκσυγχρονισμό των εξοπλιστικών της Εθνικής Φρουράς αναμένεται να βάλει η λίστα που ετοιμάστηκε και κατατέθηκε από το υπουργείο Άμυνας στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο του προγράμματος Δράση για την Ασφάλεια της Ευρώπης (SAFE). Η λίστα που πέρασε από το Υπουργικό Συμβούλιο περιέχει τα οπλικά συστήματα που η Κυπριακή Δημοκρατία μπορεί να προμηθευτεί από την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία, χρησιμοποιώντας ευρωπαϊκούς πόρους υπό τη μορφή δανείων με ευνοϊκούς όρους. Η λίστα, που ετοιμάστηκε από το ΓΕΕΦ σε συνεργασία με το υπουργείο Άμυνας, περιλαμβάνει συστήματα που μπορούν να ενισχύσουν περισσότερο τον αποτρεπτικό χαρακτήρα της Εθνικής Φρουράς. Η λίστα, σύμφωνα με αρμόδιες πηγές, περιέχει οπλικά συστήματα που θα ενδυναμώσουν τις από αέρος δυνατότητες της Αεροπορίας, την επιτήρηση του θαλάσσιου χώρου της Δημοκρατίας με την προσθήκη νέων πλωτών μέσων, τον εκσυγχρονισμό μέσω του στρατού ξηράς καθώς και την αγορά εξοπλισμού από πυρομαχικά έως τηλεπικοινωνιακό υλικό. Η λίστα της Κυπριακής Δημοκρατίας όπως και άλλων 18 κρατών μελών της Ε.Ε. θα αξιολογηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία θα έχει τον τελευταίο λόγο έγκρισης προκειμένου να αποδεσμευτούν τα σχετικά κονδύλια. Για την Κύπρο το ποσό που προβλέπεται ανέρχεται στα €1,2 δισ. και όπως εκτιμάται τα πρώτα χρήματα αναμένεται να είναι στη



Το ΥΠΑΜ θα ενεργοποιήσει την επιλογή που υπάρχει στο συμβόλαιο των γαλλικών ελικοπτέρων για την απόκτηση άλλων έξι πτητικών μέσων.

διάθεση της κυβέρνησης μέσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2026.

Αεροπορία

Στην κυπριακή λίστα του Safe ξεχωρίζουν τα οπλικά συστήματα που έχουν συμπεριληφθεί και αφορούν τις από αέρος ανάγκες της Αεροπορίας. Σύμφωνα με αρμόδιες πηγές που μίλησαν στην «Κ», ΥΠΑΜ και ΓΕΕΦ ζητούν την αποδέσμευση ενός κονδυλίου που ανέρχεται στα €140 εκατ. προκειμένου να συμπληρωθεί ο αριθμός πτητικών μέσων της Εθνικής Φρουράς. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές στη λίστα δεν γίνεται συγκεκριμένη αναφορά σε οπλικά συστήματα, παρά μόνο μια γενική περιγραφή των στρατιωτικών αναγκών. Στρατιωτικές πηγές έλεγαν στην «Κ» πως το αίτημα σε πτητικά μέσα αφορά την ενεργοποίηση της δυνατότητας (options) του συμβολαίου αγοράς των ελικοπτέρων H145M για αγορά άλλων έξι πτητικών μέσων. Οι ίδιες πηγές έλεγαν

ότι η προμήθεια των ελικοπτέρων καλύπτεται από τις προϋποθέσεις που θέτει το Safe μιας και η κατασκευάστρια εταιρεία (Airbus Helicopters) είναι ευρωπαϊκή και μπορεί να συμμετέχει στο πρόγραμμα Δράση για την Ασφάλεια της Ευρώπης. Ήδη, η Εθνική Φρουρά έχει παραλάβει δύο ελικόπτερα από τον περσινό Μάρτιο. Εάν και εφόσον προχωρήσει η αγορά άλλων έξι, σύνολο 12, η Εθνική Φρουρά θα καλύψει τις ανάγκες της μετά την πώληση των 11 ρωσικών επιθετικών ελικοπτέρων MI-35 στη Σερβία.

UAV

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται και στα μη επανδρωμένα αεροσκάφη (drones) αλλά και στα συστήματα εξουδετέρωσής τους (Anti-drones). Στο κομμάτι των UAV οι επιλογές που υπάρχουν είναι δυο. Η πρώτη αφορά μια κυπριακή εταιρεία, τη Swarmly Aero, με έδρα τη Λεμεσό και η δεύτερη συνεργασία με ελλαδικές εταιρεί-

Ενα ποσοστό 15% από το συνολικό κονδύλι που έχει διατεθεί στην Κύπρο θα το απορροφήσει η εγχώρια αμυντική βιομηχανία.

ες. Ήδη, η Εθνική Φρουρά ενέταξε στο οπλοστάσιό της το H-10 Poseidon, το οποίο μάλιστα παρουσιάστηκε κατά τους εορτασμούς της προστάτιδας του Πυροβολικού, Αγίας Βαρβάρας.

Ναυτικό

Οι συνθήκες που έχουν δημιουργηθεί τα τελευταία χρόνια με την αύξηση των μεταναστευτικών ροών, καθώς και οι ανάγκες για ενδυνάμωση της επιτήρησης των περιοχών της ΑΟΖ της Δημοκρατίας, δημιούργησαν την ανάγκη για ενίσχυση των πλωτών μέσων της Εθνικής Φρουράς.

Στη λίστα έχει συμπεριληφθεί η πρόνοια για αγορά μονάδων επιφανείας χωρίς να διευκρινίζεται ο τύπος τους. Πρόκειται πιθανότατα για πλοία επιτήρησης που συνήθως έχουν οι λιμενικές αρχές που στην προκειμένη περίπτωση η προμήθειά τους θα γίνει από την Εθνική Φρουρά, το Ναυτικό της οποίας στην έξαρση των μεταναστευτικών ροών το 2023 είχε αναλάβει ρόλο στην επιτήρηση των θαλασσίων περιοχών προς την πλευρά του Λιβάνου. Με βάση την εικόνα που επικρατεί στην ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία, ανάλογα σκάφη κατασκευάζει η Ιταλία αλλά και η Γαλλία. Εάν και εφόσον προχωρήσει το πρόγραμμα αγοράς θα είναι η πρώτη που αφορά το Ναυτικό μετά την προμήθεια του πλοίου ανοικτής θαλάσσης (P61 «Αρχιπλοίαρχος Α. Ιωαννίδης».

Στρατός ξηράς

Στη λίστα ιδιαίτερο βάρος ρίχνεται στις ανάγκες του στρατού

ξηράς. Ψηλά βρίσκεται ο στόλος των τεθωρακισμένων οχημάτων μεταφοράς προσωπικού. Εδώ οι πληροφορίες που υπάρχουν από στρατιωτικές πηγές θέλουν ένα μέρος του ποσού που θα εκταμιευθεί να διατεθεί για την αναβάθμιση υφιστάμενων μέσων της Εθνικής Φρουράς με προσθήκη αναβαθμισμένων οπλικών συστημάτων. Επίσης, η Εθνική Φρουρά έχει συμπεριλάβει στη λίστα την αγορά διοπτρών, άλλα σκοπευτικά συστήματα, φορητά ή σε οχήματα, υλικό για τις διαβιβάσεις και άλλο τηλεπικοινωνιακό εξοπλισμό. Ο κατάλογος περιλαμβάνει πυρομαχικά διαφόρων τύπων όπως πυραύλους για τα άρματα μάχης και πυροβόλα, όλμους και σφαίρες για τυφέκια. Σε ό,τι αφορά τους όλμους το πακέτο φαίνεται να περιλαμβάνει και τον οπλισμό που φέρουν τα γαλλικά ελικόπτερα:

- Πυραύλους SPIKE ER 2.
- Κατευθυνόμενες ρουκέτες με λέιζερ FZ275 LGR.
- Κατευθυνόμενες ρουκέτες FZ606.
- Μη κατευθυνόμενες ρουκέτες FZ231

«Παπανδρέου» και Μαρί

Στη λίστα συγκαταλέγονται και οι δύο κορυφαίες υποδομές της Εθνικής Φρουράς. Η αεροπορική βάση «Ανδρέας Παπανδρέου» στην Πάφο και η ναυτική βάση «Ευάγγελος Φλωράκης» στο Μαρί. Εδώ η Κυπριακή Δημοκρατία επιδιώκει την έγκριση σχετικών κονδυλίων για την αναβάθμιση των δυο βάσεων. Ειδικά για τη βάση στην Πάφο τα έργα θα εκτελεστούν σε συνεργασία με τις ΗΠΑ, οι οποίες θα αναλάβουν ένα μέρος του οικονομικού κόστους.

Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΤΗ ΠΡΑΞΗ

Έργα, υποδομές και δράσεις που αλλάζουν τον τόπο και την καθημερινότητα των πολιτών και αναδεικνύουν τα οφέλη της Κύπρου από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

3 δισ. ευρώ αξιοποιήθηκαν μέσω της Πολιτικής Συνοχής και **2 δισ. ευρώ** επενδύθηκαν στον αγροτικό τομέα.

Σήμερα, προχωρούμε με σχέδιο και αυτοπεποίθηση. Έτοιμοι να αναλάβουμε την Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΙΑΣ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΕΕ
2026

Η ΕΥΡΩΠΗ ΣΕ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΚΥΠΡΟΣ ΜΠΡΟΣΤΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΥΠΟΥ
ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

Βαρομετρικό χαμηλό σκεπάζει Ούρσουλα και Ε.Ε.

Το κατηγορητήριο Μογκερίνι-Σανίνο παράγει εσωστρέφεια και ενισχύει την απαξίωση της Ε.Ε. στη διεθνή σκηνή



Οι προσαγωγές και οι κατηγορίες κατά της Φεντερίκα Μογκερίνι και του Στέφανο Σανίνο, εκτιμάται ότι θα τύχουν εκμετάλλευσης από το κλαμπ των εθνικιστών και της ακροδεξιάς και σε κάποια κράτη της Ε.Ε.

Συνέπειες για Λευκωσία-Κυπριακό

Το νέο διαφαινόμενο σκάνδαλο, η εικόνα πολιτικής ανυποληψίας που σχηματίζεται γύρω από την Ευρωπαϊκή Ένωση και η αντανάκλασή της τόσο στην Κομισιόν, όσο και στην ίδια την πρόεδρό της, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, δεν εξυπηρετεί την Κυπριακή Δημοκρατία. Όχι μόνο γιατί η Κύπρος αναλαμβάνει την προεδρία του Συμβουλίου της Ε.Ε. σε μερικές εβδομάδες και μια ισχυρή Κομισιόν αποτελεί εκέγγυο για τη διασφάλιση των στόχων και των προτεραιοτήτων που έχουν τεθεί, αλλά και γιατί, η Λευκωσία, καλώς ή κακώς, έχει επενδύσει σχεδόν απόλυτα στην Ε.Ε. για τη λύση του κυπριακού προβλήματος. Θεωρώντας ότι η Ε.Ε. είναι σε θέση να ασκήσει επιρροή στην Τουρκία, αξιοποιώντας και ευρωτουρκικά ντοσιέ, προκειμένου να πειθαναγκάσει την Άγκυρα να συμβάλει ουσιαστικά και εποικοδομητικά για τη διευθέτηση του κυπριακού προβλήματος. Αν και η «επένδυση» της Λευκωσίας δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα, κάτι που προκύπτει αβίαστα εκ του αποτελέσματος, εντούτοις, περαιτέρω αποδυνάμωση της εικόνας της Ε.Ε. θα διαλύσει κάθε ελπίδα και προοπτική για τον ρόλο που θα μπορούσε, έστω και δυνητικά, να διαδραματίσει η Ε.Ε. στην επίλυση του Κυπριακού. Και στον οποίο εξακολουθεί και σήμερα να επενδύει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης.

Περαιτέρω αποδυνάμωση της εικόνας της Ε.Ε. θα διαλύσει κάθε ελπίδα και προοπτική για τον ρόλο που θα μπορούσε, έστω και δυνητικά, να διαδραματίσει η Ε.Ε. στην επίλυση του Κυπριακού.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Οι προσαγωγές της Φεντερίκα Μογκερίνι και του Στέφανο Σανίνο και οι κατηγορίες που απαγγέθηκαν εναντίον τους από τις αρχές του Βελγίου, συνεπεία έρευνας της Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας (EPPO) και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), βυθίζουν ακόμη περισσότερο το ήδη καταρρακωμένο κύρος της Ε.Ε. και μοιραία υποβιβάζουν την πολιτική υπόληψη του ευρωπαϊκού οικοδομήματος. Σε μια χρονική περίοδο που το εκτόπισμα της Ε.Ε. δεν διεκδικεί δάφνες, με το κλαμπ της Γηραιάς Ηπείρου να βρίσκεται εκτός των «μεγάλων παιχνιδιών» της παγκόσμιας σκακιέρας, στο Ουκρανικό και στη Γάζα, τελώντας σε καθεστώς δυσμένειας από τον Ντόναλντ Τραμπ, οι προσαγωγές της τέως ύπατης εκπροσώπου της Ε.Ε. για την εξωτερική πολιτική και του επιφανούς τεχνοκράτη της Ε.Ε., για απάτη σε δημόσιες συμβάσεις και διαφθορά, καταβαθρώνουν ακόμη περισσότερο το ευρωπαϊκό οικοδόμημα και δημιουργούν συνθήκες πλήρους απαξίωσής του.

Οι επιπτώσεις εκτείνονται σε τρία επίπεδα, τόσο στο εσωτερικό της Ε.Ε., αντανακλώντας και στο πρόσωπο της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, όσο και στο επίπεδο των κρατών-μελών, όπου το νέο διαφαινόμενο σκάνδαλο εκτιμάται ότι θα τύχει εκμετάλλευσης από εθνικιστικά πολιτικά σχήματα. Το παζλ συμπληρώνει η ολοένα και πιο αρνητική εικόνα που εκπέμπει η Ε.Ε. στη διεθνή σκηνή, συνεπεία και των διαδοχικών σκανδάλων διαφθοράς, τα οποία αφαιρούν από το πολιτικό της αποτύπωμα:

- **Crisis management για προστασία της προέδρου της Κομισιόν:** Η νέα περιπέτεια διαφθοράς με πιθανή εμπλοκή της πρώην ύπατης εκπροσώπου της Ε.Ε. και αντιπροέδρου της Κομισιόν Φεντερίκα Μογκερίνι και ενός από τους πλέον επιφανείς τεχνοκράτες της Ε.Ε. που διετέλεσε και γ.γ. της ΕΥΕΔ, έχει κλονίσει τους θεσμούς της Ε.Ε. Και τείνει να λειτουργήσει αθροιστικά στα πρόσφατα σκάνδαλα που έχουν στιγματίσει το ευρωπαϊκό οικοδόμημα, αφενός το Qatargate και αφετέρου το «ζήτημα Huawei», δημιουργώντας μια γενικευμένη εικόνα στιγματισμού της Ε.Ε. Υπό το φως αυτών των δεδομένων, πηγή στην έδρα της Ε.Ε. έλεγε στην «Κ» ότι «πιθανότατα όλη αυτή η εσωστρέφεια, να επιχειρηθεί να εκτονωθεί στο πρόσωπο της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν», η οποία έχει ήδη εισπράξει τρεις προτάσεις μομφής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, μέσα σε ελάχιστους μήνες, από τον Ιούλιο μέχρι τον Οκτώβριο, καταγράφοντας αρνητικό ρεκόρ. Αν και έχει καταφέρει να επιπλεύσει χάρη στη στήριξη του φιλοευρωπαϊκού τόξου, δηλαδή των πολιτικών ομάδων του Ευρωπαϊκού Λαϊκού Κόμματος (από το οποίο προέρχεται), των Σοσιαλιστών-Δημοκρατών, των Φιλελευθέρων και των Πρασίνων, η κα φον ντερ Λάιεν θεωρείται ευάλωτη. Υπό το φως και της δικής της περιπέτειας, ανταλλαγής μηνυμάτων sms με τον διευθύνοντα σύμβουλο της Pfizer, Άλμπερτ Μπουρλά, την ίδια χρονική περίοδο συνολογμένης συμφωνίας της Ε.Ε. με την εν λόγω φαρμακευτική εταιρεία, ύψους 35 δισ. ευρώ, για την αγορά 900 εκατομμυρίων δόσεων εμβολίων κατά του Covid-19. Μηνύματα τα οποία

«εξαφανίστηκαν» και για τα οποία η Κομισιόν εισέπραξε μια πολύ αρνητική απόφαση από το Ανώτατο Δικαστήριο της Ε.Ε., μετά από προσφυγή των New York Times. Όλα αυτά, προκαλούν ανησυχία στα ανώτατα δώματα της Κομισιόν, θεωρώντας ότι το νέο διαφαινόμενο σκάνδαλο, με υπόπτους Μογκερίνι-Σανίνο, «πιθανότατα να ενισχύσει την όρεξη κύκλων της Ευρωβουλής που θεωρούν ότι μπορούν να επαναλάβουν όσα έγιναν το 1999, όταν η Κομισιόν του Ζακ Σαντέρ κατέρρευσε υπό την πίεση σκανδάλου κακοδιαχείρισης», με πρωταγωνίστρια την τότε επίτροπο Edith Cresson. Μέσα σε αυτό το κλίμα, θα πρέπει να αναγνωσθεί και η «απόφαση Σανίνο», να συνταχιστεί τον τρέχοντα Δεκέμβριο. Γεγονός που πρακτικά σημαίνει ότι ο 65χρονος ύποπτος για το νέο σκάνδαλο που ταλανίζει την Ε.Ε., δεν θα επιστρέψει ποτέ στα καθήκοντά του και άρα, η Κομισιόν δεν θα αναγκαστεί, επίσης ποτέ, να τοποθετηθεί γύρω από

μια ενδεχόμενη επάνοδό του, η οποία εκ των πραγμάτων θα έριχνε νέες σκιές στο οικοδόμημα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στην επικεφαλής του, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν. Σε κάθε πάντως περίπτωση, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι προτάσεις μομφής κατά της φον ντερ Λάιεν μπορεί να συνεχίζουν να ροκανίζουν την εικόνα της προέδρου της Κομισιόν, όσο υποβάλλονται, αλλά δεν είναι σε θέση να αποδώσουν εάν απλώς στηρίζονται είτε από την ακροδεξιά και τους εθνικιστές, είτε από την Αριστερά, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Άλλωστε, απλές μαθηματικές πράξεις καταδεικνύουν ότι για την πτώση της Κομισιόν απαιτείται η σύμπραξη κάποιων πολιτικών ομάδων του φιλοευρωπαϊκού τόξου, που εξακολουθούν έστω και υπό διαμαρτυρία (κυρίως από Σοσιαλιστές, Φιλελευθέρους και Πρασίνους), να στηρίζουν την κα φον ντερ Λάιεν. Σημειώνεται ότι πριν από ένα μήνα και οι τέσσερις πολιτικές ομάδες του φιλοευρωπαϊκού

τόξου εξέφρασαν δυσφορία για τις προτάσεις που υπέβαλε η κα φον ντερ Λάιεν σε σχέση με τον νέο επταετή ευρωπαϊκό προϋπολογισμό 2028-2034. Και προειδοποίησαν την πρόεδρο της Κομισιόν, χωρίς ωστόσο να υπάρξει ένδειξη ότι κάποια από αυτές τις πολιτικές ομάδες προσανατολίζονται στην παρούσα φάση, να την αδειάσει οριστικά.

- **Όπλο στη φαρέτρα εθνικιστών-ακροδεξιάς:** Οι προσαγωγές και οι κατηγορίες κατά της Φεντερίκα Μογκερίνι και του Στέφανο Σανίνο, εκτιμάται ότι θα τύχουν εκμετάλλευσης από το κλαμπ των εθνικιστών και της ακροδεξιάς και σε κάποια κράτη της Ε.Ε. Ήδη, η Ουγγαρία του Βίκτορ Όρμπαν έδωσε το στίγμα, αναφέροντας διά του εκπροσώπου της: «Άλλη μια μέρα, άλλο ένα σοκαριστικό σκάνδαλο της Ε.Ε.», επιχειρώντας να δημιουργήσει την εντύπωση ότι τα σκάνδαλα αποτελούν μέρος της καθημερινότητας των Βρυξελλών. Στο επίκεντρο πάντως της εθνικι-

στικής ακροδεξιάς, βρίσκονται οι δύο «πυλώνες σταθερότητας» της Ε.Ε., η Γερμανία και η Γαλλία. Στη μεν Γαλλία, η εκμετάλλευση του ζητήματος Μογκερίνι δεν θεωρείται ιδιαίτερα εύκολη υπόθεση, δεδομένης της καταδίκης της Μαρίν Λε Πεν για χρήση ευρωπαϊκών κονδυλίων με στόχο τη χρηματοδότηση του κόμματός της, «Εθνικού Συναγερμού», κάτι που ενδέχεται να της φράξει οριστικά τον δρόμο για διεκδίκηση της προεδρίας το 2027 (αναλόγως της έκβασης της έφεσης). Στη δε Γερμανία, η «Εναλλακτική για τη Γερμανία» (AfD) φέρεται να επικεντρώνεται επί του παρόντος στην εξασφάλιση ενός πολιτικού καθεστώτος που παραπέμπει σε κανονικοποίηση. Καθώς βλέπει συνεχώς τα ποσοστά της να αυξάνονται και μετά το πολύ υψηλό ποσοστό 20,8% (εκλογές Φεβρουαρίου 2025), μια πρόσφατη δημοσκοπήση (Σεπτέμβριος 2025) εμφανίζει τους Γερμανούς εθνικιστές να αγγίζουν το 27%, επιτρέποντάς τους να φιλοδοξούν ότι κάποια στιγμή θα ανέλθουν στην εξουσία.

- **Ανυποληψία στη διεθνή σκηνή:** Το διαφαινόμενο σκάνδαλο Μογκερίνι-Σανίνο δεν διαφοροποιεί επί της ουσίας τον ρόλο της Ε.Ε. στη διεθνή σκηνή, αν συνυπολογίσουμε ότι η επιρροή της Ευρωπαϊκής Ένωσης βρίσκεται σε «ιστορικό χαμηλό» και ότι στερείται ακόμη και της άρθρωσης ουσιαστικού λόγου σε μείζονα ζητήματα, με επίκεντρο το Ουκρανικό και τη Γάζα. Αυτό όμως δεν αναιρεί το γεγονός ότι η Ε.Ε., που τελεί υπό τη δυσμενεία του Ντόναλντ Τραμπ, κινδυνεύει συνεπεία του νέου διαφαινόμενου σκανδάλου να αγγίξει την έννοια της απόλυτης απαξίωσης. Ως ένας οργανισμός που όχι μόνο δεν έχει ρόλο και λόγο στη διεθνή πολιτική σκηνή, αλλά και που χάνει και την έξωθεν καλή μαρτυρία, και που βρίσκεται με την πλάτη στον τοίχο, συνεπεία διαδοχικών σκανδάλων, για κακοδιαχείριση και διαφθορά. Δεν είναι προφανώς τυχαία η σπουδή της Μόσχας να εκμεταλλευθεί το γεγονός, υποστηρίζοντας διά της εκπροσώπου του ΥΠΕΞ, Μαρίας Ζαχάροβα, ότι όσα εκτυλίχθηκαν συνιστούν «καταδίκη» της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αποκαλύπτουν «υποκρισία», καθώς η Ευρώπη «αγνοεί τα δικά της προβλήματα διαφθοράς». Υποστήριξε ότι στην Ουκρανία ρέουν τεράστια ποσά, τα οποία καταλήγουν σε «ιδιωτικές τσέπες». Κύκλοι στις Βρυξέλλες εκτιμούν ότι «η αντίδραση της Μόσχας αποτελεί τα προεόρτια μιας ενδεχόμενης απόφασης της Ε.Ε. για αξιοποίηση των παγωμένων ρωσικών κεφαλαίων», ύψους 210 συνολικά δισεκατομμυρίων ευρώ, την οποία πρότεινε η Κομισιόν. Οι ίδιοι κύκλοι έλεγαν στην «Κ» ότι σε περίπτωση λήψης μιας τέτοιας απόφασης από τους «27», τότε θα πρέπει να αναμένονται πολύ έντονες αντιδράσεις, σε πολλά επίπεδα από τη Μόσχα. Σημειώνεται πάντως ότι το Βέλγιο, στην επικράτεια του οποίου βρίσκεται το αποθετήριο τίτλων Euroclear, που διαχειρίζεται το μεγαλύτερο μέρος των ρωσικών παγωμένων περιουσιακών στοιχείων, εξακολουθούσε ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές, προχθές Παρασκευή, να είναι αρνητικό στην αξιοποίησή τους. Θεωρώντας ότι μια τέτοια απόφαση ενδέχεται να εκληφθεί ως κατάχρηση, κάτι που αντίκειται στο διεθνές δίκαιο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

ΠC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com



Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

«Δεν μπορείς να έχεις ένα απόσπνμα στο κέντρο ενός κατά τα άλλα υγιούς σώματος. Κάθε μέρος αυτού του σώματος πρέπει να θεραπευτεί. Και η Κύπρος είναι κρίσιμο μέρος του. Η ελπίδα μας είναι ότι θα συμπεριληφθεί στη λύση». Η επιβεβαίωση όσων κατέγραφε στο κείμενό του ο Παύλος Ξανθούλης, στο πρωτοσέλιδο κύριο θέμα της «Κ» την προηγούμενη Κυριακή, σύμφωνα με το οποίο το ενδεχόμενο ανάληψης πρωτοβουλίας Τραμπ και στο Κυπριακό είναι ένα σενάριο που το τελευταίο διάστημα ακούγεται ολοένα και περισσότερο σε Νέα Υόρκη και Βρυξέλλες, ήλθε μέσα από τα λεχθέντα του πρεσβευτή των ΗΠΑ στην Άγκυρα, Τομ Μπάρακ, στη συνέντευξή του στην «Καθημερινή» των Αθηνών και στον Μανώλη Κωστίδη, που δημοσιεύθηκε στην ίδια έκδοση.

«Ηρθε η ώρα. Πρέπει να γίνει»

Ο Αμερικανός διπλωμάτης, αφού χαρακτήρισε «αυτό που ξεκινάει τώρα», ως «μία νέα δυναμική προσπάθεια που θα αφήνει πίσω τις πικρίες του παρελθόντος», μετέφερε την πρόθεση της κυβέρνησης Τραμπ να λειτουργήσει σαν «γέφυρα» στις ελληνοτουρκικές σχέσεις, ώστε να δημιουργηθεί «μία νέα περιφερειακή τάξη πραγμάτων στην Ανατολική Μεσόγειο». «Το συζητήσαμε και με τον πρόεδρο Τραμπ, αναρωτηθήκαμε αν μπορούμε να λειτουργήσουμε ως “κονίαμα”, σαν αυτό που ενώνει δύο τούβλα, για να έρθουν πιο κοντά με έναν νέο τρόπο, βήμα βήμα. Ήρθε η ώρα. Πρέπει να γίνει», δήλωσε ο Τομ Μπάρακ, κάνοντας μνεία στην παρουσία της «σπουδαίας νέας πρέσβειρας» της Αμερικής στην Αθήνα και στον ρόλο που θα διαδραματίσει.

Από τη φημολογία στην εξαγγελία

Όσα ανέφερε ο Αμερικανός διπλωμάτης, συμπεριλαμβανομένου της απάντησής του που παραθέσαμε στην αρχή αυτού του κειμένου, σχετικά με την Κύπρο, που δόθηκε όταν ρωτήθηκε εάν το νησί είναι σημαντικό για την περιοχή, για την επίλυση αυτών των προβλημάτων, και η οποία ξεκινούσε με ένα «φυσικά», ουσιαστικά αποτελούν επίσημη προαγγελία της «κυοφορούμενης αμερικανικής πρωτοβουλίας» που φημολογείτο το τελευταίο διάστημα, την οποία η «Καθημερινή» είχε χαρακτηρίσει «Πόκερ της Ανατολικής Μεσογείου». Καθώς μια σειρά κινήσεων και πληροφοριών τους τελευταίους μήνες δήλωνε την εκδήλωση παρασκηνιακής κινητικότητας γύρω από τα ενεργειακά σε διάφορα επίπεδα, το βασικό ερώτημα ήταν εάν και εφόσον η κινητικότητα θα λάμβανε τη μορφή πρωτοβουλίας, που θα μπορούσε δυνητικά να οδηγήσει στην επίλυση ζητημάτων και διενέξεων στην ευρύτερη περιοχή –των ελληνοτουρκικών και του Κυπριακού συμπεριλαμβανομένων– που κρατούν την Ανατολική Μεσόγειο διαρκώς σε κατάσταση συναγερμού.

Ο Τραμπ να στρέψει το βλέμμα...

«Αν ο Λευκός Οίκος του Τραμπ επιλέξει να εμπλακεί, θα μπορούσε να μετατρέψει αυτό το αδιέξοδο σε μια σπάνια επιτυχία εξωτερικής πολιτικής και να δώσει νέα δυναμική στον τερματισμό μιας από τις μακροβιότερες διαιρέσεις της Ευρώπης», έγραφε ως κατακλείδα του άρθρου της η Ani Chkhikvadze στη Washington Examiner, στα μέσα του περασμένου Οκτωβρίου. Η δημοσιογράφος, αφού σημείωνε ως θετική εξέλιξη την ανάδειξη του Ερχιουρμαν στην ηγεσία των Τουρκοκυπρίων, κατέγραφε τα εξής: «Η χρονική συγκυρία είναι σημαντική. Νοωρίτερα φέτος, ειδικοί της Πολιτικής Αεροπορίας των ΗΠΑ αξιολόγησαν τη στρατιωτική βάση στην Πάφο για να διαπιστώσουν εάν θα μπορούσε να υποστηρίξει ανθρωπιστικές και υλικοτεχνικές επιχειρήσεις στην περιοχή. Το σχέδιο είναι

να βελτιωθούν οι υποδομές ώστε η βάση να μπορεί να φιλοξενεί ευρύτερη γκάμα αμερικανικών αεροσκαφών κατά τη διάρκεια εκκενώσεων ή περιφερειακών κρίσεων. Η Ουάσιγκτον έχει επίσης εξετάσει το ενδεχόμενο να χρησιμοποιήσει τη βρετανική βάση στο Ακρωτήριο για την αντιμετώπιση κρίσεων στην περιοχή. Όπως το περιέγραφε κάποτε ο Χένρι Κίσινγκερ, η Κύπρος λειτουργεί ως “ένα αδιανόητο αεροπλανοφόρο”, τοποθετημένο σε απόσταση προσέγγισης από τον Λίβανο, το Ισραήλ και τη Μέση Ανατολή γενικότερα. Αυτή η γεωγραφία εξηγεί γιατί η Ουάσιγκτον θα μπορούσε να θεωρεί ενδιαφέρουσα μια επένδυση στο νησί».

Το άρθρο της Ani Chkhikvadze δεν ήταν το μόνο που κατά το πρόσφατο διάστημα, τοποθετούσε το κυπριακό στο επίκεντρο. Το γερμανικό RND, σε ρεπορτάζ του με τίτλο «Μπορεί να υπάρξει μια “συμφωνία Τραμπ” για το Κυπριακό;», ανέφερε ότι μετά από μακρά στασιμότητα, το Κυπριακό «αποκτά νέα δυναμική» και σχολίαζε πως το γεωπολιτικό ενδιαφέρον των ΗΠΑ για την Ανατολική Μεσόγειο, «ανοίγει παράθυρο» για πιθανή λύση. Παράλληλα, είδαν το φως της δημοσιότητας ρεπορτάζ που επικαλούνταν αμερικανικά και τουρκικά μέσα, τα οποία έκαναν αναφορές σε «πλάνο» που συνδέει την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο με ενεργειακές/οικονομικές συμφωνίες στην Ανατολική Μεσόγειο.

«Ανθρωπος του Τραμπ» στη Λευκωσία

Η αναφορά του Τομ Μπάρακ στην Κίμπερλι Γκίλφοϊλ, τη νέα πρέσβειρα της Αμερικής στην Ελλάδα, δεν ήταν τυχαία στη συνέντευξή του στην «Καθημερινή», όπως τυχαία δεν πρέπει να θεωρείται η επικείμενη τοποθέτηση του Αμερικανού επιχειρηματία Τζον Μπρέσλοου ως νέου πρέσβη των ΗΠΑ στη



Τα όσα είπε ο πρεσβευτής των ΗΠΑ στην Άγκυρα, Τομ Μπάρακ, επιβεβαίωσαν το πρωτοσέλιδο της «Κ» για πιθανό «Μοντέλο Τραμπ στην Κύπρο».

Στο πλαίσιο των σχεδιασμών των ΗΠΑ, η πρεσβεία στη Λευκωσία φαίνεται να αποκτά μεγαλύτερο ρόλο απ’ ό,τι στο πρόσφατο παρελθόν, γι’ αυτό και η επικείμενη κάθοδος ανθρώπου του Τραμπ.

Η Κύπρος στο τραπέζι της Ουάσιγκτον

Η Λευκωσία αποκτά ειδικό βάρος στον γεωστρατηγικό σχεδιασμό των ΗΠΑ – Μένει να αποδειχτεί αν είναι ευχή ή κατάρα



Λευκωσία, του οποίου την πρόταση διορισμού ο Τραμπ υπέβαλε επίσημα στη Γερουσία τον περασμένο Οκτώβριο και βρίσκεται σε διαδικασία έγκρισης.

Ο Μπρέσλοου δεν είναι καριέριστας διπλωμάτης, αλλά επιχειρηματίας που θεωρείται στενός φίλος και σημαντικός υποστηρικτής του Ντόναλντ Τραμπ, έχοντας συνεισφέρει οικονομικά στην προεκλογική του εκστρατεία και στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα. Για όσους παρακολουθούν στενά τις λεπτές ισορροπίες της Ανατολικής Μεσογείου και την ανάπτυξη της αμερικανικής στρατηγικής στην περιοχή, η επικείμενη τοποθέτηση Μπρέσλοου, ενός προσώπου τοποθετημένου με πολιτικό διορισμό, αντί της διαδικασίας παραδοσιακής στελέχωσης των πρεσβειών, υποδηλώνει πρόθεση μεγαλύτερης πολιτικής καθοδήγησης από την Ουάσιγκτον και πιο άμεσο και πολιτικοποιημένο έλεγχο των αμερικανικών πρωτοβουλιών στην περιοχή.

Με δεδομένη την αυξανόμενη σημασία της Κύπρου σε θέματα ενέργειας, ασφάλειας και περιφερειακών ισορροπιών, η πρεσβεία στη Λευκωσία φαίνεται να αποκτά μεγαλύτερο ρόλο απ’ ό,τι στο πρόσφατο παρελθόν, που και κατ’ επέκταση μεταφράζεται στο ότι η Κύπρος αποκτά νέο βάρος στον γεωστρατηγικό σχεδιασμό των ΗΠΑ.

Τετράδα επιρροής γύρω από τον Τραμπ

Η επικείμενη τοποθέτηση Μπρέσλοου στην Κύπρο, δημιουργεί μια ομάδα από τέσσερις βασικούς παίκτες, όλοι με άμεση σύνδεση με τον πρόεδρο Τραμπ και το περιβάλλον του, οι οποίοι φαίνεται –σύμφωνα πάντα με τους αναλυτές– να έχουν αναλάβει έναν άτυπο ρόλο «περιφερειακών συντονιστών» και αναμένεται να διαδραματίσουν ουσιαστικό ενεργό ρόλο.

- **Τζον Μπρέσλοου** (υποψήφιος πρέσβης στη Λευκωσία, στενός φίλος και χρηματοδότης).
- **Κίμπερλι Γκίλφοϊλ** (πρέσβειρα στην Αθήνα, μέχρι πρόσφατα με δεσμούς «συγγένειας» με την οικογένεια και επιρροή στο περιβάλλον Τραμπ).
- **Τομ Μπάρακ** (πρέσβης στην Άγκυρα, με ιστορικό στενής σχέσης με τον Τραμπ).
- **Μασάντ Μπούλος** (σύμβουλος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ με διασυνδέσεις στη Βόρεια Αφρική, συμπαθέρος του Τραμπ).

Η πολιτική σημασία αυτής της γεωγραφικής κατανομής είναι προφανής, σημειώνουν οι αναλυτές: οι ΗΠΑ επιχειρούν να χαρτογραφήσουν έναν νέο άξονα επιρροής που ενώνει Ελλάδα, Τουρκία, Ισραήλ, Κύπρο και Αίγυπτο – ένα υποσύστημα κρίσιμο για ενεργειακή ασφάλεια, θαλάσσιες ζώνες και περιφερειακή σταθερότητα. Αν και δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι αυτή η πρωτοβουλία συνιστά επίσημη «πολιτική Τραμπ», σχηματίζει ένα πλέγμα επαφών που μπορεί να επηρεάσει τις διπλωματικές επιλογές των ΗΠΑ ανεξαρτήτως κυβέρνησης.

Η Κύπρος στη μέση μιας νέας εξίσωσης

Η Ουάσιγκτον γνωρίζει καλά ότι χωρίς κάποια μορφή προόδου στο Κυπριακό, οι όποιες περιφερειακές συνεργασίες θα παραμένουν ευάλωτες. Το άλυτο Κυπριακό επηρεάζει τη σχέση που η Τουρκία θέλει να έχει με την Ευρωπαϊκή Ένωση, και κατ’ επέκταση υπονομεύει την περιφερειακή στρατηγική των ΗΠΑ. Γι’ αυτό υπάρχει η εκτίμηση ότι η στόχευση των ΗΠΑ στα ενεργειακά δεν μπορεί να παρακάμψει το Κυπριακό.

«Με όποιον και να μιλήσω δέχονται παράπονα από την “Ελληνοκυπριακή Διοίκηση” (όπως αποκαλεί η τουρκική διπλωματία την Κυπριακή Δημοκρατία). Δηλαδή, υπάρχει το εξής πρόβλημα: Η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Τουρκία, που αφορούν το μέλλον περισσότερων από 400 εκατομμυρίων ανθρώπων, αντιμετωπίζουν το πρόβλημα ομπρίας που προκαλεί μια ομάδα ανθρώπων», δήλωσε πρόσφατα ο Τούρκος υπουργός Εξωτερικών.

Αυτός είναι ο λόγος που κανένα σοβαρό αμερικανικό σχέδιο περιφερειακής συνεργασίας δεν μπορεί να παρακάμψει το νησί, σημειώνουν διπλωματικές πηγές. Πόσο μάλλον να αντιμετωπίζεται ως παραφωνία ή περιφερειακό ζήτημα τη στιγμή που η ΑΟΖ εφάπτεται με εκείνες του Ισραήλ, της Αιγύπτου, του Λιβάνου, ενώ η κυπριακή πρόβλημα παρεμβαίνει στον καθορισμό θαλάσσιων ζωνών μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας. Άλλωστε, «κάθε μέρος αυτού του σώματος πρέπει να θεραπευτεί. Και η Κύπρος είναι κρίσιμο μέρος του. Η ελπίδα μας είναι ότι θα συμπεριληφθεί στη λύση», όπως είπε ο Αμερικανός διπλωμάτης στην Άγκυρα. Δεδομένου ότι τα σημάδια δηλώνουν ότι η αναζωπύρωση του αμερικανικού ενδιαφέροντος δεν είναι παροδική, απεναντίας δείχνουν ότι η Ουάσιγκτον βλέπει την Ανατολική Μεσόγειο ως κρίσιμο μέρος της ενεργειακής και γεωπολιτικής σκακιέρας της επόμενης δεκαετίας, σ’ αυτό το πλαίσιο η Κύπρος βρίσκεται εκ νέου στο προσκήνιο και μάλιστα ως κομβικό σημείο μιας ευρύτερης στρατηγικής που απλώνεται από τον Καύκασο μέχρι την Αίγυπτο.

Για μια μικρή χώρα που βρίσκεται εδώ και δεκαετίες παγιδευμένη σε ένα στάτους κβο, κάθε αναβάθμιση του διεθνούς ενδιαφέροντος συνοδεύεται από προσδοκίες αλλά και ανησυχίες. Μάλιστα οι τελευταίες, είναι σαφώς πιο αυξημένες και ήδη καταγράφεται αυτό με έντονο τρόπο σε διάφορα κείμενα, δεδομένων των πρακτικών που ακολουθεί ο Αμερικανός πρόεδρος. Δηλαδή, δεν αποκλείεται σε μια τέτοια περίπτωση, η Λευκωσία να βρεθεί υπό πίεση για μεγαλύτερη ευελιξία. Με απλά λόγια, η Κύπρος επιστρέφει μεν στο κέντρο του χάρτη, το ερώτημα ωστόσο είναι αν αυτό θα μεταφραστεί σε ευτυχή συγκυρία ή σε πολυδιάστατη πίεση τετελεσμένων.

Πότε θα αγιάσουν;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**



Θέλοντας να είναι ειλικρινής, είπε η κα Δημητρίου, παραδέχτηκε σε πρόσφατη εκπομπή πως «ο ΔΗΣΥ εξακολουθεί να έχει προβλήματα εσωστρέφειας», σπεύδοντας ωστόσο να συμπληρώσει πως παρότι «θέλουν να προχωρήσουν παρακάτω, δεν τους αφήνουν να αγιάσουν». Ποιοι δεν τους αφήνουν να αγιάσουν, δεν διευκρίνισε.

Την ίδια ώρα, σε άλλη εκπομπή, ο κ. Καραούσος σημείωσε ότι «το κόμμα διανύει τη δυσκολότερη περίοδο του» και ότι «έχει έρθει η ώρα να γίνει μια συνάντηση της ηγεσίας, δηλαδή της κας Δημητρίου, του κ. Νεοφύτου και του κ. Αναστασιάδη, για να βγάλουν –είπε– μήνυμα ενότητας προς τα έξω και να διαψεύσουν τις Κασσάνδρες» (υποθέτω αναφέρεται στους ιδίους που δεν τους αφήνουν να αγιάσουν). Και σαν να μην έφταναν αυτές οι πικρές δηλώσεις, ήρθε ακόμη μία από τον κ. Νεοφύτου

Αν θέλουμε, λοιπόν, να μιλάμε με ειλικρίνεια, τότε καλό είναι να παραδεχτούμε πως κανένας δεν «ενόχλησε» το κόμμα περισσότερο από τον ίδιο του τον εαυτό.

σε άλλη εκπομπή, όπου ερωτώμενος αν θα στηρίξει τον κ. Μιχαηλίδη απάντησε πως πρόκειται για φαιδρότητες και ότι «θα κάνουμε ό,τι μπορούμε για την παράταξη μας διότι εδώ αναγιωθήκαμε αλλά και επειδή οι προδόμενοι ποτέ δεν προδιόταν».

Και μετά από όλα αυτά τα περισπούδαστα που κυκλοφόρησαν, έρχεται ευλόγως ο σκεπτόμενος πολίτης να διερωτηθεί κατά πόσο εκεί στην Πινδάρου κατάλαβαν τι πήγε λάθος ή αν ο καθένας παραμένει κλεισμένος στη φυσαλίδα του, αδυνατώντας να αντιληφθεί την πραγματική πραγματικότητα. Διότι στην πραγματική πραγματικότητα εκείνο που πιστεύει ο σκεπτόμενος πολίτης δεν είναι ότι ο ΔΗΣΥ έχασε την αξιοπιστία του επειδή κάποιος «δεν τον αφήνουν να αγιάσει» ή επειδή «δεν έγινε ακόμα η συνάντηση των τριών που θα εκπέμψει το μήνυμα ενότητας», αλλά επειδή από την ώρα της μεγάλης ήττας ουδέποτε αντιμετώπισε τον εαυτό του με πολιτική τόλμη, ώστε να διαγνώσει τα λάθη του και να ξεχωρίσει τα ξερά από τα χλωρά.

Αντί δηλαδή να αρθρώσει έναν στιβαρό πολιτικό λόγο που να εμπνέει και να αποτελεί αντίβαρο στη γενικότερη ελαφρότητα της πολιτικής, ανήγαγε την επίκληση της ενότητας σε πολιτική θέση μετέχοντας μάλιστα στο παιχνίδι της εικόνας με νεφελώδεις κινήσεις πολλαπλών ερμηνειών που δεν είχαν κανένα ουσιαστικό περιεχόμενο.

Και όλα αυτά προκειμένου να μας πείσει πως προέχει η ενότητα, την ίδια ώρα που αυτή φάνταζε τόσο επίπλαστη όσο ποτέ άλλοτε και γι' αυτό λειτουργούσε σαν ένα παραπέτασμα που έκρυβε την απροθυμία της ηγετικής ομάδας να διαχωρίσει τη θέση της από κατεστημένες καταστάσεις και πρόσωπα. Όταν τον περασμένο Φεβρουάριο η κα Δημητρίου ρωτήθηκε για τα αποτελέσματα του μεγάλου συνεδρίου, είπε χαρακτηριστικά πως «έγινε ένα άλμα δημοκρατίας» και πως «έκλεισαν ανοιχτά κεφάλαια, εκσυγχρονίστηκε το κόμμα, εμπλουτίστηκαν τα όργανα αποφάσεων και γενικά έγιναν τόσες πολλές τομές όσες δεν έχει κάνει κανένας άλλος πολιτικός χώρος». Προφανώς, όμως, μερικούς μήνες μετά, είναι πάλι φαινότορο πως όλες αυτές οι πρωτοποριακές τομές(;) δεν βοήθησαν στο να καταπολεμηθεί η εσωστρέφεια του κόμματος, αλλά ούτε και η θολούρα στις θέσεις του, αφού εξακολουθούν να επικαλούνται πρόσωπα και καταστάσεις που στη συνείδηση του πιο υποψιασμένου συναγερμικού φέρουν ευθύνη, όχι μόνο για την κατάσταση του κόμματος αλλά και ολόκληρης της χώρας. Αν θέλουμε, λοιπόν, να μιλάμε με ειλικρίνεια, τότε καλό είναι να παραδεχτούμε πως κανένας δεν «ενόχλησε» το κόμμα περισσότερο από τον ίδιο του τον εαυτό.

Η εμμονή σε μια στρατηγική συνεχών μετατοπίσεων –μείγμα αμχανίας και τακτικισμού– και η εντύπωση ότι η πολιτική ταυτότητά του διαμορφώνεται όχι με βάση τις αρχές του αλλά το τι «πουλάει» σε κάθε συγκυρία, δεν οφείλεται σε όσους δεν το «αφήνουν να αγιάσει», αλλά στη δική του αδυναμία ενδοσκοπήσης και τολμηρών βημάτων. Κοντολογίς είναι ο ΔΗΣΥ από μόνος του που κατάρφερε μια πολιτική κρίση να μετατρέψει σε κρίση ταυτότητας, ιεραρχώντας ως πρώτη του έγνοια να κρατηθούν οι τάχα μου ισορροπίες μιας επίπλαστης ενότητας, αντί να παράγει πολιτική. Κι αν ακόμα δεν είναι σε θέση να καταλάβει, τότε το πότε θα «αγιάσει» φαντάζει πολύ μακρινό.

elenixenou11@gmail.com



Το ΑΚΕΛ, παρότι το μόνο κόμμα που ουσιαστικά δύναται να καρπωθεί τα οφέλη μιας στάσης αντιπολίτευσης προς την κυβέρνηση, εξακολουθεί να αδυνατεί να κάνει τη διαφορά.

Τι έχουν τα έρμα και ψοφάνε;

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**



Τον **Νοέμβριο** του 2021, αρκετούς μήνες μετά από τις βουλευτικές εκλογές που διεξήχθησαν τον

Μάιο εκείνου του χρόνου, όταν το ΑΚΕΛ, ακόμα υπό την ηγεσία του Άντρου Κυπριανού, είχε αποδυναμωθεί κατά 3,3% της εκλογικής του δύναμης, σημειώνοντας τα εξής σε ένα κείμενό μου που γράφτηκε με αφορμή μια επικοινωνιακή αστοχία και είχε τίτλο «Το στοίχημα του Στέφανου Στεφάνου», ο οποίος μετρούσε τότε μερικούς μήνες ως ο νέος γενικός γραμματέας: «Οι εκλογικές αναμετρήσεις από το 2013 και έπειτα, αν κάτι επιβεβαίωσαν δεν ήταν άλλο από την κατάρριψη ενός από τους δημοφιλέστερους μύθους που επικρατούσε μέχρι τότε στην πολιτική ζωή του νησιού και ήθελε τους αριστερούς να συμπεριφέρονται σαν (συχωρήστε με για τη χρήση, αλλά αυτός ήταν στην καθομιλουμένη ο χαρακτηρισμός) “αρνιά”, υπακούνε τυφλά στο κόμμα και κάνουν “ό,τι τους πει”. Συνάμα, όμως, κατέδειξαν το σοβαρότατο πρόβλημα που αντιμετωπίζει το ΑΚΕΛ, το οποίο είδε τα ποσοστά του να αγγίζουν χαμηλό βαρομετρικό. Μετά από οκτώ χρόνια διακυβέρνησης Νίκου Αναστασιάδη, δεν περιμένεις αν μη τι άλλο η αντιπολίτευση να καταγράφει μεγαλύτερες απώλειες ψηφοφόρων απ' ό,τι το κυβερνών κόμμα, ούτε ότι ο Αβέρωφ Νεοφύτου να διανοείται να ξεστομίζει όσα έλεγε τις προάλλες, κάτω από το “γεφύρι της Άρτας”, στο κέντρο

της πρωτεύουσας: “Αν ρωτήσετε τους πολίτες ποιοι μπορούν να κουμαντάρουν, για να φτιάξουν την Κύπρο του αύριο, ο ΔΗΣΥ είναι η εγγύηση της πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής σταθερότητας”».

Σημειώστε ότι κατά την προεκλογική των βουλευτικών του 2021, η ακτινογράφηση του κοινωνικοπολιτικού σκηνικού, όπως αποτυπωνόταν μέσα από τις δημοσκοπήσεις, όπως εκείνη που δημοσίευσε η «Καθημερινή» στις

Κι όμως, το παράδοξο ήταν ότι με αυτές τις ευνοϊκές συνθήκες που δημιουργούσε η κακή εικόνα της κυβέρνησης, το κόμμα της Αριστεράς αδυνατούσε να καρπωθεί της διαμαρτυρίας, να επωφεληθεί και να αυξήσει τη δύναμή του.

21 Φεβρουαρίου, ήταν άκρως αποκαρδιωτική, αποκαλύπτοντας μια κοινωνία στα όρια των αντοχών της. Η κυβέρνηση λειτουργούσε σε καθεστώς ελεύθερης πτώσης και σε πλήρη διάσταση με την πλειοψηφία των πολιτών. Η αξιολόγηση της κυβέρνησης ήταν καταθλιπτική και μάλιστα συμπάρευσε σαν χιονοστιβάδα την εκλογική επιρροή του ΔΗΣΥ. Με εξαίρεση τη διαχείριση της πανδημίας, το

έργο της κυβέρνησης σε όλα τα κρίσιμα ζητήματα δεχόταν το ράπισμα των πολιτών. Στο δε ζήτημα της διαπλοκής και των πολιτογραφήσεων, η αντίδραση των πολιτών απέναντι στην κυβέρνηση ήταν γιγαντιαία απαξιωτική. Η κυβέρνηση Αναστασιάδη τύχανε της στήριξης μιας οριακής πλειοψηφίας του ΔΗΣΥ, ενώ απέναντί της είχε το 90% περίπου των ψηφοφόρων άλλων κομμάτων. Κι όμως, το παράδοξο ήταν ότι με αυτές τις ευνοϊκές συνθήκες που δημιουργούσε η κακή εικόνα της κυβέρνησης, το κόμμα της Αριστεράς αδυνατούσε να καρπωθεί της διαμαρτυρίας, να επωφεληθεί και να αυξήσει τη δύναμή του. Παρέμενε καθηλωμένο και μάλιστα στην κάλπη, κατέβηκε πολύ πιο κάτω από το ποσοστό που είχε στις βουλευτικές του 2016. «Αναπόφευκτο ο Συναγερμός, ως κυβερνών κόμμα, πλήττεται με τα ποσοστά του να μειώνονται αρκετά, έστω και αν διατηρεί την πρωτιά. Ενδιαφέρον προκαλεί ότι το ΑΚΕΛ δεν καταφέρνει να κεφαλαιοποιήσει την κυβερνητική φθορά».

Αντιθέτως, το ΔΗΚΟ, παρά τη διάσπασή του, διατηρεί τα ποσοστά του, οι πολίτες φαίνεται να στρέφονται προς τον ενδιάμεσο χώρο και κυρίως στα μικρά κόμματα, όπως είναι οι Οικολόγοι που ενισχύονται», έγραφε ο Μιχάλης Βρυωνίδης, αναλύοντας τα αποτελέσματα της δημοσκοπήσης. Προφανώς, ακόμα και μπροστά σ' εκείνα τα κυβερνητικά χάλια, οι πολίτες είχαν κρίνει ότι το ΑΚΕΛ δεν ανταποκρινόταν

στις προσδοκίες τους και είτε στράφηκαν προς μικρότερα κόμματα είτε επέλεξαν την αποχή.

Στις προεδρικές του 2023, παρά τα πολύ αξιοπρεπή ποσοστά που έφερε στο τέλος ο υποστηριζόμενος από το ΑΚΕΛ, Ανδρέας Μαυρογιάννης, εντούτοις στις δημοσκοπήσεις είχε καταγραφεί ότι ένα αξιοπρόσεκτο ποσοστό αριστερών ψηφοφόρων (εκ των οποίων πολλοί «αποστασιοποιημένοι»), όχι μόνο δεν επαναπατρίστηκε στο κόμμα του, όχι μόνο δεν υιοθετούσε την επιλογή του ΑΚΕΛ, στράφηκε μάλιστα προς τον Νίκο Χριστοδουλίδη.

Στα σχεδόν τρία χρόνια τώρα, που η διακυβέρνηση της χώρας έχει περάσει στα χέρια του Νίκου Χριστοδουλίδη, η εικόνα του –παρά τη συγκυριακά ελαφρώς καλύτερη επίδοση στη δημοσκοπήση που σήμερα παρουσιάζουμε– εξακολουθεί να κυμαίνεται σε απαξιωτικά επίπεδα που ενδεχομένως και να τον αδικούν, ωστόσο είναι κάτι που καταγράφεται. Όπως παράλληλα καταγράφεται το ίδιο παράδοξο στοίχημα, το ΑΚΕΛ, παρότι το μόνο κόμμα που ουσιαστικά δύναται να καρπωθεί τα οφέλη μιας στάσης αντιπολίτευσης προς την κυβέρνηση, εξακολουθεί να αδυνατεί να κάνει τη διαφορά. Με τη θετική εικόνα του Προέδρου να μην ξεπερνά το 45% και το ποσοστό πολιτών που απορρίπτουν τον τρόπο άσκησης των προεδρικών του καθηκόντων να ακουμπά το 56%. Γιατί άραγε;

photiouth@kathimerini.com.cy

Όταν πηγαίνεις για μαλλί...

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**



Ο **πρόεδρος** Χριστοδουλίδης πήγε πριν από λίγες μέρες στην Ουκρανία, ενόψει της ανάληψης της Προεδρίας της Ε.Ε. από την Κύπρο, το πρώτο εξάμηνο του 2026 και απέδειξε για άλλη μια φορά ότι ενδιαφέρεται περισσότερο για την εικόνα που εκπέμπει στο εσωτερικό της Κύπρου, παρά για την ουσία της παραγωγής πολιτικού έργου, στο πεδίο της Ε.Ε. Έτσι λοιπόν, ο Πρόεδρος μας, ο οποίος γνωρίζει ότι ο Βολοντιμίρ Ζελένσκι όχι μόνο διατηρεί καλές σχέσεις με την Τουρκία, αλλά επενδύει κατ' εξοχή στην Αγκυρα (όπως και η Μόσχα, αλλά και η Ε.Ε.) για την εγγύηση μιας ενδεχόμενης διευθέτησης στο Ουκρανικό, πήγε στο Κίεβο, έχοντας υπό μάλης όχι μόνο την ευρωπαϊκή ατζέντα, αλλά και την εθνική ατζέντα της υπόθεσης της Κύπρου.

Και στη συνέντευξη Τύπου με τον Ζελένσκι, ο Πρόεδρος μας, παράλληλα επανειλημμένα και συνεπώς απολύτως στοχευμένα, την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, με την εισβολή της

Τουρκίας στην Κύπρο, επιδιώκοντας προφανώς να εκμαιεύσει την έκφραση δημόσιας κατανόησης, συμπαράστασης ενδεχομένων και στήριξης από τον ηγέτη της Ουκρανίας. Κάτι που φυσικά δεν εξασφάλισε. Και που όφειλε να γνωρίζει ότι δεν υπήρχε καμιά περίπτωση να εξασφαλίσει, δεδομένων των σχέσεων Ουκρανίας-Τουρκίας.

Έτσι λοιπόν, ο Ζελένσκι άκουσε τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη να αναφέρεται στην εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο, την κοινή μοίρα και τα κοινά βιώματα της νήσου με την Ουκρανία συνεπεία της εισβολής της Ρωσίας, αλλά δεν άνοιξε το στόμα του να πει λέξη. Δημιουργώντας την εντύπωση ότι είτε δεν συμμερίζεται τις θέσεις του κ. Χριστοδουλίδη και τον παραλληλισμό Ουκρανικού-Κυπριακού, είτε παρακάμπτει και προσπερνά την εισβολή και κατοχή της Τουρκίας στην Κύπρο, ως να μην υφίσταται. Κάτι που παράγει ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα, το οποίο λουστύκαμε.

Ο Πρόεδρος μας έκανε όμως άλλη μια απόπειρα να εκθέσει την Τουρκία, αναφερόμενος αορίστως στη συνέντευξη

Τύπου σε κάποιες χώρες που λειτουργούν ως «επιτήδειοι ουδέτεροι» και παρακάμπτουν τις κυρώσεις κατά της Ρωσίας, ζητώντας μάλιστα «να αντιμε-

Την ίδια ώρα που τουρκικές εταιρείες παρακάμπτουν ευρωπαϊκές κυρώσεις και δίνουν χείρα βοηθείας στη Μόσχα, κάποιες άλλες επίσης τουρκικές εταιρείες, στηρίζουν την Ουκρανία τόσο οικονομικά, όσο και σε επίπεδο εξοπλισμών.

τωπιστούν», εννοώντας προφανώς να υποστούν συνέπειες. Στην κατ' ιδίαν συνάντηση με τον Ζελένσκι, ο κ. Χριστοδουλίδης πρόβη και σε συγκεκριμένες αναφορές στην Τουρκία, θέτω-

ντας στη διάθεση του Ουκρανού ηγέτη και κατάλογο τουρκικών εταιρειών που πρωταγωνιστούν στην παράκαμψη των ευρωπαϊκών κυρώσεων. Και στην περίπτωση όμως αυτή, η αντίδραση Ζελένσκι ήταν ανάλογη της ψυχρολουσίας που εισηγήσαμε, με την απάθεια που επέδειξε και τις αποστάσεις που τήρησε ο Ουκρανός ηγέτης σε σχέση με την εισβολή της Τουρκίας στην Κύπρο. Ο κ. Ζελένσκι απέφυγε να τοποθετηθεί στη συνέντευξη Τύπου, αλλά φέρεται να είπε στη διάρκεια της συνάντησης με τον Νίκο Χριστοδουλίδη, ότι παράκαμψη κυρώσεων γίνεται και από ευρωπαϊκές εταιρείες που διαθέτουν προς τη Ρωσία εξαρτήματα για παραγωγή οπλικών συστημάτων, αποφεύγοντας να καταλογίσει ίκνος ευθύνης στην Αγκυρα.

Δεν ξέρω τι κατάλογο τουρκικών εταιρειών έχει στα χέρια του ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης, αν και εκάτω ότι πρόκειται για την ίδια λίστα χωρών που παρουσίασε πριν από μερικούς μήνες και σε Ευρωπαϊούς ηγέτες, οι οποίοι δυστυχώς δεν συγκινήθηκαν. Αυτό όμως που γνωρίζω και θεωρώ ότι πρέπει να το γνωρίζει και

ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, είναι ότι την ίδια ώρα που τουρκικές εταιρείες παρακάμπτουν ευρωπαϊκές κυρώσεις και δίνουν χείρα βοηθείας στη Μόσχα, κάποιες άλλες επίσης τουρκικές εταιρείες, στηρίζουν την Ουκρανία τόσο οικονομικά, όσο και σε επίπεδο εξοπλισμών. Με το αζημίωτο, βέβαια. Όπως, η εταιρεία Baykar, ιδιοκτησίας του Σελτσούκ Μπαϊρακτάρ, γαμπρού του Ερντογάν, που κτιζεί εργοστάσιο στο Κίεβο για την παραγωγή μη επανδρωμένων αεροσκαφών Bayraktar TB2 ή/και TB3. Ένα εργοστάσιο το οποίο άρχισε να οικοδομείται το 2024, εν μέσω του πολέμου και της ρωσικής εισβολής στην Ουκρανία, χωρίς να ανοίξει μύτη.

Αυτό δεν το λέω για να αναδείξω το αυτονόητο, ότι δηλαδή ο Ερντογάν καταφέρει, δυστυχώς, εδώ και πολλά χρόνια, να πατάει σε δύο βάρκες και να ισορροπεί. Αλλά για να ξέρει τι λέει ο Πρόεδρος μας, πού το λέει και τι μπορεί να εξασφαλίσει. Και για να μην πηγαίνουμε για μαλλί και να φεύγουμε κουρεμένοι.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Απόψεις προϊόντα

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**



Στη δύση του 2025, δέκα περίπου τεχνολογικοί κολοσσοί, οι περισσότεροι με έδρα τις ΗΠΑ, ορισμένοι και στην Άπω Ανατολή, δεν συνεχίζουν μόνο να μεγαλώνουν την ψαλίδα ανάμεσα στο απειροελάχιστο ποσοστό των υπερπλούσιων και του υπόλοιπου πληθυσμού στον πλανήτη αλλά συνεισφέρουν, ίσως και άθελά τους –γεγονός που προσθέτει στη δυστοπία– στη γιγάντωση ενός ανατριχιαστικού φαινομένου, το οποίο μάλλον πρέπει να μας ταρακουνήσει τελικά περισσότερο ακόμη κι από τις καστικές ανισότητες: Επιδρούν στο πώς κινούμαστε, πώς συμπεριφερόμαστε και πώς σκεφτόμαστε, μετατρέποντας τις αυθεντικές και ανεπιρρέαστες, νομίζουμε, από ιδιοτελή συμφέροντα και κίνητρα, απόψεις μας, σε προϊόν.

Πέρα δηλαδή από τα αμύθητα χρηματικά κέρδη που αποκομίζουν από τις επιχειρηματικές τους δραστηριότητες, που έχουν επεκταθεί στα πέντε μήκη και πλάτη της υφηνλίου, οι μετρημένες στα δάχτυλα αυτές αυτοκρατορίες του 21ου αιώνα, που έχουν στην ιδιοκτησία τους τις μεγαλύτερες διαδικτυακές πλατφόρμες, καθώς και ο αμφιλεγόμενος τρόπος με τον οποίο λειτουργούν, μέσω της αδιαστακτής αλγοριθμικής τους λογικής που όλα τα αλέθει, όλα τα θερίζει και τις περισσότερες φορές όλα τα σαπίζει, έχουν φτάσει στο σημείο να αλλοτριώνουν και να ευτελίζουν και τις υποτιθέμενες αρχές και αξίες μας. Πρόκειται στο μεταξύ για μία αποτελεσματικά καμουφλαρισμένη χειραγωγή, για την οποία συνήθως δεν παίρνουμε καν χαμπάρι ότι συμβαίνει, ιδίως αν ανήκουμε στις πιο εύαλwes και πιο ανυπεράσπιστες απέναντι σε τέτοια ζητήματα, ομάδες του πληθυσμού. Αντιπροσωπευτική της δυστοπίας είναι η λέξη που αναδείχθηκε πριν από λίγες μέρες από το Δεξικό της Οξφόρδης στη Μεγάλη Βρετανία ως «λέξη της χρονιάς». Ειδικότερα, οι πανεπιστημιακές εκδόσεις της Οξφόρδης που εκδίδουν το ομώνυμο λεξικό κατέληξαν στον όρο «rage bait» ως λέξη της χρονιάς για το 2025, μια ορολογία που περιγράφεται ως το «διαδικτυακό περιεχόμενο που κοινοποιείται με δόλο για να προκαλέσει θυμό και αγανάκτηση λόγω του προσβλητικού και προκλητικού ύφους που υιοθετεί». Σκοπός, όπως ευλόγως μπορεί να υποψιαστεί κάποιος, δεν είναι άλλος από την αύξηση της διάδρασης, των θεάσεων και κατ' επέκταση της εμπορικής αξίας του περιεχομένου –του οποιουδήποτε περιεχομένου– που γίνεται προϊόν. Κάτι δηλαδή σαν το κλικ μπίτ που εφαρμόζαν οι ταμπλόιντ –και όχι μόνο– ειδησεογραφικές ιστοσελίδες τα προηγούμενα χρόνια αλλά... χειρότερα, καθώς σκοπός με το «rage bait» δεν είναι απλώς να λειτουργεί ως δόλωμα για να επισκεφθείς ένα σάιτ, αλλά ως δόλωμα για να εξοργιστείς και να θυμώσεις χωρίς απαραίτητα να πρέπει να αλλάξεις ιστοσελίδα αφού συνήθως στα feed των σόσιαλ είναι που λαμβάνει χώρα.

Είναι πασιφανές ότι ο πολιτικός «φαινόμενο» της νέας εποχής στην Κύπρο, ο 25χρονος Φειδίας Παναγιώτου, αποτελεί περιπτωσιολογική μελέτη rage bait. Το έχει άλλωστε παραδεχτεί κατά καιρούς και ο ίδιος: Ασχέτως των πιστεύω και της ιδεολογίας του, που προφανώς δεν έχει, αγαπά να δημοσιεύει προβοκατόρικο περιεχόμενο που να εξαγριώνει και να τσιγκλά τους μεν ή τους δε ή τον οποιονδήποτε τέλος πάντων μπορεί για τον οποιονδήποτε λόγο να ενοχληθεί, για να κερδίσει σημασία, θεάσεις, γιατί όχι και χρήματα. Σημασία για τον Παναγιώτου, ως ένα εξαιρετικό poster boy του rage bait, δεν έχει εάν πιστεύει ή δεν πιστεύει κάτι για να το κάνει θέμα, αλλά εάν αυτό που θα πει ή θα κάνει θα θεωρηθεί αμφιλεγόμενο. Με την ίδια ευκολία που πήρε συνέντευξη από τον Ερσίν Τατάρ στο προεδρικό των Κατεχομένων και από τον σελέμπριτ Τουρκοκύπριο γιούτουμπερ, στο πλαίσιο τάχα της επαναπροεγγίσης, θα έδινε πιστεύω το βήμα και σε εγκληματικά ακροδεξιά στοιχεία που θα έλεγαν «Τούρκος καλός, μόνο νεκρός» και άλλα τέτοια φαιδρά. Με την ίδια ευκολία που θα προωθούσε ρωσική παραπληροφόρηση, θα προωθούσε και ισραηλινή ή οποιασδήποτε μορφής συνωμοσιολογία χειρίστου είδους. Η ηθική, έστω κι αν παρουσιάζεται ως κίνητρο, δεν νομίζω να έχει θέση στις απόψεις μιας περσόνας όπως ο Παναγιώτου. Θυμό θέλει να προκαλεί και αντιδράσεις. Αυτό τον αφορά και αυτό τον ενδιαφέρει.

Δεν είναι όμως μόνο το rage bait, είναι και το ότι σε μεγάλο βαθμό η ζωή μας ολόκληρη έχει γίνει κάτι σαν περφόρμανς στο ίντερνετ. Ο διάλογος που αναπτύσσεται γύρω από αυτά τα θέματα είναι απαραίτητος και πολύτιμος. Με ένταση και επιμονή, ο διάλογος αυτός πρέπει να συνεχιστεί.

demetriadesp@sppmedia.com



Ενίδειξη της ομάδας Frecce Tricolori της Ιταλικής Πολεμικής Αεροπορίας κατά την τελετή έναρξης της λαμπαδηδρομίας των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων ή Μιλάνο Κορτίνα 2026, στη Ρώμη της Ιταλίας, στις 5 Δεκεμβρίου 2025.

Η διπλή απόσταση

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**



Η αδιαφορία για την πολιτική ολοένα και ενισχύεται. Η κόπωση από ανεκπλήρωτες εξαγγελίες, παράγει αντιπάθεια/εχθρότητα στην πολιτική. Προγράμματα υπόσχονται τα πάντα, επαναλαμβάνουν τα ίδια. Το ζήτημα συνδέεται με το πώς διαμορφώνει η κοινωνία μας τον τρόπο με τον οποίο θέλει να περπατήσει.

1. Η πολιτική μας ζωή δεν έχει ανοικτές κεραιές σε έξω ρεύματα, παραμένει δύσπιστη, κλείνεται στο καβούκι της. Έτσι, όταν επιστρέφει κανείς στη νήσο, ακούει τα ίδια και τα ίδια στο ένα ή το άλλο ραδιόφωνο, τα ίδια πρόσωπα, τις ίδιες και τις αυτές στερεοτυπικές εκφράσεις

2. Επίτροποι, ευρωβουλευτές, δικαστές κ.ά. διορίζονται, εκλέγονται στα ευρωπαϊκά όργανα κ.λπ. Πάνε και έρχονται, η πλειοψηφία μιλάει για τις επερωτήσεις που έκανε, αποφεύγει να μιλήσει για τις απαντήσεις που έλαβε. Προβάλλουν το τι είπαν, όχι τι άκουσαν, όχι τι αποτέλεσμα έφεραν, έτσι «εκπαιδευόμαστε» μόνο για να τους ξαναψηφίσουμε

3. Οι πρόεδροι των κρατών συμμετέχουν στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια (Ε.Σ.), που έχουν ατζέντα, δεν έχουμε ακούσει, έστω μία φορά, κάποιον πρόεδρο να μας πει «ιδού η ατζέντα του Ε.Σ.», να με ποιες θέσεις πάω» και στο τέλος να δούμε τι πέτυχε και τι μένει για αργότερα ή τι δεν πέρασε. Η ουσία είναι ότι κάνει ένας πολιτικός και όχι τι δηλώνει ως πρόθεσή του. Έτσι, όταν δεν μιλάς για την πραγματική ατζέντα, ό,τι πεις, είσαι μέσα.

4. Παρά τη συμμετοχή μας στην Ε.Ε., η αντίληψη ότι χρειάζεται

να σκεφτόμαστε διαφορετικά δεν έχει περάσει. Οι δυσκολίες μας είναι δικές μας, δεν τις έφεραν οι Φοίνικες. Η πρόσφατη κινητοποίηση της ΟΕΛΜΕΚ είναι χαρακτηριστική, ο ορισμός της: «συντεχνιασμός, ασφαλής στη στασιμότητα». Ανάποδα: Η απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου για οργάνωση ενωμένου μηχανισμού Πολιτικής Προστασίας είναι σωστή. Ποιος όμως ηγείται του εγχειρήματος; Με ποια επιχειρήματα; Πώς τυγχάνει ενημέρωσης η κοινή γνώμη; Αν μια χώρα αδιαφορεί, δεν συμβαίνει το ίδιο με άλλες χώρες που διαθέτουν άλλη αντίληψη για τις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις. Χώρες που μπήκαν στην Ε.Ε. μαζί μας, έχουν ήδη γίνει «πρότυπα» τεχνολογικής ανάπτυξης, μείωσης της γραφειοκρατίας και εξαιρετικών επιδόσεων στη στροφή στην πράσινη ενέργεια. Η Κύπρος στην κατηγορία του ουραγού ή στα περίξ του.

5. Η πρόοδος ή η συρρίκνωση μιας χώρας δεν αφορά θριάμβους ή πανωλεθρίες. Αφορά μόνο την ορθολογική βάση. Για παράδειγμα, μιλάμε για υποθαλάσσια καλώδια, γνωρίζουμε την εξέλιξη τους και δεν γυρίζουμε το κεφάλι πάνω για να δούμε τις στέρεες λύσεις για την οικιακή κατανάλωση, τη μείωση του κόστους βιομηχανικής/γεωργικής παραγωγής, την προσέλευση επενδύσεων κ.λπ.

6. Η κοινή γνώμη κινείται σε καθορισμένα πλαίσια, αυτά που, κατά κανόνα, παράγουν τα ίδια αποτελέσματα. Είναι αυτό νομοτελειακό; Είναι η Κύπρος μια χώρα δεύτερης διαλογής; Ασφαλώς όχι! Η πλειοψηφία μπορεί να παρακολουθήσει σύνθετες πολιτικές, να ακολουθήσει έναν διαφορετικό δρόμο, που από τη μία θα αξιολογείται από τις αποφάσεις του Αμερικανού προέδρου και από τις διαβουλεύσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη αναφορικά με την τύχη του, η οποία όμως για τους Αμερικανούς βρίσκεται, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, εκτός Βενεζουέλας. Προτάθηκε μάλιστα η Ρωσία ως πιθανός προορισμός, ενώ ο Τούρκος πρόεδρος αναμείχθηκε εισπογούμενος να αναλάβει η Αγκυρα τη διαμεσολάβηση και ενδεχομένως τη φιλοξενία του Μαδούρο. Ο τελευταίος είναι αποφασισμένος να εξαντλήσει τα περιθώρια, εκμεταλλεύοντας αφενός την απροθυμία Τραμπ να εμπλέκεται σε πολέμους και αφετέρου τον έλεγχο του (προσώρου) επί του στρατού και των δομών εξουσίας.

Τα ισχυρά εκτός περιοχής κράτη αναγνωρίζουν ότι η αμερικανική ήπειρος βρίσκεται στη σφαίρα επιρροής της Ουάσινγκτον, ενώ ο Πούτιν, ο οποίος θέλει να διατηρήσει τις προσπάθειες και την επιρροή του στον Τραμπ, με το κύριο διακύβευμα για αυτόν να είναι η έκβαση του πολέμου στην Ουκρανία, δεν πρόκειται να προτάξει τα στήθη του σε υπεράσπιση του Μαδούρο. Αυτοί που ανησυχούν ιδιαίτερα για ενδεχόμενη

ποiei τα επιτεύγματα των άλλων (άλλωστε σε δημόσια θέα είναι, αν θέλουμε να τα αξιοποιήσουμε) και από την άλλη, να δώσει βάρος στις κυπριακές δυνάμεις (ινστιτούτα/έδρες) που παράγουν γνώση, καινοτομία, πρόσωπα με διεθνή καταξίωση/ένας νομπελίστας μάς ππέφτει λλλιος! Η σημερινή (κυρίαρχη) αντίληψη διαμορφώνει παιχνίδι στη γραμμή «καλύτερα, τα λιγότερα». Οι μέχρι τώρα (κυβερνητικές) πολιτικές δεν αρκούν. Χρειάζονται επανεκτίμηση με βάση νέους στόχους, προτάσεις, διαπραγματεύσιμα προγράμματα. Ως γνωστόν, όταν μένεις ακίνητος, άλλοι κινούνται, κατά συνέπεια, η απόσταση γίνεται διπλή!

Οι πρόσφατες τοποθετήσεις και μετακινήσεις γενικών διευθυντών ανήκουν στην πιο πάνω κατηγορία: Πολλοί θεωρούν τα πιο πάνω ως κάτι το ασήμαντο, τα προσεγγίζουν ως μια συνήθη πρακτική. Πριν από τους τωρινούς, πάνω κάτω τα έκαναν και οι προηγούμενοι κ.ο.κ. Όμως, αυτή η προσέγγιση του τύπου «όλα να τα προσπερνούμε, αφού αυτά έκαναν και οι προηγούμενοι», έχει τεράστιο μέρος ευθύνης για τα γενικότερα χάλια μας, πάτος στους ευρωπαϊκούς δείκτες, παιδεία, περιβάλλον, διαφθορά, επενδύσεις, ψηφιακό κράτος, αδικρατία, διαβρωση του συστήματος κ.λπ.

Ας πούμε ενδεικτικά ότι στα χρόνια της «Κοινοπολιτείας», κυριαρχούσε το κράτος-προστάτης/προστατευτισμός κ.λπ. Μαζί λειτουργούσε και το κράτος των ειδικών προνοιών με συντεχνίες που μπορούσαν να ασκήσουν επιρροή μέσω του βουλευτή της ενορίας που έλεγε «σύμφωνος» σε κάθε αίτημα. Έτσι, χωρίς συνεκτική αναπτυξιακή στρατηγική, οικοδομή-

θηκε μια κοινωνία από ποικίλες ταχύτητες που η μια παρεμπόδιζε τα μερίσματα δικαιοσύνης της άλλης – βλέπε τις τεράστιες διαφορές δημόσιου/ιδιωτικού τομέα. Τα προνόμια της μιας πλευράς, τα πλήρωνε ο εργαζόμενος της άλλης πόρτας. Οι διεκδικήσεις από το κάθε φορά κυβερνητικό κόμμα, επέστρεφαν πίσω με πελαταιακές δικτυώσεις, κόμματα-μηχανισμούς κ.λπ. Η εποχή αυτή έληξε οριστικά, η συμμετοχή στην Ε.Ε. απαιτεί συμμόρφωση σε κανόνες, κανόνες που συνδημιουργούμε. Η υσέτηρησή μας δίνει πλεονεκτήματα σε άλλους που αντιλαμβάνονται καλύτερα ότι τίποτε δεν κινείται χωρίς πυξίδα.

Ενώ οι συνθήκες αλλάζουν, τα πρότυπα εξούσιος στη χώρα μας παραμένουν οστάσια. Δεν υπάρχουν θαυματουργές λύσεις, όμως κάποια στιγμή ένας «κοινωνικός διάλογος» χρειάζεται να γεννηθεί μια διαφορετική αναπτυξιακή στρατηγική (τι δικαιούμαστε, τι οφείλουμε), το πώς εξελίσσεται μια ανταγωνιστική κοινωνία σε συνθήκες που συγκροτούν τα ανοικτά σύνορα και η συμμετοχή μας στην Ευρώζωνη. Η συνέχιση της παλιάς νοοτροπίας επιβραδύνει την πρόοδο, σπρώχνει τους πολίτες στην ιδιωτευση και ενισχύει περιθωριακές κινήσεις που απλώς ψαρεύουν δυσαρέσκεια – και ως εκεί. Αντίθετα, οι μεταρρυθμιστικές στρατηγικές στο κράτος, (λ.χ. τρόπος διορισμού ανεξάρτητων αξιωματούχων, νέοι κανόνες διαφάνειας, λογοδοσίας), εγγυώνται περισσότερη αξιοπιστία, κατά συνέπεια συνδέονται με την ανάπτυξη –κύριος κανόνας για τις πολιτικές της κοινωνικής δικαιοσύνης.

www.larkoslarkou.org.cy

Ο «ναρκοπόλεμος» του Τραμπ με φόντο το πετρέλαιο

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Τις τελευταίες εβδομάδες απλώνονται σύννεφα πολέμου πάνω από την Καραϊβική. Οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν συγκεντρώσει στην περιοχή περίπου το 10% του στόλου τους, πολεμικά αεροπλάνα, πάνω από 15.000 στρατιώτες, και φαίνεται η στρατιωτική μηχανή τους να προθερμαίνεται για επιχειρήσεις εις βάρος της Βενεζουέλας. Το κόστος παραμονής είναι ιδιαίτερα υψηλό και δεν αιτιολογείται από τις επιθέσεις που γίνονται εις βάρος πλοιαρίων που μεταφέρουν ναρκωτικά. Αυτή είναι η επίκληση της αμερικανικής κυβέρνησης για να νομιμοποιήσει κυρίως στο εσωτερικό τα πλήγματα και τις απώλειες που έχει καταφέρει στις ναρκο-συμφορίες, στην πραγματικότητα όμως υπάρχουν άλλα ζητούμενα για την Ουάσινγκτον. Αλλωστε, παρά το ότι το καθεστώς Μαδούρο επωφελείται της διακίνησης ναρκωτικών, Κολομβία και Μεξικό κατέχουν δεσποζούσα θέση στην παραγωγή και στο εμπόριο ναρκωτικών ουσιών. Ως προς το μεταναστευτικό και ενώ γίνονται τακτικές επιστροφές, από τα 8 εκατ. που έχουν εγκαταλείψει τη χώρα μετά το 2013, μόλις κάποιες δεκάδες χιλιάδες έχουν καταλήξει στις ΗΠΑ.

Η Βενεζουέλα, ωστόσο, κατέχει τα μεγαλύτερα αποδεδειγμένα αποθέματα πετρελαίου παγκοσμίως και βρίσκεται στην έβδομη θέση στα αντίστοιχα του φυσικού αερίου. Πριν από τις αμερικανικές κυρώσεις τροφοδοτούσε κυρίως τις ΗΠΑ. Στη συνέχεια, όμως, κατ'ύψην τις εξαγωγές της προς την Κούβα και άλλα γειτονικά κράτη, ενώ δέχθηκε σοβαρές επενδύσεις στον ενεργειακό κλάδο από Κινέζους και δευτερευόντως Ρώσους. Το Πεκίνο, παρακάμπτοντας τις κυρώσεις που έχουν επιβληθεί στη Βενεζουέλα μετά το 2019, αγοράζει περίπου το 84% των συνολικών εξαγωγών πετρελαίου της χώρας, ενώ μαζί με τη Μόσχα και την Τεχεράνη έχουν επενδύσει σε ορυχεία και μεταλλεύματα της χώρας.

Ο πραγματιστής Μαδούρο, για να επιβιώσει πολιτικά, φέρεται να προσέφερε στον πρόεδρο των ΗΠΑ μια συμφωνία-πακέτο, βάσει της οποίας οι Αμερικανοί θα αποκτούσαν κυρίαρχη θέση σε μελλοντικά συμβόλαια για την αξιοποίηση υδρογονανθράκων και χρυσού, θα εξασφάλιζαν σε ευνοϊκές τιμές περισσότερο πετρέλαιο, απομειώνοντας τις προμήθειες προς την Κίνα, και επίσης

θα ακυρώνονταν συμβόλαια που το Καρακάς έχει υπογράψει με τη Ρωσία και το Ιράν. Είτε η αμερικανική ηγεσία δεν εμπιστεύεται την Μαδούρο είτε εκτιμάει ότι μια τέτοια συμφωνία θα τον διατηρούσε στην εξουσία, ενώ η ηγεσία της αντιπολίτευσης και πλέον κάτοχος του βραβείου Νομπέλ, Μαρία-Κορίνα Μωτοάδο, πίνει νερό στο όνομα του Τραμπ. Επομένως, η Ουάσινγκτον ποντάρει, με τα συνεπαγόμενα ρίσκα, περισσότερο στην αλλαγή καθεστώτος παρά σε μια πολύ καλή συμφωνία με τον Μαδούρο. Οι όροι της συμφωνίας βέβαια, όπως διαέρρευσαν, είναι αποκλυπτικοί της δυσμενούς θέσης, στα όρια της απελπισίας, που φέρεται να έχει περιέλθει ο ηγέτης της Βενεζουέλας. Πιθανότατα γιατί αντιλαμβάνεται ότι σε περίπτωση που οι Αμερικανοί επιχειρήσουν την ανατροπή του, με εξαίρεση την Κούβα, σε κάποιο βαθμό την Κολομβία και ορισμένες δημόσιες καταγγελίες εις βάρος της Ουάσινγκτον από πλευράς Κίνας, Ρωσίας και Ιράν, δεν έχει να προσβλέπει σε ουσιαστική διπλωματική και πολύ περισσότερο στρατιωτική υποστήριξη. Οπότε, σε μεγάλο βαθμό η τύχη του

εξαρτάται από τις αποφάσεις του Αμερικανού προέδρου και από τις διαβουλεύσεις που βρίσκονται σε εξέλιξη αναφορικά με την τύχη του, η οποία όμως για τους Αμερικανούς βρίσκεται, εκτός συγκλονιστικού απροόπτου, εκτός Βενεζουέλας. Προτάθηκε μάλιστα η Ρωσία ως πιθανός προορισμός, ενώ ο Τούρκος πρόεδρος αναμείχθηκε εισπογούμενος να αναλάβει η Αγκυρα τη διαμεσολάβηση και ενδεχομένως τη φιλοξενία του Μαδούρο. Ο τελευταίος είναι αποφασισμένος να εξαντλήσει τα περιθώρια, εκμεταλλεύοντας αφενός την απροθυμία Τραμπ να εμπλέκεται σε πολέμους και αφετέρου τον έλεγχο του (προσώρου) επί του στρατού και των δομών εξουσίας.

Τα ισχυρά εκτός περιοχής κράτη αναγνωρίζουν ότι η αμερικανική ήπειρος βρίσκεται στη σφαίρα επιρροής της Ουάσινγκτον, ενώ ο Πούτιν, ο οποίος θέλει να διατηρήσει τις προσπάθειες και την επιρροή του στον Τραμπ, με το κύριο διακύβευμα για αυτόν να είναι η έκβαση του πολέμου στην Ουκρανία, δεν πρόκειται να προτάξει τα στήθη του σε υπεράσπιση του Μαδούρο. Αυτοί που ανησυχούν ιδιαίτερα για ενδεχόμενη

αλλαγή καθεστώτος στη Βενεζουέλα είναι οι Κουβανοί, οι οποίοι τα τελευταία χρόνια, αξιοποιώντας την αδυναμία της ηγεσίας της πρώτης, την έχουν δορυροιοποιήσει, εξασφαλίζοντας, μεταξύ άλλων, φθηνό/δωρεάν πετρέλαιο. Ο μεγαλύτερος φόβος τους πλέον είναι, δεδομένης και της προσωπικής αντιπάθειας του Ρούμπιο για το σύστημα που ελέγχει την Κούβα τα τελευταία 66 χρόνια, να επιχειρηθεί η ανατροπή του. Πάντως ο Τραμπ, ο οποίος αρέσκεται σε επίδειξη ισχύος σε διάφορα μέτωπα, κυρίως εις βάρος των πιο αδύναμων, ίσως σε λίγους μήνες να μην έχει πλέον πολιτικό και προσωπικό κεφάλαιο να ξοδέψει και έτσι πριν ή κατόπιν των ενδιάμεσων εκλογών να καταστεί «κουτσό πάπια».

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

Ο Μιχάλης Σοφοκλέους απουσιάζει.

Φως από Ζητιάνα στην Ινδία

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ



Θεέ μου, πόση κάρη και πόση ομορφιά, πόσο φως και πόση χαρά εξέπεμπε το πρόσωπο της μικρής «μπαλαρίνας» με τα γυμνά πόδια, μιας άγνωστης ζητιάνας στους πολύβουτους δρόμους του Νέου Δελχί της Ινδίας, της πόλης των 35-40 εκατ. ανθρώπων. Ξυπόλητη, μαυρισμένη, όχι όμως ατημέλητη, με ένα ξεχωριστό βάψιμο στο πρόσωπο, έκανε πιρουέτες και τούμπες στον αέρα, ανάμεσα στα «αφηνισμένα» τρίκυκλα και τα αυτοκίνητα, τα οποία κινούνταν σε «ελεύθερες» διαδρομές. Η αυτοκινητοπομπή με την επίσημη αποστολή της Βουλής των Αντιπροσώπων στην Ινδία, –με την πρόεδρο της Βουλής Αννίτα Δημητρίου, τους βουλευτές Νίκο Τορναρίτη, Άριστο Δαμιανού και Χριστιάνα Ερωτοκρίτου– την οποία συνόδευαν υπηρεσιακοί και συνεργείο του ΡΙΚ, προχωρούσε με ρυθμό χελώνας. Ξαφνικά πετάχτηκε στο πεζοδρόμιο μια παιδούλα, εκτέλεσε τον ρόλο της, με περισσή μαεστρία και ήπλωσε το χέρι της, ζητώντας βοήθεια, αντιλαμβάνομενη ότι στα οχήματα ήταν ξένοι. Το χέρι μπήκε στην τσέπη και δόθηκε η «αμοιβή» για αυτή τη μοναδική παράσταση. Το πρόσωπο της καλλιτέχνιδας έλαμψε και συνέχισε τη θαυμαστή παράσταση του δρόμου. Η άγνωστη μικρή κυρία καθήλωσε τους πάντες, με την εξωτική ομορφιά της. Η εικόνα παρέπεμπε στην ιστορική φωτογραφία με το περίφημο «κορίτσι του Αφγανιστάν» με τα λαμπερά μάτια, η οποία απαθανάτιστηκε από έναν Αμερικανό φωτογράφο το 1980, έγινε εξώφυλλο στο National Geographic και παγκόσμιο γεγονός. Ένας άλλος κόσμος, γεμάτος εκπλήξεις φανερωνόταν συνεχώς, πίσω από το παράθυρο του λεωφορείου. Και ήταν ο μόνος τρόπος να προσεγγίσεις το μυστήριο ή καλύτερα να αγγίξεις τη μυστική αλήθεια της Ινδίας. Άστειο σε κάθε γωνιά, αυτοσχέδια «μπάρμπεκιου», γυμνά παιδιά να περπατούν αμέριμνα, μεγάλοι να ουρούν δημόσια, αγελάδες να κυκλοφορούν νωχελικά και πίθηκοι να χοροπδούν από τοίχο σε τοίχο. Στα πάρκα σκίουροι να στροβιλίζονται ανάμεσα στους ανθρώπους και σμήνη από κουνούπια να πραγματοποιούν εφόδους. Τεράστια βυτιοφόρα να ψεκάζουν στους δρόμους. Τα κλιματιστικά σε λεωφορεία, ξενοδοχεία και αεροπλάνα, ήταν στην πάντα θέση της «παγωνιάς», ταγμένα και αυτά στον πόλεμο κατά των επικίνδυνων ζωοφίων. Μέσα σε αυτό το πολύχρωμο σκηνικό, ξεπετάγονταν ουρανοξύστες, έτρεχαν ακριβά αυτοκίνητα και ολόκληρες γειτονιές προστατεύονταν από ψηλούς μαντρώτους. Η κάστα των πλουσίων, με τα αμύθητα πλούτη, ζει το δικό της απατηλό όνειρο, σε εστιατόρια και

σε ξενοδοχεία, χωρίς πολλές φορές να ξεφεύγει από συνήθειες αιώνων. Ακόμη και σε πανάκριβα εστιατόρια, θα δεις «κουστουμαρισμένους» ανθρώπους, οι οποίοι απέρριψαν τα παραδοσιακά ενδύματα, να τρώνε με τα χέρια. Οι γάμοι σε ξενοδοχεία μυθικοί, σε φαγητά, ρούχα, χορούς, τραγούδια και πανάκριβα δώρα. Και όλα αυτά, όταν σε μοτοσυκλέτες της κακιάς ώρας, επιβαίνουν ολόκληρες οικογένειες. Οδηγός ο πατέρας, στο πίσω μέρος η μητέρα και στη μέση τα παιδιά –από ένα μέχρι τρία– σκεπασμένα με ένα σεντόνι.

Οι άνθρωποι στην Ινδία, ελέω θρησκειών ή άλλων καταβολών, είναι ήρεμοι, στωικοί και με πηγαίο χιούμορ. Ωστόσο, σε μια ξένη για εμάς αντιληψη, δεν δίνουν σημασία στην υγιεινή και την καθαριότητα. Το Νέο Δελχί αναδίδει παντού άσχημες μυρωδιές, από περιττώματα ανθρώπων και ζώων. Μια πολιτεία σκεπασμένη από ένα σκούρο σύννεφο επικίνδυνων ουσιών. Άνθρωποι και ζώα, «ατάκτως ερριμμένα» σε μian αλλόκοτη αρμονία. Και μέσα σε αυτή την «κόλαση» αναδύεται ένας «παράδεισος» με πανέμορφα μεγάλα δημόσια κτίρια, με λουλούδια, με δημιουργίες ξεχωριστής τέχνης και με πολλά αρχαία μνημεία, προστατευόμενα από την ΟΥΝΕΣΚΟ. Η χώρα παινεύεται και για τα τεχνολογικά της επιτεύγματα. Δορυφόρους, πολεμικά αεροσκάφη, οπλικά συστήματα, πλοία, αυτοκίνητα, μοτοσυκλέτες και κυρίως για την ικανότητα των ανθρώπων να συντάσσουν ηλεκτρονικά προγράμματα.

Οι ηγέτες της χώρας, αλλά και όλοι οι αξιωματούχοι, ξεχωρίζουν για την ηρεμία στα πρόσωπα τους, αλλά και το σπινθηροβόλο μυαλό τους. Μιλούν σιγά, απλά, με επιχειρήματα και το κυριότερο ακολουθούν τη θουκυδίδεια προσέγγιση των πραγμάτων, ξέροντας ότι ο κόσμος κινείται με τη δύναμη του ισχυρού και των συμφερόντων. Πρώτα η οικονομία, μετά ο συσχετισμός δυνάμεων και τέλος οι ανθρώπινες σχέσεις, οι οποίες πάντα συνοδεύονται με ένα αδιόρατο ωραίο χιούμορ. Δεν είναι τελικά τυχαία η φύτευ η οποία γέννησε τον μεγάλο Μαχάτμα Γκάντι, ο οποίος έφερε την επανάσταση της παθητικής αντίστασης, χωρίς τη χρήση βίας, επανάσταση η οποία παραπέμπει στον Χριστό, τον Σωκράτη και τους μεγάλους Έλληνες φιλοσόφους. Η ηρεμία στις ψυχές των ανθρώπων επεκτείνεται στη μουσική, αφού διαθέτουν μουσικούς δρόμους για κάθε συναίσθημα, στις καλλιτεχνικές δημιουργίες αφού μπορούν να κάθονται για ώρες οκλαδόν για να σμιλέψουν το μάρμαρο και σε ένα σωρό άλλες δημιουργίες. Με άλλα λόγια, η Ινδία κινείται σε μια άτακτη τάξη και εκπέμπει ένα μεταφυσικό μυστήριο.

kaparispan@yahoo.gr

Η Κύπρος: Η μόνη χώρα της Ευρώπης χωρίς Μουσείο Φυσικής Ιστορίας

Του δρος ΣΠΥΡΟΥ ΣΦΕΝΔΟΥΡΑΚΗ*

Η Κύπρος εξακολουθεί να αποτελεί μοναδική ευρωπαϊκή εξαίρεση: δεν διαθέτει εθνικής εμβέλειας Μουσείο Φυσικής Ιστορίας. Παρά την εντυπωσιακή της βιοποικιλότητα, τον πλούτο ενδημικών ειδών και τον παγκοσμίως αναγνωρισμένο γεωλογικό της πλούτο, η χώρα παραμένει χωρίς θεσμοθετημένο φορέα που να μελετά, να προστατεύει και να αναδεικνύει τη φυσική της κληρονομιά.

Το ζήτημα τέθηκε ξανά στο 2ο Ετήσιο Επιστημονικό Συνέδριο της επιστημονικής εταιρείας bios – Society for Biological Sciences in Cyprus και του Τμήματος Βιολογικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κύπρου, που πραγματοποιήθηκε στις 28 Νοεμβρίου στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Επιστήμονες, εκπρόσωποι κρατικών φορέων και διεθνείς ειδικοί συμφώνησαν σε ένα συμπέρασμα: η καθυστέρηση έχει ήδη κοστίσει.

Πολύτιμες συλλογές κινδυνεύουν ή χάνονται
Κατά τη διάρκεια της συζήτησης αποκαλύφθηκε η έκταση του προβλήματος: δεκάδες σπουδαίες συλλογές –βοτανικές, εντομολογικές, γεωλογικές, παλαιοντολογικές, τράπεζες γενητικού υλικού– παραμένουν σήμερα διάσπαρτες, ανοργάνωτες και συχνά χωρίς τις απαιτούμενες συνθήκες φύλαξης.

Πολλά από αυτά τα δείγματα καταστρέφονται με τον χρόνο, ενώ άλλα διαρρέουν στο εξωτερικό, είτε μέσα από παράνομη εμπορία είτε επειδή υλικό συλλέγεται ανεξέλεγκτα από ιδιώτες και από ξένες επιστημονικές ομάδες.

Η εικόνα για την οποία μιλήσαν οι ειδικοί ήταν σαφής: χωρίς εθνική στέγη και επιστημονική διαχείριση, η φυσική ιστορία της Κύπρου αποσυναρμολογείται κομμάτι-κομμάτι.

Διεθνείς ομιλητές: Υποδομή ζωτικής σημασίας
Ειδικοί από μεγάλα διεθνή μουσεία, όπως το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας του Λονδίνου (Dr Blanca Huertas) και το Κέντρο Βιοποικιλότητας της Αυστρίας (δρ Μαγδαλνή Χριστοδούλου), παρουσίασαν στοιχεία που καταδεικνύουν τον τεράστιο ερευνητικό, πολιτιστικό, εκπαιδευτικό και οικονομικό αντίκτυπο των μουσείων φυσικής ιστορίας διεθνώς. Το μήνυμά τους ήταν ξεκάθαρο: ένα Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας στην Κύπρο δεν είναι πολυτέλεια – είναι υποδομή ζωτικής σημασίας.

Χαμένες ευκαιρίες αλλά και ένα παράθυρο χρηματοδότησης ακόμη ανοικτό
Παρά το ότι η ίδρυση του μουσείου περιλαμβάνεται στη Σχέδια Δράσης της Στρατηγι-

κής για τη Βιοποικιλότητα από το 2020, το έργο έχει παραμείνει στάσιμο.

Προηγούμενες προσπάθειες, με πρωτοβουλία του Πανεπιστημίου Κύπρου, δεν προχώρησαν. Σήμερα, ωστόσο, υπάρχει μια κρίσιμη ευκαιρία: Εάν προκληθεί άμεσα και ολοκληρωθεί η μουσειολογική και κτηριολογική μελέτη μέχρι το 2027, η Κύπρος μπορεί να διεκδικήσει χρηματοδότηση από το ευρωπαϊκό πρόγραμμα ΘΑΛΕΙΑ 2028–2034.

Μάλιστα, στο πλαίσιο των επαφών του Πανεπιστημίου Κύπρου τα τελευταία χρόνια, διαφάνηκε ότι υπάρχει ενδιαφέρον από Δήμους της ευρύτερης Λευκωσίας για τη στέγαση του Εθνικού Μουσείου Φυσικής Ιστορίας, διαβλέποντας τα σημαντικά οφέλη για την τοπική κοινότητα.

Τα άμεσα βήματα που ζητούνται από την Πολιτεία
Στο τέλος του συνεδρίου, οι συμμετέχοντες/ουσες συμφώνησαν σε μία κοινή θέση: η πολιτεία πρέπει να κινηθεί τώρα για να μην χαθεί μια σημαντική ευκαιρία χρηματοδότησης ενός σύγχρονου Εθνικού Μουσείου Φυσικής Ιστορίας, το οποίο θα συγκεντρώσει, θα συντηρήσει, θα προστατεύσει και θα αναδείξει τον φυσικό πλούτο της χώρας. Οι επόμενες ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν πε-

ριλαμβάνουν:

- **Άμεση** σύσταση διεπιστημονικής επιτροπής με τη συμμετοχή αρμόδιων υπουργείων, ακαδημαϊκών και εμπλεκόμενων φορέων.

- **Άμεση** προκήρυξη από το αρμόδιο υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος της μουσειολογικής και κτηριολογικής μελέτης, σύμφωνα με διεθνή πρότυπα.

- **Καταγραφή** και ασφαλή μεταφορά υφιστάμενων συλλογών σε κατάλληλες δομές φύλαξης έως την ίδρυση του μουσείου.

- **Χρονοδιάγραμμα** υλοποίησης και αναζήτηση συμπληρωματικών πόρων πέραν της ευρωπαϊκής χρηματοδότησης.

Το Πανεπιστήμιο Κύπρου έχει δηλώσει με σαφήνεια την πρόθεσή του να προσφέρει πολύπλευρη στήριξη της προσπάθειας. Εξάλλου, από τη διεθνή εμπειρία αλλά και την κοινή αντιληψη των συνδérων, κατέστη σαφές πως ένα Εθνικό Μουσείο Φυσικής Ιστορίας πρέπει να έχει στενή οργανική σχέση με το μεγαλύτερο δημόσιο ακαδημαϊκό ίδρυμα της χώρας, ώστε να έχει την αναγκαία επιστημονική και τεχνική στήριξη. Το ζητούμενο πλέον είναι η πολιτική βούληση.

*Ο δρ Σπύρος Σφενδουράκης είναι καθηγητής Οικολογίας και Βιοποικιλότητας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.



λή, την οποία οι ενήλικες και οι υπεύθυνοι των εκπαιδευτικών προγραμμάτων αντιλαμβάνονται ως μεταφορά; Ή μήπως τα παιδιά βιώνουν απλώς την πραγματικότητα πίσω από τον μύθο του «σχολείου»; Δυστυχώς, τα παιδιά έχουν απόλυτο δικίο να αναφέρονται στο σχολικό άσυλο ως «φυλακή».

Η λογική του σχολείου δεν έχει καμία σχέση με την παιδαγωγική επιστήμη ή την επιστημονική λογική. Η λογική του σχολείου υποκαίει σε μια άλλη λογική, τη λογική του «ασύλου», όπως αυτή αναπτύχθηκε κατά τους 18ο και 19ο αιώνες στη Δυτική Ευρώπη. Τη λογική αυτή ανέλυσε στο σύνολο του έργου του ο Μισέλ Φουκώ. Το ερευνητικό πρόγραμμα του Foucault παρουσιάστηκε κατά την εναρκτήρια διάλεξη του στο College de France, με τίτλο «Η Τάξη του λόγου (L'Ordre du discours)», στις 2 Δεκεμβρίου 1970. Η «τάξη του λόγου» αποτελεί, κατά τον Michel Foucault, το νέο κανονιστικό πλαίσιο των νεωτερικών κοινωνιών. Σύμφωνα με τον Γάλλο φι-

λόσοφο, οτιδήποτε αποκλείεται από την τάξη αυτή, στο πλαίσιο του εκφρασμένου λόγου (discours), αποκλείεται επίσης από την κοινωνία. Ο αποκλεισμός αυτός στο πλαίσιο του λόγου μετατρέπεται σε εγκλεισμό στο πλαίσιο των κοινωνικών θεσμών. Αυτή είναι η λογική των διαφορετικών τύπων ασύλων που δημιουργήθηκαν κατά τη Νεωτερικότητα: νοσοκομεία, φυλακές, άσυλα για ψυχασθενείς και σχολεία.

Τι αποκλείεται όμως από την τάξη του λόγου; Αποκλείονται το ψεύδος (φυλακή), η τρέλα (άσυλο), η ασθένεια (νοσοκομείο) και φυσικά, αν και ο Φουκώ δεν το αναλύει, η προγλωσσική και προλογική κατάσταση των παιδιών (σχολείο). Οτιδήποτε δηλαδή δεν μπορούμε να αποδεχθούμε στον λόγο ως αληθές, το ψεύδος, την τρέλα, την ασθένεια, το προγλωσσικό και προλογικό, το εγκλείουμε σε ιδρύματα, ως επικίνδυνο για την κοινωνική συνοχή, για να το αναμορφώσουμε και να το εντάξουμε ή να το επανεντάξουμε, ως υγιές και «κανονικό» πλέον, στην κοινωνία. Σύμφωνα με τον Φουκώ, πριν από τη νεωτερική εποχή δεν υπήρχε κανένα ίδρυμα εγκλεισμού. Οι τρελοί ζούσαν στο χωριό μαζί με τους υπόλοιπους κατοίκους και οι εγκληματίες είτε εξοριζόνταν είτε εκτελούνταν, εάν αποτελούσαν πραγματικό

κίνδυνο για τον άρχοντα ή την κοινωνία των μικρών πόλεων ή χωριών. Οι φυλακές και τα άσυλα, όπως άλλωστε και τα νοσοκομεία, τα ορφανοτροφεία, τα αναμορφωτήρια και τα σχολεία, εμφανίστηκαν κατά τους 18ο και 19ο αιώνες με την ανάπτυξη της σφωφρονιστικής λογικής. Ο Φουκώ μελέτησε με συνέπεια τα σφωφρονιστικά ιδρύματα και τα ψυχιατρικά άσυλα και κατέληξε σε συμπεράσματα σε σχέση με τη σφωφρονιστική λογική. Αν και δεν αφιέρωσε κανένα έργο του στον σχολικό εγκλεισμό, τα πορίσματά του επεκτείνονται και σε αυτόν. Τα ιδρύματα ιδρύματα εγκλεισμού, σε όλες τις μορφές τους, δεν υπηρετούν τα συμφέροντα του ατόμου αλλά τη λογική του κοινωνικού όλου. Για παράδειγμα, στα σχολικά ιδρύματα, δεν διδάσκουμε στα παιδιά πώς να σκέφτονται, αλλά πώς να σκέφτονται «όπως πρέπει», πώς να σκέφτονται δηλαδή όπως όλοι οι άλλοι. Οποιαδήποτε εκτροπή από τον κοινό αποδεκτό τρόπο σκέψης δεν γίνεται αποδεκτή εντός του σχολείου και τιμωρείται.

Είναι δύσκολο να κατανοήσουμε γιατί συμβαίνει αυτό και, κυρίως, γιατί αυτό δεν μπορεί να μεταρρυθμισθεί στο πλαίσιο του σχολικού θεσμού, εάν δεν αναφερθούμε στην ιδιαιτερότητα των νεωτερικών θεσμών, των κοινωνικών θεσμών της Νεότερης Εποχής. Ποια είναι

η ιδιαιτερότητα αυτή; Το σύγχρονο κράτος και οι θεσμοί του έχουν ως μοναδικό σκοπό να αναπληρώσουν τον ολιστικό χαρακτήρα των προνεωτερικών κοινωνιών, ο οποίος χάθηκε με την άνοδο του ατομοκεντρισμού από την Αναγέννηση και μετά. Οι Δυτικές κοινωνίες μετατράπηκαν σε ατομοκεντρικές, λόγω πολλών και διαφόρων ιστορικών και κοινωνικών διεργασιών, με αποτέλεσμα τον κατακερματισμό του κοινωνικού όλου και την απώλεια της κοινωνικής συνοχής. Στις ολιστικές κοινωνίες, στις κοινωνίες στις οποίες υπερισχύει ο κοινωνικός ολισμός, τα άτομα είναι ασημαντα μπρος στο όλο, το οποίο πρέπει πάση θυσία να διασφαλισθεί και να αναπαραχθεί. Αντίθετα, στις ατομοκεντρικές κοινωνίες, το όλο είναι ένα επιφανόμενο και μόνο τα άτομα είναι σημαντικά. Ο θρίαμβος του ατομοκεντρισμού στον Δυτικό κόσμο αποτυπώνεται στα νεότερα συντάγματα που στηρίζονται στα Δικαιώματα του Ανθρώπου και στο γενικευμένο πνεύμα του δικαιωματοπισμού που επικρατεί στις Δυτικές κοινωνίες. Το κράτος, οι θεσμοί και τα ιδεολογικά του όργανα (Λοιύ Αλτουσέρ), η ίδια η διπλή λογική που αποκλεισμού/εγκλεισμού που τα διέπει, είναι συνεπώς μορφές ανακαίτισης του κύματος του ατομοκεντρισμού. Αποτελούν ήπιες ή λιγότερο ήπιες προσπάθειες

επιβολής του κοινωνικού ολισμού σε μια ατομοκεντρική κοινωνία. Αυτό βέβαια, σύμφωνα με τον Λουί Ντυμόντ, είναι ο ορισμός του ολοκληρωτισμού.

Τα παιδιά λοιπόν, αν και «προ-λογικά», αντιλαμβάνονται ορθά την αλήθεια για το σχολικό περιβάλλον, νιώθουν το πραγματικό πρόσωπο πίσω από το ψευδοανθρωπιστικό προσωπείο, το οποίο φέρει το σύγχρονο σχολείο για να μπορεί να αντικρίσει τον εαυτό του στον καθρέπτη. Όσο το σχολείο, ως θεσμός, και όσο οι κοινωνίες μας θα βλέπουν το προσωπείο και όχι το πρόσωπο του σχολείου, αυτό δεν πρόκειται να αλλάξει.

Με δεδομένη δε την περαιτέρω ανάπτυξη του ατομοκεντρισμού σε μια παγκοσμιοποιημένη και διαδικτυωμένη κοινωνία, τα σχολεία θα γίνονται όλο και πιο αναποτελεσματικά. Τα παιδιά πλέον δεν κατανοούν γιατί διδάσκονται τα περισσότερα από τα μαθήματα που διδάσκονται, ούτε και τον τρόπο με τον οποίο τα διδάσκονται. Η λέξη «φυλακή», στο στόμα των παιδιών, εκφράζει την άρνησή τους να χειραγωγηθούν και να ενταχθούν στο ολιστικό πνεύμα του σχολικού ιδρυματισμού.

*Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.



Πενήντα πέντε χρόνια μετά, ένα ζευγάρι που έχει περάσει χίλιες περιπέτειες επιστρέφει σε εποχές αθωότητας, ελπίδας και ονείρων -το έβλεπα στα μάτια τους, καθώς το κοιτούσαν- τότε που το μέλλον ήταν όλο δικό τους... Κοιτάνε και ξανακοιτάνε το προσκλητήριο, ο Δημήτρης και η Ειρήνη Κωνσταντίνου.



Οι δύο νέοι από το Δίκωμο, Πάνω και Κάτω, γνωρίστηκαν τη Λαμπρή του 1969, τον Οκτώβριο του ίδιου έτους αρραβωνιάστηκαν και το επόμενο έτος, στις 4 Οκτωβρίου του 1970, παντρεύτηκαν.

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Μέσα σε πολλά έγγραφα και άλλα ιστορικά ντοκουμέντα, που βρέθηκαν στα χέρια μου, υπήρχε και ένα προσκλητήριο γάμου του 1970, ενός γάμου που τελέστηκε στις 4 Οκτωβρίου 1970, στον ναό του Προφήτη Ζαχαρίου στο Πάνω Δίκωμο, στις 4 το απόγευμα. Σκέφτηκα πως σε εμένα δεν θα ήταν χρήσιμο, σίγουρα όμως θα ήταν πολύτιμο για το ζευγάρι που ξεκινούσε μια κοινή ζωή στο κατεχόμενο σήμερα Δίκωμο, που θα έμενε στα όρια του Πάνω και του Κάτω Δικώμου. Ξεκίνησα αμέσως την αναζήτηση, με τη συστολή που νιώθω πως είναι απαραίτητη, άραγε ζουν, είναι καλά... Χρειάζεται τακτ, αισθανόμουν όμως πως έπρεπε να παραδοθεί στους αρχικούς αποστολείς, τον Δημητράκη και την Ειρήνη, έστω και πενήντα πέντε χρόνια μετά. Τελικά, η αναζήτηση ήταν πολύ πιο εύκολη, απ' ό,τι υπολόγιζα, ένα τηλεφώνημα στην κοινοτάχισσα του Πάνω Δικώμου κα Μαρία Τσιούρτου ήταν αρκετό για να βρω τον Δημήτρη Κωνσταντίνου και την Ειρήνη Βενιζέλου από το Κάτω και το Πάνω Δίκωμο αντίστοιχα, πρόσφυγες, και κάτοικοι σε έναν από τους συνοικισμούς του Στροβόλου.

Η κα Τσιούρτου χρειάστηκε λιγότερο από μερικές ώρες για να επικοινωνήσει μαζί μου ξανά και να με ενημερώσει ότι το ζευγάρι είχε εντοπιστεί, και θα επικοινωνούσε μαζί μου ο κ. Δημήτρης. Όπερ και εγένετο και κλείσαμε ραντεβού με τον κ. Δημήτρη για τη Δευτέρα το απόγευμα, θέλησα να επιβεβαιώσω ότι θα ήταν παρούσα και η κα Ειρήνη, «Θα είναι και η σύζυγος μαζί μας;» τον ρώτησα, «φυσικά», μου απάντησε και κανονίσαμε την ώρα. Τη Δευτέρα το απόγευμα, ψάχνοντας να βρω τον αριθμό του σπιτιού του ζευγαριού, ρώτησα δύο κυρίες, μου έδειξαν το σπίτι... είστε κι εσείς πρόσφυγες, ρωτώ, σχεδόν αδιάκριτα, «ναι» μου απαντούν, και επιμένω εγώ, λες και αναζητούσα μία ακόμη περιπέτεια... «από πού είστε», μου απαντούν πρόθυμα, αν και λίγο σκεπτικές, από τον Γερόλακκο η μία, από τον Λάρνακα της Λαπίθου η άλλη... Τις καληνύχτισα και πηγαίνοντας προς το σπίτι του ζευγαριού σκεφτόμουν άραγε τι ιστορίες θα μπορούσαν να εκείνες να μου πουν. Αλλά αμέσως επικεντρώθηκα στην αποστολή μου.

Μετά από λίγο χτυπούσα το κουδούνι του προσφυγικού σπιτιού του ζευγαριού Δημήτρη και Ειρήνης Κωνσταντίνου. Το σπίτι στολισμένο για τα Χριστούγεννα, η υποδοχή τους θερμή, πολύ θερμή και αμέσως ένιωσα ότι είχα κάνει το σωστό. Έπρεπε αυτό το προσκλητήριο γάμου να τους παραδοθεί. Χωρίς χρονοτριβή, λοιπόν, μετά τις πρώτες απαραίτητες συστάσεις, παρέδωσα τον φάκελο στον κ. Δημήτρη, τον ανοίγει ευλαβικά και βγάζει το προσκλητήριο, αμέσως δίπλα του κάθισε και η κα Ειρήνη, σκύβει να διαβάσει το κείμενο... δεν τους ρωτώ τίποτε ακόμη, εκείνη η στιγμή απαιτούσε νοχή...

Πενήντα πέντε χρόνια μετά, ένα ζευγάρι που έχει περάσει χίλιες περιπέτειες επιστρέφει σε εποχές αθωότητας, ελπίδας και ονείρων -το έβλεπα στα μάτια τους, καθώς το κοιτούσαν- τό-

«Ασιλα ήταν γάμοι τζείνοι. Ήταν πολλά ωραία»

Πενήντα πέντε χρόνια μετά, το γαμήλιο προσκλητήριο του Δημήτρη και της Ειρήνης Κωνσταντίνου επέστρεψε στα χέρια τους



τε που το μέλλον ήταν όλο δικό τους... Κοιτάνε και ξανακοιτάνε το προσκλητήριο, ο κ. Δημήτρης προσπαθεί να αναγνωρίσει τα γράμματα που έχουν γράψει το όνομα του προσκεκλημένου, «τώρα ποιος αδερφός μου είναι τα γράμματα. Έχω δύο αδελφές δασκάλες, και άλλες δύο, η μία διευθύντρια σε ασφαλιστική εταιρεία και η άλλη μετακόμισε στην Αμερική μετά το 1974» μου λέει. Κοιτάνε και οι δύο το προσκλητήριο, ξεθαρρεύω και εγώ και τους ρωτώ για το πώς γνωρίστηκαν. Ο κ. Δημήτρης απαντάει: «Στο χωριό γνωριστήκαμε, το εξήντα εννιά, ήταν οι αρραβώνες του αδερφού της, που ήταν στρατιώτης μαζί μου. Εκεί γνωριστήκαμε», με την κα Ειρήνη να συμπληρώ-

νει: «Είδε με, είδα τον και ήταν έτσι... μια ματιά!» και όσο μου μιλάνε για την πρώτη γνωριμία τους, τους παρατηρώ πόσο αυτή η ματιά είναι ακόμα εκεί! Τη Λαμπρή του 1969 γνωρίστηκαν, τον Οκτώβριο του ίδιου έτους αρραβωνιάστηκαν και το επόμενο έτος, στις 4 Οκτωβρίου του 1970, παντρεύτηκαν. «Έχει πόσα χρόνια... είμαστε μαζί. Έχουμε τέσσερα παιδιά, έχουμε οκτώ εγγόνια και τέσσερα δισέγγονα» μου λέει όλο περηφάνια η κα Ειρήνη και στογχομυρμυρίζει... «Α, μάνα μου, το προσκλητήριο του γάμου μου», και ενώ ο κ. Δημήτρης έστειλε φωτογραφία του προσκλητηρίου στο οικογενειακό γκρουπ που διατηρούν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Συχαρητήριες επισκέψεις

Θέλω να με βάλουν όσο γίνεται στο κλίμα των ημερών πριν από τον γάμο, και τις ημέρες που αναφέρει το προσκλητήριο πως θα δέχονταν συχαρητήρια στο σπίτι τους στο Δίκωμο, «Συχαρητηρίου επισκέψεις θα δεχθούν εις την οικίαν των Κυριακήν και Δευτέραν εις Δίκωμον». «Θέλω λίγο να θυμηθείτε εκείνες τις μέρες του γάμου» ρωτώ, «Πώς κάνατε τα καλέσματα», ο κ. Δημήτρης απαντά: «Η γιαγιά της ήταν η καλέστρα του χωριού. Πήγαινε με το προσκλητήριο και ένα κερί στα χέρια στα σπίτια», η γιαγιά ήταν η Χρυστάλλα Βενιζέλου, ήταν η μητέρα του πατέρα της κας Ειρή-

νης, και προσθέτει: «έτσι καλούσαν στα παλιά χρόνια» και η κα Ειρήνη συμπληρώνει: «Το Σαββάτο εγένετον γιορτή εις το σπίτι της μιάμιας της νύφης. Να γεμώσουν το κρεβάτι, να πάνε οι κουμέρες, να το πλουμίσουν», και συμπληρώνει ο κ. Δημήτρης: «Επαντρεύτηκαμε στον προφήτη Ζαχαρίαν, ήρθαμε περπατητοί»... με την κα Ειρήνη να λέει: «οι φούρνοι γεμάτοι φαγιά, τα τραπέζια στρωμένα, και όποιος ερχόταν μας χαιρετούσε και διούσαν πεντοσέλινο», με τον κ. Δημήτρη να μου εξηγεί ότι οι ξένοι έδιναν πέντε σελίνια στον ένα και πέντε στον άλλο. Οι πιο στενοί έβαζαν περισσότερα. Τη Δευτέρα το αντρόγυνο είχε δηλώσει στο προσκλητήριο πως θα συνέχιζε να δέχεται συχαρητήρια: «Τη Δευτέρα έγινε ο χορός του αντρογύνου. Έβαζαν τα πεντόλιρα, όποιος βάλει παραπάνω, ας πούμε. Επιπνώναν τα πεντόλιρα. Μπορούσαν να κάνουν και μια λούρα!» λέει η κα Ειρήνη και εμφαστικά σημειώνει: «Ασιλα ήταν γάμοι τζείνοι. Ήταν πολλά ωραία. Όσοι ερχόντουσαν έπρεπε να χαιρετήσουν. Να φάνε, να πουν, να διασκεδάσουν».

«Θα το έχω καθρωμένο»

Σήμερα ο ναός του προφήτη Ζαχαρία στο Πάνω Δίκωμο, όπου τελέστηκε ο γάμος του Δημητράκη και της Ειρήνης, δεν υπάρχει, τον γκρέμισε ο κατοχικός στρατός. Η εκκλησία του προφήτη Ζαχαρία, όπως μου λένε και οι δύο, ήταν σχετικά μικρή, «δεν ήταν πολύ μεγάλη όπως αυτές που φτιάχνουν τώρα. Ήταν λίγο πιο μικρή από τον Άγιο Γεώργιο του Κάτω Δικώμου» λέει ο κ. Δημήτρης, «με τα κυπαρίσσια της, με την αυλή της», συμπληρώνει η κα Ειρήνη, «ήταν η εκκλησία μας». Ο ιερέας που τέλεσε το μυστήριο είναι ο παπα Αντρέας, ο παπός του Δικώμου, με καταγωγή από το Πέλλα Πάις, συγγενής του κ. Δημήτρη, από την πλευρά της μητέρας του. Πρόκειται για τον τελευταίο ιερέα του Δικώμου, τον Παπανδρέα Ιωάννου, ο οποίος πέθανε το 1986, μακριά από τους ναούς του Αγίου Γεωργίου και του Προφήτη Ζαχαρίου.

Και, λίγο πριν κλείσουμε την κουβέντα μας, ξανακοιτάζοντας το προσκλητήριο η κα Ειρήνη λέει ξανά: «Παναγία μου, το προσκλητήριο μου. Είχα το πολλή επιθυμία τούτον το πράμα» και εκεί ξανασκέφτομαι πόσο σημαντικό μπορεί να είναι ένα απλό προσκλητήριο γάμου, και πόσες σκέψεις μπορεί να ξεκλειδώσει! Ο δε κ. Δημήτρης λέει: «Θα το έχω καθρωμένο».

Πριν από την εκκλησία ήταν το εργοστάσιο τζινογιού του πατέρα της κας Ειρήνης, του Μιχαήλ Βενιζέλου, ο πατέρας του κ. Δημήτρη ήταν προπονητής στον ιππόδρομο από τη δεκαετία του 1950... «Αι οικογενειαί: Σάββα Κωνσταντίνου (εκ Κάτω Δικώμου) και Μιχαήλ Βενιζέλου (εκ Πάνω Δικώμου) σας προσκαλούν εις τους γάμους των τέκνων των». Έφυγα από το σπίτι του κ. Δημήτρη και της κας Ειρήνης έμπλεος συναισθημάτων, ένιωθα πως είχα γληνθήσει μαζί τους στον τριήμερο γάμο τους, πως είχα κατά κάποιον τρόπο προσκληθεί και εγώ να παρευρεθώ στη χαρά τους. Τώρα που το σκέφτομαι οφείλω στο αντρόγυνο περισσότερα από πέντε σελίνια.

Εις την οικίαν μας

Το σπίτι του ζευγαριού το είχε χτίσει ο πατέρας της κας Ειρήνης, ο Μιχαήλ Βενιζέλος, είναι σχεδόν στα όρια Πάνω και Κάτω Δικώμου. Πριν δοθεί στο αντρόγυνο, το κτίριο ενοικιάστηκε από την κοινότητα, και εκεί λειτουργησε το σχολείο του Πάνω Δικώμου, με δύο τάξεις, για πέντε με έξι χρόνια. Το σπίτι με την ευκαιρία του γάμου, ανακαινίστηκε, επιπλώθηκε, εξοπλίστηκε, με την κα Ειρήνη να θυμάται την τζαμαρία... Ο πατέρας της κας Ειρήνης, έχοντας το δικό του εργοστάσιο οικοδομικών υλκων, «έντυσε» με μαύρη μαρμαρίνη τη βεράντα. «Ήταν ωραίο» λένε, αλλά το 1973 η μόδα είχε αλλάξει και το ζευγάρι άλλαξε το χρώμα της βεράντας. «Δεν το εκάρηκα το σπίτι μου, τίποτε, αφού τη προίκα που

μου εκάμαν οι γονιοί μου έμεινε εκεί, χρυσαστικά, ασημικά...». Αλλά παρόλα αυτά ουδείς από τους δύο βαρυγκωμά, δόξα τω Θεώ λένε και χαίρονται για το σπίτι τους στη Λευκωσία, και ότι γεμίζει συχνά από παιδιά, εγγόνια και δισέγγονα. «Τέσσερα χρόνια έκαμα στο σπίτι μου. Έκαμα δύο μωρά. Το ένα ήταν τριών χρονών και το άλλο τριών μηνών» μου λέει η κα Ειρήνη Κωνσταντίνου, το γένος Βενιζέλου, η οποία μέχρι τον Ιούλιο του 1974 έμενε μεταξύ Πάνω και Κάτω Δικώμου, με τον κ. Δημήτρη, τον Δημητράκη του προσκλητηρίου, να συμπληρώνει: «Όποτε πάμε στο Δίκωμο και επιστρέφουμε και βλέπει το σπίτι της, το σπίτι μας, είναι άρρωστη μια εβδομάδα που το μαράζιν αυτό».

«Τη Δευτέρα έγινε ο χορός του αντρογύνου. Έπρεπε να χορέψουμε. Έβαζαν τα πεντόλιρα, όποιος βάλει παραπάνω, ας πούμε. Επιπνώναν τα πεντόλιρα. Μπορούσαν να κάνουν και μια λούρα!».

epic



ORGANISED BY



15
P M

MUSIC | FOOD | DRINKS | GAMES
SPYRIDAKI SQUARE
MAKARIOU AVENUE, 360 TOWER

20
DEC

SUPPORTED BY



EUROBANK



Τρακτέρ στον αυτοκινητόδρομο Ε65, έξω από την Καρδίτσα. Η Θεσσαλία αποτέλεσε σημαντική δεξαμενή ψήφων για τη Ν.Δ. στις τελευταίες εκλογές, ωστόσο ο ξαφνικός θάνατος του ΟΠΕΚΕΠΕ προκαλεί αλυσιδωτές αντιδράσεις.

ΤΟ ΜΕΤΩΠΙΟ ΤΩΝ ΤΡΑΚΤΕΡ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

«Κάποια στιγμή τα μπλόκα θα φύγουν, όπως γίνεται πάντα. Το πρόβλημα όμως για μας δεν θα φύγει». Το ομολογεί κυβερνητική πηγή. Η κυβέρνηση δεν έχει μόνο να διαχειριστεί μια διαμαρτυρία στον δρόμο, που θα εκτονωθεί. Θα εξακολουθήσει να βρίσκεται και την επόμενη ημέρα αντιμέτωπη με μια βαθιά πληγή στην εκλογική της βάση. Η πληγή διαπερνά κυρίως δύο περιφέρειες, οι οποίες αποτέλεσαν σημαντικές δεξαμενές για τη ΝΔ στις τελευταίες εκλογές: τη Θεσσαλία και την Κρήτη.

Αν μετρήσει κάποιος τα μπλόκα που υπάρχουν σήμερα σε όλη την Ελλάδα, θα διαπιστώσει πως οι μεγαλύτερες κινητοποιήσεις είναι στον Κάμπο και στη Μεγαλόνησο. Καθόλου τυχαίο, καθώς πρόκειται για δύο περιοχές με πολύ μεγάλο αγροτικό και κτηνοτροφικό πληθυσμό που συνδέονται σαν κλειψύδρα μεταξύ τους. Η Κρήτη ήταν το επίκεντρο του σκανδάλου του ΟΠΕΚΕΠΕ και αναπόφευκτα τα κονδύλια που θα διοχετευθούν στο νησί θα είναι αισθητά μειωμένα, μετά την εφαρμογή των νέων φίλτρων. Στον αντίποδα, οι παραγωγοί της Θεσσαλίας, ως ο μεγαλύτερος αγροτοκτηνοτροφικός πόλος της χώρας, θεωρούν πως πληρώνουν τα σπασμένα ενός σκανδάλου.

Μοχλός εκτόνωσης

Για την ίδια αιτία, αλλά από διαφορετικές οπτικές γωνίες, Θεσσαλία και Κρήτη πρωτοστατούν στις κινητοποιήσεις, με την κυβέρνηση να έχει πολύ συγκεκριμένα και σε κάθε περίπτωση περιορισμένα μέσα αντιμετώπισης. Ο κυριότερος μοχλός εκτόνωσης, όπως ομολογούν κυβερνητικές πηγές, είναι η καταβολή ολόκληρου του ποσού της βασικής ενίσχυσης που θα γίνει έως το τέλος Δεκεμβρίου. «Είμαι βέβαιος πως όταν μπουν στους λογαριασμούς τα χρήματα, τα πνεύματα αμέσως θα ηρεμήσουν», αναφέρει στην «Κ» κυβερνητική πηγή, θέλοντας να δει το ποτήρι μισογεμάτο.

Και μετά τα τρακτέρ; Πηγές με γνώση του βάθους του προβλήματος αναφέρουν πως η απόδοσή της Ν.Δ. με τον αγροτικό κόσμο έχει μεγαλώσει επικίνδυνα. Ο Κάμπος ήδη από την περίοδο του «Daniel» έχει πολλά

και πολυεπίπεδα προβλήματα. «Η καταψήφιση του “γαλάζιου” υποψηφίου για την Περιφέρεια Θεσσαλίας Κώστα Αγοραστή ήταν το πρώτο μήνυμα», αναφέρει η ίδια πηγή.

Σήμερα το πολιτικό προσωπικό της Θεσσαλίας μοιάζει ή κουρασμένο ή μπλεγμένο σε λαβυρίνθους με άγνωστη κατεύθυνση. Ο Χρήστος Τριαντόπουλος, βουλευτής Μαγνησίας, βρέθηκε στη δίνη των Τεμπών για την υπόθεση του λεγόμενου «μπαζώματος». Ο Κώστας Τσιάρας, από τους πιο ισχυρούς βουλευτές του Κάμπου, και συγκεκριμένα της Καρδίτσας, παρότι κλήθηκε οψίμως να διαχειριστεί μία ήδη νοσηρή κατάσταση, υπόκειται και ο ίδιος στη φθορά του ΟΠΕΚΕΠΕ.

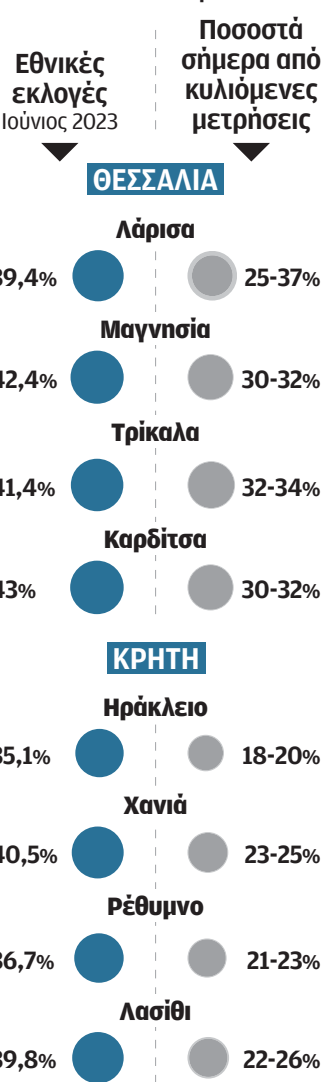
Ο μέχρι πρότινος αντάρτης Μάξιμος Χαράκοπουλος, βουλευτής Λάρισας, που μάζεσε τους δυσαρεστήμενους, πλέον ως γραμματέας της κοινοβουλευτικής ομάδας έγινε γρανάζι της κυβερνητικής μηχανής. Με δεδομένο πως έπεται και μια δεύτερη δικογραφία για τον ΟΠΕΚΕΠΕ που λέγεται πως περιλαμβάνει και άλλα στελέχη της κυβερνητικής πλειοψηφίας που εκλέγονται στη Θεσσαλία, το μέλλον δεν είναι ευοίωνο.

Ο γραμματέας Κώστας Σκρέκας (Τρικάλων), ο υφυπουργός Χρήστος Κέλλας (Λάρισας) και οι βουλευτές Θανάσης Λιούτας και Κατερίνα Παπακώστα –αμφότεροι βουλευτές Τρικάλων– δεν δείχνουν να διαθέτουν το πολιτικό κεφάλαιο για τη συσπείρωση της “γαλάζιας” βάσης. Εάν μάλιστα επιβεβαιωθούν οι πληροφορίες για τη νέα δικογραφία, τότε η φθορά στον Κάμπο θα μεγαλώσει και η ανάγκη ενίσχυσης των ψηφοδελτίων θα

«Μαύρες τρύπες» η Θεσσαλία και η Κρήτη για τη Ν.Δ.

Η διαχείριση των κινητοποιήσεων είναι δύσκολη για την κυβέρνηση. Αλλά ακόμη κι αν φύγουν τα τρακτέρ, οι πληγές που έχουν ανοίξει με τον αγροτικό κόσμο δύσκολα θα επουλωθούν. Τα γκάλοπ και η «σφαγή» των στελεχών

Ελεύθερη πτώση των ποσοστών στους 8 νομούς



Αποτελέσματα δημοσκοπήσεων κυλιόμενων μετρήσεων οι οποίες παρουσιάζουν την εκλογική τάση, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ».

γίνει πιο επιτακτική, χωρίς όμως να υπάρχουν μαγικά κουμπιά.

Ο υπουργός Ψηφιακής Διακυβέρνησης Δημήτρης Παπαστεργίου μπορεί να είναι μια ισχυρή υποψηφιότητα στα Τρίκαλα, αλλά η εκτίμηση που επικρατεί είναι πως πρέπει να επιχειρηθεί ευρύτερη ενίσχυση των ψηφοδελτίων.

Πηγαίνοντας προς την Κρήτη υπάρχουν ανάλογα προβλήματα, καθώς η Ν.Δ. στο νησί έχει υποστεί καθίζηση, ενώ το πολιτικό προσωπικό αντιμετωπίζει έντονη φθορά. Ένας ισχυρός βουλευτής του νομού, ο Δεύτερνος Αυγενάκης, έχει απολέσει πολύ από το πολιτικό του κεφάλαιο, τόσο λόγω του επεισοδίου στο αεροδρόμιο που είχε οδηγήσει στην προσωρινή διαγραφή του, όσο και με την εμπλοκή του στην υπόθεση του ΟΠΕΚΕΠΕ. Την ίδια ώρα, βουλευτές της Μεγαλόνησου ακούγονται πως ίσως είναι μέσα στη νέα δικογραφία, κάτι που εάν επιβεβαιωθεί, θα περιπλέξει και άλλο την κατάσταση, ενώ βασικό ερώτημα αποτελεί εάν θα επιλέξει να θέσει εκ νέου υποψηφιότητα στις επόμενες εκλογές το βαρύτερο όνομα του νησιού, η Ντόρα Μπακογιάννη.

Οι μετρήσεις

Όλα τα παραπάνω εξελίσσονται ενώ ήδη οι κυλιόμενες μετρήσεις καταγράφουν στις δύο εκλογικές περιφέρειες τη μεγάλη υποχώρηση των ποσοστών της Ν.Δ. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» τα ποσοστά της κινούνται στους οκτώ νομούς αρκετά κάτω από τις εθνικές εκλογές, όπως μπορείτε να δείτε και στο αναλυτικό γράφημα. Χαρακτηριστικό είναι πως

στον νομό Λαρίσης από το σχεδόν 40% του Ιουνίου του 2023 σήμερα είναι σχεδόν στο 25%, ενώ στο Ηράκλειο από το 35% είναι κάτω από το 20%. Στην Κρήτη συνολικά το πρόβλημα είναι πολύ μεγάλο, καθώς σε κανένα νομό η Ν.Δ. δεν ξεπερνάει αυτή τη στιγμή το 25%, ενώ αρκετά πιο κάτω σε σχέση με τις εθνικές εκλογές του 2023 είναι και στη Θεσσαλία. Χαρακτηριστικό του προβλήματος που υπάρχει τοπικά είναι πως την ερχόμενη Τετάρτη ήταν προγραμματισμένα τα εγκαίνια της ηλεκτρικής διασύνδεσης Κρήτης - Αττικής παρουσία του πρωθυπουργού, μια εκδήλωση που τελικά αναβλήθηκε εξαιτίας των αγροτικών κινητοποιήσεων.

Η κατάσταση όπως περιγράφηκε παραπάνω δεν είναι εύκολη και στην κυβέρνηση ήδη έχουν αρχίσει να τη συζητούν στις κλειστές συσκέψεις, αναζητώντας το αντίδοτο. Η απόφαση που έχει λάβει η κυβέρνηση είναι να πηγαίνει βήμα βήμα. «Αυτή τη στιγμή προέχει η διαχείριση των μπλόκων», αναφέρει κυβερνητική πηγή, περιγράφοντας μια κατάσταση περίπλοκη, καθώς «η πίεση για κινητοποιήσεις είναι τόσο μεγάλη, που ακόμη και αγρότες που διαφωνούν αναγκάζονται να κατέβουν στα μπλόκα».

Τα μηνύματα που φτάνουν στο Μαξίμου είναι πως ακόμη και συνδικαλιστές που πρόσκεινται στη Ν.Δ. –που είναι και η πλειονότητα– έχουν αρχίσει εδώ και καιρό να πιέζονται στα καφενεία «χωρίς να μπορούν να αντιδράσουν». Την ίδια ώρα η πίεση από τον εμπορικό κόσμο αυξάνεται, καθώς η κίνηση κυρίως στη Θεσσαλία είναι περιορισμένη.

«Το χρήμα θα λείψει»

Κυβερνητική πηγή ομολογεί πως το «χάος του ΟΠΕΚΕΠΕ» θα αποτυπωθεί και στις εκλογές, αφού οι επιδοτήσεις δίνονταν τόσο αυθαίρετα που «σχεδόν όλοι έχουν πάρει είτε λίγο είτε πολύ έξτρα χρήματα». Με απλά λόγια, οι τρύπες του συστήματος ήταν τόσο μεγάλες, που και οι έντιμοι έπαιρναν κάποια χρήματα παραπάνω που δεν δικαιούνταν. Και αυτά τα χρήματα δεν θα δοθούν ξανά. Έτσι ίσως εξηγηθεί και αυτό που ομολογεί η ίδια πηγή: «Τα αιτήματα των αγροτών αυτή τη στιγμή δεν είναι συγκεκριμένα. Η διαμαρτυρία αποτυπώνει περισσότερο του κακού κλίμα που έχει διαμορφωθεί συνολικά, κάνοντας «ακόμη πιο δύσκολη τη διαχείριση».

Πιέσεις και σε γαλάζιους

Τα μηνύματα που φτάνουν στο Μαξίμου είναι πως ακόμη και συνδικαλιστές που πρόσκεινται στη Ν.Δ. έχουν αρχίσει εδώ και καιρό να πιέζονται για να κατέβουν στον δρόμο.

«Αγοράστε για το Κίεβο»

Πιέσεις στην Αθήνα να συμμετάσχει στην προμήθεια αμερικανικών όπλων μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Το **εκτεταμένο** και πολύπλευρο διπλωματικό παιχνίδι που εκτυλίσσεται γύρω από την Ουκρανία έχει οδηγήσει την Αθήνα σε έναν αγώνα τήρησης ευαισθητων ισορροπιών, με σκοπό την κατά το δυνατόν εξασφάλιση οφελών, δίχως ταυτόχρονα να συρθεί η Ελλάδα σε επιλογές που θα μπορούσαν να επιβαρύνουν την ευαίσθητη δημοσιονομική ισορροπία της. Κοινός παρονομαστής των εξελίξεων στο Ουκρανικό είναι, βεβαίως, η σταδιακή εκδίπλωση της αμερικανικής στρατηγικής. Όπως φαίνεται τόσο από τις διαπραγματεύσεις για το Ουκρανικό με τη διαμεσολάβηση της Ουάσινγκτον, αλλά και τους πολύ σαφείς οικονομικούς όρους που θέτουν οι Αμερικανοί στους συμμάχους τους στο ΝΑΤΟ, για χώρες όπως η Ελλάδα προκύπτουν μια σειρά από πολύ ορατές και σαφείς γεωπολιτικές ευκαιρίες αλλά και προκλήσεις.

Ο Διάδρομος

Η ένταξη της Ελλάδας στον Κάθετο Διάδρομο θεωρείται τόσο στην Αθήνα όσο και στην υπόλοιπη περιοχή μια εξέλιξη η οποία ενισχύει το γεωπολιτικό αποτύπωμα της χώρας, ανεξαρτήτως των εξελίξεων στο Ουκρανικό.

Η Ουάσινγκτον έχει εντάξει την προμήθεια αμερικανικού φυσικού αερίου προς την Ευρώπη σε μια συνολικότερη στρατηγική της, ανεξαρτήτως αν κάποια στιγμή προκύψει ειρηνευτική συμφωνία στο Ουκρανικό και εξομάλυνση των σχέσεων της Μόσχας με τις χώρες της Ε.Ε. Η 25ετής –με ισχύ από το 2030– συμφωνία για εξαγωγή 0,7 έως και 4 δισ. κυβικών μέτρων (bcm) ετησίως από την Ελλάδα προς την Ουκρανία μπορεί να μοιάζει μικρή ως προς τον όγκο των αναγκών του Κιέβου, αλλά αποτελεί σαφή επιλογή και των ΗΠΑ να δημιουργήσουν εναλλακτικές οδούς προς την Κεντρική Ευρώπη και τα Δυτικά Βαλκάνια.

Αν και έχει λάβει μικρότερη δημοσιότητα, αυτές τις ημέρες ανακοινώθηκε και η επανένταξη λειτουργίας του αγωγού που μεταφέρει πετρέλαιο και προϊόντα διύλισης από τη Θεσσαλονίκη στα Σκόπια. Η κίνηση αυτή έχει, βεβαίως, το αμιγώς διμερές οικονομικό και πολιτικό ενδιαφέρον ανάμεσα σε Ελλάδα και Βόρεια Μακεδονία. Θεωρείται, ωστόσο, μικρό κομμάτι ενός ευρύτερου ενεργειακού παζλ, το οποίο θα αναδείξει τον ρόλο της Ελλάδας ως ιδιαίτερα σημαντικό για την ενεργειακή ασφάλεια των

χωρών των Δυτικών Βαλκανίων (κυρίως για τη Βόρεια Μακεδονία, το Μαυροβούνιο, αλλά και τη Σερβία) και της Βουλγαρίας. Η επανακάρηση των ενεργειακών διασυνδέσεων στον ευρύτερο γεωγραφικό χώρο λαμβάνεται πολύ σοβαρά υπόψη και από την Τουρκία η οποία σαφώς, υπολογίζοντας τις πολύ σκληρές απόψεις των ΗΠΑ πάνω στο ζήτημα της απεξάρτησης από το ρωσικό φυσικό αέριο, ανακοίνωσε πριν από λίγες ημέρες τη δημιουργία νέων εγκαταστάσεων επαναεριοποίησης υδροποιημένου αερίου, καθώς και συμφωνίες με άλλες χώρες (Ιράν, Τουρκμενιστάν), ενώ επεκτείνει τη συμφωνία για τη Ρωσία μόνο για ένα χρόνο, υποσχόμενη νέες επενδύσεις για τους Αμερικανούς.

Το ενεργειακό παιχνίδι είναι πολύ πιο μακροπρόθεσμο, ωστόσο οι Αμερικανοί έχουν θέσει πολύ πιο πειστικές προθεσμίες στους Ευρωπαίους σε ό,τι αφορά την άμυνα της Ουκρανίας. Πέρα από τα οπτικά συστήματα τα οποία οι χώρες της Ε.Ε. παρέχουν στους Ουκρανούς, υπάρχει και η πίεση των ΗΠΑ για συμμετοχή με χρήματα για αγορά αμερικανικών όπλων που θα μεταφερθούν στο Κίεβο. Η «Κ» έχει καλύψει από κοντά τη συζήτηση για τη συμ-

μετοχή των Ευρωπαίων στο ταμείο PURL (Prioritized Ukraine Requirements List), δηλαδή στον κατάλογο προτεραιοποιημένων απαιτήσεων για την Ουκρανία. Η Αθήνα έχει μεταθέσει την απάντησή της τέσσερις φορές έως τώρα, με τελευταία την εβδομάδα που πέρασε. Ωστόσο, δεδομένου ότι μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου θα πρέπει στο συγκεκριμένο ταμείο να δεσμευθούν ακόμη 2 δισ. ευρώ, στην Αθήνα αναμένουν πως οι πιέσεις (οι οποίες έχουν μεταφερθεί από το ανώτατο μέχρι και το μεσαίο υπηρεσιακό επίπεδο της αμερικανικής πρεσβείας στην Ελλάδα) θα ενταθούν. Για την Αθήνα η συγκεκριμένη ισορροπία είναι εξαιρετικά δύσκολη και η θέση αυτή έχει εξηγηθεί στους Αμερικανούς, οι οποίοι αντιλαμβάνονται μεν τη δημοσιονομική στενότητα, επιμένουν δε ότι τουλάχιστον η ελληνική πλευρά θα μπορούσε να υπογράψει ένα χαρτί δεσμευσης. Εν ολίγοις, η συζήτηση για τα λεφτά να μετακινηθεί ελαφρώς αργότερα.

Αυτές οι πιέσεις των Αμερικανών δεν εξαντλούνται στην Ελλάδα, αλλά αφορούν το σύνολο των κρατών-μελών της Ε.Ε., τα οποία βρίσκονται ούτως ή άλλως σε μια κρίσιμη καμπή, καθώς έχουν αποδωθεί σε μια προ-

σπάθεια να επενδύσουν χρήματα για την αναζωογόνηση της ευρωπαϊκής αμυντικής βιομηχανίας. Η Αθήνα, πέρα από το δημοσιονομικό επίκεντρο, φαίνεται ότι είναι έτοιμη να παραχωρήσει κάποια ανατολικοευρωπαϊκά προέλευσης συστήματα που διαθέτει ακόμη στο οπλοστάσιό της, ειδικά καθώς ήδη έχουν αρχίσει να φτάνουν στη Βουλιά οι συμβάσεις για διαφόρων τύπων και βεληνεκούς ισραηλινά πυραυλικά, αντιαεροπορικά, αντιβαλλιστικά και αντιπυραυλικά συστήματα, η ταχεία εκτέλεση των οποίων θα μπορούσε να αποδεσμεύσει κάποια από τα παλαιά για την Ουκρανία διά της πώλησης στην Τσεχία ή στις ΗΠΑ, όπως γίνεται μέχρι σήμερα.

Βεβαίως, η μεγαλύτερη πρόκληση που ενδέχεται να δημιουργήσει για την ελληνική εξωτερική πολιτική το Ουκρανικό θα έλθει την επομένη της ειρηνευτικής συμφωνίας, εάν και όποτε αυτή συναφθεί, καθώς με αυτήν την προτεραιότητα εκτός λίστας, αρκεί στο περιβάλλον του προέδρου των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ θεωρούν ότι μπορεί να πάρει σειρά η επίλυση των διαφορών στην Ανατολική Μεσόγειο, μέρος των οποίων είναι, προφανώς, και οι ελληνοτουρκικές.

Ζητούν δέσμευση

Οι Αμερικανοί αντιλαμβάνονται μεν τη δημοσιονομική στενότητα, επιμένουν δε ότι η Αθήνα θα μπορούσε να υπογράψει ένα χαρτί δεσμευσης. Εν ολίγοις, η συζήτηση για τα λεφτά να μετακινηθεί ελαφρώς αργότερα.



Ουκρανοί στρατιώτες οπλίζουν ένα drone, στο υπόγειο καταφύγιο της μονάδας τους, στην περιοχή του Χαρκόβου. Οι ΗΠΑ πιέζουν τους Ευρωπαίους συμμάχους για άμεση οικονομική συνεισφορά στο ταμείο PURL με σκοπό την αμυντική ενίσχυση της Ουκρανίας. Η Αθήνα έχει μεταθέσει την απάντησή της τέσσερις φορές έως τώρα, με τελευταία την εβδομάδα που πέρασε.

ΑΠΟΨΗ

Συμμαχία που κρέμεται από μια κλωστή

Του **ΣΑΪΜΟΝ ΝΙΣΟΝ**

Από τη στιγμή που ο Ντόναλντ Τραμπ επέστρεψε στον Λευκό Οίκο τον Ιανουάριο, οι κίνδυνοι για την Ευρώπη ήταν προφανείς. Ο Αμερικανός πρόεδρος δεν είχε κρύψει ποτέ την περιφρόνησή του για την Ευρωπαϊκή Ένωση, ούτε την επιθυμία του να απεμπλέξει τις ΗΠΑ από τις εγγυήσεις ασφαλείας προς τους «τζαμπατζήδες» Ευρωπαίους, ούτε και την ενόχλησή του ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία μπλοκάρει επικερδείς εμπορικές συμφωνίες με τον φίλο του Βλαντιμίρ Πούτιν.

Οι Ευρωπαίοι ηγέτες αγωνίστηκαν ηρωικά όλο τον χρόνο χρησιμοποιώντας κάθε δυνατό διπλωματικό μοχλό για να κρατήσουν την Αμερική δεσμευμένη, συμπεριλαμβανομένης της αποδοχής μιας απεμπιστικά μονόπλευρης εμπορικής συμφωνίας με τις ΗΠΑ το καλοκαίρι. Τις τελευταίες εβδομάδες, ωστόσο, έχει γίνει σαφές ότι αυτή η προσπάθεια αποτυγχάνει. Η διατλαντική συμμαχία κρέμεται από μια κλωστή. Αυτή είναι μια στιγμή ακραίου κινδύνου για την Ευρώπη. Οι αποφάσεις που θα ληφθούν τις επόμενες ημέρες θα μπορούσαν να

καθορίσουν την τύχη της ηπείρου για δεκαετίες.

Το πιο ξεκάθαρο στοιχείο του αυξανόμενου ρήγματος ήταν το ειρηνευτικό σχέδιο των 28 σημείων για την Ουκρανία, το οποίο καταρτίστηκε κρυφά από τον φίλο του Τραμπ και επίσης μεγιστάνα των ακινήτων, Στιβ Γουίτκοφ, βασισμένο σε μια «λίστα επιθυμιών» του Κρεμλίνου. Ήταν αρκετά κακό ότι οι Ευρωπαίοι δεν ρωτήθηκαν. Ακόμη χειρότερο, αποτελούσε άλλη μια προσπάθεια της Ουάσινγκτον να εξαναγκάσει το Κίεβο να παραδώσει εδάφη κρίσιμα για την άμυνά του, με αντάλλαγμα μόνο τις πιο αδύνατες εγγυήσεις ασφαλείας – αυτή τη φορά με αναφορές σε απειλές για απόσυρση της αμερικανικής στρατιωτικής βοήθειας.

Αλλά και άλλα πρόσφατα γεγονότα επιβεβαιώνουν την απειλητική των ΗΠΑ από την Ευρώπη. Το σχέδιο Γουίτκοφ μίλουσε για διάλογο μεταξύ Ρωσίας και ΝΑΤΟ «με τη μεσολάβηση» των ΗΠΑ, εγείροντας ανησυχίες ότι η Αμερική πλέον δεν βλέπει τον εαυτό της ως βασικό μέλος της Συμμαχίας. Οι ΗΠΑ έχουν ήδη απομακρύνει 800 στρατιώτες

από τη Ρουμανία και η επικείμενη Εθνική Στρατηγική Αναθεώρηση πιθανότατα θα σημάνει περαιτέρω αποσύρσεις από την Ευρώπη.

Επίσης, έγινε γνωστό την προηγούμενη εβδομάδα ότι η διοίκηση Τραμπ ενημέρωσε την Ε.Ε. πως αναμένει όλα τα «παγωμένα» ρωσικά περιουσιακά στοιχεία στην Ευ-

Είναι μια στιγμή ακραίου κινδύνου για την Ευρώπη. Οι αποφάσεις που θα ληφθούν τις επόμενες ημέρες θα μπορούσαν να καθορίσουν την τύχη της ηπείρου για δεκαετίες.

ρώπη να επιστραφούν στη Μόσχα ως μέρος οποιασδήποτε ειρηνευτικής συμφωνίας, αντί να χρησιμοποιηθούν για την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας. Το σχέδιο Γουίτκοφ προβλέπει τη χρήση τους για επενδύσεις σε ένα αμερικανο-ουκρανικό ταμείο, από το οποίο οι

ΗΠΑ θα λαμβάνουν το μισό των κερδών, καθώς και για κοινά έργα ΗΠΑ - Ρωσίας.

Αυτό που καθιστά το ρήγμα τόσο ανησυχητικό είναι ότι, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε κατάπαυση του πυρός στην Ουκρανία, ο κίνδυνος σύγκρουσης μεταξύ Ευρώπης και Ρωσίας δεν ήταν ποτέ μεγαλύτερος. Ο Πούτιν δήλωσε την περασμένη εβδομάδα ότι η Ρωσία είναι έτοιμη για πόλεμο «αν η Ευρώπη τον θέλει και τον ξεκινήσει». Ορισμένοι Ευρωπαίοι στρατιωτικοί αναλύτες πιστεύουν ότι με τους τρέχοντες ρυθμούς επανεξοπλισμού, η Ρωσία θα μπορούσε να είναι σε θέση να πάει σε πόλεμο με το ΝΑΤΟ σε δύο χρόνια.

Σε μια νηφάλα ανάλυση για το Institut Montaigne, ο πρώην Γάλλος διπλωμάτης Μισέλ Ντιγκλό περιγράφει διάφορα σενάρια για το πώς μπορεί να εξελιχθεί αυτό. Ο Πούτιν ήδη δοκιμάζει τις ευρωπαϊκές άμυνες με υβριδικές επιθέσεις σχεδιασμένες να εκφοβίσουν. Πιο πιθανό είναι ότι μια μεγάλος κλίμακας υβριδική εκστρατεία θα χρησιμοποιηθεί ως προοίμιο για μια μικρή τακτική εισβολή σε εδά-

φος του ΝΑΤΟ –όπως η κατάληψη της εσθονικής παραμεθόριας πόλης Νάρβα– συνοδευόμενη από πυρηνικές απειλές. Θα συμφωνούσαν οι ΗΠΑ να ενεργοποιηθεί το Άρθρο 5 της αμοιβαίας άμυνας του ΝΑΤΟ; Δεν είναι καθόλου σαφές.

Εξάλλου, η συνοχή της ίδιας της Ευρώπης δοκιμάζεται όλο και περισσότερο. Η Ε.Ε. δυσκολεύεται να συμφωνήσει σε ένα μηχανισμό χρηματοδότησης ώστε να επιτρέψει στο Κίεβο να συνεχίσει να πολεμάει και να αποφύγει μια ταπεινωτική παράδοση. Η πρόταση της Επιτροπής για δάνειο αποζημιώσεων με εγγύηση τα «παγωμένα» ρωσικά περιουσιακά στοιχεία έχει συναντήσει λυσσαλέα αντίσταση από το Βέλγιο, όπου βρίσκονται τα περισσότερα από αυτά. Η ίδια η πρόταση στηρίζεται σε νομικά αμφισβητήσιμες έκτακτες εξουσίες, επειδή η φιλοποινική Ουγγαρία και η Σλοβακία δεν μπορούν να θεωρηθούν αξιόπιστες στο να διατηρήσουν τα περιουσιακά στοιχεία «παγωμένα».

Εάν υπάρξει ειρηνευτική συμφωνία, αυτά τα ρήγματα μπορεί να βαθύνουν. Ορισμένες χώρες θα σπεί-

σουν να ξαναρχίσουν τις αγορές ρωσικού φυσικού αερίου και πετρελαίου, ενώ άλλες θα επιδιώξουν να εγκαταλείψουν τις δεσμεύσεις για αυξημένες αμυντικές δαπάνες. Η Ε.Ε. θα πρέπει επίσης να αποφασίσει εάν θα δεχθεί την Ουκρανία ως μέλος. Η Ουγγαρία έχει δεσμευθεί να μπλοκάρει την ένταξη της Ουκρανίας.

Το πώς θα έπρεπε να απαντήσει η Ευρώπη σε αυτές τις απειλές είναι σαφές. Πρέπει επειγόντως να χρηματοδοτήσει την Ουκρανία, κατασχοντας τα ρωσικά «παγωμένα» περιουσιακά στοιχεία. Πρέπει να αναπτύξει ευρωπαϊκές στρατιωτικές δυνατότητες και δομές εκτός του ΝΑΤΟ. Πρέπει να ενισχύσει την άμυνά της απέναντι σε υβριδικές επιθέσεις. Και πρέπει να μειώσει την ευπάθειά της στην αμερικανική αλλά και στην κινεζική πίεση. Το αν μπορεί ή θα θελήσει να κάνει αυτά τα πράγματα, είναι άλλο θέμα. Ίσως να μην έχουμε πολύ χρόνο για να το μάθουμε.

Ο κ. Σάιμον Νίζον είναι ανεξάρτητος σχολιαστής και εκδότης του ενημερωτικού δελτίου Wealth of Nations στο Substack.



Ο Αντρέι Γέρμακ (δεξιά), ως διευθυντής του προεδρικού γραφείου, ήταν η σκιά του Βολοντίμιρ Ζελένσκι παντού, ακόμη και στις συναντήσεις του Ουκρανού προέδρου με ξένους ηγέτες. Η εμπλοκή του στο σκάνδαλο Energoatom πλήττει την εικόνα του ηθοποιού που ανέβηκε την κλίμακα της πολιτικής εξουσίας ως ο «Υπνρέτης του Λαού».

Η σφαγή των βογιάρων

Πώς από τη μετασοβιετική κλεπτοκρατία φτάσαμε στα σκάνδαλα διαφθοράς στην αυλή του Ζελένσκι

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Ούτε στον χειρότερο εχθρό του δεν θα ευχόταν κανείς να βρεθεί στη δεινή θέση του Βολοντίμιρ Ζελένσκι. Σαν να μην έφταναν η επιδείνωση της κατάστασης στο πεδίο της μάχης, οι εξοντωτικές απαιτήσεις του Πούτιν και η απειλή του Τραμπ να βάλει στο ράφι το Ουκρανικό, ήρθε τώρα το μέγα σκάνδαλο με τις μίζες στην κρατική εταιρεία ενέργειας Energoatom. Ο Ουκρανός πρόεδρος έχασε τον διευθυντή του γραφείου του, Αντρέι Γέρμακ, ακώριστο συνοδό του στις επαφές με τους ξένους ηγέτες και επικεφαλής της ουκρανικής διαπραγματευτικής ομάδας στις ειρηνευτικές συνομιλίες. Άλλος ένας στενός σύμμαχός του, ο πρώην πρωθυπουργός Ολέξι Τσερνίσοφ, συνελήφθη για την ίδια υπόθεση.

Ο ιθύνων νους

Εγκέφαλος του σκανδάλου θεωρείται ο Ουκρανοϊσραηλινός επιχειρηματίας Τιμούρ Μίντιτς, συνεταιίρος του Ζελένσκι στην εταιρεία τηλεοπτικών παραγωγών Kwartel 95, την οποία ίδρυσε ο τελευταίος το 2003. Ο Μίντιτς κατάφερε να διαφύγει στο Ισραήλ προτού τον συλλάβουν οι δικαστικές αρχές, έχοντας εισηγηθεί την τελευταία στιγμή, άγνωστο από ποιον. Με τη φωτιά των αποκαλύψεων να φτάνει πολύ κοντά στον πρόεδρο, ο κίνδυνος πλήρους κατάρρευσης του εσωτερικού πολιτικού μετώπου προβάλλει άμεσος. Αλλά πώς φτάσαμε έως εδώ;

Η διαφθορά ήταν γενετική ασθένεια όλων των πρώην σοβιετικών Δημοκρατιών που στράφηκαν στην οικονομία της αγοράς μετά τη διάλυση του πολυεθνικού κράτους. Οι «θεραπίες-σοκ» που εφαρμόσαν, ακολουθώντας τις συστάσεις Δυτικών συμβούλων, είχαν ως κεντρικό στοιχείο τον σφετερισμό της δημόσιας περιουσίας από αρπακτικά με γερές διασυνδέσεις, που έγιναν μέσα σε μια νύχτα ζάπλουτοι ολιγάρχες. Τυπικό παράδειγμα ο Ρώσος Μιχαήλ Χανταρκόφσκι, ο οποίος από στέλεχος της Δεμιστικής Κομμουνιστικής, έγινε ιδιοκτήτης του πετρελαιοειδούς ομίλου Yukos. Πλουσιότερος άνθρωπος της χώρας το 2003, ο Χανταρκόφσκι δημιούργησε την οργάνωση Open Russia κατά το πρότυπο της Open Society του Τζορτζ Σόρος, με τον Χένρι Κίσινγκερ και

τον λόρδο Τζέικομπ Ρότσιλντ στο διοικητικό της συμβούλιο, ενώ χρηματοδοτούσε όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Η καρατόμηση

Με την έλευση του Βλαντίμιρ Πούτιν στην εξουσία, τα πράγματα αλλάζουν. Ο Ρώσος πρόεδρος δεν πείραξε τα οικονομικά πρόνόμια των ολιγαρχών, αλλά τους ανάγκασε να περάσουν από καυδιάνα δίκρανα με το να παραιτηθούν από κάθε μερίδιο στην πολιτική εξουσία. Κάτι ανάλογο με τον πολιτικό (κάποτε και πραγματικό) αποκεφαλισμό των βογιάρων, ανώτερων φεουδαρχών του 16ου αιώνα, από τον Ιβάν τον Τρομερό, πρώτο τσάρο της Ρωσίας και δημιουργό του συγκεντρωτικού, απολυταρχικού κράτους. Ο Χανταρκόφσκι διώχθηκε για απάτες και έκανε δέκα χρόνια καταναγκαστικά έργα στα σύνορα με την Κίνα, για να γίνει δακτυλοδεικτούμενο παράδειγμα προς γνώνιν και συμμόρφωσιν των ομοτίμων του.

Αντιθέτως, στην Ουκρανία οι ολιγάρχες συνδυάζαν την οικονομική με την πολιτική ισχύ, μοιράζοντας, σαν άλλοι βογιάρους, τη χώρα σε τιμάρια. Οι εθνικές και πολιτικές διαιρέσεις της χώρας δεν άφησαν ανεπηρέαστη και τη διαπλοκή, όπου πρωταγωνιστικό ρόλο έπαιξαν δύο αντιμαχόμενες φατρίες, η μαφία του Ντονέτσκ και η μαφία του Δνιπεροπετρόφσκ, όπως πολιτογραφήθηκαν. Η πρώτη κυριαρχούσε

στις ρωσόφωνες περιοχές της ανατολικής και νότιας Ουκρανίας, με τυπικό εκπρόσωπο τον πλουσιότερο άνθρωπο της χώρας, Ρινάτ Αχμέτοφ, του ομίλου System Capital Management.

Βουλευτής από το 2006 έως το 2012 με το «Κόμμα των Περιφερειών», ο Αχμέτοφ ήταν ο πραγματικός ισχυρός άνδρας πίσω από τον φιλορώσο πρόεδρο Βίκτορ Γιανουκόβιτς, τον οποίο χρηματοδοτούσε με το αζημίωτο. Στο ίδιο κόμμα ανήκε ο αρμενικής καταγωγής Βατνίμ Νοβίνσκι, νούμερο τρία ολιγάρχης της χώρας και βουλευτής από το 2013 μέχρι το 2019. Οι δημοσιογράφοι που μπήκαν στην έπαυλη του Γιανουκόβιτς μετά την ανατροπή του, το 2014, έμειναν έκπληκτοι με τις επίχρυσες τουαλέτες, τον ιδιωτικό ζωολογικό κήπο και σειρά άλλων εκδηλώσεων κραυγώδους επίδειξης πλούτου, που θυμίζαν Πάμπλο Εσκομπάρ.

Η δεύτερη φατρία ήταν κυρίαρχη στο κεντρικό και το δυτικό κομμάτι της χώρας, ενώ πολιτικά προσανατολιζόταν προς τη Δύση. Εδώ ξεχώρισε το άστρο του ισραηλινής καταγωγής Ιγκόρ Κολομοϊσκι, δεύτερου πλουσιότερου ανθρώπου της χώρας και ιδιοκτήτη εκατοντάδων επιχειρήσεων κάθε είδους μέσω του ομίλου Privat Group. Μετά την ανατροπή του 2014, ο Κολομοϊσκι χρίστηκε κυβερνήτης του Δνιπεροπετρόφσκ και χρηματοδότησε παραστρατιωτικές ομάδες, συχνά με φιλοναζιστικό

προσανατολισμό (Τάγμα Αζόφ, Τάγμα Ντνίπρο, Αϊντάρ). Σήμερα βρίσκεται στη φυλακή, κατηγορούμενος για ξέπλυμα χρήματος και απάτη.

Από το Ντνίπρο προέρχεται και η πρώην πρωθυπουργός Γιούλια Τιμοσένκο, ηρώδα της «Πορτοκαλί Επανάστασης» του 2004 εναντίον του Γιανουκόβιτς και ένα από τα πλουσιότερα άτομα της χώρας χάρη στις επιχειρηματικές της δραστηριότητες στο πεδίο του φυσικού αερίου. Η Τιμοσένκο διώχθηκε και φυλακίστηκε το 2013 για απάτες, με κορυφαία κατηγορία τη συμφωνία που είχε ξαναέρθει στην εξουσία, γεγονός είναι όμως ότι στη δίκη της κατέθεσε ως μάρτυρας κατηγορίας ο απολύτως φιλοδυτικός πρώην πρόεδρος και συναρχηγός της «Πορτοκαλί Επανάστασης», Βίκτορ Γιούσενκο.

Προεδρικές offshore

Από την ίδια φατρία ξεπήδησε και ο «βασιλιάς της σοκολάτας» Πέτρο Ποροσένκο, που πρωταγωνίστησε στην εξέγερση εναντίον του Γιανουκόβιτς και τον αντικατέστησε στην προεδρία. Τα πατριωτικά του διαπιστευτήρια υπέστησαν σοβαρό πλήγμα με τα Panama Papers, που βγήκαν στη φόρα τον Απρίλιο

του 2016 και αποκάλυψαν ότι είχε στήσει ένα ολόκληρο δίκτυο offshore εταιρειών για να μην πληρώνει φόρους. Τον Δεκέμβριο του 2021 παραπέμφθηκε σε δίκη για εσχάτη προδοσία, με την κατηγορία ότι βοήθησε τους ρωσόφωνους αυτονομιστές του Ντονέτσκ να πουλήσουν κάρβουνο στο Κίεβο, χρηματοδοτώντας έτσι την εξέγερσή τους.

Ο Βολοντίμιρ Ζελένσκι έγινε γνωστός σε πανεθνική κλίμακα ως παραγωγός της επιτυχημένης τηλεοπτικής εκπομπής «Υπνρέτης του Λαού», όπου σατιρίζε ανηλεώς τους ολιγάρχες. Τον ίδιο τίτλο είχε το πολιτικό κόμμα που δημιούργησε, για να θριαμβεύσει στις εκλογές του 2019 με ποσοστό 73%. Η εκστρατεία του εναντίον της διαφθοράς θα ήταν πιο πειστική αν βασικός χρηματοδότης του δεν ήταν ο Κολομοϊσκι. Σημειωτέον ότι στον Κολομοϊσκι είχε συστήσει τον Ζελένσκι ο συνεταιίρος του και νυν φυγόδικος Μίντιτς. Όταν εξελίχνη, οι φίλοι και συνεργάτες του στην Kwartel 95, Ιβάν Μπακάνοφ και Σεργκέι Σεφίρ, τον ακολούθησαν, ο πρώτος ως επικεφαλής της μυστικής υπηρεσίας SBU και ο δεύτερος ως σύμβουλος της προεδρίας. Δυσοίωνες σκιές έριξαν τα Pandora Papers, τον Οκτώβριο του 2021, που εμφάνιζαν τον Ζελένσκι, τον Μπακάνοφ και τον Σεφίρ να εμπλέκονται σε offshore εταιρείες, με έδρα την Κύπρο και τις βρετανικές Παρθένους Νήσους και με τον Κολομοϊσκι αφανή χορηγό.

Τον περασμένο Ιούλιο χιλιάδες Ουκρανοί κατέβηκαν στους δρόμους σειράς πόλεων εναντίον του Ζελένσκι, κάτι εντελώς ασυνήθιστο σε καιρό πολέμου. Αιτία στάθηκε ο νόμος που πέρασε από τη Βουλή του κυβερνών κόμματος με τον οποίο καταργούσε την αυτονομία των Αρχών για τη δίωξη της διαφθοράς (NABU και SAPO). Ο Ουκρανός πρόεδρος ισχυρίστηκε ότι το έκανε για να ξεριζώσει τη «ρωσική επιρροή», αλλά οι Ευρωπαίοι δεν τον πίστεψαν και εξαγριώθηκαν, αναγκάζοντάς τον να καταργήσει τον επίμαχο νόμο. Οι κακές γλώσσες είπαν ότι ο Ζελένσκι προχώρησε σε αυτή την κίνηση γιατί οι έρευνες των δύο Αρχών πλησίαζαν απειλητικά τον στενό κύκλο του. Οι πρόσφατες εξελίξεις με την Energoatom προφανώς δεν διέλυσαν τις υποψίες. Και όλα δείχνουν ότι έπεται και συνέχεια.

Κορυφαίες απώλειες

Ο Ουκρανός πρόεδρος έχασε τον διευθυντή του γραφείου του, Αντρέι Γέρμακ, επικεφαλής της ουκρανικής διαπραγματευτικής ομάδας στις ειρηνευτικές συνομιλίες, ενώ για την ίδια υπόθεση συνελήφθη και ο πρώην πρωθυπουργός Ολέξι Τσερνίσοφ.

Ο νόμος που δίκασε

Τον περασμένο Ιούλιο έγιναν διαδηλώσεις εναντίον νόμου του Ζελένσκι που καταργούσε την αυτονομία δύο υπηρεσιών για τη δίωξη της διαφθοράς. Ο ίδιος ισχυρίστηκε ότι ήθελε να ξεριζώσει τη «ρωσική επιρροή», ωστόσο τελικά αναγκάστηκε να κάνει πίσω.

Η εμπλοκή Τραμπ και Μπάιντεν

Στην κρίση του «Ευρωμαϊντάν», το 2014, ο τότε πρόεδρος των ΗΠΑ Μπαράκ Ομπάμα ανέθεσε το Ουκρανικό στον αντιπρόεδρό του Τζο Μπάιντεν, ο οποίος επιγο ούτε πολύ, να βγάλει στη φόρα άπλυτα της οικογενειακής Μπάιντεν, «παγώνοντας» στο μεταξύ τη στρατιωτική βοήθεια προς την Ουκρανία. Όταν αποκαλύφθηκε το περιεχόμενο αυτής της συνομιλίας, οι Δημοκρατικοί κίνησαν τη διαδικασία που θα οδηγούσε στην πρώτη παραπομπή του Τραμπ με το ερώτημα της καθαίρεσης.

Το τελεσίγραφο

Και ο Τζο Μπάιντεν όμως προκάλεσε ερωτήματα με

ομιλία του στο Council of Foreign Relations, τον Ιανουάριο του 2018. Αναφερόμενος σε ένα από τα πολλά ταξίδια του στην Ουκρανία την περίοδο 2014-2016, είπε ότι σε κάποιο από αυτά έθεσε τελεσίγραφο έξι ωρών στην κυβέρνηση του Κιέβου προκειμένου να διώξει τον γενικό εισαγγελέα Βίκτορ Σόκιν, υπό την απειλή ότι θα «πάγωνε» την επόμενη δόση της αμερικανικής βοήθειας. Ο ίδιος ισχυρίστηκε ότι το έκανε επειδή ο Σόκιν ήταν ανεπαρκής στη δίωξη της διαφθοράς, άλλοι όμως υποψιάστηκαν ότι η κίνησή του δεν ήταν άσχετη με τη σχέση Χάντερ - Burisma.



Θυμώνω, άρα κλικάρω

Η Οξφόρδη διάλεξε ως λέξη της χρονιάς το «rage-bait» – τα δολώματα της οργής που ρίχνουν αυτομάτως στους χρήστες τους τα κοινωνικά δίκτυα. Ειδικοί και influencers εξηγούν πώς λειτουργεί και στον ελληνικό κυβερνοχώρο ο μηχανισμός των ερεθισμάτων

Του **ΘΟΔΩΡΗ ΛΕΝΝΑ**

Δεν μπορείς να ξεφύγεις από αυτό. Ένα σκρολόρισμα στο TikTok αρκεί. Ο πασίγνωστος influencer που έχει απομονωθεί σε μια καλύβα στο βουνό είναι εκεί, να μαγειρεύει μια καταφανώς επικίνδυνη στομαχικά συνταγή με τον πιο ανορθόδοξο τρόπο. Δεν τον ακολουθείς, σου προκαλεί θυμπδιά, αλλά στο επόμενο σκρολόρισμα θα είναι πάλι εκεί. Επίστροφή, λοιπόν, στο «παλιό καλό» Facebook; Κι εκεί, όμως, οι «φίλοι» πια απουσιάζουν από τη ροή των αναρτήσεων. Έχουν δώσει τη θέση τους σε κραυγαλέους τίτλους σελίδων που δεν ακολουθείς – ή που νομίζεις ότι δεν ακολουθείς. Άλλοι κουτοπόνηρα προκλητικοί, άλλοι κραυγαλέοι και εμπρηστικοί. Τους «ταΐζει» στο οπτικό σου πεδίο ο αλγόριθμος. Τους έχει ιεραρχήσει ως «ερεθιστικό περιεχόμενο» και τους ρίχνει ως δόλωμα στη θάλασσα των χρηστών. Το «δόλωμα της οργής».

Κάπως έτσι, η επιλογή του rage-bait (με συνθετικά την «οργή» και το «δόλωμα») ως λέξη της χρονιάς από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης δεν εξήπληξε. Η «βιομηχανία», όμως, πίσω από τη διαδικτυακή οργή και το οικονομικό που αναπτύσσεται με αυτήν ως καύσιμο, έχουν τη δική τους ξεχωριστή ιστορία.

«Τσιγκλίσμα»

«**Δικαστικό**, προσβλητικό ή εμφανώς λάθος περιεχόμενο με σκοπό την πρόκληση». Έτσι αποδίδει τον όρο «rage-bait» ο Κώστας Καρπούζης, επικουρος καθηγητής του τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου. Περιεχόμενο, δηλαδή, που προϋπήρχε του Διαδικτύου, και στα παραδοσιακά Μέσα. Η διαφορά; Όσο πιο εξωφρενικό, ενοχλητικό και λάθος είναι, τόσο πιο εύκολα «τσιμπάει» ο εκάστοτε χρήστης, παράγοντας «κίνηση» για λογαριασμό του εν λόγω «εξοργιστικού περιεχομένου». Κίνηση, άρα δυνητικά και οικονομικά οφέλη, είτε απευθείας από την πλατφόρμα είτε κυρίως από διαφημίσεις.

Από την πλευρά της, η Ιωάννα Βώβου, αναπληρώτρια καθηγήτρια επίσης στο τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου, μας θυμίζει ότι «η δύναμη του να τσιγκλάς τους άλλους» έχει αναλυθεί από τον Άρθουρ Σοπενχάουερ. Το «rage-bait» μοιάζει απλώς να κλειδώνει το θύμα σε μια εικόνα θυμού, όπως εξηγεί. «Ρίχνουμε κάτι που προκαλεί και περιμένουμε αντιδράσεις».

Αυτό το «τσιγκλίσμα» δεν είναι κάτι νέο ούτε στην ψηφιακή καθημερινότητα. Αλλωστε, οι περιοδοί κρίσεων καλλιέργουν πάντα ένα έδαφος πιο εύφορο. «Υπάρχουν δυνάμεις που επενδύουν στην οργή για να συσπειρώσουν τον απογοητευμένο κόσμο», παρατηρεί ο κ. Καρπούζης. Στην Ελλάδα, η περίοδος της κρίσης και των μνημονίων και κατόπιν εκείνη της πανδημίας πολλαπλασίασαν το εμπρηστικό περιεχόμενο στα κοινωνικά δίκτυα.

Μεθοδολογία

Η **«Κ»** επικοινωνήσε με συντάκτη που για χρόνια δραστηριοποιείται στον σχεδιασμό και τη λειτουργία σελίδων «δολωμάτων». Η μεθοδολογία, όπως μας λέει, βασίζεται στη γνώση του SEO – των μηχανισμών δηλαδή που καθιστούν μια σελίδα πιο «φιλική» στην Google. Δεύτερο βήμα, οι τίτλοι. Οι λέξεις «Σοκ», «Φρίκη» έχουν την τιμητική τους στο αστυνομικό «ρεπορτάζ», το οποίο συνήθως είναι «κλεμμένο» από κάποιο μεγάλο Μέσο. Αντίστοιχες πρακτικές και στις πολιτικές αναρτήσεις: «Δήλωση-πρόκληση», «Η απόφαση κλείδωσε – Αλλάζει όλο το πολιτικό σκηνικό», «Δημοσκοπήση που ανατρέπει τα πάντα». Εάν υποκύψουμε και κλικάρουμε, συνθήως, θα υποστούμε έναν καταγιοισμό διαφημίσεων και ένα κείμενο αρκετά πιο πεζό συγκριτικά με τον φαντεζί παραπλανητικό τίτλο.

Άλλη «πατέντα» η φράση «Διαβάστε το λινκ στα σχόλια». Η επιλογή αυτή δεν είναι τυχαία, επισημαίνει ο κ. Καρπούζης. «Ο αλγόριθμος εντοπίζει τα ενδιαφέροντά μας και στη συνέχεια δίνει προτεραιότητα στις αναρτήσεις που έχουν εικόνες και όχι λινκ». Γι' αυτό, λοιπόν, ο σύνδεσμος παρατίθεται στα σχόλια, αυξάνοντας το «engagement» της ανάρτησης. Ως προς το τρίτο βήμα: συχνά αυτό είναι η «μεταπώληση» μιας σελίδας ενδεχομένως για την εξυπηρέτηση κάποιων ατζέντας. Ο τίτλος αλλάζει, τα λινκ μένουν. Γι' αυτό και ενίοτε απορούμε: «Μα, τότε την ακολούθησα;». Η πολιτική σκοπιμότητα, όπως σημειώνει ο κ. Καρπούζης, δεν είναι καθόλου άσχετη με τη «βιομηχανία» του rage-bait. Κρίσιμη παράμετρος, με δεδομένο ότι «ο δημόσιος χώρος δεν νοείται ανεξάρτητα από τον πλατφορμοποιημένο», όπως λέει η κ. Βωβού.

Γιατί, όμως, ακόμη και οι χρήστες που αποφεύγουν τέτοιο περιεχόμενο «σκοντάφτουν» συχνά είτε σε επιδεικτικούς influencers,

είτε στις δήθεν αποκαλυπτικές ιστοσελίδες; Ο κ. Καρπούζης δι-νει μια απάντηση, καλώντας μας παράλληλα να ξεχάσουμε τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όπως τα ξέραμε. «Μιλάμε πια για δικτυα διανομής περιεχομένου (content delivery networks). Πέφτουμε δηλαδή συνέχεια σε αναρτήσεις που δεν είναι από φίλους, αλλά από δημιουργούς περιεχομένου». Κι ως προς τα φίλτρα; «Ειδικά στο Χ εξαρτιόμαστε εν πολλοίς από το πώς θα ξυπράσει ο Μασκ», παρατηρεί στωικά ο ίδιος, ενώ το τι θα πει αλήθεια στις πλατφόρμες αυτές «γκριζάρει».

Την «αλήθεια» τους στον ιστοχώρο θέλουν να πουν και οι «influencers» που ενίοτε αξιοποιούν το rage-bait στη λογική του «κράξεις, θαυμάξεις». Γιατί να μην προβάλλουν τα χιλιδάτα ξιδήλια τους συνοδεύοντας τις αναρτήσεις με κάποια ελαφρώς προκλητική νότα; Είτε το κοινό εξοργιστεί είτε ηλίεψει, είτε εκφράσει θαυμασμό, τα «νούμερα» και η απήχηση των αναρτήσεων –και των προϊόντων που οι δημιουργοί προωθούν– θα δουν την ανιούσα.

Το τέλος της αθωότητας

Ο **Νίκος Μωραΐτης** είναι στιχουργός μερικών εκ των πιο δημοφιλών επιτυχιών τις τελευταίες δεκαετίες και παράλληλα ένα από τα πιο αναγνωρίσιμα δημόσια πρόσωπα που συχνά πρωταγωνιστεί σε εστίες ψηφιακής οργής.

Μιλώντας στην «Κ», σημειώνει και αυτός ότι «τα σόσιαλ δεν είναι τα ίδια όπως πριν από 15 χρόνια». Τότε, λέει, παρά την πόλωση και τον δικασμό υπήρχε μια αίσθηση αθωότητας. «Τα τελευταία τρία χρόνια δεν καταλαβαίνει κανείς τι γράφεις. Υπάρχουν στρατοί, αλλά το επίπεδο των χρηστών είναι πολύ χαμηλό και η τοξικότητα διάχυτη».

Κατά μια έννοια, πάντως, και ο κ. Μωραΐτης είχε ως έναυσμα για τη σοσιαλμιντιακή του ενεργοποίηση το συναισθημα της οργής. «Πραγματικές οργής» όμως, όπως λέει, «σε μια περίοδο χρεοκοπίας». Το τι έμεινε από αυτή τη δεκαπενταετία στα ελληνικά μέσα κοινωνικής δικτύωσης περιγράφεται από τον ίδιο, μάλλον, με απογοήτευση: «Η Χρυσή Αυγή νίκησε στα σόσιαλ μίντια. Από την άκρα Δεξιά μέχρι την άκρα Αριστερά κυριαρχεί η φρασολογία της», σχολιάζει, εκτιμώντας πως σε αυτή τη μετατόπιση έπαιξε μεγάλο ρόλο τόσο η

Ομάδα Αλήθειας, όσο και η εσωτερική σύγκρουση στον ΣΥΡΙΖΑ το 2023, στην οποία και ο ίδιος συμμετείχε. «Η προέλευση του λόγου σε αυτές τις περιπτώσεις δεν είναι ούτε αριστερή, ούτε δεξιά, ούτε κεντρώα. Είναι ακροδεξιά», λέει.

Τάσεις συντηρητικές στροφής στη διαδικτυακή οργή εντοπίζει η κ. Βώβου, δίνοντας έμφαση σε έμφυλα ζητήματα. Η ανδρόσφαιρα είναι μια εκδήλωση ενός εσωτερικευμένου ανδρικού θυμού κόντρα στη «woke ατζέντα». Αντίστοιχα, όπως σημειώνει η ίδια, συντηρητικοί κύκλοι αξιοποιούν τη δύναμη του rage-bait για να αμφισβητήσουν κεκτημένα, όπως το δικαίωμα στην άμβλωση, ή για να διαμορφώσουν ένα αρνητικό πρότυπο-καρικατούρα για τις φεμινίστριες. Στην Ελλάδα, δε, περιεχόμενο που παρουσιάζει έναν δήθεν «πατριωτισμό» κόντρα στο ρεύμα ξεχωρίζει ακόμη κι αν κατ' ουσίαν ο στόχος είναι ένα εύκολο κλικ.

Είναι ενδεικτικοί της «μεθοδολογίας» οι τίτλοι αναρτήσεων σε ιστοσελίδες στις οποίες κανείς δεν συναντά έδρα, διευθύνση ή ονόματα συντακτών. «Πανέμορφη η τάδε ηθοποιός, τρέλανε τον ανδρικό πληθυσμό», γράφει ο τίτλος, ενώ ο συντάκτης έχει επιλέξει επιτηδευμένα μια φωτογραφία που δεν κολακεύει την ηθοποιό. Το κοινό εξοργίζεται, συγχύζεται, σχολιάζει. «Θα μας τρέλανετε, έχετε βαλθεί να την κάνετε διάσημη;». Το αποτέλεσμα; Να αυξηθεί η «κίνηση» της ανάρτησης, τα δυνητικά έσοδα της ιστοσελίδας από διαφημίσεις και ταυτόχρονα να ενταθεί η ρητορική μίσους απέναντι στην υποθετική ηθοποιό.

Κρίση εμπιστοσύνης

Σε δεύτερη ανάγνωση, η ανάδυση τέτοιων σελίδων δείχνει και μια σαφή τάση των Ελλήνων να στέκονται με αμφισβήτηση απέναντι στα κλασικά, παραδοσιακά Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, σχολιάζει ο κ. Καρπούζης.

Στα στοιχεία για το 2025 του Digital News Report του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης που μας αφορούν –τα οποία παρουσιάζει η διαΝΕΟσις–, η Ελλάδα και η Βουλγαρία είναι οι μόνες δύο χώρες στις οποίες μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτωμένων θεωρεί ότι αφαιρείται περισσότερο περιεχόμενο απ' όσο θα έπρεπε από τα ΜΚΔ, σε σύγκριση με όσους πιστεύουν ότι χρειάζεται αυστηρότερη εποπτεία.

Όπως αναφέρει η έκθεση, οι Έλληνες που δυσανασχετούν με

τις πολιτικές αφαιρέσεις περιεχομένου από τα ΜΚΔ είναι πιο πιθανό να είναι νέοι, άνδρες και να αυτοτοποθετούνται στα άκρα του πολιτικού φάσματος. Η έκθεση της διαΝΕΟσις επισημαίνει ότι «οι ιδιαίτερες απαντήσεις των Ελλήνων συγκριτικά με άλλες χώρες αντικατοπτρίζουν τη διαδεδομένη πεποίθηση στην Ελλάδα πως η αλήθεια αποκρύπτεται είτε από τα παραδοσιακά μέσα ενημέρωσης είτε από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης».

Ξεφόρτωμα και ορατότητα

Μέσα σε αυτό το θολό ψηφιακό τοπίο, ρωτάμε τον Νίκο Μωραΐτη «γιατί συνεχίζει;». Αντί απάντησης ανακαλεί μια φράση που του είχε πει ο Διονύσιος Σαββόπουλος. «Αν δεν τα έλεγα θα με αγαπούσαν όλοι, αλλά δεν θα ήμουν εγώ». Θέλει, εν ολίγοις, «να τα λέει», «να ξεφορτώνει», χωρίς να τον απασχολούν τα λάικ και η επιδραστικότητα του ως διαδικτυακής περσόνας – παρότι παραδέχεται πως στο παρελθόν είχε πέσει στη «λουπα της τοξικότητας». Η κ. Βώβου παρατηρεί πως πράγματι, στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ο χρήστης μπορεί να νιώσει πως πια «δεν φημιώνεται» και έχει τον «χώρο να τα βάλει με τις ελίτ». Πώς μπορεί να συμβαίνει, όμως, αυτό όταν εξέχοντα μέλη των ελίτ ελέγχουν αυτές τις πλατφόρμες;

Ο «έμπειρος» στα ΜΚΔ στιχουργός θεωρεί πως, ίσως, σήμερα οι πλατφόρμες οδηγούνται σε τέλμα. Συνεχίζει, όμως, να συμμετέχει για «τις μικρές εκρήξεις», όπως το #MeToo, που καθιστούν, σύμφωνα με το σκεπτικό του, την παρέμβαση του πολίτη-χρήστη άμεση και καταλυτική. Από την πλευρά του, ο κ. Καρπούζης σκιαγραφεί μια, μάλλον, αντιφατική εικόνα. Από τη μία, όπως λέει, «οι αλγόριθμοι δίνουν προτεραιότητα στους δημιουργούς που φτιάχνουν περιεχόμενο σε μεγάλη συχνότητα», με συνέπεια να «γεμίζει το timeline με εικόνες χαμηλού επιπέδου» που προέρχονται από συγκεκριμένους λογαριασμούς. Από την άλλη, ενώ το κοινό φαίνεται πως αντιλαμβάνεται το χαμηλό επίπεδο του περιεχομένου, εξακολουθεί να μένει εκεί, συντηρώντας κάθε είδους δολώματα. Ίσως γιατί τελικά το μεγαλύτερο δόλωμα παραμένει αυτή η αίσθηση «ορατότητας», η αίσθηση ότι «έχεις φωνή», που εντοπίζει η κ. Βώβου, μέσα σε έναν κόσμο πραγματικής απογοήτευσης, πραγματικής οργής.

Ακροδεξιά φρασολογία

«*Η Χρυσή Αυγή νίκησε στα σόσιαλ μίντια. Από την άκρα Δεξιά μέχρι την άκρα Αριστερά κυριαρχεί η φρασολογία της*», σχολιάζει ο στιχουργός **Νίκος Μωραΐτης**.

Επενδύουν στην οργή

«Υπάρχουν δυνάμεις που επενδύουν στην οργή για να συσπειρώσουν τον απογοητευμένο κόσμο», επισημαίνει ο Κώστας Καρπούζης, επικουρος καθηγητής του Παντείου.



Μικρότερη κατανάλωση, καλύτερο κουμάντο

Εκεί που κάποτε θα έπαιρναν πράγματα στη μέση, βάλε δύο από αυτό, δύο από το άλλο, λες και θα έκλεινε η κουζίνα και θα έμεναν νηστικοί, τώρα είναι φειδωλοί και αν ρωτάς εμέ-να καλύτερα, γιατί πετάγαμε πολύ φαγητό. Καλύτερο κουμά-ντο κάνουν τα μαγαζιά τώρα με τις προμήθειές τους.

Δημήτρης Σκαρμούτσος
Executive chef - συνιδιοκτήτης
στο Δειπνοσοφιστήριο



Μου σχολίασαν αύξηση 70 λεπτών

Η σεζόν δεν έχει ξεκινήσει καλά. Το ίδιο ακούω και από συ-ναδέλφους. Ξέρω, για παράδειγμα, ότι στον Κεραμεικό υπο-φέρουν. Εγώ έχω περιορίσει λίγο τις προμήθειες και προ-σπαθώ να κάνω πιο έξυπνα πιάτα. Όταν ανέβασα όμως το ζυγούρι μου 70 λεπτά, μου το σχολίασαν!

Αργυρώ Κουτσού
Μαγείρισσα, ιδιοκτήτρια του σύγχρονου
ελληνικού μαγειρείου Koutsou & Co.



Ισως επιστρέψουν οι βεγγέρες

Αλυσίδες που είχαν έρθει και δεν είχαν πάει καλά στο πα-ρελθόν, επειδή ο Έλληνας είχε άλλες οικονομικές λύσεις, επιστρέφουν με άλλους όρους και πάνε καλά. Γιατί ο κό-σμος σήμερα κάθεται σπίτι του και τρώει πίτσα από πλατ-φόρμα. Ισως επιστρέψουν οι βεγγέρες.

Πάνος Πουρνάρας
Κριτικός εστιατορίων, διαχειριστής
της σελίδας Greek Food Mood

Της **ΛΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

Πότε ήταν η τελευταία φορά; Μή-πως εκείνη την Παρασκευή στον Νέο Κόσμο με παλιούς συναδέλ-φους; Είχαμε κάνει ώρα να απο-φασίσουμε πού θα πάμε και κα-τόπιν να αποφασίσουμε ποιο slot βολεύει. Κέρδισε το 7.30-9.30 μ.μ. Ο Ανδρέας ήρθε στις 8 μ.μ., έκανε τρία τέταρτα από Αγία Παρασκευή, η Ελσα έφτασε στις 8.30 μ.μ., άρ-γησε να ξεκινήσει λόγω δουλειάς. Οι υπόλοιποι είχαμε παραγγείλει, κάτι να υπάρχει στο τραπέζι, να μην τους περιμένουμε και φτάσει η ώρα να μας σπκώσουν. Τρώγαμε και λέγαμε τα νέα μας αγχωμένα, όταν γύρω στις 9.15 μ.μ. ήρθε ο σερβιτόρος μας στο τραπέζι. «Ωχ», μουρμουρίσαμε. «Και όμως! Η επό-μενη παρέα ακύρωσε, μπορείτε να καθίσετε και άλλο!» είπε χαρούμε-νος. Ούτε οι εργαζόμενοι χαιρο-νται να φέρνουν τον λογαριασμό σε παρέες που δεν έχουν αποφάει.

Μ’ αυτά και μ’ αυτά η έξοδος αυτή κρίθηκε επιτυχημένη (βοή-θησε και ότι ο Ανδρέας πλήρωσε τον λογαριασμό). Οχι όπως εκείνη τη φορά στο Θησείο, που την ώρα που τρώγαμε το επιδόρπιο, ο μετρ μας παρακάλεσε να μεταφερθούμε στο μπαρ γιατί είχε έρθει η επό-μενη παρέα. Είχαμε κλείσει στις 9 μ.μ., χωρίς slot, και ήταν 11 μ.μ. «Τι να κάνω, να τους διώξω;» απο-λογήθηκε. Ζητήσαμε λογαριασμό γιατί χύλασε το κέφι. Εβδομήντα ευρώ το άτομο επί έξι. Το φαγη-τό το άξιζε, αλλά όχι και η εμπει-ρία. «Με πόσα δικαιούσαι να απο-τελειώσεις το κρασί σου σήμερα στην Αθήνα;» σχολίασαμε.

Το παράδοξο

Ήταν κάπου εκεί, όταν τα 70 ευρώ το άτομο άρχισαν να μην προκα-λούν έκπληξη («τώρα είναι ακόμη περισσότερα», λέει ο Δημήτρης Σκαρμούτσος), που κόπασαν οι έξοδοι σε εστιατόρια που θέλαμε να δοκιμάσουμε. Το ίδιο ισχύει και για όσους ρωτήσαμε. Η casual έξοδος για φαγητό είναι παρελ-θόν. «Δεν μπορείς να αφήνεις ένα νεφρό και να κλείνεις ένα μήνα πριν για να φας μπάμιες», όπως είπε ένας φίλος. «Είναι γελοίο». «Παλιότερα πολλοί είχαν στο μν-νιαίο μπάζετ τους την έξοδο σε τουλάχιστον τρία - τέσσερα εστι-ατόρια», σχολιάζει η σεφ Αργυρώ Κουτσού. «Ετσι ήμουν κι εγώ. Τώ-ρα η λίστα με τα μαγαζιά που θα ήθελα να πάω δεν έχει 10, έχει... 44 και συνεχώς μακραίνει». Συμ-βαίνει δηλαδή το παράδοξο, και να μη βγαίνουμε για φαγητό και να ανοίγουν διαρκώς νέα, ενδιαφέρο-ντα, εστιατόρια. Τι συμβαίνει τε-λικά με την εστίαση στην Αθήνα;

«Όσα εστιατόρια ανοίγουν με μεγαλοπρέπεια και φανφάρες, άλ-λα τόσα κλείνουν, χωρίς φυσικά να βγάλουν δελτίο Τύπου», σημειώνει στην «Κ» ο Πάνος Πουρνάρας, ο άνθρωπος πίσω από τη σελίδα για το ελληνικό τρόφιμο και την εστία-ση Greek Food Mood. «Πεθαίνουν μόνα τους ήσυχα και χωρίς τυμπανοκρουσίες. Έχω δει πολλά μαγαζιά που μου άρεσαν τα τελευταία δύο χρόνια να κλείνουν απλώς γιατί το μοντέλο τους δεν είναι πλέον βιώ-σιμο». Αναφέρει το Loco, «το πιο ενδιαφέρον μεξικάνικο που είχε ανοίξει στην Αθήνα», καθώς και το Suma. «Σε αυτά τα μαγαζιά τα παιδιά έφτιαχναν τα πάντα μέσα. Με τις σημερινές συνθήκες όμως, όσοι είναι σωστοί δεν μπορούν να επιβιώσουν. Έχει αυξηθεί το κόστος στα υλικά πάρα πολύ, τα εστιατόρια τρώνε κυνήγι από ΑΑ-ΔΕ, έχουν αυξηθεί πάρα πολύ τα ενδοίκια και το κόστος ενέργειας. Αν βάλεις κάτω αυτή τη ραγδαία αύξηση σε όλες τις δαπάνες, βλέ-πεις ότι πλέον δεν μπορείς να φας

κάπου με λιγότερα από 50-60 ευρώ το άτομο χωρίς κρασί. Και είναι η φθηνή λύση. Αλλο που τα κρασιά τα τιμολογούν με υπερβολικό περι-θώριο κέρδους και ένα κρασί των 10 ευρώ το πληρώνεις 35».

Τα εστιατόρια στη χώρα μας ήταν κάποτε φθηνά λόγω του μαύ-ρου χρήματος, λέει ο σεφ Δημή-τρης Σκαρμούτσος. «Μη γελιό-μαστε. Υπήρχε μαύρη εργασία και μαύρο χρήμα. Σήμερα η χρη-ση κάρτας έχει φτάσει στο 90%, η κάρτα εργασίας έχει εξαλείψει τη μαύρη εργασία, τα “αχτύππτα” έχουν κοπεί σε τέτοιο βαθμό που η ΑΑΔΕ έχει ανεβάσει τα έσοδά της από την εστίαση κατά 80%». Οι τιμές είναι δικαιολογημένες, εκτιμά. «Το μοσχάρι έχει τρελα-θεί. Και είτε το θέλουμε είτε όχι, ο Έλληνας τρώει μοσχάρι. Η πρώ-τη επιλογή είναι το μοσχάρι. Για να βρω ντομάτα που να τρώγε-

ται θέλω 3 ευρώ χονδρική. Δεν πληρώναμε ποτέ τόσο την ντο-μάτα και φαντάσσοι ότι είμαστε παραγωγοί».

Μανιτάρι πασπαρτού

Τα μαγαζιά έχουν αρχίσει τις πατέ-ντες για να περιορίσουν τη ζημία. «Έχω παρατηρήσει σε πολύ καλά εστιατόρια τις ίδιες παρασκευές σε πολλά πιάτα», λέει ο Πουρνάρας. «Έχουν για παράδειγμα ένα μανι-τάρι ή ένα σύγκλινο και το βάζουν σε δέκα πιάτα. Ή έναν πουρέ κο-λοκύθας, που μπαίνει γαρνιτούρα σε τρία πιάτα. Ετσι περιορίζουν και το κόστος της πρώτης ύλης και το μισθολογικό, αφού δεν χρειά-ζονται τόσο πολύ προσωπικό». Η διαφορά φαίνεται και στα ψάρια. Στα μενού έχουν αυξηθεί οι κέ-φαλοι, γιατί έρχονται από ιχθυο-τροφεία, είναι φθηνοί και με την

κατάλληλη διαχείριση μπορούν να βγάλουν πιάτα των 18 ευρώ. «Πριν από δύο μήνες πήγα σε ένα εστιατόριο και στο μενού διάβαζα “πιπερίτσες του μπακάλη”. Παί-ρουν οικονομικά υλικά και τα πα-ραδίδουν με μια γαστριμαργική έκφραση στα 15 ευρώ».

Τα καλά εστιατόρια, αυτά που δεν κάνουν εκπτώσεις στην ποι-ότητα και στο σέρβις, περνούν δύσκολες ημέρες, αφού μοιραία έχουν γίνει αρκετά ακριβά για το διαθέσιμο εισόδημα των περισ-σότερων. Ωστόσο, οι Έλληνες δεν έχουν σταματήσει να βγαίνουν, υπογραμμίζει ο κ. Σκαρμούτσος. «Ο κόσμος βγαίνει, απλώς δεν κα-ταναλώνει. Δεν μπορεί να κρατη-θεί ο Έλληνας μέσα με τόσο ωραίο καιρό. Επίσης είναι σημαντικό ότι το κέντρο πλέον έχει γίνει τουρι-στικός προορισμός όλο τον χρόνο, οπότε οι τουρίστες τροφοδοτούν

όλα αυτά τα εστιατόρια». Η κατα-νάλωση όμως κινείται σε άλλα επί-πεδα. «Εκεί που κάποτε θα έπαιρ-ναν πράγματα στη μέση, βάλε δύο από αυτό, δύο από το άλλο, λες και θα έκλεινε η κουζίνα και θα έμεναν νηστικοί, τώρα είναι φειδωλοί και αν ρωτάς εμένα καλύτερα, γιατί πετάγαμε πολύ φαγητό. Καλύτερο κουμάντο κάνουν τα μαγαζιά τώρα με τις προμήθειές τους».

Για την Αργυρώ Κουτσού, που διατηρεί μαγειρείο στο κέντρο, η σεζόν δεν έχει ξεκινήσει καλά. «Και το ίδιο ακούω και από συνα-δέλφους. Ξέρω, για παράδειγμα, ότι στον Κεραμεικό υποφέρουν. Εγώ έχω περιορίσει λίγο τις προ-μήθειες και προσπαθώ να κάνω πιο έξυπνα πιάτα. Όταν ανέβασα όμως το ζυγούρι μου 70 λεπτά, μου το σχολίασαν!». Έχει δύο κατηγο-ρίες πελατών: τους εργαζομένους του κέντρου, που έρχονταν τα με-σημέρια για φαγητό ή για να πά-ρουν πακέτο, και τους πελάτες του Παρασκευοσαββατοκύριακου. «Οι πρώτοι που έπαιρναν για το σπίτι ένα πρώτο, μια σαλάτα και ένα κυ-ρίως, τώρα έρχονται και παίρνουν ένα οικονομικό φαί μόνο. Αντιστοι-χώς, οι άλλοι παραγγέλνουν πολύ λιγότερα και πίνουν ελάχιστα». Εί-ναι ο φόβος του αλκοτέστ. «Έχω ακούσει πολλές φορές πελάτες να λένε ότι ο νέος ΚΟΚ τους έχει σώ-σει από περιττά έξοδα. Τρώνε πιο οικονομικά έξω και πίνουν αλκοόλ στο σπίτι».

Απαθές σέρβις

Μια παρατήρηση των πελατών στην Ελλάδα αλλά και στο εξωτερικό –η κρίση στην εστίαση είναι διε-θνής– είναι το λεγόμενο «Gen Z stare», το απαθές βλέμμα των ερ-γαζομένων. «Είτε είσαι εκεί είτε δεν είσαι, είναι ένα και το αυτό», γράφει κάποιος σε σελίδα εστια-τορίου. Ο Δημήτρης Σκαρμούτσος το αναγνωρίζει. «Είναι πρόβλημα. Παλιότερα όταν πήγαινες σε ένα μαγαζί, ο εργαζόμενος σε υποδε-χόταν λες και ήταν σπίτι του. Ετσι το ένιωθε, γιατί έτρωγε ψωμί από εκεί. Σήμερα τα παιδιά το κάνουν παράλληλα με τις σπουδές τους ή πριν ασχοληθούν με κάτι άλλο» το βλέπουν εντελώς διαφορετικά».

Κάπως έτσι, οι Έλληνες κάνουν σήμερα ουρές στα σουβλατζήδικα – έστω και εικονικά μέσα από τις πλατφόρμες. «Ακόμη και το σου-βλάκι βέβαια έχει καβαντζάρεi πλέον τα 5 ευρώ σε πολλές περι-πτώσεις, λόγω της αύξησης του κόστους της πρώτης ύλης», εξηγεί ο κ. Πουρνάρας. «Η κρίση στο μο-σχάρι έχει παρασύρει και το χοι-ρινό και το κοτόπουλο. Η μεγάλη αύξηση, φυσικά, έχει προκληθεί από τις πλατφόρμες, που χρεώ-νουν μεγάλη προμήθεια». Όπως λέει παράγοντας της αγοράς που θέλει να διατηρήσει την ανωνυμία του, ο μόνος τρόπος για να ζήσει ένα σουβλατζήδικο που πουλάει 4 ευρώ το σουβλάκι είναι κλέβοντας την εφορία. «Αυτή τη στιγμή για να βγαίνει έπρεπε να έχει 7-8 ευρώ. Κρατιέται γιατί είναι οι περισσότε-ρες οικονομικές επιχειρήσεις και ο ένας κλέβει τον άλλον».

Ενδεικτικό της κατάστασης, πά-ντως, είναι η είσοδος, η επιστρο-φή ή η επέκταση των αλυσίδων γρήγορου φαγητού στην Ελλάδα (McDonalds, KFC, Taco Bell, Pizza Hut κ.ά.). «Αλυσίδες που είχαν έρ-θει και δεν είχαν πάει καλά στο παρελθόν, επειδή ο Έλληνας εί-χε άλλες οικονομικές λύσεις, επι-στρέφουν με άλλους όρους και πάνε καλά», παρατηρεί ο Πάνος Πουρνάρας. «Γιατί ο κόσμος σή-μερα κάθεται σπίτι του και τρώει πίτσα από πλατφόρμα. Και οι λίγοι μπουέρ θα αρχίσουν να λένε πάλι “απόψε μας έχει τραπέζι ο τάδε”. Ισως επιστρέψουν οι βεγγέρες».



Στο ραντάρ της ΑΑΔΕ

Τα εστιατο-ρια στη χώρα μας ήταν κά-ποτε φθη-νά λόγω του μαύρου χρί-ματος, τονίζει ο Δημήτρης Σκαρμού-τσος. «Μη γελιόμαστε. Τα “αχτύ-ππτα” έχουν κοπεί σε τέ-τοιο βαθμό που η ΑΑΔΕ έχει ανεβά-σει τα έσοδά της από την εστίαση κατά 80%».



ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣ: ΦΑΝΙΛΙΑ ΑΒΡΑΜΙΔΗ

σελίδες ιστορίας

Κυριακή
14/12

Αφιέρωμα:
Χριστούγεννα στον κόσμο

Ακόμα:
Πότε και πώς
καθιερώθηκε ο εορτασμός

Το έθιμο του δέντρου

Η αλλαγή του χρόνου
στους αρχαίους λαούς

Πουριτανοί εναντίον
Χριστουγέννων

Από τον Άγιο Νικόλαο
στον Άγιο Βασίλειο
και τον Ρούντολφ

**Οι ιστορίες
που έγραψαν
την Ιστορία**



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Η Ευρώπη έχει χώρο για όλους

ΠΑΟ, ΑΕΚ και ΠΑΟΚ κρατούν τις τύχες στα χέρια τους, πιο δύσκολη η αποστολή του Ολυμπιακού

Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΚΟΝΤΟΥ

Λίγο πριν από την τελική ευθεία της League Phase των τριών ευρωπαϊκών διοργανώσεων της UEFA, οι τέσσερις ελληνικές ομάδες που μπήκαν στην ευρωπαϊκή περιπέτεια έχουν κάποιες σταθερές και μπορούν να σταθμίσουν με καλύτερες πιθανότητες τις προοπτικές τους για να συνεχίσουν στην επόμενη φάση, με βάση το πρόγραμμα και τον βαθμο-

λογικό πίνακα. Με το νέο σύστημα των 36 ομάδων κάθε διοργάνωσης σε έναν ενιαίο όμιλο και όχι χωρισμένες σε πολλούς, όπως τα προηγούμενα χρόνια, το δείγμα γραφής δεν είναι μεγάλο για να προσδιοριστεί με μεγαλύτερη ασφάλεια το πού ακριβώς θα μπει ο πίκυς στα δύο όρια πρόκρισης. Μπούσουλας παραμένει η βαθμολογία της περυσινής χρονιάς και οι εκτιμήσεις των ειδικών δείχνουν ότι κάπου εκεί, λίγο πιο πάνω ή ελάχιστα

πιο κάτω, θα κυμανθούν τα όρια πρόκρισης και φέτος. Το βασικό κριτήριο είναι οι ισοπαλίες. Όσο πιο πολλές βγουν, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες να πέσει ο πίκυς. Αντιθέτως, με περισσότερες νίκες και τρίποντα, τόσο πιο πολύ θα ανεβαίνει. Με τα τωρινά δεδομένα, καλές πιθανότητες για να συνεχίσουν είτε απευθείας στη φάση των «16» είτε στα πλέι οφ, έχουν οι τρεις από τις τέσσερις ομάδες μας, δηλαδή ο Πα-

ναθηναϊκός με τον ΠΑΟΚ στο Ευropa League και η ΑΕΚ στο Conference.

Ο Ολυμπιακός έχει χάσει πολύ έδαφος και θα χρειαστεί να κάνει μεγάλες υπερβάσεις για να συνεχίσει στα πλέι οφ, με βασικό πλεονέκτημα ότι τα πιο δύσκολα πέρασαν και το πρόγραμμα (εκτός με Καϊράτ, Αγιαξ, εντός με Λεβερκούζεν) γίνεται πιο στρωτό.

Ο στόχος της 10ης θέσης

Το ζητούμενο είναι πολλές προκρι-

σεις με καλή βαθμολογική συγκομιδή, ώστε να εκπληρωθεί ο μεγάλος στόχος της Ελλάδας για τη 10η θέση στο ranking της UEFA, με τα μεγάλα πλεονεκτήματα που φέρνει. Η χώρα μας παραμένει 11η και η διαφορά από τη 10η Τσεχία είναι 2.988 βαθμοί.

Πολύ μεγάλη για να καλυφθεί τη φρενιτή περίοδο, εκτός κι αν συνεχίσουν τουλάχιστον τρεις ομάδες μας πέρα από τη φάση των «16» και οι δύο απ' αυτές φτάσουν κάπου πολύ μακρύτερα...

Οι ελληνικές μάχες εκτός συνόρων



Βαθμολογία UEFA

ΧΩΡΩΝ

...

9. Τουρκία 47.400

10. Τσεχία 44.300

11. **Ελλάδα 41.312**

12. Πολωνία 40.375

13. Νορβηγία 38.387

ΣΥΛΛΟΓΩΝ

...

38. Ολυμπιακός 54.500

...

53. ΠΑΟΚ 43.250

...

79. Παναθηναϊκός 22.000

...

149. ΑΕΚ 11.500

Champions League

(σε 5 αγώνες)

...

17. Λεβερκούζεν 8

...

21. Μαρσέιγ 6

22. Γιουβέντους 6

23. Μονακό 6

24. Πάφος 6

25. Ουνιόν 6

...

33. **Ολυμπιακός 2**

...

35. Καϊράτ 1

36. Αγιαξ 0

...

ΤΙΣ ΕΠΟΜΕΝΕΣ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΕΣ

► **Ολυμπιακός:** Καϊράτ*, Λεβερκούζεν, Αγιαξ*

*Εκτός έδρας αγώνες

— Οριο απευθείας πρόκρισης

— Οριο πρόκρισης

ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ

Χρειάζεται το τέλειο φίνις για να μείνει στο παιχνίδι

Με **μόλις** δύο κερδισμένους βαθμούς, ο Ολυμπιακός είναι 33ος και χρειάζεται το απόλυτο 3Χ3 για να συνεχίσει στα πλέι οφ του Champions League, φτάνοντας τους 11 βαθμούς, που ήταν το περυσινό όριο για την 24η Μπριζ. Με τους ίδιους βαθμούς η 25η Ντιναμό Ζάγκρεμπ έμεινε εκτός λόγω χειρότερου συντελεστή τερμάτων. Χωρίς τρεις νίκες, το ταβάνι του είναι οι 9 βαθμοί και λογικά θα μείνει εκτός, αν αναλογιστεί κανείς ότι η 24η Πάφος έχει τώρα

6 βαθμούς, όσους και η 25η Ουνιόν Βερολίνου. Ο πίκυς πέρυσι για την 8η θέση, που δίνει απευθείας πρόκριση στη φάση των «16», ήταν οι 16 βαθμοί. Ανεξάρτητα από τις λιγοστές ελπίδες πρόκρισης, οι «ερυθρόλευκοι» θέλουν να πάρουν βαθμούς για να κρατηθούν μπροστά από τη Σαχτάρ στο ranking της UEFA, τη μόνη ομάδα που αν προχωρήσει πολύ στο Conference League και κατακτήσει το πρωτάθλημα Ουκρανίας, μπορεί να τους αφήσει εκτός της League Phase του Champions League, εάν πάρουν ξανά τον τίτλο στη χώρα μας.

ΠΑΝΑΘΗΝΑΪΚΟΣ

Ο δρόμος είναι ανοιχτός ακόμη και για την οκτάδα

Με **9 βαθμούς** σε 5 αγώνες, ο Παναθηναϊκός είναι στη 14η θέση του ενιαίου ομίλου του Ευropa League και είναι πολύ κοντά στο να εξασφαλίσει και μαθηματικά τη συμμετοχή του στα πλέι οφ. Στην περυσινή διοργάνωση ο πίκυς για την 24άδα ήταν οι 10 βαθμοί, όχι όμως για όλους. Με 10 πόντους πέρασαν οι ΠΑΟΚ, Τβέντε, Φενέρμπαχτσε, αλλά με 10 έμειναν εκτός συνέχειας λόγω διαφοράς τερμάτων η Μπράγκα και η Ελφσμποργκ. Θεωρητικά, οι «κράσιοι» θέλουν μία νίκη στα υπόλοιπα 3 παιχνίδια για να συνεχίσουν στα πλέι οφ και δύο για να μπουν στην πρώτη οκτάδα. Η 8η Ρέιντζερς πέρασε πέρυσι απευθείας στους 16 έχοντας μαζέψει 14 βαθμούς, όσους και οι Μπόντο Γκλιμτ, Αντερλεχτ και Στεάουα, που περιορίστηκαν λόγω της διαφοράς τερμάτων στα πλέι οφ. Παράλληλα, ο Παναθηναϊκός ψάχνει προκρίσεις και νίκες για να επιστρέψει έπειτα από πολλά χρόνια στην πρώτη 50άδα στο ranking της UEFA (είναι 79ος τώρα) ώστε να έχει πιο ευνοϊκές κληρώσεις στα προκριματικά.

ΠΑΟΚ

Υψηλά εμπόδια, αλλά όχι ανυπέρβλητα

Με **έναν** βαθμό λιγότερο σε σχέση με τον Παναθηναϊκό, ο ΠΑΟΚ είναι στη 17η θέση του Ευropa League με 8 βαθμούς και χρειάζεται λίγη προσοχή παραπάνω γιατί, συν τοις άλλοις, τον περιμένει πιο δύσκολο πρόγραμμα. Σε αντίθεση με τον Παναθηναϊκό, που έχει δύο εντός έδρας ματς (Βικτόρια Πλζεν, Ρόμα) και ένα εκτός (Φερεντσβάρος), ο «δικέφαλος του βορρά» έχει δύο εκτός (Λουντογκόρετς, Λυών) και μόνο ένα εντός έδρας παιχνίδι, με την Μπέιτς. Αυτό δεν είναι απαραίτητα κακό, γιατί εδώ και πολλά χρόνια φέρνει συνθήως στην Τούμπα χειρότερα αποτελέσματα σε σχέση με τα εκτός έδρας ευρωπαϊκά του ματς. Το «αγκάθι» είναι ότι τα δύο από τα τρία τελευταία του παιχνίδια τα έχει με μια ισπανική και μια γαλλική ομάδα. Όπως και να 'χει, ο ΠΑΟΚ ψάχνει κι αυτός έξτρα βαθμούς πέρα από την πρόκριση για να έχει καλές πιθανότητες (όχι όσες ο Ολυμπιακός, που είναι ψηλότερα στο ranking) απευθείας συμμετοχής στη League Phase του Champions League, εάν φυσικά κατακτήσει το πρωτάθλημα.

ΑΕΚ

Ψάχνει στη Σαμφούντα το εισιτήριο για τους «16»

Η **νίκη** στη Φλωρεντία άνοιξε στην ΑΕΚ τον δρόμο για την απευθείας πρόκριση στη φάση των «16» του Conference League. Για να συμβεί αυτό, δεν της αρκεί να νικήσει μόνο την Κραϊόβα - πρέπει κάτι να πάρει την Πέμπτη στην Τουρκία απέναντι στην (πρωτοπόρο και γνώριμη του Παναθηναϊκού) Σάμσουνσπορ. Με 7 βαθμούς σε 4 αγώνες η «Ενωση» είναι 10η και για να μπει στην οκτάδα θέλει τουλάχιστον 11 βαθμούς, όσους χρειάστηκε οριακά πέρυσι η 8η Σερκλ Μπριζ, στέλνοντας στα πλέι οφ τις ισόβαθμες Γιαγκελόνια, Σάμροκ Ρόβερς και ΑΠΟΕΛ. Σιγουριά για τους 16 δίνει μόνο το 2Χ2, αλλά η πρόκριση στα πλέι οφ μοιάζει εξαιρετικά πιθανή, μια και οι 7 βαθμοί που ήδη έχει έφτασαν πέρυσι στις Τσέλιε, Ομόνοια, Μόλντε και Μπάτσκα Τοπόλα, όχι όμως στη Χαρτς, που αποκλείστηκε λόγω διαφοράς τερμάτων. Η ιδιαιτερότητα του Conference League είναι ότι η League Phase ολοκληρώνεται τον Δεκέμβριο σε 6 αγωνιστικές και όχι τον Ιανουάριο με 8 αγώνες, όπως στις άλλες δύο διοργανώσεις.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Διαιτησία: Η κρίσιμη επόμενη απόφαση



Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΔΗ

Η **αρχική** απόφαση ήταν να πορευτούμε μόνο με Κύπριους διαιτητές, τουλάχιστο μέχρι την ολοκλήρωση του πρώτου γύρου του φετινού πρωταθλήματος. Πολύ νωρίς, τα πρώτα σοβαρά λάθη διαιτητών στον αγωνιστικό χώρο και πολύ περισσότερο στο VAR, ανάγκασαν την ΚΟΠ να αναθεωρήσει, ως ένα βαθμό, την αρχική της απόφαση και να επιλέγει κάποιους αγώνες, με ξένο διαιτητή στο VAR. Τη λες και σωτήρια σε μεγάλο βαθμό την απόφαση αυτή, αφού σε αρκετές περιπτώσεις η παρουσία ξένων διαιτητών στο VAR αποδείχθηκε καθοριστική στην ομαλή διεξαγωγή και ολοκλήρωση κάποιων αγώνων. Υποθετικά θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει, πως και με Κύπριους βαρίστες στα αποφάσεις διαιτητών εντός του αγωνιστικού χώρου. Άποψη, ωστόσο, η οποία αμφισβητείται έντονα, από το ψηλό ποσοστό σπ-

μαντικών λαθών, τα οποία δεν διορθώθηκαν από την παρέμβαση ή τη μη παρέμβαση Κυπρίων διαιτητών στο VAR...

Αιτιολογώντας την απόφαση του καλοκαιριού για μόνο Κύπριους διαιτητές, η ΚΟΠ μίλησε για συνεχή αξιολόγηση της απόδοσής τους. Ο πρώτος γύρος ολοκληρώνεται και η αξιολόγηση, λογικά, δεν δικαιολογεί συνέχιση της ίδιας τακτικής. Χωρίς η κατάσταση να χαρακτηρίζεται τραγική, είναι πολλά τα θέματα που έχουν προκύψει στη γενικότερη διαχείριση δύσκολων καταστάσεων, σε κάποιους αγώνες, από τους περισσότερους διαιτητές και είναι αρκετά τα σοβαρά λάθη τα οποία δεν έχουν αποφευχθεί σε αγώνες με καθαρά κυπριακή σύνθεση διαιτητών, σε αγωνιστικό χώρο και VAR. Αν στη γενικότερη εκτίμηση της κατάστασης υπολογιστεί η... φθορά που έχουν ήδη υποστεί και όχι άδικα, συγκεκριμένοι διαιτητές, παράλληλα με την κρισιμότητα και τον βαθμό δυσκολίας που αυξάνεται όσο το πρωτάθλημα θα πλησιάζει προς το τέλος του, μοιάζει κάτι περισσότερο από αναγκαία

η συμμετοχή ξένων διαιτητών σε μεγαλύτερο βαθμό και εντός του αγωνιστικού χώρου. Δείχνει κάτι περισσότερο από ρεαλιστική η εκτίμηση, πως δύσκολα... βγαίνει απ' εδώ και πέρα η χρονιά με το υφιστάμενο καθεστώς στους ορισμούς διαιτητών.

Σαφώς και δεν είναι όλα... μαύρα για τους (Κύπριους) κύριους με τα μαύρα. Με βάση και την αξιολόγηση του Αντόνιο Νταμάτο και των συνεργατών του στην Επιτροπή Διαιτησίας, ιδανικότερο για τη συνέχεια μοιάζει ένα μοντέλο συνδυασμού, το οποίο θα αξιοποιεί-ορίζει πολύ περισσότερους όσους Κύπριους διαιτητές δεν έχουν... φθαρεί μέχρι τώρα, μαζί με την παρουσία ξένων σε μεγαλύτερο ποσοστό και όχι απαραίτητα μόνο στο VAR.

Και σε μεγαλύτερο βαθμό εξασφαλίζεται η ομαλή συνέχεια και ολοκλήρωση του φετινού πρωταθλήματος και ο στόχος της στήριξης των Κυπρίων διαιτητών επιτυγχάνεται, αυτών που έχουν δυνατότητες, αυτών που μπορούν να βελτιωθούν και όχι απαραίτητα όλων, επειδή απλώς είναι Κύπριοι...



Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Δύο **δεκαετίες** τώρα, δεν θυμάμαι ποτέ ν' αναπτύχθηκε ένας σοβαρός δημόσιος διάλογος, το περιεχόμενο του οποίου να σχετίζεται με τη βελτίωση ή εξέλιξη του κυπριακού ποδοσφαίρου. Άμα δεν με απάτα η μνήμη μου, ούτε και ρεπορτάζ αναφέρθηκε ποτέ σε μια εποικοδομητική συζήτηση που διεξήχθη σε κλειστή αίθουσα ανάμεσα σε παράγοντες και προέδρους. Αντιθέτως, απ' αυτά που γνωρίζαμε, είτε που οι πρόεδροι παραπονιόντουσαν ότι πάνε στις συνελεύσεις και απλώς υποδύονται τα αγάλματα ή που οι αποφάσεις παρουσιάζονταν ενώπιόν τους. Ουσιαστικά, σοβαρά και σε βάθος συζήτηση εκ μέρους των παραγόντων, δεν βγήκε ποτέ στη δημοσιότητα. Ούτε κατά τη θητεία Κουτσοκούμνη, ούτε επί Κούμα.

Επί Λοϊζίδη, αναμένουμε. Και ορθώς αναμένουμε, καθώς αφθονούν τα θέματα που αφορούν τον εκσυγχρονισμό του ποδοσφαίρου και που χρειάζονται άμεσες λύσεις. Χρόνο να έχει κανείς και μεράκι, ως κάποιον επιτέλους να συζητήσουν για τη δομή του πρωταθλήματος!! Είναι ή δεν είναι σημαντικό που να πάρει ο διάλογος, το πώς θα διεξαχθούν τα πρωταθλήματα των επόμενων χρόνων; Πώς θα γίνει δηλαδή, θα πεθάνουμε από γηρατειά και οι ομάδες θα είναι δεκατέσσερις; Θα περάσουν πόσα ακόμη χρόνια, για να τεθεί το θέμα των ξένων και του Καταλόγου Α' και Β';

Είναι κανείς που ασχολείται με την αναγκαστική χρησιμοποίηση των Κυπρίων ή θα τρέχουμε στο υπουργείο Εσωτερικών, να κυπριοποιούμε τερματοφύλακες, μπακ, κεντρώους και επιθετικούς; Είναι κανείς που ασχολείται με το πώς θα εκσυγχρονιστούν οι μικρότερες κατηγορίες ή «Άγιος ο Θεός, άγιος ισχυρός»; Καλά, για το θέμα δημιουργίας λίγκας, δεν το συζητάμε καν. Μοιάζει να μιλάς για την αθεία τον καιρό του Μεσοίωνα ή για τα δικαιώματα των γυναικών στο Αφγανιστάν!! Λες «δημιουργία λίγκας» και μοιάζεις με σατανιστή στο Άγιον Όρος. Κι, δεν είπαν για μια τέτοια προοπτική. Μεταξύ των πολλών, είναι και δύσκολο να εκτιμήσουμε το πώς θα πορευτούν εκεί στην ΚΟΠ. Αν τα πράγματα λειτουργούν όπως με Κούμα, κάποια μέρα θα ξεπληθύνουμε και θα μάθουμε ότι αυτό και αυτό. Αν έχουν κάπως διαφοροποιηθεί, ίσως να διαβάσουμε από δω και από κει για το τι σκέφτονται για το μέλλον. Η όποια πάντως απόφαση προϋποθέτει και τον σωστό χρόνο. Δεν πας ν' αλλάξεις βασικούς κανόνες και το ανακοινώνεις στο παρά πέντε. Παίζει κιόλας να μην διαφοροποιηθεί τίποτα απολύτως, έως ότου προκύψει η νέα ηγεσία, το 2027. Άμα όντως ισχύει κάτι τέτοιο, τότε και με τον απαραίτητο χρόνο που πρέπει να δοθεί, θα δούμε εξελίξεις το 2029! Στο αισιόδοξο σενάριο... γιατί η όποια νέα διοίκηση μπορεί να είναι και αυτή, όχι και πολύ σπριτζά. Με τη μανιβέλα. Όπως έχουμε μάθει από πάντοτε...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/ \$
↓	Χ.Α.Κ. -0,80%	↑	↑	↑	↑	↑	↑	↑
		0,62%	0,88%	0,47%	0,48%	0,17%	1,69%	0,53%

ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Ισχυρή πιστωτική επέκταση το 2025

Οι κυπριακές τράπεζες πέτυχαν τους στόχους δανεισμού πριν το τέλος του 2025, με σταθερή ζήτηση και ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες. Τα αποτελέσματα των τραπεζών δείχνουν ισχυρή επέκταση χορηγήσεων και οι προοπτικές είναι πολύ θετικές. Σελ. 6



ΕΛΛΑΔΑ

Αγονο το 80% των πλειστηριασμών το 2025

Ένα στα επτά ακίνητα που βγήκε σε πλειστηριασμό το 2025 βρήκε αγοραστή και πέρασε σε νέα χέρια, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις κατοικίες είναι ένα στα έξι. Η αναλογία όσων βρίσκουν ακίνητο μέσω πλειστηριασμού παραμένει στα ίδια χαμηλά επίπεδα τα τελευταία χρόνια, επιβεβαιώνοντας ότι ο μηχανισμός απέχει πολύ από το να αποτελέσει μέρος της λύσης στο οξύ στεγαστικό πρόβλημα. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,91%	0,07%
Γερμανία	2,77%	0,09%
Γαλλία	3,53%	0,12%
Ιταλία	3,47%	0,07%
Ισπανία	3,24%	0,08%
Ιρλανδία	2,98%	0,09%
Ελλάδα	3,37%	0,08%
Ην. Βασίλειο	4,54%	0,00%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Θετική
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Θετική
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Βιώσιμες επενδύσεις σε αερολιμένες

Ο υπ. Μεταφορών σε συνέντευξή του στην «Κ» αναλύει σχεδιασμούς για να καταστεί η χώρα κόμβος στην περιοχή

Με στοχευμένα κίνητρα θα ενισχυθεί το διαμετακομιστικό εμπόριο στα λιμάνια της Κύπρου, με στόχο να καταστεί η χώρα μας ανταγωνιστικός κόμβος στην ευρύτερη περιοχή, ανέφερε στην «Κ» ο υπουργός Μεταφορών Επικοινωνιών και Έργων, Αλέξης Βαφεάδης. Οι ευρωπαϊκοί διάδρομοι συνδεσιμότητας πρέπει να επεκταθούν πέραν των υφιστάμενων ορίων προς την Ανατολική Μεσόγειο και τη Βόρεια Αφρική, επισήμανε. Ιδιαίτερη αναφορά έκανε ο κ. Βαφεάδης και στη σημασία των βιώσιμων επενδύσεων στους αερολιμένες, δι-

αβεβαιώνοντας ότι στόχος είναι η απρόσκοπτη λειτουργία τους και μετά την αλλαγή αναδόκου. Αυτό που μας προβληματίζει είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορούμε να δημιουργήσουμε τις συνθήκες προκειμένου να συνεχιστεί η λειτουργία της οποιασδήποτε εταιρείας και στην επόμενη σύμβαση με τον επόμενο ανάδοχο, είπε χαρακτηριστικά ο υπουργός, σημειώνοντας ότι για το συγκεκριμένο ζήτημα ζητήθηκε η συμβουλή της Νομικής Υπηρεσίας. Ο κ. Βαφεάδης πρόσθεσε ακόμα ότι ξεκινούν άμεσα οι διαδικασίες επιλογής εμπει-

ρογνώμων για την ετοιμασία των εγγράφων προσφοράς για τον νέο διαχειριστή των αεροδρομίων. Η υφιστάμενη σύμβαση με τη Hermes Airports εκπνέει το 2032, ενώ η περίοδος «μετάβασης» θα ξεκινήσει γύρω στο 2027, διευκρινίζει ο κ. Βαφεάδης. Σελ. 4

Η Prada εξαγόρασε τη Versace έναντι 1,3 δισ.

Στην εξαγορά της ιταλικής Versace έναντι 1,3 δισεκατομμυρίων δολαρίων προχώρησε ο όμιλος Prada, μετά από πολύμηνες διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο πλευρών. Η εξαγορά έρχεται σε μια κρίσιμη στιγμή για τη Versace, με φόντο τις μέτριες επιδόσεις που καταγράφει μετά το πέρας της πανδημίας ως μέλος του αμερικανικού ομίλου Capri Holdings. Η εταιρεία, που ιδρύθηκε το 1978 από τον Τζιάνι Βερότσε στο Μιλάνο, θα ενταχθεί στις δύο κύριες ετικέτες του σηματοδοτώντας μια απότομη στρατηγική στροφή για τον ιταλικό οίκο μόδας. Σελ.11

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

«Ντυμένος» με φορολογική μεταρρύθμιση

Ο Προϋπολογισμός 2026 παρουσιάστηκε από τον υπουργό Οικονομικών, κ. Μάκη Κεραυνό, με ιδιαίτερη αναφορά στη φορολογική μεταρρύθμιση. Η κυβέρνηση επιδιώκει συνεννόηση και στήριξη στη Βουλή, ώστε τα νομοσχέδια να εγκριθούν και να εφαρμοστούν από το 2026. Σελ. 3

ΘΑΛΕΙΑ 2021-2027

Επικέντρωση σε περιβάλλον και υδατικό

Στα €700 εκατ. ανήλθαν οι επενδύσεις που δαπανήθηκαν μέχρι σήμερα μέσω του πολυετούς προγράμματος πολιτικής συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ2021-2027» και αφορούν στο περιβάλλον, την υδατική ανθεκτικότητα και τα ενεργειακά ζητήματα. Σελ. 5

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Ρυθμιστικό πλαίσιο κρυπτονομισμάτων και οικονομικές επιπτώσεις

Η ρύθμιση κρυπτονομισμάτων έχει αναδειχθεί σε μία από τις βασικές προτεραιότητες στον χρηματοοικονομικό τομέα, σε παγκόσμιο επίπεδο. Κυβερνήσεις και εποπτικές αρχές προσπαθούν να διαμορφώσουν ένα συγκεκριμένο πλαίσιο, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη υιοθέτησης καινοτόμων προσεγγίσεων στον τομέα των πληρωμών και, παράλληλα, θέματα χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Ο κανονισμός για τα κρυπτονομίσματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (MiCAR) βρίσκεται σε φάση εφαρμογής. Στόχος είναι η δημιουργία ενός ενιαίου πλαισίου, που να προσφέρει προστασία στους χρήστες, μέσω της μέγιστης δυνατής διαφάνειας στην έκδοση και στις συναλλαγές ψηφιακών νομισμάτων. Στις ΗΠΑ, η πολιτική είναι ιδιαίτερα ευνοϊκή, κυρίως μέσω

έκδοσης διαταγμάτων από τον πρόεδρο Τραμπ, που ενθαρρύνουν τη χρήση ψηφιακής τεχνολογίας στον τομέα των πληρωμών. Επιπλέον, οι αρμόδιες αρχές δημιουργούν στρατηγικό αποθεματικό σε Bitcoin, κάτι που θεωρείται ιδιαίτερα ελκυστικό για πιθανούς επενδυτές. Στην Ασία, επικρατούν διαφορετικές προσεγγίσεις: κάποιες χώρες ενθαρρύνουν την υιοθέτηση μέσω της νομιμοποίησης των συναλλαγών σε κρυπτονομίσματα, ενώ άλλες επιβάλλουν αυστηρούς περιορισμούς, φοβούμενες τις επιπτώσεις στη σταθερότητα του χρηματοοικονομικού τους οικοδομήματος. Οι οικονομικές επιπτώσεις είναι όντως πολυδιάσπαστες και χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Αφενός, ένα ρυθμιστικό πλαίσιο προσφέρει διαφάνεια και νομιμότητα, ενισχύ-

οντας την προσέλκυση θεσμικών επενδυτών και προωθώντας την καινοτομία σε εφαρμογές blockchain. Αφετέρου, το κόστος συμμόρφωσης δεν είναι αμελητέο, λόγω υψηλών απαιτήσεων σε νομική τεχνογνωσία, λογισμικά συστήματα και μέτρα κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η φορολογία κερδών και η αποκόμιση σημαντικών εσόδων αποτελεί, επίσης, σημαντική διάσταση. Η χρηματοπιστωτική σταθερότητα αποτελεί τη βασικότερη πρόκληση, λόγω των συνεχών διακυμάνσεων στις αξίες των κρυπτονομισμάτων και των συνακόλουθων συστημικών διαστάσεων. Σε αυτά τα πλαίσια, ιδιαίτερη προσοχή αποδίδεται στα λεγόμενα «stablecoins», τα οποία παρουσιάζουν ραγδαία αυξητική τάση. Τα stablecoins,

αντίθετα με τα παραδοσιακά κρυπτονομίσματα, καλύπτονται από αποθεματικά που είναι επενδυμένα σε αξίες χαμηλού ρίσκου και, θεωρητικά, παρουσιάζουν υψηλότερο επίπεδο ασφάλειας για επενδυτές και χρήστες. Στην πράξη, όμως, τα stablecoins, όπως και τα υπόλοιπα κρυπτονομίσματα, ενέχουν συστημικούς κινδύνους για τις αγορές, λόγω περίπλοκων άμεσων και έμμεσων διασυνδέσεων με τον τραπεζικό τομέα. Με την επιβολή αυστηρών εποπτικών απαιτήσεων που αφορούν πρότυπα διαφάνειας και τη διατήρηση επαρκών ρευστών αποθεματικών, οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής ελπίζουν να περιορίσουν τους συστημικούς κινδύνους. Ωστόσο, κάποιοι αναλυτές και επενδυτές υποστηρίζουν ότι, η υπερβολική εποπτεία περιορίζει την και-

νοτομία και ωθεί τη δραστηριότητα σε λιγότερο ρυθμιζόμενες δικαιοδοσίες, υπονομεύοντας την επιδιωκόμενη σταθερότητα. Μελλοντικά, η ρύθμιση των ψηφιακών περιουσιακών στοιχείων δύναται να μετεξελιχθεί σε ένα δομημένο και ώριμο οικοσύστημα, όπως συνέβη με τα παράγωγα, που εξελίχθηκαν από αδιαφανή σε εποπτευόμενα προϊόντα μέσα από μια μακρά διαδικασία που περιελάμβανε, δυστυχώς, κρίσεις. Η πρόκληση έγκειται στην εύρεση της σωστής ισορροπίας και στην ικανότητα των θεσμικών φορέων να προωθήσουν την καινοτομία με την παράλληλη προστασία επενδυτών και χρηστών.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Όμηρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι και οι απόψεις που εκφράζουν είναι προσωπικές.

pwc

Ενθαρρύνουμε τη δράση. Δημιουργούμε αντίκτυπο και αξία.

PwC Foundation - Ημέρες Εθελοντισμού

1-5 Δεκεμβρίου

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Αυτοί που έβαλαν πλάτη

Τρίτη και φαρμακερή προσπάθεια εκ μέρους του ΑΚΕΛ για να επιβληθεί έκτακτη φορολογία στις τράπεζες με μικρές πιθανότητες επιτυχίας. Για σκοπούς διαφάνειας πάντως, ελληνική χρηματιστηριακή προχώρησε σε ανάλυση για τις επιπτώσεις που θα προκύψουν στην περίπτωση που η πρόταση νόμου υπερψηφιστεί. Σύμφωνα με την έκθεση, η υιοθέτηση της φορολογίας θα έχει μηδενική επίπτωση στην αποτίμηση της Eurobank και πτώση 4% στην αποτίμηση της Τράπεζας Κύπρου. Η συζήτηση για επιβολή έκτακτου φόρου στις τράπεζες, αν και δεν είναι παράλογη, γίνεται σε λάθος βάση. Γιατί αν προκύπτει μέρισμα λόγω τραπεζικής υπεραπόδοσης, τότε αυτό πρέπει να κατευθυνθεί σε όσους το 2013 έβαλαν πλάτη για να έχουμε σήμερα εύρωστο τραπεζικό τομέα.



Οι τάσεις του 2026

Καθώς ολοκληρώνεται το 2025, οι χρηματιστηριακές εταιρείες δημοσιεύουν προβλέψεις για τη νέα χρονιά. Με βάση τις αναλύσεις, το 2026 θα συνεχιστεί η φρενίτιδα για την τεχνητή νοημοσύνη ενισχύοντας κυρίως τις αμερικάνικες επιχειρήσεις. Η Κίνα αναμένεται πως θα παραμείνει σε χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης και πτώσης των τιμών παγιευμένη στη δίνη του αποπληθωρισμού, ενώ σε σχέση με τους εμπορικούς πολέμους αυτοί θα συνεχιστούν με λιγότερο θέαμα και περισσότερη ουσία, ολοκληρώνοντας την πλήρη αποσύνδεση της παγκόσμιας οικονομίας. Τέλος, η επιδείνωση των δημοσιονομικών συνθηκών με αφορμή τη συσσώρευση κρατικών χρέους θα εξακολουθήσει να ανησυχεί τις αγορές, διατηρώντας την απειλή πιέσεων στις τιμές των ομολόγων.



Με την πλεονάζουσα ρευστότητα στα 2/3 του ΑΕΠ, η Κύπρος έχει τη μοναδική ευκαιρία να προχωρήσει σε παραγωγικές επενδύσεις που θα ανεβάσουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών.

Νέα «παγωμένη» αντιπαράθεση

Τα παγωμένα ρωσικά κεφάλαια που βρίσκονται στο Euroclear, με έδρα τις Βρυξέλλες, είναι το νέο σημείο αντιπαράθεσης μεταξύ Ρωσίας και Κομισιόν. Στόχος της τελευταίας να αξιοποιηθεί το ποσό των 170 δισ. δολαρίων για χρηματοδότηση της Ουκρανίας σε σχέση με ζημιές που έχει υποστεί η χώρα συνέπεια της ρωσικής επιθετικότητας. Αξίζει πάντως να σημειωθεί πως η ΕΚΤ τηρεί αποστάσεις, εκτιμώντας πως μια τέτοια ενέργεια θα θέσει σε κίνδυνο τη σταθερότητα της Ευρωζώνης. Το δράμα συνεχίστηκε όταν ο Ντμίτρι Μεντβέντεφ προειδοποίησε πως η Μόσχα θα εκλάβει μια τέτοια ενέργεια ως

ατία πολέμου. Πάντως, αν τελικά η Κομισιόν αποφασίσει να προχωρήσει παρόλες τις προειδοποιήσεις, τότε η μόνη λογική απόφαση θα ήταν να υπάρξει εγγύηση γι' αυτό το ποσό από όλα τα κράτη μέλη.



Ο μεγάλος κίνδυνος δεν είναι η ΤΝ

Ενώ όλοι ανησυχούν πως η εκτόξευση των τεχνολογικών μετοχών της Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ) θα βάλει σε περιπέτειες την παγκόσμια οικονομία, αναλυτές επισημαίνουν πως ο ελέφαντας στο δωμάτιο είναι άλλος. Και όπως καλά υποψιαστήκατε, ο

μεγαλύτερος κίνδυνος αφορά στον πληθωρισμό της αμερικανικής οικονομίας. Σε περίπτωση που παρατηρηθεί εκτίναξη του πληθωρισμού η FED θα υποχρεωθεί να σταματήσει τις μειώσεις επιτοκίων δυσκολεύοντας την εξυπηρέτηση του χρέους. Τότε οι αγορές θα το εκλάβουν ως μια ένδειξη ότι το δημοσιονομικό βάρος των ΗΠΑ γίνεται ασήκωτο πλήττοντας τις τιμές των ομολόγων όσων χωρών θεωρηθούν υπερχρεωμένες. Για τους αναλυτές το όριο της επικίνδυνης ζώνης βρίσκεται σε τιμές από 4% και πάνω στον δομικό πληθωρισμό, δηλαδή την αύξηση των τιμών εξαιρουμένων ενεργειακών προϊόντων και φρέσκων τροφίμων.

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Φοροαποφυγή



Φοροαποφυγή καλείται η νόμιμη μείωση της φορολογικής υποχρέωσης/επιβάρυνσης ή η νόμιμη εξαίρεση καταβολής φορολογίας, οι οποίες προκύπτουν μέσα από νόμιμες διαδικασίες και κατάλληλο φορολογικό σχεδιασμό που βασίζεται σε λογιστικές, φορολογικές και χρηματοοικονομικές πρακτικές και πρότυπα, σε συνάρτηση με την υφιστάμενη νομοθεσία.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Το δημογραφικό
χρειάζεται τόλμη

Ο πρόεδρος Τραμπ προκειμένου να αντιμετωπίσει την υπογεννητικότητα ανακοίνωσε πως για κάθε παιδί που θα γεννηθεί στη θητεία του δοθεί το ποσό των 1.000 δολαρίων που θα κατατεθεί σε ένα trump account και θα μπορεί να αξιοποιηθεί μόλις το παιδί ενηλικιωθεί. Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη, στη φορολογική μεταρρύθμιση που προωθεί, περιλαμβάνει έκπτωση €1.000 για κάθε εξαρτώμενο τέκνο. Τέλος, ο Αβέρωφ Νεοφύτου σε πρόσφατη συνέντευξη αναφέρθηκε στη δυνατότητα φοροαπαλλαγής κάθε οικογένειας με δύο παιδιά. Με άλλα λόγια το δημογραφικό, το πιο πιεστικό ζήτημα στον ανεπτυγμένο κόσμο, τυγχάνει διαχείρισης χαμηλότερης των προσδοκιών, ενώ για να αντιμετωπιστεί χρειάζεται τόλμη.

Η φροντίδα του σώματος αρχίζει από το κεφάλι

Της **ΤΖΙΝΑ ΤΣΕΡΕΛΟΥΣ**

Η Μεγάλα Ελ-Αμίν αφιέρωνε σχεδόν δύο ώρες καθημερινά σε μασάζ του τριχωτού της κεφαλής της, ελπίζοντας να ενισχύσει την ανάπτυξη και την πυκνότητα των μαλλιών της. Με τα δάχτυλα ή με μια μικρή ηλεκτρική συσκευή μασάζ, με απαλές κινήσεις, προσπαθούσε να διεγείρει τους θύλακους ώστε οι σγουρές μπούκλες της να αναζωογονηθούν. Σε τηλεφωνική συνέντευξη από το σπίτι της στο Λος Άντζελες, η Ελ-Αμίν είπε ότι για χάρη του περιεχομένου που μοιράζεται στο TikTok αλλά και της προσωπικής της έρευνας αποφάσισε να αφιερώσει ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα ώστε να δει αν πραγματικά αποδίδει.

Όλο και περισσότεροι άνθρωποι στρέφουν πλέον την προσοχή τους στο τριχωτό της κεφαλής τους, προσπαθώντας να αντιμετωπίσουν τον κνησμό και την ξηρότητα, αλλά και να ενισχύσουν την πυκνότητα των μαλλιών τους. Καταφεύγουν σε βίντεο στο TikTok, επενδύουν σε ακριβούς ορούς με πεπτιδία, κεραμίδια και υαλοουρυνικό οξύ, και επισκεπτόνται εξειδικευμένα «σπα κεφαλής» για να εξετάσουν τα τριχοθυλάκιά τους σε μικροσκοπικό επίπεδο.

Στον χώρο της ομορφιάς κάποιοι λένε πλέον ότι το τριχωτό της κεφαλής είναι το νέο «μοδάτο» σημείο του σώματος.

Ο όρος «ορός για το τριχωτό της κεφαλής» κατέγραψε μέση μηνιαία δημοτικότητα άνω των 910.000 αναζητήσεων, προβολών και αναρτήσεων στο Google, το TikTok και το Instagram συνολικά μεταξύ Σεπτεμβρίου 2024 και Αυγούστου 2025, δηλαδή σημείωσε άνοδο κατά 77% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, σύμφωνα με τη Spate, εταιρεία ανάλυσης αγοράς. Την ίδια περίοδο, ο όρος «μασάζ τριχωτού της κεφαλής» σημείωσε άνοδο 57,7%, ενώ η «θεραπεία τριχωτού της κεφαλής» κατέγραψε άνοδο 4,3% στις ίδιες πλατφόρμες, σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, όπως αναφέρει η εταιρεία.

Στατιστικά

Είναι δύσκολο να εξαχθούν σαφή στατιστικά για το πώς και από ποιον χρησιμοποιούνται τα προ-

ϊόντα περιποίησης του τριχωτού της κεφαλής. Σε ποσοστό 41% οι Αμερικανοί που αντιμετωπίζουν αλλαγές στα μαλλιά τους, χρησιμοποιούν ορούς, έλαια ή παρόμοια προϊόντα, αν και τα σοβαρά προβλήματα του τριχωτού της κεφαλής επηρεάζουν μόνο μια μειοψηφία, σύμφωνα με στοιχεία από μια μελέτη του Αυγούστου της YouGov.

Ακόμη κι αν οι θεραπείες για το τριχωτό της κεφαλής έχουν γίνει ιδιαίτερα δημοφιλείς στο Διαδίκτυο για γυναίκες και άνδρες, παραμένει το ερώτημα: Λειτουργούν πραγματικά; Και γιατί οι καταναλωτές που δεν αντιμετωπίζουν συγκεκριμένες παθήσεις, όπως σημηματορροϊκή δερματίτιδα, τριχόπτωση μετά τον τοκετό ή αλωπεκία, υιοθετούν αυτή την τάση; Είμαι υπέρ του να φροντίζει κανείς το δέρμα του, αλλά μου φαίνεται ότι το δέρμα του τριχωτού της κεφαλής είναι απλώς η νέα τάση, λέει η Μαριάν Σένα, πιστοποιημένη δερματολόγος και διευθύντρια του Hair Loss Center of Excellence στο Lahey Hospital & Medical Center στο Μπέρλινγκτον της Μασαχουσέτης.

Αν όμως κάποιος αντιμετωπίζει πραγματική τριχόπτωση, αραίωση ή άλλα προβλήματα, τότε πρέπει να απευθυνθεί σε έναν ειδικό, όπως έναν πιστοποιημένο δερματολόγο, προσθέτει.

Η Ελ-Αμίν γνώρισε τα δημοφιλή δώρα μασάζ στο τριχωτό της κεφαλής μέσα από μια άλλη χρήση του TikTok, η οποία τράβηξε την προσοχή του κοινού αποδίδοντας την ανάπτυξη και τη διατήρηση των μαλλιών της στις παρατεταμένες συνεδρίες μασάζ.

Είναι αλήθεια ότι η αυξημένη ροή αίματος, μέσω της διέγερσης των τριχωτών της κεφαλής, μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη των μαλλιών, λέει η Κριστάλ Αγκου, πιστοποιημένη δερματολόγος και διευθύντρια του Προγράμματος Ethnic Skin στην Ιατρική Σχολή του Johns Hopkins.

Αλλά ήταν πράγματι απαραίτητο το δώρο μασάζ; Όχι, παραδέχεται η Ελ-Αμίν και συμφωνεί και η Αγκου, η οποία το χαρακτηρίζει υπερβολικό. Τώρα το κάνω μόνο τις ημέρες που λούζομαι, περίπου μία φορά την εβδομά-



WINNIE AU / THE NEW YORK TIMES

Στη Νέα Υόρκη, σε δημοφιλές σπα κεφαλής η συνεδρία των 60 λεπτών ξεκινάει από περίπου 260 ευρώ, ενώ τα 90 λεπτά κοστίζουν 285 ευρώ.

δα, λέει η Ελ-Αμίν.

Η Εϊμι Τσανγκ, influencer ομορφιάς στο Λος Άντζελες, αναφέρει ότι όταν άρχισε να αντιμετωπίζει ερεθισμό στο τριχωτό της κεφαλής και τριχόπτωση πριν από περίπου δέκα χρόνια, έψαξε

για θεραπείες και μοιράστηκε τα αποτελέσματα με το κοινό της. Το τριχωτό της κεφαλής μας είναι απλώς η συνέχεια του δέρματος του προσώπου μας, λέει η Τσανγκ σε συνέντευξη μέσω βίντεο.

Πρόσφατα, κατά τη διάρκεια ενός ταξιδιού της στη Νότια Κορέα, αγόρασε 24 φιάλες ενός ορού για την ανάπτυξη των μαλλιών, επειδή περιέχει μικροσκοπικές ακίδες από θαλάσσια σφουγγάρια που τρυπούν απαλά το τριχωτό και βοηθούν το προϊόν να απορροφηθεί βαθύτερα. Η Τσανγκ, με περισσότερους από ένα εκατομμύριο ακολούθους στο TikTok, υποστηρίζει ότι η θεραπεία αυτή βελτιώνει αισθητά την πυκνότητα των μαλλιών της. Σήμερα, οι περισσότερες μεγάλες μάρκες περιποίησης μαλλιών έχουν εντάξει



WINNIE AU / THE NEW YORK TIMES



PHILIP CHEUNG / THE NEW YORK TIMES

Σε γιανωνέζικο σπα στο Μανχάταν η υπάλληλος εφαρμόζει στα μαλλιά της πελάτισσας θεραπεία που βασίζεται στο συμπυκνωμένο ανθρώπινο ούρι. Στο σπα χρησιμοποιούνται επίσης ειδικά υλικά για την παρασκευή προϊόντων που εφαρμόζονται στο τριχωτό της κεφαλής, ενώ ιδιαίτερα δημοφιλείς είναι οι μηχανές μασάζ που θεωρείται ότι βελτιώνουν την πυκνότητα των μαλλιών.

Σε ποσοστό 41% οι Αμερικανοί που αντιμετωπίζουν αλλαγές στα μαλλιά τους χρησιμοποιούν ορούς, έλαια ή παρόμοια σκευάσματα, σύμφωνα με μελέτη της YouGov.

έναν ορό για το τριχωτό της κεφαλής στη σειρά τους, από προϊόντα φαρμακείου έως πιο premium επιλογές. Είναι κάτι που μπορεί πραγματικά να σε εξουθενώσει αν δεν το αντιμετωπίσεις, λέει η Ελ-Αμίν για τη σημηματορροϊκή

δερματίτιδά της. Νιώθω ότι τα τελευταία πέντε χρόνια υπήρξε μια έκρηξη προϊόντων ειδικά για το τριχωτό της κεφαλής, για τα οποία δεν χρειάζεται συνταγή.

Ισως είναι περιττό

Αν δεν αντιμετωπίζετε κάποιο πρόβλημα, δεν υπάρχει λόγος να νιώθετε αυτή τη μεγάλη πίεση να αποκτήσετε όλα αυτά τα προϊόντα. Όχι μόνο είναι πολύ πιθανό να είναι περιττό, ακόμη κι αν σας φαίνεται ευχάριστο ή διασκεδαστικό, αλλά σε πολλές περιπτώσεις μπορεί να προκαλέσει ερεθισμό, φλεγμονή ή άλλα ζητήματα στο τριχωτό της κεφαλής.

Η Μπράντι Γουέλς, φαρμακοποιός και λάτρης των φυσικών μαλλιών, στην Ουάσιγκτον, επισημαίνει ότι, επειδή η ίδια δεν αντιμετωπίζει προβλήματα με το τριχωτό της κεφαλής, περιορίζεται στο να λούζεται μία φορά την εβδομάδα, και θεωρεί ότι μπορεί να διατηρήσει την υγεία των μαλλιών της με φυσικό τρόπο.

Μου αρέσει να τα σκέφτομαι σαν αζεσουάρ, αν αυτό βγάζει νόημα, λέει. Μπορώ πρακτικά να περάσω τη μέρα μου χωρίς να κουβαλώ τσάντα; Ναι, μπορώ. Κάποιοι όμως θέλουν να έχουν αυτό το αζεσουάρ.

Η αυξανόμενη δημοτικότητα των σπα για το τριχωτό της κεφαλής φαίνεται ξεκάθαρα στο TikTok, όπου μια απλή αναζήτηση για «ιαπωνικό σπα κεφαλής» εμφανίζει δεκάδες βίντεο με χιλιάδες προβολές, με θεραπείες που πραγματοποιούνται από το Σαν Ντιέγκο μέχρι το Ντένβερ και, φυσικά, το Τόκιο. Στο Masa.Kanaï, ένα ιαπωνικό σπα κεφαλής στη Νέα Υόρκη, η δημοφιλής συνεδρία των 60 λεπτών ξεκινάει από περίπου 260 ευρώ, ενώ η συνεδρία των 90 λεπτών κοστίζει περίπου 285 ευρώ. Υπάρχουν και παρόμοια σπα όπου οι θεραπείες ξεκινούν από 30 ευρώ.

Ο πελάτης υποβάλλεται σε μικροσκοπική ανάλυση του τριχωτού της κεφαλής, ώστε να ακολουθήσει μια πλήρως εξατομικευμένη θεραπεία με βότανα και μασάζ κεφαλής. Η ζήτηση είναι τόσο μεγάλη, που το σπα άνοιξε πρόσφατα δεύτερο χώρο στο Μανχάταν, όπου θα προσφέρονται επίσης θεραπείες σπα κεφαλής.

Προϋπολογισμός με άρωμα φορολογικής μεταρρύθμισης

Σαφή τα μηνύματα του υπουργού Οικονομικών προς τη Βουλή των Αντιπροσώπων για ψήφιση των νομοσχεδίων

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Με άρωμα φορολογικής μεταρρύθμισης παρουσιάστηκε ο προϋπολογισμός του 2026, δύο εβδομάδες πριν το κρίσιμο τριήμερο συζήτησης και ψήφισής του. Την ημέρα της ψήφισης του προϋπολογισμού δε, που θα είναι στις 17 Δεκεμβρίου, θα «προϋπαντήσει» η ψήφιση, ή μη, των νομοσχεδίων που απαρτίζουν τον φορολογικό μετασχηματισμό του κράτους. Σημειώνεται πως η ψήφιση των νομοσχεδίων υπολογίζεται στις 15 Δεκεμβρίου. Ο υπουργός Οικονομικών, κ. Μάκης Κεραυνός, στην καθιερωμένη ομιλία του στη Βουλή έστειλε σαφή μηνύματα για τον φορολογικό μετασχηματισμό του κράτους, την αναγκαιότητα να περάσει, αλλά και ότι είναι «προϊόν» συνεννόησης και συνεργασίας με όλα τα εμπλεκόμενα μέρη. Όπως δήλωσε και ο ίδιος ο υπουργός, ο προϋπολογισμός του 2026 περιλαμβάνει δράσεις και πρωτοβουλίες, οι οποίες διασφαλίζουν τη συνέχιση της υλοποίησης του Κυβερνητικού Προγράμματος της κυβέρνησης του Νίκου Χριστοδουλίδη. Η φορολογική μεταρρύθμιση, εξάλλου, ήταν ένα από τα στοιχεία του «State Of the Union» του Προέδρου της Δημοκρατίας, Νίκου Χριστοδουλίδη,

όπως τον είχε παρουσιάσει στις αρχές Ιανουαρίου. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε τονίσει ότι η φετινή χρονιά αποτελεί σταθμό για τον φορολογικό μετασχηματισμό, ο οποίος θα τίθετο εντός Φεβρουαρίου σε διαβούλευση. Το στοιχείο πλέον είναι εάν θα καταφέρει η κυβέρνηση να πείσει τους βουλευτές να ψηφιστεί και να τεθεί σε εφαρμογή από την αρχή του νέου χρόνου. Προς αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε και ο υπουργός Οικονομικών στη Βουλή κατά την τοποθέτησή του, υποστηρίζοντας πως η κυβέρνηση προγραμματίζει και προωθεί μια σειρά μεταρρυθμίσεων με στόχο τον εκσυγχρονισμό της κοινωνίας, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, τη βελτίωση της εικόνας της χώρας και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών.

Βασικοί άξονες

Ο υπουργός έστειλε μηνύματα στη Βουλή για τους βασικούς άξονες του μετασχηματισμού. Βασικοί άξονες του προτεινόμενου πλαισίου για τη φορολογία φυσικών προσώπων είπε πως είναι η μείωση του φορολογικού βάρους στα νοικοκυριά και σε οικογένειες με παιδιά, ενισχύοντας τη μεσαία τάξη, η ώθηση της γυναικείας απασχόλησης, η

ενίσχυση της απόκτησης ιδιοκτητικής κατοικίας και η προώθηση πολιτικών για περιβαλλοντική αναβάθμιση των νοικοκυριών. Κατά τον κ. υπουργό, η φορολογική μεταρρύθμιση στοχεύει στη διασφάλιση δικαιοτέρας κατανομής του φορολογικού βάρους και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής, ενώ το χαρακτήρισε ως ένα νέο και δικαιότερο φορολογικό σύστημα, το οποίο ενισχύει την πραγματική οικονομία και την ανταγωνιστικότητα των κυπριακών επιχειρήσεων και την προσέλκυση παραγωγικών και ποιοτικών ξένων επενδύσεων, που δημιουργούν καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας.

Στη συνέχεια, υπενθύμισε ότι πολλές από τις εισηγήσεις που προέκυψαν μέσα από την πολυμηνυ δημόσια διαβούλευση, λήφθηκαν υπόψη στην ετοιμασία των νομοσχεδίων που κατατέθηκαν στη Βουλή των Αντιπροσώπων, καθώς η φορολογική μεταρρύθμιση που έχει καταθέσει η κυβέρνηση, στηρίζει –κατά τον ίδιο– έμπρακτα τις ευάλωτες ομάδες, την οικογένεια και τη μεσαία τάξη, που αποτελεί το θεμέλιο κάθε κοινωνίας και τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας.

Πρόσθετα, είπε πως με τη φορολογική μεταρρύθμιση θεσπί-



Οι προοπτικές της οικονομίας της Κύπρου για την τριετία 2026-2028, την περίοδο δηλαδή που καλύπτει ο προϋπολογισμός του 2026 και το ΜΔΠ 2026-2028, συγκρίνονται πολύ θετικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε.

ζονται εκπτώσεις που αντανakλούν τις πραγματικές ανάγκες του σήμερα, όπως 1.000 ευρώ για κάθε εξαρτώμενο τέκνο ή φοιτητή, με διπλή έκπτωση για τα παιδιά μονογονεϊκής οικογένειας, 1.500 ευρώ για τόκους εξυπηρετούμενου στεγαστικού δανείου πρώτης κατοικίας, ή για ενοίκιο κύριας κατοικίας και 1.000 ευρώ για πράσινες επενδύσεις στις οικίες και για ηλεκτρικά οχήματα.

Οφέλη για επιχειρήσεις

Στα μηνύματα που απέστειλε από το βήμα της Βουλής υπογράμμισε πως οι κυπριακές επιχειρήσεις αποτελούν τον πυρήνα της οικονομίας της Κύπρου. Μέσα από τις προτάσεις –όπως είπε– διορθώνονται οι στρεβλώσεις του φορολογικού συστήματος, και μέσα σε αυτό το πλαίσιο καταργείται η λογιζόμενη διανομή μερισμάτων και μειώνεται η φορολογία στα πραγματικά μερίσματα από το 17% στο 5%, ενθαρρύνοντας έτσι την επανεπέν-

δυση κερδών σε παραγωγικές επενδύσεις.

«Η επιλογή να μειωθεί ουσιαστικά το φορολογικό βάρος για τις κυπριακές εταιρείες και τους Κύπριους επιχειρηματίες είναι συνεδιστική επιλογή πολιτικής, η οποία διορθώνει μια πραγματική ανισορροπία του παρελθόντος, θωρακίζει τον παραγωγικό μας ιστό και ενισχύει την κυπριακή επιχειρηματικότητα. Ο εταιρικός φόρος, μέσα στο πλαίσιο και της πολιτικής μας βούλησης για ενίσχυση της διεθνούς αξιοπιστίας και φήμης της χώρας μας, αναπροσαρμόζεται στο 15%, σε ευθυγράμμιση με τα διεθνή πρότυπα, χωρίς να πληττεται, όπως προκύπτει και από τα αποτελέσματα της οικονομικής ανάλυσης, η ανταγωνιστικότητά μας», κατέληξε.

Οι προοπτικές της οικονομίας

Τις προοπτικές της οικονομίας της Κύπρου για την τριετία 2026-2028, την περίοδο δηλαδή που καλύπτει ο προϋπολογισμός

του 2026 και το ΜΔΠ 2026-2028, ο υπουργός τις χαρακτήρισε πολύ ικανοποιητικές και συγκρίνοντας πολύ θετικά με τις υπόλοιπες χώρες της Ε.Ε. Συγκεκριμένα, ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να κυμανθεί στο 3,1% το 2026, στο 3,0% το 2027 και στο 2,9% το 2028. Το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να παραμείνει στο 4,6% το 2026-2027 και να μειωθεί στο 4,5% το 2028, ενώ ο πληθωρισμός αναμένεται να σταθεροποιηθεί κοντά στο όριο του 2% για την επόμενη τριετία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΥΠΟΙΚ, το δημοσιονομικό ισοζύγιο το 2026 προβλέπεται πλεονασματικό και αναμένεται να ανέλθει στο 2,9%, ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, ενώ το πρωτογενές δημοσιονομικό ισοζύγιο αναμένεται να ανέλθει στο 4,3% του ΑΕΠ. Τέλος, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να περιοριστεί στο 50,9% το 2026, σε σύγκριση με 55,3% το 2025.

The Black Range Nutrients

Pharma LEAD[®] PHARMACY CARE PRODUCTS

Αντοχή
Ενέργεια - Τόνωση
Ενίσχυση των
αρθρώσεων

Pharma LEAD[®] PHARMACY CARE PRODUCTS

OSTEO JOINTS COMPLEX PLUS HYALURONIC ACID

Fresh Freeze-dried

with micronutrients | sustained release

0g Sugar • Salt • GMO
0g Gluten • Lactose
Additives • Preservatives

Food Supplement
30 capsules

VITORGAN[®]
www.pharmalead.gr

Συνέντευξη στη ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Επεξεργαζόμαστε στοχευμένα κίνητρα για την ενίσχυση του διαμετακομιστικού εμπορίου στα λιμάνια της Κύπρου, με στόχο να καταστήσουμε τη χώρα μας ανταγωνιστικό κόμβο στην ευρύτερη περιοχή, ανέφερε στην «Κ» ο υπουργός Μεταφορών Επικοινωνιών και Έργων, Αλέξης Βαφεάδης. Οι ευρωπαϊκοί διάδρομοι συνδεσιμότητας πρέπει να επεκταθούν πέραν των υφιστάμενων ορίων προς την Ανατολική Μεσόγειο και τη Βόρεια Αφρική, επισήμανε. Αναφορικά με τις επενδύσεις στους αερολιμένες της χώρας, ο κ. Βαφεάδης υπογράμμισε ότι στόχος της κυβέρνησης είναι η δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών ώστε να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη συνέχιση της λειτουργίας των εταιρειών και υπό τον επόμενο ανάδοχο, στο πλαίσιο της νέας σύμβασης. Για το συγκεκριμένο ζήτημα το αρμόδιο υπουργείο ζήτησε και αναμένει τη συμβουλή της Νομικής Υπηρεσίας.

-Ποια είναι σήμερα η κατάσταση στα αεροδρόμια της χώρας; Υπάρχουν ζητήματα που σας προβληματίζουν λόγω και των πρωτοφανών αριθμών που σημειώνει η επιβατική κίνηση και πώς σκοπεύετε να τα διαχειριστείτε;

-Τα όποια προβλήματα δημιουργούνται προκύπτουν από την αύξηση της επιβατικής κίνησης στους αερολιμένες της Κύπρου. Την ίδια ώρα, δεν φαίνεται να λειτουργεί βοηθητικά στην κατάσταση ο τρόπος με τον οποίο οι τουριστικοί πράκτορες διαχειρίζονται τους επιβάτες. Αυτό μπορεί να τύχει διαχείρισης με πλήρη στελέχωση των σχετικών πόστων, η αστυνομία κάνει ιδιαίτερα μεγάλες προσπάθειες για να διαχειριστεί το ζήτημα. Σε δεύτε-

Δεν πρόκειται να διστάσουμε να τερματίσουμε και άλλες προβληματικές συμβάσεις - Χρειάζεται καλύτερος συντονισμός των υπηρεσιών.

ρη φάση θα επιλυθεί το ζήτημα των υποδομών των αερολιμένων της χώρας μας με την ολοκλήρωση της φάσης 2 ανάπτυξης τους. Παράλληλα, γίνεται προσπάθεια αναδιάρθρωσης των αφίξεων των πτήσεων, ώστε να καταναμνηθεί ο φόρτος. Έχουμε επίσης ζητήματα με τα ταξί, την τιμολογιακή πολιτική, αλλά και την επίγεια εξυπηρέτηση, που επηρεάζουν την εμπειρία των επιβατών. Αξίζει να σημειώσουμε ότι ξεκινούν άμεσα οι διαδικασίες προσφορών για διορισμό εμπειρογνομώνων για ετοιμασία των εγγράφων προσφοράς και για πρόσκληση προσφορών για ανάδειξη του νέου ανάδοχου που θα διαχειρίζεται τα αεροδρόμια. Η υφιστάμενη σύμβαση με τη Hermes Airports εκπνέει το 2032, ενώ η περίοδος «μετάβασης» θα ξεκινήσει γύρω στο 2027.

-Ποια είναι η πρόοδος στον σχεδιασμό της εμπορικής ζώνης στα παλαιά και νέα αεροδρόμια Λάρ-

νακας, με στρατηγικό στόχο την προσέλκυση διεθνών πακτιών και την εδραίωση της Κύπρου ως περιφερειακού κόμβου εμπορίου και αεροπορικών υπηρεσιών στην Ανατολική Μεσόγειο;

-Έχουμε το παλιό αεροδρόμιο που πρέπει να το σκεφτόμαστε σαν έναν ανεκμετάλλετο χώρο χωρίς ιδιαίτερες υποδομές. Εκεί όπως ξέρουμε δραστηριοποιείται η εταιρεία BIRD AVIATION, η οποία παρέχει υπηρεσίες συντήρησης και επισκευής αεροσκαφών (MRO). Αυτή είναι μια επιθυμητή δραστηριότητα αλλά δεν πρέπει να είναι η μόνη επιθυμητή δραστηριότητα. Έχουμε ένα χώρο στην περιοχή του παλιού αεροδρομίου και ένα χώρο στην περιοχή του καινούργιου αεροδρομίου ανεκμετάλλετο και προσανατολιζόμαστε στη δημιουργία ενός εμπορικού χωριού (cargo village). Εδώ είναι που εγείρονται και οι προβληματισμοί μας, καθώς το cargo hub που βρίσκεται στο

παλιό αεροδρόμιο υπολειτουργεί και δεν διαθέτει τις κατάλληλες υποδομές. Οπότε θα πρέπει πρώτα να καταλήξουμε στο πού θα πάει ο εμπορικός κόμβος, στο παλιό ή στο καινούργιο αεροδρόμιο. Βάζοντας κάτω ορισμένες παραμέτρους, που θα πρέπει να προσμετρήσουμε πριν καταλήξουμε έχοντας φυσικά στα υπόψη και τη μελέτη την οποία θα διαθέσουμε σε εξειδικευμένο συμβουλευτικό οίκο, στο παλιό αεροδρόμιο έχει πρόσβαση ο δίαυλος που σημαίνει ότι τα αεροπλάνα μπορούν να προσγειωθούν κοντά στις υποδομές. Επίσης, στο νέο αεροδρόμιο προσγειώνονται τα επιβατικά αεροσκάφη, ενώ στο παλιό αεροδρόμιο μπορεί να προσγειωθούν και τα εμπορικά αεροσκάφη. Με τα επιβατικά αεροσκάφη μπορούμε να μεταφέρουμε εμπορεύματα στην κοιλιά του αεροσκάφους και αυτό αποτελεί και μια ευκαιρία από εμπορικής άποψης. Ωστόσο, ο χώρος του αεροπλάνου δεν

κάνει για όλες τις χρήσεις αφού ορισμένες χρήσεις προσφέρονται για το καινούργιο και ορισμένες άλλες για το παλιό αεροδρόμιο. Πρέπει να σταθμίσουμε τη χρήση της αγοράς και πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι δεν έχουμε την πολυτέλεια να αποτύχουμε στη διαδικασία της προσφοράς. Ένα άλλο δυναμικό σενάριο είναι να προχωρήσουμε με εμπορική ζώνη και στα δυο αεροδρόμια της Λάρνακας. **-Καταγράφεται ενδιαφέρον από δυνητικούς επενδυτές για επενδύσεις εντός των εγκαταστάσεων του αεροδρομίου Λάρνακας, με επίκεντρο την αξιοποίηση δυνατοτήτων στον τομέα του διαμετακομιστικού εμπορίου;**

-Όπως ανέφερα η υφιστάμενη σύμβαση με τη Hermes Airports εκπνέει το 2032, ενώ η περίοδος «μετάβασης» θα ξεκινήσει γύρω στο 2027. Επομένως αυτό που μας προβληματίζει είναι ο τρόπος με τον οποίο μπορούμε να δημιουργήσουμε τις συνθήκες προ-

κειμένου να συνεχιστεί η λειτουργία της οποιασδήποτε εταιρείας και στην επόμενη σύμβαση με τον επόμενο ανάδοχο. Αναμένουμε τη συμβουλή της Νομικής Υπηρεσίας για το συγκεκριμένο ζήτημα. Η Hermes μέχρι το 2032 διαχειρίζεται τους χώρους συνάπτοντας συνεργασίες με διάφορες εταιρείες. Εμείς ως κυβέρνηση θέλουμε να προσελκύσουμε επενδύσεις οι οποίες να είναι βιώσιμες και μετά το 2032, διότι ο κάθε επενδυτής που θα έρθει να επενδύσει θα ζητήσει εξασφαλίσεις προκειμένου να παραμείνει. Ωστόσο, εμείς δεν μπορούμε να δώσουμε αυτές τις εξασφαλίσεις τη στιγμή που η κάθε εταιρεία κέρδισε τη σύμβαση μέσα από μια διαδικασία που δεν περιγράφεται μέσα στον νόμο των δημόσιων συμβάσεων. Αυτό μας δημιουργεί άλλα προβλήματα και θα πρέπει να ξεκαθαριστεί διότι κρατά πίσω δυνητικούς επενδυτές. Θέλουμε να προσελκύσουμε βιώσιμες επενδύσεις που θα συνεχίσουν και μετά το 2032, αλλά δεν μπορούμε να προσφέρουμε τις απαραίτητες εξασφαλίσεις, λόγω της φύσης της σύμβασης.

Εμείς θεωρούμε ότι μπορεί να γίνει η Κύπρος μια εμπορική ζώνη - Cargo hub της γύρω περιοχής. Εξάλλου, το διαμετακομιστικό εμπόριο είναι δύσκολο εγχείρημα για την Κύπρο. Αυτό που μπορούμε να εκμεταλλευτούμε και αυτό για το οποίο προσφέρεται η Κύπρος είναι η φύλαξη των εμπορευμάτων. Για παράδειγμα, εάν μια εταιρεία θέλει να εξάγει σε μια γειτονική χώρα της συμφέρει να αφήσουν τα εμπορεύματά τους στην Κύπρο. Αυτό επιδιώκουμε προσπαθώντας να ενδυναμώσουμε όλες τις υποδομές της εφοδιαστικής αλυσίδας τόσο προς τα μέσα όσο και προς τα έξω. Πιστεύουμε ότι η Κύπρος μπορεί να αναπτυχθεί ως cargo hub, κυρίως στο κομμάτι της φύλαξης εμπορευμάτων. Μπορεί να προσελκύσει εταιρείες που θα εγκαταστήσουν γραφεία ή αποθήκες και θα εξάγουν σε γειτονικές χώρες.

-Σε ποιους σχεδιασμούς προβαίνει το υπουργείο με στόχο τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση των υποδομών των λιμανιών;

-Είναι γεγονός ότι μετά την πανδημία έχει δημιουργηθεί μια υπερδραστηριότητα στο εμπόριο. Τα λιμάνια της περιοχής μας φτάνουν σιγά-σιγά στα όρια τους. Ένα από τα βασικά πλεονεκτήματα της Κύπρου είναι η διαθεσιμότητα γης σε άμεση γειτνίαση με βασικά σημεία εισόδου, η οποία μπορεί να αξιοποιηθεί για την ανάπτυξη υποδομών εφοδιαστικής αλυσίδας. Τα λιμάνια μας κάποτε εξυπηρετούσαν το διαμετακομιστικό εμπόριο, μετά από κάποια φάση αυτό σταμάτησε.

Η Eurogate, η αποκλειστική διαχειρίτρια εταιρεία των κοντέινερ των λιμανιών μας, κινείται με στόχο τη διόρθωση των υποδομών και των δυνατοτήτων των λιμανιών μας. Η κυβέρνηση μελετά την παροχή κινήτρων προκειμένου να δουλέψει το διαμετακομιστικό μας εμπόριο. Για παράδειγμα, θα μπορούσαμε να δώσουμε κίνητρα στις ναυτιλιακές εταιρείες για να μας φέρουν περισσότερα κοντέινερ και με το ανάλογο κόστος.

Μειωμένο ύψος χορηγιών, σχέδιο μεγαλύτερης χρονικής διάρκειας για την ηλεκτροκίνηση

-Το υπουργείο έχει προχωρήσει με την τέταρτη πρόκληση καταχώρησης αιτήσεων για επικορήνηση στο σχέδιο προώθησης της ηλεκτροκίνησης. Εκτιμάτε ότι με βάση τα κίνητρα που έχουν δοθεί, η Κύπρος θα καταφέρει να επιτύχει τον εθνικό στόχο των 80.000 ηλεκτρικών οχημάτων μέχρι το 2030;

-Εκτιμώ ότι το νέο σχέδιο για επικορήνηση στο σχέδιο προώθησης της ηλεκτροκίνησης στην Κύπρο, συνολικού ποσού €5.620.000 θα εξαντληθεί άμεσα. Ωστόσο, θεωρώ ότι απουσιάζει ένα ολοκληρωμένο σχέδιο που θα μας πάρε ως το 2030 προκειμένου να μπορέσουμε να υλοποιήσουμε τους στόχους μας. Μέχρι τώρα χρησιμοποιούσαμε τους πόρους του Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με στόχο να δημιουργήσουμε ζήτηση στην αγορά. Πλέον είναι γεγονός ότι υπάρχει ζήτηση στην αγορά καθώς έχουν αυξηθεί οι εγγραφές των ηλεκτροκίνητων οχημάτων. Ως εκ τούτου, εκτιμώ ότι η παροχή χαμηλότερου ποσού ανά δικαιούχο θα μας επιτρέψει να στηρίξουμε μεγαλύτερο αριθμό ενδιαφερομένων. Για τον λόγο αυτό, ζητώσα από το υπουργείο Μεταφορών να ετοιμάσει ένα νέο Σχέδιο Ενθάρρυνσης της Ηλεκτροκίνησης, το οποίο θα έχει ορίζοντα εφαρμογής έως το 2030.

Το σχετικό κονδύλι θα προκύψει είτε από εθνικούς πόρους είτε από

ευρωπαϊκά ταμεία, ενώ το Σχέδιο θα προκληθεί σε ετήσια βάση, με δεσμευμένο προϋπολογισμό κάθε χρόνο μέχρι το τέλος της δεκαετίας. Εφόσον οι στόχοι του υλοποιηθούν, αναμένεται να επιτευχθεί ο στόχος των 80.000 ηλεκτρικών οχημάτων στην Κύπρο μέχρι το 2030.

Παράλληλα, προτίθεμαι να εξετάσω τη δυνατότητα τα σχέδια αυτά να επεκταθούν και στα εμπορικά ή εταιρικά οχήματα, μέσω παροχής πιο ελκυστικών κινήτρων. Η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός των εταιρικών στόλων πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής και προτεραιότητας.

-Ποιες είναι οι προτεραιότητες του υπουργείου ενόψει της ανάληψης της προεδρίας από την Κυπριακή Δημοκρατία του Συμβουλίου της Ε.Ε. το πρώτο εξάμηνο του 2026;

-Εμείς αναδεικνύουμε θέματα για συζήτηση και επικεντρωνόμαστε στο ζήτημα της συνδεσιμότητας, το οποίο θα συζητηθεί κατά τη διάρκεια του άτυπου συμβουλίου τον Απρίλη. Θα είναι σημαντική δράση και θα βοηθήσει την Κύπρο σε ό,τι αφορά την ασφάλεια των λιμένων και τη δυνατότητα τους να εξυπηρετούν καλύτερα τους επιβάτες. Μέσω αυτής της στρατηγικής θα καταφέρουμε να ανανεώσουμε τους λιμένες μας τόσο σε διαδικασίες όσο και σε υποδομές. Επιδίωξη μας είναι οι ευρωπαϊκοί διάδρομοι συνδεσιμότητας

Στα σκαριά νέο σχέδιο ενθάρρυνσης της πράσινης ενέργειας με ορίζοντα εφαρμογής το 2030.

να επεκταθούν πέραν των υφιστάμενων ορίων προς την Ανατολική Μεσόγειο και τη Βόρεια Αφρική. Οφείλουμε να δούμε τα λιμάνια και τα αεροδρόμια μας σε σχέση με το τι συμβαίνει και γύρω μας, δηλαδή να διευρύνουμε την αντίληψη της λειτουργικής Ευρώπης. Εξάλλου, θα πρέπει να εκμεταλλευτούμε το γεγονός ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έχει μια εξαιρετική σχέση με τη γύρω περιοχή και αυτό αποτελεί μια εξαιρετική ευκαιρία για διεύρυνση των σχέσεών μας με αυτές τις περιοχές υπό την άποψη και του εμπορίου και των συνδέσεων. Για παράδειγμα, υπάρχουν μεγάλες προοπτικές επιχειρηματικές συνεργασίας με την Ινδία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Ισραήλ, τη Συρία, την Αίγυπτο, το Κατάρ, τον Λίβανο αλλά και το Ομάν. Πρέπει να επωφεληθούμε επιχειρηματικά το μομέντουμ και των καλών μας σχέσεων.

-Πώς σκοπεύετε να χειριστείτε τα προβλήματα που προκύπτουν με τις καθυστερήσεις σημαντικών έργων και τις προβληματικές συμβάσεις;

-Να ξεκαθαρίσω ότι εμείς θα συνεχίσουμε να τερματίζουμε προβληματικές συμβάσεις, διότι οφείλουμε να γνωρίζουμε ότι μια σύμβαση που δεν πάει καλά δεν θα ωφεληθεί κανέναν και ειδικότερα τον Κύπριο φορολογούμενο. Ο δρόμος Πάφου-Πόλης Χρυσόχους δεν θα τελειώνει με τη σύμβαση που είχε υπογραφεί και ως εκ τούτου έπρεπε να την τερματίσουμε. Εμείς στην παρούσα φάση συνεχίζουμε με τον νέο διαγωνισμό. Ως ένα δίκαιο κράτος θα συνεχίσουμε να αναπτύσσουμε έργα με τον τρόπο που προνοούν οι δημόσιες συμβάσεις. Αυτό που χρειάζεται είναι καλύτερος συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών. Τα δημόσια έργα κάνουν την προσπάθειά τους, όμως εμείς δεν μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι κατά τη διάρκεια υλοποίησης ενός έργου δεν θα εμφανιστούν προβλήματα. Αυτό που χρειάζεται είναι επισταμένη προετοιμασία των έργων. Θα ήθελα να αναφερθώ στα ώριμα έργα και στα έργα που ωριμάζουν. Πιο συγκεκριμένα, στα ώριμα κατατάσσονται ο αυτοκινητόδρομος Δένειας-Αστρομερίτη, για τον οποίο θα βγούμε σε προσφορές το πρώτο τρίμηνο του έτους, ο δρόμος Παλαικωρίου-Λευκωσίας που αναμένεται να τελειώσει μέχρι τον Οκτώβριο και ο δρόμος Λεμεσού-Σαίτα όπου αναμένουμε να προχωρήσει άμεσα. Τα έργα που ωριμάζουν αφορούν τη συμπλήρωση του οδικού δικτύου

της Λεμεσού, το οποίο θα συμβάλει στην επίλυση του κυκλοφοριακού. Σε ό,τι αφορά τη Λευκωσία επικεντρωνόμαστε στον περιμετρικό αυτοκινητόδρομο Λευκωσίας, ο οποίος αφορά μια τεράστια επένδυση και σύμφωνα με συγκεκριμένα στοιχεία έχει μειώσει το κυκλοφοριακό κομφουζίο της πρωτεύουσας. Στη Λάρνακα έχουμε το Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ) και στην Πάφο έχουμε τον δρόμο Τάφου των Βασιλέων μέχρι την Πέγεια που θα ολοκληρωθεί νωρίτερα από όσο υπολογίζουμε. Οπότε προχωρά το οδικό δίκτυο.

-Ποιες λύσεις εισαγάγετε για την αποτελεσματική διαχείριση και επίλυση του κυκλοφοριακού προβλήματος;

-Δίνουμε έμφαση στη δημιουργία Park & Ride σε Λευκωσία και Λεμεσό για τη μείωση της κυκλοφορίας στο κέντρο των πόλεων. Ειδικότερα είμαστε σε αναζήτηση χώρου στην Κοκκινωτήριμιά κοντά στο Nicosia Mall. Παράλληλα, σχεδιάζουμε τη δημιουργία Park & Ride στον χώρο του νοσοκομείου Λευκωσίας.

Ταυτόχρονα, στόχος μας είναι να αυξήσουμε τα μαθητικά λεωφορεία παγκύπρια προκειμένου να μειωθεί η κίνηση στους δρόμους. Αν καταφέρουμε να οργανώσουμε τις μαζικές μεταφορές για μαθητές και συλλόγους, θα μειώσουμε αισθητά την κυκλοφοριακή συμφόρηση.

ΘΑΛΕΙΑ2021-2027: Δαπάνες ύψους €700 εκατ. στον πράσινο στόχο

Ανταγωνιστικότητα, άμυνα και ασφάλεια οι προτεραιότητες της προγραμματικής περιόδου 2028-2034

Της **ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Στα €700 εκατ. ανήλθαν οι επενδύσεις που δαπανήθηκαν μέχρι σήμερα μέσω του πολυετούς προγράμματος πολιτικής συνοχής «ΘΑΛΕΙΑ2021-2027» και αφορούν το περιβάλλον, την υδατική ανθεκτικότητα και τα ενεργειακά ζητήματα. Το πρόγραμμα που βρισκόταν σε πλήρη υλοποίηση από το 2024, φέτος επιτάχυνε τις διαδικασίες για την ένταξη έργων και τη δήλωση δαπανών. Πιο συγκεκριμένα, σήμερα υλοποιούνται έργα που υπερκαλύπτουν τον προϋπολογισμό του προγράμματος και έχουν ενταχθεί έργα που καλύπτουν πέραν του 50%.

Το 2025 είναι ο πρώτος χρόνος κατά τον οποίο ξεκινά η υποχρέωση για επίτευξη του ετήσιου στόχου απορρόφησης. Ο στόχος αυτός έχει επιτευχθεί και σύμφωνα με τα στοιχεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η Κύπρος κατατάσσεται τέταρτη ανάμεσα στα 27 κράτη-μέλη σε ρυθμούς απορρόφησης. Ειδικότερα έχουν καταβληθεί από την Ε.Ε. πόροι που αντιστοιχούν στο 22% της κοινοτικής κατανομής.

Στο μεταξύ, έχουν ξεκινήσει και οι διεργασίες για την επόμενη προγραμματική περίοδο 2028-2034 στην οποία το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο με προϋπολογισμό ύψους €2 τρισε-

κατομμυρίων έχει θέσει νέες στρατηγικές προτεραιότητες.

Οι επενδύσεις

Ο συνολικός προϋπολογισμός του προγράμματος ανέρχεται στα €1,5 δισ. εκ των οποίων το €1 δισ. προέρχεται από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία και το υπόλοιπο ποσό καλύπτεται από εθνικούς πόρους.

Οι επενδύσεις του προγράμματος εκτείνονται σε πλήθος τομέων της κυπριακής οικονομίας, με έμφαση σε τρεις βασικούς στρατηγικούς άξονες, την ανάπτυξη και ενίσχυση της παραγωγικής βάσης, την ενίσχυση της απασχόλησης και την εδραίωση μιας χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής συνοχής.

Το πρόγραμμα διοχετεύει περίπου €700 εκατομμύρια σε δράσεις που αφορούν την πράσινη μετάβαση, με έμφαση στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την αύξηση της διείσδυσης των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) στο ενεργειακό μείγμα της Κύπρου.

Ορισμένα από τα έργα που υλοποιούνται στην Κύπρο και αφορούν τον πράσινο στόχο είναι το σχέδιο «Εξοικονομώ - Αναβαθμίζω στις Κατοικίες», η δημιουργία 25 σχολείων μηδενικής κατανάλωσης ενέργειας, η πράσινη και έξυπνη διαχείριση ενέργειας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, οι κτιριακές εγκα-

ταστάσεις ΤΕΠΑΚ, η ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων και η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σε δημόσιες υποδομές.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνει το πρόγραμμα στα έργα διαχείρισης υδάτων και κλιματικής αλλαγής που αφορούν τις υποδομές μεταφοράς πόσιμου νερού (έργα Βασιλικός και Κοκκινόκρεμμος), τα αποχετευτικά έργα Λάρνακας και Πόλεως Χρυσοχούς, τις αντικαταστάσεις υδρευτικών δικτύων του Συμβουλίου Υδατοπρομήθειας Λεμεσού, τους έξυπνους υδρομετρητές Δήμων Πάφου και Λευκωσίας, την αξιοποίηση ανακυκλωμένου νερού (κατασκευή φράγματος Τερσεφάνου), τα έργα πλημμυρικής αποσυμφόρησης σε Λεμεσό και Λάρνακα και τα έργα προστασίας παραλιακών μετώπων από διάβρωση σε Λάρνακα και Πάφο.

Σε ό,τι αφορά τα έργα αστικής κινητικότητας οι επενδύσεις του προγράμματος ΘΑΛΕΙΑ2021-2027 σχετίζονται με τη δημιουργία ποδηλατόδρομων και πεζόδρομων, τα έξυπνα συστήματα ρύθμισης φωτών τροχαίας, την αναβάθμιση και δημιουργία «έξυπνων» στάσεων/στεγαστρών για τις δημόσιες μεταφορές, τη δημιουργία αξόνων/λωρίδων προτεραιότητας λεωφορείων και την εγκατάσταση κατάλλυλης υποδομής ηλεκτρικής φόρτισης.

Παράλληλα, προνοούνται και βρίσκονται σε εξέλιξη παρεμβά-



Η Κύπρος στα πλαίσια ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026, θα κληθεί να διαπραγματευτεί το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο και το κανονιστικό πλαίσιο της πολιτικής συνοχής.

σεις για διαχείριση του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα και άλλων περιοχών NATURA (δασοπροστασία, προσβασιμότητα, παρατηρητήρια, καθαριότητα, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση).

Τέλος, τα έργα ταμείου δικαίαν μετάβασης που υλοποιούνται μέσω του προγράμματος αφορούν στην ανέγερση Τεχνικής Σχολής Πράσινων Επαγγελματιών στη Λάρνακα, τη δημιουργία νέων και αναβάθμιση υφιστάμενων ενεργειακών συστημάτων, υποδομών και δικτύων (π.χ. αναβάθμιση υποσταθμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ανάπτυξη δικτύου οπτικών ινών και ψηφιακή αναβάθμιση του συστήματος διανομής ενέργειας) και την εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας.

Σήμερα πάνω από 150 έργα βρίσκονται σε εξέλιξη ή έχουν ολοκληρωθεί και το 100% του προϋπολογισμού του προγράμματος έχει ενεργοποιηθεί μέσα από ποικίλες επενδύσεις.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος προχώρησε σε τροποποίηση του προγράμματος, με στόχο

να συμβάλει περαιτέρω στις νέες στρατηγικές προτεραιότητες της Ε.Ε. και της Κύπρου σε σχέση με την υδατική ανθεκτικότητα. Το πρόγραμμα παρουσιάζει ιδιαίτερα θετικούς ρυθμούς, με την Κύπρο να έχει ήδη επιτύχει τον ετήσιο στόχο απορρόφησης για το 2025 και να κατατάσσεται τέταρτη μεταξύ των 27 κρατών-μελών.

Επιπλέον, αποτελεί κομβικό εργαλείο ανάπτυξης για την Κύπρο, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στην πράσινη μετάβαση, την ενεργειακή ασφάλεια, την κοινωνική συνοχή, και τη στήριξη του επιχειρείν. Τα πρώτα αποτελέσματα είναι ήδη ορατά, ενώ η συστηματική προετοιμασία για την επόμενη περίοδο επιβεβαιώνει τη στρατηγική προσήλωση της χώρας στην αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων για το μέλλον.

Η περίοδος 2028-2034

Στις 16 Ιουλίου 2025, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρότασή της για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, το οποίο αποτελεί τον μακροπρόθεσμο προϋπολογισμό της Ε.Ε. για την επόμενη επταετία. Η Ευρωπαϊκή

Επιτροπή έχει καταθέσει πρόταση για νέο προϋπολογισμό ύψους €2 τρισεκατομμυρίων με έμφαση στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ε.Ε., στην άμυνα και ασφάλεια, στη συνέχιση της πράσινης και ψηφιακής μετάβασης, στην πολιτική συνοχή και την κοινή αγροτική πολιτική. Παράλληλα, συνεχίζεται η στήριξη στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και με πιο περιορισμένο μερίδιο της «πίτας».

Την ίδια ώρα παρουσιάζονται μεγάλες και σημαντικές αλλαγές στο κανονιστικό πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, κάτι που αναμένεται ότι θα επηρεάσει τόσο το μοντέλο όσο και τις διαδικασίες διακυβέρνησης.

Η Κύπρος στα πλαίσια ανάληψης της Προεδρίας του Συμβουλίου της Ε.Ε., κατά το πρώτο εξάμηνο του 2026, θα κληθεί να διαπραγματευτεί το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο και το κανονιστικό πλαίσιο της πολιτικής συνοχής. Το ζήτημα αναμένεται να συζητηθεί στην άτυπη συνάντηση υπουργών αρμοδίων για την πολιτική συνοχή στις 21-22 Μαΐου στη Λευκωσία.



Η Υφυπουργός Πολιτισμού,
Δρ Βασιλική Κασσιανίδου,
και η Διευθύντρια του
Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών,
κα Αλίκη Στυλιανού,

σας προσκαλούν στην επίσημη
πρεμιέρα της σετράς ταινιών
μικρού μήκους της Υπηρεσίας
Κυπριακής Χειροτεχνίας

#craftingcyprus

Σε σενάριο και σκηνοθεσία του
Filip Motwary

την **Πέμπτη, 18 Δεκεμβρίου 2025**
στο **Θέατρο Παλλάς** και **ώρα 19:00**

Μουσική επένδυση
Eleni Era

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Έναρξη

Χαιρετισμοί
Διευθύντρια Γραφείου Τύπου και
Πληροφοριών κα Αλίκη Στυλιανού

Υφυπουργός Πολιτισμού
Δρ Βασιλική Κασσιανίδου

Προβολή ταινιών
Κεντητική
Κεραμική
Υφαντική

Παρουσίαση των ταινιών
από τον σεναριογράφο και σκηνοθέτη
Filip Motwary

Προβολή ταινιών
Αργυροχρυσοχοΐα
Ενδύεσθαι
Επιπλοποιΐα & Ξυλογλυπτική
Καλαθοπλεκτική
Πέτρες & Ψηφίδες

θα ακολουθήσει δεξίωση

Π.Α. μέχρι τις 10 Δεκεμβρίου 2025
Τηλ. 22653734 / Ηλ. Ταχ. cyprus.handicraft@culture.gov.cy

Θέατρο Παλλάς, Ρηγαίνης 24, Λευκωσία 1513, Κύπρος





Και φέτος τα Χριστούγεννα

Πάμε
Προεδρικό
Χριστουγεννιάτικο Χωριό
στο Προεδρικό Μέγαρο

Σάββατο 13/12 & Κυριακή 14/12 | 11:00-19:00

Χώρος στάθμευσης: English School με **δωρεάν μεταφορά** 
προς τον χώρο της εκδήλωσης.

Η είσοδος στο Προεδρικό Μέγαρο επιτρέπεται μόνο σε οχήματα που
διαθέτουν δελτίο στάθμευσης Ατόμων με Αναπηρίες.

Μέρος των εσόδων από τις πωλήσεις των προϊόντων θα διατεθεί
για στήριξη του Ταμείου Ευημερίας Σχολής Κωφών.

Μια πρωτοβουλία της Πρώτης Κυρίας Φιλίππας Κασσερά Χριστοδουλίδη.



Επιασαν τους στόχους δανεισμού οι τράπεζες

Το 2025 διαμορφώνεται ως έτος δυναμικού ανοίγματος της τραπεζικής χρηματοδότησης, με θετικές προοπτικές

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Οι κυπριακές τράπεζες έπιασαν τους στόχους δανεισμού πριν το τέλος του έτους, από το εννιάμηνο κιάλας. Σε αυτό συνέτεινε βέβαια το γεγονός ότι, όπως αναφέρεται και σε σχετική έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας, η καθαρή ζήτηση δανείων από επιχειρήσεις παρέμεινε αμετάβλητη κατά το τρίτο τρίμηνο του 2025, σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο, εξέλιξη σύμφωνη με τις προσδοκίες των τραπεζών. Όλοι οι παράγοντες που επηρεάζουν τη ζήτηση επιχειρηματικών δανείων είχαν ουδέτερη επίδραση κατά το υπό αναφορά τρίμηνο, ενώ συνάμα, παρόμοια κατάσταση καταγράφηκε και για στεγαστικά δάνεια. Η καθαρή ζήτηση για στεγαστικά δάνεια από νοικοκυριά παρέμεινε επίσης αμετάβλητη κατά το τρίτο τρίμηνο του 2025. Έτσι, η πιστωτική επέκταση των κυπριακών τραπεζών αποδεικνύεται ισχυρή το 2025, κάτι που υποστηρίχθηκε από τον πληθωρισμό που έχει πλέον σταθεροποιηθεί, τον ρυθμό ανάπτυξης της χώρας, την ενισχυμένη εμπιστοσύνη και την όρεξη για επενδύσεις. Όλα τα παραπάνω δημιούργησαν ένα πολύ ευνοϊκό κλίμα, που σε συνδυασμό με τους ισχυρούς ισολογισμούς των τραπεζών, δημιουργήθηκε ένα θετικό αποτέλεσμα.

Η σταθεροποίηση του πληθωρισμού, η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων και η ανάγκη χρηματοδότησης νέων επενδύσεων δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για σημαντική αύξηση του δανεισμού.

Χαρακτηριστική και η δήλωση του CEO της Τράπεζας Κύπρου, κ. Πανίκου Νικολάου, κατά την παρουσίαση αποτελεσμάτων του εννιαμήνου του έτους, σημειώνοντας πως ο νέος δανεισμός ανήλθε στο 2,2 δισ. ευρώ για το εννιάμηνο του 2025, αυξη-



Η σταθεροποίηση του πληθωρισμού, η ενίσχυση της εμπιστοσύνης των επιχειρήσεων και η ανάγκη χρηματοδότησης νέων επενδύσεων δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για σημαντική αύξηση του δανεισμού.

μένος κατά 31% σε ετήσια βάση, υποστηριζόμενος κυρίως από τη ζήτηση για δάνεια στον τομέα διεθνών εργασιών και δάνεια σε επιχειρήσεις. Ο νέος δανεισμός που δόθηκε στην Κύπρο κατά το γ' τρίμηνο 2025 ανήλθε σε 635 εκατ. (σε σύγκριση με 760 εκατ. κατά το β' τρίμηνο 2025 και με ισχυρό νέο δανεισμό λόγω εποχικότητας που ανήλθε σε 842 εκατ. κατά το α' τρίμηνο 2025), μειωμένος κατά 17% σε τριμηνιαία βάση. Ο νέος δανεισμός που δόθηκε κατά το γ' τρίμηνο 2025 αποτελείται από δάνεια σε μεγάλες επιχειρήσεις ύψους 249 εκατ., δάνεια σε ιδιώτες (λιανικής τραπεζικής) ύψους 207 εκατ. (εκ των οποίων στεγαστικά δάνεια ύψους 136 εκατ.), δάνεια σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις ύψους 51 εκατ. και δάνεια στον τομέα διεθνών εργασιών ύψους 128 εκατ. ευρώ.

Τα αποτελέσματα της

Σύμφωνα με τις προσδοκίες των τραπεζών για το τέταρτο τρίμηνο του 2025, η καθαρή ζήτηση δανείων, από επιχειρήσεις καθώς και από νοικοκυριά, και για τις δύο κατηγορίες δανείων, αναμένεται να αυξηθεί.

Eurobank Limited βρίσκονται πλέον μόνο κάτω από την «ομπρέλα» της μητρικής και δεν υπάρχουν λεπτομερή στοιχεία όπως υπήρχαν στην Ελληνική Τράπεζα. Ωστόσο, αυτό πρόκειται να αλλάξει μόλις μπει στο Χρηματιστήριο Αξιών Κύπρου και θα αρχίσει η παράλληλη δι-

απραγμάτευση της μετοχής της Eurobank σε Ελλάδα και Κύπρο. Σύμφωνα με τα οικονομικά αποτελέσματα της μητρικής, τα δάνεια της τράπεζας ενισχύθηκαν οργανικά κατά 3,3 δισ. το εννεάμηνο 2025, εκ των οποίων 2 δισ. στην Ελλάδα και 1,2 δισ. στο εξωτερικό. Τα συνολικά υπόλοιπα χορηγήσεων (προ προβλέψεων) διαμορφώθηκαν σε 54,3 δισ. στις 30 Σεπτεμβρίου 2025, εκ των οποίων 36 δισ. στην Ελλάδα, 8,6 δισ. στην Κύπρο και 8,7 δισ. στη Βουλγαρία. Σε επίπεδο Ομίλου, τα επιχειρηματικά δάνεια ανήλθαν σε 32,6 δισ., τα στεγαστικά σε 12,9 δισ. και τα καταναλωτικά σε 4,8 δισ. Οι δραστηριότητες στο εξωτερικό ήταν κερδοφόρες και ειδικότερα τα προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη ενισχύθηκαν στην Κύπρο κατά 10,3% έναντι του εννεαμήνου 2024, σε 370 εκατ. ευρώ.

Για να εξαχθεί και ένα συμπέ-

ρασμα για την τρίτη συστημική της Κύπρου, την Alpha Bank και το πώς συνέβαλε η Alpha Bank Κύπρου στα οικονομικά αποτελέσματα του Ομίλου, σημειώθηκε πως, το γ' τρίμηνο 2025, τα προσαρμοσμένα καθαρά κέρδη μετά από φόρους από τις διεθνείς δραστηριότητες του Ομίλου ανήλθαν σε 23 εκατ., από 14 εκατ. το προηγούμενο τρίμηνο. Το καθαρό έσοδο τόκων αυξήθηκε κατά 6% σε τριμηνιαία βάση, ενώ τα καθαρά έσοδα από προμήθειες ενισχύθηκαν κατά 6%, αντίστοιχα. Τα επαναλαμβανόμενα λειτουργικά έξοδα αυξήθηκαν κατά 10% σε τριμηνιαία βάση, ως αποτέλεσμα της αύξησης των γενικών εξόδων καθώς και των αμοιβών και εξόδων προσωπικού. Τα υπόλοιπα των δανείων (μετά από συσσωρευμένες προβλέψεις) ενισχύθηκαν σε 1,8 δισ. ευρώ (+5% σε τριμηνιαία βάση +11% ετησίως) ενώ οι καταθέ-

σεις διαμορφώθηκαν σε 3,8 δισ. ευρώ (-2% σε τριμηνιαία βάση ή +7% ετησίως).

Κάτω τα επιχειρηματικά

Όπως καταγράφει η Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, τον Οκτώβριο του 2025 τα καθαρά νέα δάνεια παρουσίασαν μείωση και έφτασαν στα 429,4 εκατ., (από σύνολο 624,9 εκατ. νέων δανείων) σε σύγκριση με 447,9 εκατ. (από σύνολο 770,5 εκατ. νέων δανείων) τον προηγούμενο μήνα. Τα καθαρά νέα καταναλωτικά δάνεια αυξήθηκαν στα 23,7 εκατ. (από σύνολο 25,1 εκατ. νέων δανείων), σε σύγκριση με 21,2 εκατ. τον προηγούμενο μήνα (από σύνολο 22,6 εκατ. νέων δανείων).

Τα καθαρά νέα δάνεια για αγορά κατοικίας παρουσίασαν αύξηση στα 117,5 εκατ. (από σύνολο 158,7 εκατ. νέων δανείων), σε σύγκριση με 112,9 εκατ. τον προηγούμενο μήνα (από σύνολο 165,4 εκατ. νέων δανείων). Τα καθαρά νέα δάνεια προς μη χρηματοοικονομικές εταιρείες για ποσά μέχρι 1 εκατ. σημειώσαν μείωση στα 50,8 εκατ. (από σύνολο 68,3 εκατ. νέων δανείων), σε σύγκριση με 62,7 εκατ. τον προηγούμενο μήνα (από σύνολο 83,7 εκατ. νέων δανείων).

Τα καθαρά νέα δάνεια προς μη χρηματοοικονομικές εταιρείες για ποσά άνω του 1 εκατ. κατέγραψαν μείωση στα 232,0 εκατ. (από σύνολο 359,6 εκατ. νέων δανείων), σε σύγκριση με 246,7 εκατ. τον προηγούμενο μήνα (από σύνολο 492,5 εκατ. νέων δανείων).

Πάντως, σύμφωνα με τις προσδοκίες των συμμετεχουσών στην έρευνα της Κεντρικής Τράπεζας, για το τέταρτο τρίμηνο του 2025, η καθαρή ζήτηση δανείων, από επιχειρήσεις καθώς και από νοικοκυριά και για τις δύο κατηγορίες δανείων, αναμένεται να αυξηθεί.

Απλήρωτοι φόροι 7,2 δισ. ευρώ στο δεκάμηνο

Συνολικά τα νέα ληξιπρόθεσμα χρέη προς την εφορία διαμορφώθηκαν σε 7,8 δισ. το διάστημα Ιανουαρίου - Οκτωβρίου

Του ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Η **εκτίναξη** των ληξιπρόθεσμων οφειλών στο διάστημα Ιανουαρίου - Οκτωβρίου προβληματίζει το οικονομικό επιτελείο της κυβέρνησης, καθώς ένα σημαντικό τμήμα των νέων χρεών που έχουν δημιουργηθεί προέρχεται από φυσικά πρόσωπα τα οποία αδυνατούν να ανταποκριθούν στις φορολογικές υποχρεώσεις τους. Συνολικά στο 10μηνο του έτους τα χρέη των φορολογουμένων προς την εφορία έχουν φθάσει στα 7,8 δισ. ευρώ, εκ των οποίων τα 7,2 δισ. ευρώ αφορούν τους φόρους.

Η πάγια ρύθμιση

Στο πλαίσιο αυτό, φορείς της αγοράς ζητούν από την κυβέρνηση την τροποποίηση της πάγιας ρύθμισης οφειλών με περισσότερες δόσεις προκειμένου να μπορέσουν τόσο οι επιχειρήσεις όσο και τα νοικοκυριά να αντεπεξέλθουν στα προβλήματα που αντιμετωπίζουν. Παράλληλα ζητούν νέα έκτακτη ρύθμιση 100-120 δόσεων, κάτι το οποίο όμως δεν φαίνεται να γίνεται αποδεκτό από την κυβέρνηση.

Σύμφωνα με στελέχη του οικονομικού επιτελείου, τρεις είναι οι πηγές που έχουν οδηγήσει στη διόγκωση των οφειλών την τελευταία διετία. Συγκεκριμένα: 1. Η διεύρυνση της φορολογικής βάσης και οι στοχευμένοι έλεγχοι με εξελιγμένα τεχνολογικά μέσα έχουν φέρει στην επιφάνεια μεγάλες υποθέσεις φοροδιαφυγής. Τα πρόστιμα που επιβάλλονται πλέον στα κυκλώματα που εντοπίζονται τόσο από τη φορολογική διοίκηση όσο και από την Αρχή για το Ξέπλυμα Μαύρου Χρήμα-

τος είναι τεράστια και μπορεί να φθάσουν ακόμα και τα 100-200 εκατ. ευρώ. Ένα σημαντικό τμήμα, δηλαδή, των οφειλών είναι αποτέλεσμα των προστίμων που επιβάλλονται από τις Αρχές. 2. Η αδυναμία των φυσικών προσώπων, μισθωτών, συνταξιούχων και επαγγελματιών, να ανταποκριθούν στις φορολογικές υποχρεώσεις τους, αφήνοντας απλήρωτο ΦΠΑ, φόρο εισοδήματος και ΕΝΦΙΑ. Οι φορολογούμενοι, εξαιτίας της ακρίβειας, των υψηλών ποσών που καταβάλλουν για ενοίκια, αναγκάζονται να επιλέξουν τι θα πληρώσουν. Σε αυτές τις περιπτώσεις η εφορία έρχεται τελευταία μεταξύ των επιλογών και ως εκ τούτου εμφανίζονται με χρέη στην εφορία εκατοντά-

Φορείς της αγοράς ζητούν τροποποιήσεις στην πάγια ρύθμιση οφειλών με περισσότερες δόσεις για διευκόλυνση των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών.

δες χιλιάδες φυσικά πρόσωπα. 3. Παρά την ανάπτυξη της οικονομίας και την υψηλή κερδοφορία που εμφανίζουν οι επιχειρήσεις, πολλές από αυτές έχουν δημιουργήσει μεγάλα χρέη στην εφορία. Βέβαια, κάποια από τα ποσά που εμφανίζονται στο συνολικό χρέος ύψους 112,5 δισ. ευρώ αφορούν πτωχευμένες επι-



χειρήσεις, οι οποίες δεν πρόκειται ποτέ να αποπληρώσουν τις οφειλές τους στο Δημόσιο. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, τα χρέη των επιχειρήσεων σήμερα ξεπερνούν 69,37 δισ. ευρώ. Από το ποσό αυτό, ποσοστό 58% προέρχεται από τις Α.Ε., οι οποίες έχουν συσσωρεύσει ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο ύψους 40

δισ. ευρώ. Ακολουθούν οι ΕΠΕ με συνολικές οφειλές 13,38 δισ. ευρώ, ενώ οι υπόλοιπες νομικές μορφές καταγράφουν μικρότερα ποσά ληξιπρόθεσμων οφειλών.

Οφειλές από ΙΚΕ

Με βάση τα στοιχεία της ΑΑΔΕ, «δυναμικά» στον χορό των ληξιπρόθεσμων οφειλών έχουν

εισέλθει και οι ΙΚΕ, που εμφανίζουν τη μεγαλύτερη αύξηση οφειλών από έτος σε έτος. Συγκεκριμένα, οι ληξιπρόθεσμες οφειλές τους αυξήθηκαν σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του προηγούμενου έτους κατά 1,7 δισ. ευρώ, με τις Α.Ε. να ακολουθούν, καταγράφοντας αύξηση στις οφειλές τους κατά 328,5

εκατ. ευρώ σε σχέση με τον Ιούλιο του 2024.

Από τα 112,5 δισ. ευρώ, τα 27,3 δισ. θεωρούνται ανεπίδεκτα είσπραξης. Το πραγματικό χρέος ανέρχεται στα 85,1 δισ. ευρώ, από τα οποία 52,12 δισ. ευρώ πηγάζουν από φορολογικές οφειλές, με το μεγαλύτερο ποσοστό (48%) να προέρχεται από τον ΦΠΑ, καθώς τα χρέη αγγίζουν τα 25 δισ. ευρώ. Ακολουθεί ο φόρος εισοδήματος με απλήρωτους φόρους 22 δισ. ευρώ, ενώ οι οφειλές από τους φόρους στην περιουσία ανέρχονται σε περίπου 3 δισ. ευρώ.

Πρόστιμα 24,4 δισ. ευρώ

Το υπόλοιπο των πραγματικών ληξιπρόθεσμων οφειλών προέρχεται από άλλες κατηγορίες οφειλές, οι οποίες παρουσιάζουν χαμηλό ποσοστό είσπραξης. Σύμφωνα με στοιχεία της ΑΑΔΕ, σε αυτές περιλαμβάνονται τα πρόστιμα (φορολογικά και μη φορολογικά) τα οποία ανέρχονται στα 24,41 δισ. ευρώ και οι μη φορολογικές οφειλές (δάνεια, δικαστικά έξοδα, καταλογισμοί κτλ.) οι οποίες ανέρχονται σε 9 δισ. ευρώ.

Από τα στοιχεία της ΑΑΔΕ προκύπτει επίσης ότι σχεδόν το σύνολο των οφειλών (96,5%) πηγάζει από την κατηγορία άνω των 10.000 ευρώ. Ειδικότερα, στο εύρος οφειλής άνω του 1 εκατ. ευρώ συγκεντρώνεται το 76,3% του συνολικού ληξιπρόθεσμου υπολοίπου και μόλις το 0,25% των οφειλετών. Αντιθέτως, το 90,4% των οφειλετών συγκεντρώνεται στις οφειλές έως 10.000 ευρώ, με το συνολικό τους ληξιπρόθεσμο υπόλοιπο να αγγίζει το 3,5% των συνολικών οφειλών.

Παραδόθηκε ο άξονας Πάτρας - Πύργου

Ο αυτοκινητόδρομος κόστισε 57% περισσότερα χρήματα από τον αρχικό προϋπολογισμό των 216,6 εκατ. λόγω καθυστερήσεων

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ**

Τουλάχιστον 57% περισσότερο κόστισε η κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Πάτρας - Πύργου. Αυτό, χωρίς να συνυπολογιστούν οι επιπρόσθετες εργασίες, λ.χ. αντιπλημμυρικά έργα, που ζήτησε το Δημόσιο από την κοινοπραξία, η αναβάθμιση των σιδηθών, οι αρχαιολογικές εργασίες και άλλα. Ο δρόμος παραδόθηκε χτες σε κυκλοφορία, ωστόσο απομένουν επιμέρους εργασίες που θα ολοκληρωθούν τον Φεβρουάριο, ενώ οι δύο σταθμοί αυτοκινήτων (ΣΕΑ) θα ολοκληρωθούν αργότερα μέσα στο 2026.

Χτες παραδόθηκαν σε κυκλοφορία τα τελευταία 10 χιλιόμετρα του οδικού άξονα Πάτρας - Πύργου, από το Μιντιλόγλι έως τα Καμίνια. Ετσι πλέον έχει παραδοθεί σε λειτουργία ολόκληρος ο άξονας των 75 χλμ., που θα έχει κοινή διαχείριση από την Ολυμπία Οδό με τον οδικό άξονα Ελευσίνας - Κορίνθου - Πάτρας. Με τον νέο αυτοκινητόδρομο, η διαδρομή από την Αθήνα έως τον Πύργο θα διανύεται πλέον σε 2 ώρες και 45 λεπτά, ενώ η διαδρομή Πάτρας - Πύργου σε 40 λεπτά. Επιπλέον, αναβαθμίζεται το επίπεδο ασφάλειας καθώς ο νέος άξονας έχει δύο λωρίδες κυκλοφορίας συν λωρίδα έκτακτης ανάγκης (ΛΕΑ) ανά κατεύθυνση και διαχωριστικό στο κέντρο, έναντι της «καρμανιόλας» που προϋπήρχε και στην οποία συνέβαινε κάθε έτος μεγάλος αριθμός τροχαίων δυστυχημάτων.

Το έργο πάντως δεν κατάφερε να ξεφύγει από τον «κανόνα» των συμβάσεων παραχώρησης,

παρουσιάζοντας σημαντική απόκλιση ανάμεσα στον αρχικό και τον τελικό προϋπολογισμό, καθώς και το χρονοδιάγραμμα.

Τα οικονομικά ζητήματα, αλλά και η ημερομηνία παράδοσης του έργου διευθετήθηκαν με τη «Συμφωνία για την Ενωριότερη Παράδοση του Τμήματος Πάτρας - Πύργου», η οποία υπεγράφη μόλις τον περασμένο Απρίλιο (11.4.2025) ανάμεσα στον υπουργό Υποδομών Χρίστο Δήμα, την κατασκευαστική κοινοπραξία («Απιον Κλέος») και τον παραχωρησιούχο (Ολυμπία Οδός).

Με τη συμφωνία έκλεισαν

Το έργο έπρεπε να παραδοθεί τμηματικά τον Μάρτιο (τα πρώτα 65 χλμ.) και τον Ιούλιο (τα επόμενα 10 χλμ.) του 2025.

θέματα αποζημιώσεων από το Δημόσιο προς τους ιδιώτες, δόθηκε «πριμ επιτάχυνσης» για την παράδοση του έργου τρεις μήνες νωρίτερα και διευκρινίστηκε ποιες εργασίες θα τελειώσουν μετά. Πιο συγκεκριμένα:

Ο αρχικός προϋπολογισμός του έργου ήταν 216,62 εκατ. ευρώ. Σύμφωνα με το αρχικό χρονοδιάγραμμα, το έργο έπρεπε να παραδοθεί τμηματικά τον Μάρτιο (τα πρώτα 65 χλμ.) και τον Ιούλιο (τα επόμενα 10 χλμ.) του 2025. Όμως μια σειρά από καθυστερήσεις για τις οποίες το Δημόσιο ανέλαβε την ευθύνη (συγκεκριμένα στην περιο-



χής της Γαστούνης και της ΒΙΠΕ Πάτρας) επιβράδυναν την εκτέλεση του έργου, μεταθέτοντας την παράδοσή του τον Οκτώβριο του 2025 και τον Φεβρουάριο του 2026.

Με τη συμφωνία που υπεγράφη τον Απρίλιο, το Δημόσιο δέχθηκε να καταβάλει αποζημιώσεις 98 εκατ. ευρώ στην «Απιον Κλέος», εκ των οποίων τα 26,8 εκατ. (συν ΦΠΑ 6,4 εκατ. ευρώ) ήταν «δαπάνη επιτάχυνσης» ώστε να παραδοθεί το έργο τρεις μήνες νωρίτερα. Επίσης, κατέβαλε 53,1 εκατ. ευρώ ως αποζημίωση για το επιπρόσθετο κόστος που είχε δημιουργή-

σει στο έργο ο πόλεμος στην Ουκρανία και οι συνέπειές του (η «Απιον Κλέος» είχε ζητήσει 129,8 εκατ. ευρώ). Το κόστος αυτό επιβάρυνε το Δημόσιο λόγω απόφασης που έλαβε το διαιτητικό δικαστήριο (να σημειωθεί ότι το Δημόσιο δεν έχει κερδίσει ποτέ, σε καμία οδική ή άλλη παραχώρηση, διαφορά που οδηγήθηκε στη διαιτησία).

Με την ίδια συμφωνία, αποζημίωση έλαβε και η Ολυμπία Οδός, 25,64 εκατ. ευρώ. Ο παραχωρησιούχος αποζημιώθηκε για απώλεια εσόδων από τα διόδια και τα ΣΕΑ λόγω της καθυστέρησης στην παράδοση του

έργου. Συνολικά, το Δημόσιο με τη συμφωνία αυτή κατέβαλε 123,64 εκατ. ευρώ σε αποζημιώσεις στις δύο κοινοπραξίες, ανεβάζοντας το κόστος του έργου στα 340,27 εκατ. ευρώ (+57%). Όλα αυτά χωρίς να συνυπολογιστούν το κόστος της αναβάθμισης των σιδηθών ασφαλείας (περίπου 15 εκατ. ευρώ επιπλέον), το κόστος της μεταστέγασης των οικισμών Ρομά στον Δήμο Δυτικής Αχαΐας και στα Βραχναίικα (περίπου 16,87 εκατ. ευρώ επιπλέον), το κόστος των αρχαιολογικών εργασιών, του τεχνικού και νομικού συμβούλου που προσέλαβε το υπουρ-

γείο Υποδομών, των απαλλοτριώσεων και άλλα. Να σημειωθεί τέλος ότι το Δημόσιο έχει αναθέσει επιπρόσθετα (εκτός της σύμβασης) έργα 68 εκατ. ευρώ στην Ολυμπία Οδό, αντιπλημμυρικά και έργα τοπικής οδοποιίας. Τι απομένει να ολοκληρωθεί τον Φεβρουάριο; Η ολοκλήρωση των σκελετών των κτιρίων των δύο ΣΕΑ, τα οποία στη συνέχεια θα μισθωθούν από την Ολυμπία Οδό με υποχρέωση του αναδόχου την ολοκλήρωση των κτιρίων (εκτιμάται ότι θα χρειαστούν 6 μήνες επιπλέον από την υπογραφή σύμβασης). Επίσης, το κτίριο των διοδίων της Πάτρας, η έξοδος Κυλλήνης (3,5 χλμ.) και έργα στο παράπλευρο δίκτυο.

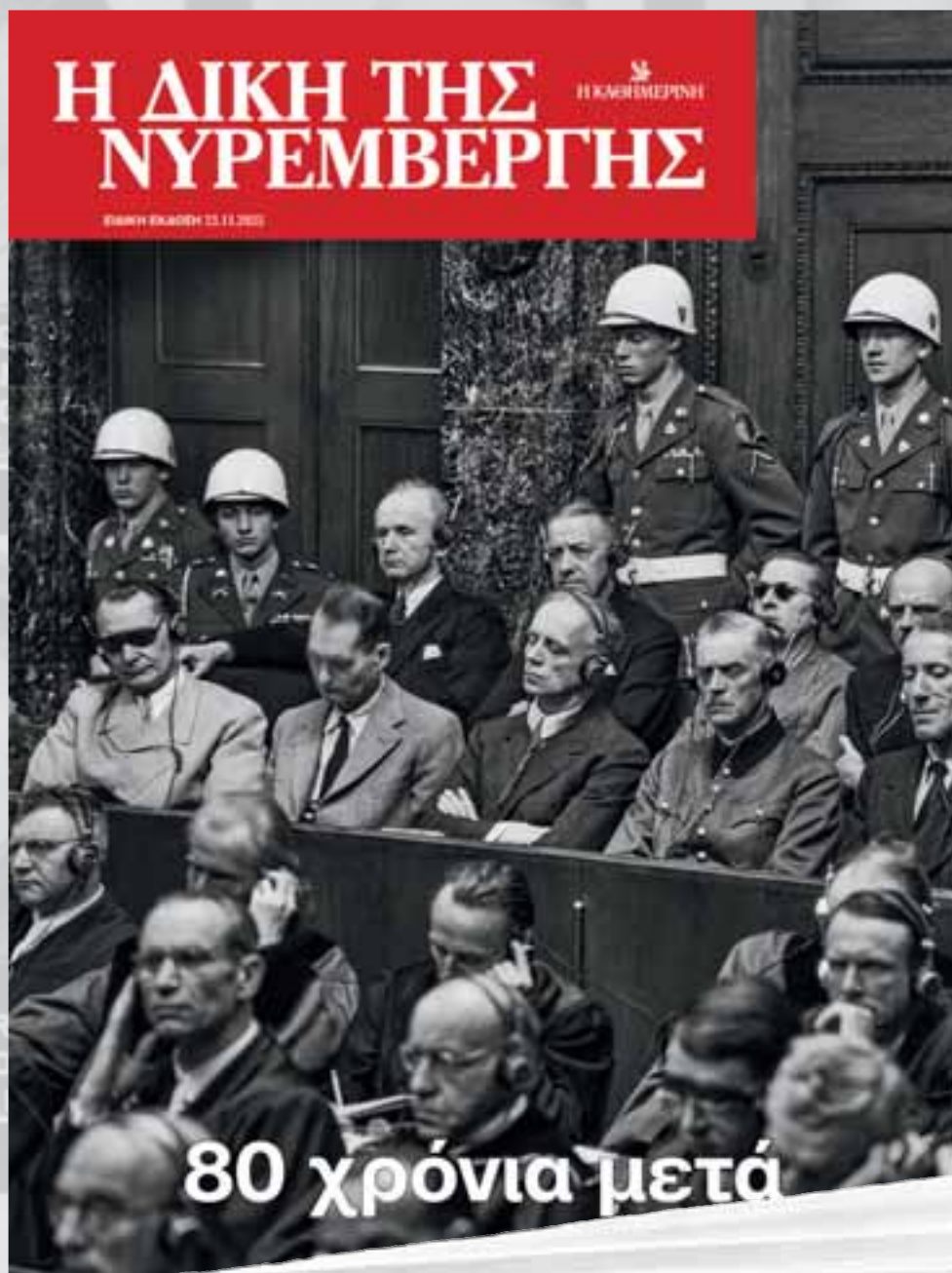
Να σημειωθεί ότι το τμήμα Πάτρας - Πύργου περιλαμβανόταν αρχικά στη σύμβαση παραχώρησης Ελευσίνας - Κορίνθου - Πάτρας και μάλιστα μέχρι την Τσακώνα.

Πρώτα «κόπηκε» λόγω απόφασης του ΣτΕ το τμήμα Πύργου - Τσακώνας, καθώς διερχόταν μέσα από τον υγρότοπο του Καϊάφα. Κατόπιν «κόπηκε» το τμήμα Πάτρας - Πύργου με τη συμφωνία επανεκκίνησης των έργων το 2018. Επί ΣΥΡΙΖΑ ο τότε υπουργός Χρήστος Σπίρτζης «σαλαμοποίησε» το έργο σε οκτώ τμήματα, εκ των οποίων τα μισά κατακυρώθηκαν σε εταιρεία συμφερόντων Καλογρίτσα. Τα έργα δεν ξεκίνησαν ποτέ και οι συμβάσεις ακυρώθηκαν το 2019. Κατόπιν εξασφαλίστηκε η συναίνεση της Ε.Ε. για την απευθείας ανάθεση του έργου στην Ολυμπία Οδό, δυνατότητα που έδινε η αναθεωρημένη σύμβαση του 2013.

ΟΙ ΝΑΖΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΕΣ ΠΟΛΕΜΟΥ ΣΤΟ ΕΔΩΛΙΟ

Μια ειδική έκδοση για τη μεγαλύτερη δίκη του 20ού αιώνα

Την Κυριακή
14 Δεκεμβρίου
με την
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.gr

Ηλιος, θάλασσα και «υψηλότερη» σύνταξη

Σημαντικά χαμηλότερο είναι το κόστος ζωής στην Ελλάδα για τους Βορειοευρωπαίους συνταξιούχους σε σχέση με τις χώρες τους

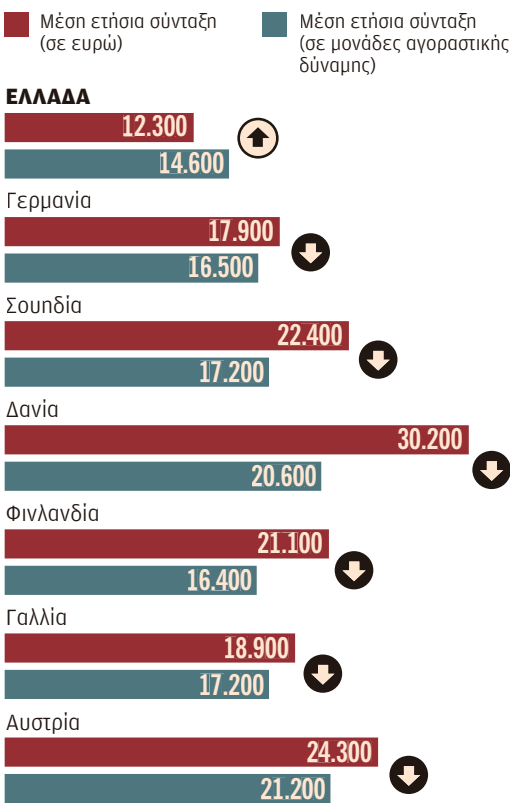
Των **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**
και **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Για πολλούς ξένους η Ελλάδα είναι ένα έρωτας με την πρώτη ματιά: είναι οι γειτονιές με τη δική τους ταυτότητα, οι γεύσεις και οι μυρωδιές, αλλά και η αίσθηση της φρεσκάδας που αναδύεται από τα προϊόντα, απλωμένα στους πάγκους των πολυσύχναστων λαϊκών αγορών. Αυτά ήταν αρκετά για την 67χρονη Μορίν από τη Νέα Υόρκη ώστε να την οδηγήσουν στην απόφαση να μετακομίσει στην Αθήνα και, εν μέσω πανδημίας, να αγοράσει μαζί με τον σύζυγό της σπίτι στην Καισαριανή.

Αν και κατά τη διάρκεια της καριέρας της ως καθηγήτριας μουσικής ιστορίας πέρασε από πόλεις που θεωρούνται πολυσύχναστα οικονομικά κέντρα, όπως το Χονγκ Κονγκ και η Ντόχα, η Αθήνα αποτέλεσε για την ίδια «μια μεγάλη πόλη, που έχει ξεχωριστές γειτονιές με δική τους ταυτότητα», όπως περιγράφει στην «Κ». Ήταν Χριστούγεννα, πριν από περίπου έξι χρόνια, όταν μαζί με τον σύζυγό της επισκέφθηκαν για πρώτη φορά φίλους στην Αθήνα. «Απλά τη λατρέψαμε», λέει εμφaticά στην «Κ». «Δεν είναι μόνο ο υπέροχος καιρός. Είναι οι άνθρωποι της, οι νόστιμες γεύσεις αλλά και οι γαστρονομικές επιλογές της. Για να καταλάβετε, όταν πηγαίνεις να αγοράσεις φρέσκα χόρτα στην Ντόχα, σου δίνεται η εντύπωση πως είναι κάπως άτονα, μαρμαρινα. Εδώ όμως πηγαίνουμε στη λαϊκή και όλα είναι πανέμορφα, πραγματικά φρέσκα».

Εκτός όμως από τον καλό καιρό, το νόστιμο φαγητό αλλά και τις μοναδικές γεύσεις, η Ελλάδα προσφέρει και κάτι άλλο: σύνταξη υψηλότερη ακόμη και κατά 20% στους Βορειοευρωπαίους συνταξιούχους που επιλέγουν τη χώρα μας ως μόνιμο τόπο διαμονής μετά το τέλος του εργασιακού τους βίου. Κι αυτό διότι το αρκετά χαμηλότερο σε σύγκριση με τις χώρες τους κόστος ζωής, παρά τις όποιες ανατιμήσεις που έχουν γίνει στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια σε σειρά βασικών αγαθών και υπηρεσιών, αυξάνει στην ουσία την αγοραστική δύναμη της ούτως ή άλλως υψηλότερης, από τη μέση ελληνική, σύνταξής τους. Αν μη τι άλλο, δηλαδή, δεν είναι μόνο ο ήλιος, η θάλασσα, αλλά και τα αρκετά χρήματα που μένουν στην τσέπη των ξένων συνταξιούχων, ό

Οι μέσες συντάξεις στην Ελλάδα και στην Ευρώπη σε απόλυτα μεγέθη και ως αγοραστική δύναμη



ΠΗΓΗ: Visual Capitalist, Eurostat

Ενας Σουηδός με ετήσια σύνταξη 22.400 ευρώ, ζώντας στην Ελλάδα «βλέπει» τη σύνταξή του σε μονάδες αγοραστικής δύναμης να «αυξάνεται» σε 26.590 ευρώ.

Φθηνότερο είναι και το κόστος στέγασης για τους ξένους. Η μέση τιμή για την αγορά ενός σπιτιού στην Κοπεγχάγη είναι 3.349 ευρώ/τ.μ., ενώ στην Κρήτη 2.480 ευρώ/τ.μ.

μόνο λόγω των ευνοϊκών διατάξεων για τη φορολογία, αλλά και χάρη στις μικρότερες, συγκριτικά, δαπάνες για την κάλυψη των καθημερινών αναγκών, ένα ισχυρό κίνητρο για τη μετατροπή της Ελλάδας σε «Φλόριντα της Ευρώπης».

Ετσι, ένας Σουηδός του οποίου η μέση ετήσια σύνταξη είναι 22.400 ευρώ, ζώντας στην Ελλάδα «βλέπει» τη σύνταξή του σε μονάδες αγοραστικής δύναμης να μεταφραζόταν να «αυξάνεται» σε 26.590 ευρώ ή κατά 19% περίπου, ακριβώς διότι το κόστος ζωής στη χώρα μας είναι πολύ χαμηλότερο. Αντιθέτως, στη Σουηδία η ίδια σύνταξη σε μονάδες αγοραστικής δύναμης θα μεταφραζόταν σε 17.200 ευρώ. Στη Σουηδία, άλλωστε, το επίπεδο τιμών σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες ήταν το 2024, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, 23% υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, την ώρα που στην Ελλάδα το επίπεδο τιμών είναι 17% κάτω από τον μέσο όρο στην Ε.Ε.



Επίπεδο τιμών σε Ελλάδα και Ευρώπη

(σε σύγκριση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο, 2024)

	Όλα τα προϊόντα και υπηρεσίες	Τρόφιμα	Ποτά	Ενδυση, υπόδηση	Στέγαση	Υγεία	Διασκέδαση, αναψυχή	Εστίαση, ξενοδοχεία
ΕΛΛΑΔΑ	-17,0%	5,8%	-3,5%	-9,9%	-29,5%	-18,2%	-13,8%	-13,6%
Γερμανία	9,1%	2,7%	-0,4%	1,2%	13,1%	11,9%	7,0%	12,1%
Σουηδία	23,0%	6,4%	21,5%	20,6%	12,0%	55,8%	18,0%	16,7%
Δανία	42,8%	20,2%	22,4%	32,7%	85,5%	42,0%	36,7%	47,6%
Φινλανδία	27,2%	9,8%	75,4%	20,7%	29,0%	53,1%	24,2%	26,8%
Γαλλία	7,9%	10,1%	37,1%	-2,2%	22,5%	-1,1%	5,7%	10,0%
Αυστρία	19,7%	10,5%	-9,6%	5,7%	13,3%	48,4%	18,3%	10,0%

ΠΗΓΗ: Eurostat

* Το αρνητικό πρόσημο σημαίνει κάτω από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Το καλύτερο φορολογικό καθεστώς στον ευρωπαϊκό Νότο

Του **ΠΡΟΚΟΠΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Σε φορολογικό παράδεισο για τους συνταξιούχους της Ευρώπης εξελίσσεται η χώρα μας, καθώς το ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς έχει οδηγήσει περισσότερους από 1.500 συνταξιούχους να μετακομίσουν στην Ελλάδα. Το ενδιαφέρον προέρχεται από τις «κρύες» χώρες της Σκανδιναβίας, κυρίως από τη Σουηδία αλλά και από τη Γερμανία και τη Δανία. Ιδιαίτερα μεγάλο είναι και το ενδιαφέρον συνταξιούχων ομογενών από την Αμερική και την Αυστραλία.

Από τις αιτήσεις που έχουν υποβληθεί στην αρμόδια ΔΟΥ κατοίκων εξωτερικού, περίπου 1.000 έχουν εγκριθεί και όπως σημειώνουν στελέχη του οικονομικού επιτελείου ο ρυθμός των αιτήσεων, ο οποίος είχε ανακοπεί την περίοδο της πανδημίας, έχει αυξηθεί, εκτιμώντας ότι εντός του 2026 ενδεχομένως και να διπλασιαστεί.

Εκτός από τον ανταγωνιστικό συντελεστή για το σύνολο των εισοδημάτων των συνταξιούχων που μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα και ο οποίος ανέρχεται στο 7% και μάλιστα για περίοδο

15 ετών, η Ελλάδα διαθέτει κάτι που δεν μπορούν να ανταγωνιστούν οι σκανδιναβικές χώρες. Ο ήλιος, το κλίμα και η φυσική ομορφιά σε συνδυασμό με τα φθηνά –για τους ξένους– ακίνητα κάνουν την απόφαση των Ευρωπαίων ευκολότερη.

Πολλοί Σκανδιναβοί αλλά και Γερμανοί ήρθαν στην Ελλάδα, μετακομίζοντας από άλλες χώρες όπου είχαν γίνει φορολογι-

Τα εισοδήματα όσων μετακομίσουν στην Ελλάδα φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή 7% κάθε χρόνο για διάστημα 15 ετών.

κοί κάτοικοι, και συγκεκριμένα την Πορτογαλία και την Ιταλία, καθώς το ελληνικό φορολογικό καθεστώς είναι καλύτερο.

Τα εισοδήματα όσων μετακομίσουν φορολογικά στην Ελλάδα φορολογούνται αυτοτελώς με συντελεστή 7% κάθε χρόνο για διάστημα 15 χρόνων. Η φορολόγηση αυτή αφορά στο



Φορολογικά κίνητρα για ξένους συνταξιούχους

	Φορολογία εισοδήματος	Διάρκεια	Προϋποθέσεις
ΕΛΛΑΔΑ	7% για όλες τις ξένες συντάξεις	15 χρόνια	Να μην ήταν κάτοικος της Ελλάδας τα προηγούμενα 5 από τα 6 έτη πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του στην Ελλάδα.
Ιταλία	7% μόνο σε συγκεκριμένες περιοχές του Νότου	10 χρόνια	Μετακόμιση σε μικρούς δήμους (κάτω από 20.000 κατοίκους) σε νότιες περιφέρειες.
Πορτογαλία	10% φόρος σε ξένες συντάξεις (νέο καθεστώς)	-	Νέοι ξένοι συνταξιούχοι δεν μπορούν να μουν στο παλιό ευνοϊκό 10ετές φορολογικό καθεστώς (NHR) με μηδενική φορολόγηση. Όσοι έχουν ήδη ενταχθεί, το διατηρούν μέχρι να τελειώσει η 10ετία τους.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

εισόδημα που αποκτούν στο εξωτερικό. Για να υπαχθεί ο αλλοδαπός συνταξιούχος σε αυτόν τον τρόπο φορολόγησης θα πρέπει να ισχύουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις:

α) Να μην ήταν φορολογικός κάτοικος Ελλάδας τα προηγούμενα πέντε από τα έξι έτη πριν από τη μεταφορά της φορολογικής κατοικίας του στην Ελλάδα.

β) Να μεταφέρει τη φορολογική του κατοικία από κράτος με το οποίο είναι σε ισχύ συμφωνία διοικητικής συνεργασίας στον τομέα της φορολογίας με την Ελλάδα.

γ) Για την απόδειξη της ιδιότητας του δικαιούχου εισοδήματος από συντάξεις που προκύπτουν στην αλλοδαπή, απαιτείται η προσκόμιση οποιουδήποτε εγγράφου από τον ασφαλιστικό φορέα ή άλλη δημόσια αρχή ή επαγγελματικό ταμείο ή ασφαλιστική εταιρεία, από το οποίο να προκύπτει η καταβολή σύνταξης στην αλλοδαπή από κύριο και επικουρικό φορέα υποχρεωτικής ασφάλισης, από επαγγελματικά ταμεία που έχουν συσταθεί με νόμο, ή η καταβολή ασφάλισης (εφάπαξ ή με τη μορφή περιοδικής παροχής) στο πλαίσιο ομαδικών

ασφαλιστηρίων συνταξιοδοτικών συμβολαίων.

Σημειώνεται ότι ο φόρος καταβάλλεται σε μία δόση και δεν συμψηφίζεται με άλλες φορολογικές υποχρεώσεις ή τυχόν πιστωτικά υπόλοιπα του προσώπου που έχει υπαχθεί στον εναλλακτικό τρόπο φορολόγησης. Η αίτηση μεταφοράς της φορολογικής κατοικίας υποβάλλεται στη φορολογική διοίκηση από το φυσικό πρόσωπο συνταξιούχο μέχρι τις 31 Μαρτίου του εκάστοτε φορολογικού έτους. Από την πλευρά της η φορολογική διοίκηση εντός εξήντα ημερών από την υποβολή της αίτησης εκδίδει απόφαση με την οποία την εγκρίνει ή την απορρίπτει, αναλόγως της συνδρομής ή μη των προϋποθέσεων.

Σημειώνεται ότι το φυσικό πρόσωπο που εντάσσεται στο ευνοϊκό φορολογικό καθεστώς, εφόσον σε κάποιο φορολογικό έτος δεν καταβάλει ολόκληρο το ποσό του φόρου σε μία δόση, παύει να υπάγεται στις διατάξεις του νόμου και εφεξής φορολογείται για το παγκόσμιο εισόδημά του βάσει των γενικών διατάξεων, δηλαδή όπως φορολογούνται όλοι όσοι κατοικούν στη χώρα.

Ο κόσμος φιλόξενη σήμερα περισσότερους δισεκατομμυριούχους από ποτέ, με την εντυπωσιακή συσσώρευση πλούτου σύμφωνα με τη UBS να αναδεικνύει την ταχεία μεταβολή του παγκόσμιου οικονομικού τοπίου, όπου η τεχνολογία και οι χρηματιστηριακές επιδόσεις είναι πλέον βασικοί μοχλοί της αύξησης περιουσιακών στοιχείων. Σύμφωνα με την έκθεση «Billionaire Ambitions» της UBS, που δόθηκε χθες στη δημοσιότητα, ο παγκόσμιος πληθυσμός των δισεκατομμυριούχων έφθασε στους 2.900 το 2025, με τους σύγχρονους κροίσους να έχουν αθροιστικό πλούτο ύψους 15,8 τρισ. δολαρίων. Η ραγδαία αυτή αύξηση είναι εντυπωσιακή σε σύγκριση με τα περυσινά στοιχεία, όπου υπήρχαν παγκοσμίως 2.700 δισεκατομμυριούχοι με περιουσία 14 τρισ. δολαρίων. Η άνοδος του αριθμού και του πλούτου των δισεκατομμυριούχων αποδίδεται κυρίως σε δύο παράγοντες: στην άνοδο των χρηματιστηριακών αγορών και, κυρίως, στην εκτόξευση των

Η άνοδος του αριθμού των κροίσων και του πλούτου τους αποδίδεται κυρίως στην εκτόξευση των χρηματιστηριακών αξιών τεχνολογικών εταιρειών.

χρηματιστηριακών αποτιμήσεων των τεχνολογικών εταιρειών. Οι ραγδαίες αποτιμήσεις των τεχνολογικών κολλοσσών το τελευταίο διάστημα έχουν διογκώσει τις περιουσίες των ιδρυτών και των μετόχων τους, ωθώντας πολλές από αυτές πάνω από το όριο του ενός δισ. δολαρίων. «Βλέπουμε επιτάχυνση της αύξησης των δισεκατομμυριούχων και στην πραγματικότητα προέρχεται από όλους τους τομείς», δήλωσε ο Τζον Μάθιους, επικεφαλής διαχείρισης ιδιωτικού πλούτου της UBS στις ΗΠΑ. Στους νέους κροίσους λοιπόν της χρονιάς που βαίνει προς το τέλος της περιλαμβάνονται αυτοδημιούργητοι επιχειρηματίες από διάφορους τομείς, όπως ο Μπεν Λαμ, ιδρυτής της

Colossal Biosciences, ο Μάικλ Ντόρελ, συνιδρυτής της εταιρείας επενδύσεων σε υποδομές Stonepeak Partners, οι αδελφοί Ζανγκ της κινεζικής Mixue Ice Cream and Tea, και ο δισεκατομμυριούχος κρυπτονομισμάτων Τζάστιν Σαν.

Οι σύζυγοι και τα παιδιά δισεκατομμυριούχων κληρονόμησαν επίσης περισσότερο πλούτο μέσα στο 2025 από ό,τι οποιαδήποτε άλλη χρονιά από τότε που ξεκίνησε η σχετική καταγραφή το 2015, σύμφωνα με τη UBS. Από τον

Μάιο του 2024 έως τον Απρίλιο του 2025, 91 άνθρωποι έγιναν δισεκατομμυριούχοι μέσω κληρονομιάς, κληρονομώντας συνολικά 298 δισ. δολάρια, ποσό μεγαλύτερο κατά ένα τρίτο σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα, ανα-

κοίνωσε η ελβετική τράπεζα. Ο Μάθιους τονίζει πως βρισκόμαστε μόλις στην αρχή μιας «μεγάλης μεταφοράς πλούτου» από τη μια γενιά στην άλλη. «Θα έλεγα ότι βρισκόμαστε στη δεύτερη περίοδο ενός αγώνα μπιέζμπολ εννέα περιόδων», είπε χαρακτηριστικά. Μια πρόσφατη ανάλυση από την εταιρεία πληροφοριών πλούτου Altrata έδειξε ομοίως αύξηση του αριθμού των δισεκατομμυριούχων σε όλο τον κόσμο σε επίπεδα-ρεκόρ. Η Altrata εκτίμησε ότι 3.508 άτομα κατείχαν συνολικό πλούτο αξίας 13,4 τρισ. δολαρίων και ανέφερε ότι περίπου το ένα τρίτο βρισκόταν στις ΗΠΑ. Η Κίνα βρίσκεται στη δεύτερη θέση με 321 δισεκατομμυριούχους, οι οποίοι κατέχουν περίπου το 10% του παγκόσμιου πλούτου. Η έκθεση της UBS περιλαμβάνει πληροφορίες από μια βάση δεδομένων που διατηρείται από τη UBS και την PricewaterhouseCoopers και η οποία εξετάζει τον πλούτο των δισεκατομμυριούχων παγκοσμίως. Σε ό,τι αφορά τις επενδυτικές προτιμήσεις, η έκθεση –η οποία περιλαμβάνει συνεντεύξεις με 87 δισεκατομμυριούχους πελάτες– διαπίστωσε ότι η ελκυστικότητα της Βόρειας Αμερικής ως κορυφαίας επιλογής για βραχυπρόθεσμες επενδύσεις μειώθηκε στο 63% (από 81% πέρυσι), ενώ αυξήθηκε το ενδιαφέρον για τη Δυτική Ευρώπη, την Κίνα και την περιοχή Ασίας - Ειρηνικού. Οι δισεκατομμυριούχοι ωστόσο είναι πολύ ευέλικτοι, κυρίως οι νεότεροι, γεγονός που μπορεί να αλλάξει την εικόνα. Η αναζήτηση μιας καλύτερης ποιότητας ζωής, γεωπολιτικές ανησυχίες και φορολογικά ζητήματα επηρεάζουν τις αποφάσεις τους για μετεγκατάσταση, σύμφωνα με την έκθεση. Στην Ελβετία, όπου 206 δισ. δολάρια θα κληροδοτηθούν μέσα στην επόμενη 15ετία, σύμφωνα με την τράπεζα, η συντριπτική πλειονότητα των πολιτών απέρριψε την Κυριακή έναν προταθέντα φόρο 50% σε κληρονομιά περιουσίας 62 εκατ. δολαρίων και πάνω, αφότου επικριτές της πρότασης υποστήριξαν ότι κάτι τέτοιο θα προκαλούσε φυγή πλουσιών από τη χώρα. Η Ελβετία, τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, οι ΗΠΑ και η Σιγκαπούρη συγκαταλέγονται στους αγαπημένους προορισμούς των δισεκατομμυριούχων.



Πρόσφατη ανάλυση από την εταιρεία πληροφοριών πλούτου Altrata ανέφερε ότι περίπου το ένα τρίτο των κροίσων βρισκόταν στις ΗΠΑ. Στη φωτογραφία, η «Λεωφόρος των δισεκατομμυριούχων» στη Νέα Υόρκη.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η  **EUROBANK**

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ

20.11

ΤΑΦΡΟΣ ΝΤΑΒΙΛΑ



© paramithoupoli_cy

Facebook icon Παραμυθούπολη Χριστουγέννων - Paramythoupoli Xristougennon

Μέγας Χορηγός:  **EUROBANK**

Χορηγοί:  **ΖΩΡΠΑΣ**            

Χορηγός Επικοινωνίας: 

Βαρύ το τίμημα των ΑΠΕ για την οικονομία της Ευρώπης

Αυξήθηκαν οι τιμές ενέργειας και γονατίζουν επιχειρήσεις, νοικοκυριά

Ιδιαίτερα βαρύ αποδεικνύεται το τίμημα της πράσινης ενέργειας για την Ευρώπη, που τα τελευταία 20 χρόνια κατόρθωσε να μειώσει τις εκπομπές των ρύπων κατά 30% όταν το ίδιο χρονικό διάστημα οι ΗΠΑ τις μείωσαν μόνο κατά 17%. Ωστόσο, η εσπευσμένη στροφή στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας οδήγησε στα ύψη τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας σε μεγάλο μέρος της Γηραιάς Ηπείρου, με συνέπεια να γονατίζουν οι οικονομίες της. Και όλα αυτά ενώ η στροφή στην πράσινη ενέργεια υποσχόταν όχι μόνο την ανάσχεση της κλιματικής αλλαγής, αλλά και την τόνωση των οικονομιών από τις πράσινες θέσεις εργασίας και τη φθηνή ηλιακή και αιολική ενέργεια.

Σήμερα η Γερμανία έχει τις υψηλότερες τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στον ανεπτυγμένο κόσμο, η Βρετανία τις υψηλότερες για τις βιομηχανίες και η Ιταλία βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα. Ο μέσος όρος των τιμών για τις βαριές βιομηχανίες της Ε.Ε. είναι διπλάσιος αυτών στις ΗΠΑ και 50% πάνω από της Κίνας. Και πέραν όλων αυτών η ακριβή ενέργεια εμποδίζει την Ευρώπη να προσελκύσει τις ενεργοβόρες εταιρείες τεχνητής νοημοσύνης, που αναζητούν πυρετω-

δώς άφθονη και φθηνή ενέργεια. Προπαντός, όμως, το υψηλό κόστος της ηλεκτρικής ενέργειας έχει προστεθεί στην εκτόξευση του κόστους διαβίωσης των Ευρωπαίων και η δυσανεξία τους τείνει να τροφοδοτεί τη δημοτικότητα ακραίων αντισυστημικών πολιτικών κομμάτων. Οι ακραίοι αυτοί πολιτικοί εμφανίζουν συ-

Ο μέσος όρος των τιμών ενέργειας για τις βαριές βιομηχανίες της Ε.Ε. είναι διπλάσιος αυτών στις ΗΠΑ και 50% πάνω από της Κίνας.

χνά την πράσινη μετάβαση ως ένα σχέδιο των ευρωπαϊκών ελίτ που πλάττει τα συμφέροντα της εργατικής τάξης, τους περισσότερους καταναλωτές, αλλά και τις περιφέρειες πολλών χωρών.

Από την πλευρά τους, οι αναλυτές θεμάτων ενέργειας επιμένουν ότι για μια ήπια που δεν διαθέτει πετρέλαιο και φυσικό αέριο όπως οι ΗΠΑ και άλλες γεωγραφικές ζώνες, είναι εύλογη στρατηγική επιλογή η διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας. Σε



Η εσπευσμένη στροφή στις ΑΠΕ οδήγησε στα ύψη τις τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας σε μεγάλο μέρος της Ευρώπης. Σήμερα η Γερμανία έχει τις υψηλότερες τιμές ηλεκτρικής ενέργειας στον ανεπτυγμένο κόσμο, η Βρετανία τις υψηλότερες για τις βιομηχανίες και η Ιταλία βρίσκεται περίπου στα ίδια επίπεδα.

ορισμένες περιοχές, όπως, για παράδειγμα, στην Ισπανία, υπάρχει άφθονη ηλιοφάνεια ενώ στις σκανδιναβικές χώρες άφθονες βροχοπτώσεις και γενικώς ύδατα, ώστε να παράγεται υδροηλεκτρική ενέργεια σε μεγάλες ποσότητες. Έτσι στις περιοχές αυτές η πράσινη μετάβαση φαίνεται να υπόσχεται πολλά. Και παράλληλα σε μια χώρα όπως η Γαλλία είναι χαμηλό το κόστος της ενέργειας, επειδή η χώρα βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην πυρηνική ενέργεια. Σε μεγάλο μέρος της Γηραιάς Ηπείρου πάντως η πράσινη μετάβαση απειλεί να γίνει μοιραία, οδηγώντας πολλές χώρες σε οικονομική στασιμότητα ή και δυσπραγία.

Το πρόβλημα έχει γίνει ιδιαίτερα οξύ μετά την ενεργειακή κρίση που προκάλεσε ο πόλεμος στην Ουκρανία. Τον Οκτώβριο, η βρετανική εταιρεία Ineos ανα-

κοίνωσε ότι θα κλείσει δύο μονάδες της στη δυτική Γερμανία εξαιτίας του υψηλού κόστους της ενέργειας. Τις τελευταίες ημέρες, άλλωστε, η Exxon-Mobil ανακοίνωσε ότι θα κλείσει χημική μονάδα της στη Σκωτία και απειλόνισε να φύγει εντελώς από τη χημική βιομηχανία της Ευρώπης, αποδίδοντας τα προβλήματά της στις πράσινες πολιτικές που έχουν διεισδύσει την ανταγωνιστικότητά της. Στο μεταξύ, τα τελευταία 15 χρόνια έχει μειωθεί η ζήτηση για ηλεκτρική ενέργεια σε όλη την ήπειρο εν μέρει λόγω του υψηλού κόστους της ενέργειας. Και καθώς μειώνεται η παραγωγή και οι υποδομές έχουν μείνει πίσω, πολλές επιχειρήσεις που αναζητούν περισσότερη ενέργεια αντιμετωπίζουν αδιέξοδο. Στην Ιρλανδία, η κρατική εταιρεία του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας επέβαλε απαγόρευση στην κατασκευή νέ-

ων κέντρων δεδομένων έως το 2028, καθώς το περασμένο έτος τα υφιστάμενα κέντρα δεδομένων κατανάλωσαν το ένα πέμπτο της προσφοράς ηλεκτρικής ενέργειας στη χώρα.

Παρομοίως στη Γερμανία θέλησε να επεκτείνει τα κέντρα δεδομένων της εταιρείας του στη Φρανκφούρτη ο διευθύνων σύμβουλος μιας γερμανικής εταιρείας που τα διαχειρίζεται. Τότε, η τοπική εταιρεία παροχής ηλεκτρικής ενέργειας τον ενημέρωσε ότι θα χρειαστεί να περιμένει μια δεκαετία έως το 2035 προκειμένου να προμηθευτεί την απαιτούμενη ενέργεια. Όλα αυτά έχουν σχέση με το κόστος της πράσινης ενέργειας. Αν και το φως του ήλιου και ο αέρας είναι δωρεάν, η αξιοποίησή τους προϋποθέτει μεγάλες επενδύσεις σε υποδομές, όπως και αποθήκευση μπαταριών για όταν δεν υπάρχει ηλιοφάνεια ή επικρα-

τεί άπνοια. Όλα αυτά σημαίνουν ότι σε χώρες όπως η Γερμανία και η Βρετανία το κόστος της ενέργειας θα παραμείνει υψηλότερο σε σύγκριση με άλλες χώρες και για αρκετά χρόνια ακόμη. Και παρά την ευρύτερη στήριξη που έχει από τις ευρωπαϊκές κοινωνίες η πράσινη μετάβαση και γενικά οι πολιτικές για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, τα ακροδεξιά κόμματα που εναντιώνονται σε αυτές τις πολιτικές κερδίζουν έδαφος σε Γαλλία, Γερμανία και Βρετανία. Τους τελευταίους μήνες έχουν υπάρξει διπλωματικά επεισόδια ανάμεσα σε ευρωπαϊκές χώρες με αντικείμενο την ενεργειακή πολιτική, ενώ ακόμη και στη Νορβηγία ο κυβερνητικός συνασπισμός κατέρρευσε εν μέσω ισχυρής αντίδρασης στους κανόνες που προτείνει η Ε.Ε. για τη μεγαλύτερη χρήση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

Επιβράδυνση της διεθνούς οικονομίας το 2026 λόγω δασμών αναμένει ο ΟΟΣΑ

Επιβράδυνση στις ΗΠΑ και στις οικονομίες ανά τον κόσμο αναμένει ο ΟΟΣΑ το 2026, όσο θα «ξεδιπλώνεται» ο αντίκτυπος των αμερικανικών δασμών. Ωστόσο, στη νέα έκθεση των οικονομικών προοπτικών ο οργανισμός επισημαίνει ότι αν οι επενδύσεις στην τεχνητή νοημοσύνη «διευρυνθούν», τότε ο ρυθμός ανάπτυξης ενδέχεται να επιταχυνθεί περισσότερο από το προσδοκώμενο.

Ο ΟΟΣΑ αναβάθμισε την πρόβλεψη για την αμερικανική οικονομία, προσδοκώντας ανάπτυξη 2% φέτος και 1,7% το 2026 έπειτα από ανάπτυξη 2,8% το 2024. Προβλέπει, επίσης, ότι η μεγαλύτερη οικονομία του κόσμου θα ανακτήσει τη δυναμική της το 2027, με ανάπτυξη 1,9%. Επίσης, παρά τις αναβαθμίσεις σε πολλά μέρη, ο ΟΟΣΑ αναμένει ότι η παγκόσμια οικονομία θα αναπτυχθεί με ρυθμό 2,9% το επόμενο έτος, που εξακολουθεί να πρόκειται για επιβράδυνση από το 3,2% φέτος. Προειδοποιεί ότι η επιβράδυνση θα είναι ακόμα μεγαλύτερη αν εκτός από δασμούς επιβληθούν νέοι περιορισμοί στις εξαγωγές κρίσιμων υλικών, όπως οι σπάνι-

ες γαίες και τα προηγμένα τσιπ.

Η ήπια αναβάθμιση των προοπτικών της αμερικανικής οικονομίας έγινε ως αποτέλεσμα της μείωσης των δασμών, έπειτα από μία σειρά συμφωνιών των ΗΠΑ με χώρες ανά τον κόσμο. Τώρα, ο ΟΟΣΑ υπολογίζει ότι οι δασμοί ανέρχονται στο 14% κατά μέσον όρο. Πρόκειται για σημαντική άνοδο από το 2,5% που ίσχυε στην αρχή του έτους, αλλά ο συντελεστής είναι χαμηλότερος από το 19,5% στα τέλη Αυγούστου.

Βλέπει πιθανή μια ταχύτερη ανάπτυξη αν οι επενδύσεις στην τεχνητή νοημοσύνη επεκταθούν και σε άλλες οικονομίες.

Σε κάθε περίπτωση, τα αποτελέσματα των δασμών δεν έχουν αποτυπωθεί πλήρως στην οικονομία, εξ ου και η ανάπτυξη αναμένεται να επιβραδυνθεί τους επόμενους μήνες.



Ο ΟΟΣΑ υπολογίζει ότι οι δασμοί ανέρχονται στο 14% κατά μέσον όρο. Πρόκειται για σημαντική άνοδο από το 2,5% που ίσχυε στην αρχή του έτους.

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, ο πληθωρισμός θα παραμείνει και το 2026 πάνω από τον στόχο της Fed, κοντά στο 3%, λόγω των δασμών. Αναμένεται να υποχωρήσει το 2027, παράλληλα με μία στα-

διακή μείωση του βασικού επιτοκίου της κεντρικής τράπεζας.

Ενώ η ανάπτυξη ενισχύθηκε φέτος από τις ισχυρές επιδόσεις των χρηματιστηρίων, ο ΟΟΣΑ επισήμανε ότι αν τα έσοδα των

εταιρειών απογοητεύσουν τους επενδυτές, τότε οι αγορές μπορεί να δεχθούν πλήγμα. «Οι υψηλές αποτιμήσεις βάσει αισιόδοξων προσδοκιών σε εταιρικά αποτελέσματα που στηρίζονται στην ΑΙ δημιουργούν τον κίνδυνο πιθανών αφηρηδαστικών διορθώσεων στις τιμές», σημείωσε ο γενικός γραμματέας του ΟΟΣΑ Matias Korman.

Η «έκρηξη» των επενδύσεων στην τεχνητή νοημοσύνη συνέβαλε στη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης των ΗΠΑ φέτος, ενώ παράλληλα έδωσε ώθηση σε χώρες με σημαντική παραγωγή εξοπλισμού τεχνολογίας πληροφοριών και επικοινωνιών, όπως η Νότια Κορέα, η Σιγκαπούρη, η Ιαπωνία και η Ταϊβάν. Ο ΟΟΣΑ δήλωσε ότι η παγκόσμια οικονομία ενδέχεται να αναπτυχθεί ταχύτερα το 2026, αν αυτή η «έκρηξη» επεκταθεί σε άλλες μεγάλες οικονομίες, για παράδειγμα στην Ευρώπη, η οποία μέχρι στιγμής βρίσκεται στο περιθώριο.

Ο ΟΟΣΑ αναμένει ότι οι επενδύσεις των ΗΠΑ στην τεχνητή νοημοσύνη θα συνεχίσουν να αυξάνονται το 2026, αν και με

βραδύτερο ρυθμό. «Οι επενδύσεις που σχετίζονται με την τεχνητή νοημοσύνη έχουν σαφώς αποτελέσει σημαντικό μοχλό ανάπτυξης φέτος και η άποψή μας είναι ότι αυτό είναι πιθανό να συνεχιστεί», ανέφερε ο ΟΟΣΑ.

Ενώ η αύξηση των επενδύσεων για την ανάπτυξη και την εφαρμογή της τεχνητής νοημοσύνης μπορεί να ενισχύσει την ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια, ο ΟΟΣΑ προειδοποιεί ότι η αύξηση του δημόσιου χρέους ίσως αντισταθμίσει τα θετικά αποτελέσματα. Οι αποδόσεις των κρατικών ομολόγων σε ανεπτυγμένες οικονομίες έχουν ανέβει φέτος, καθώς η έκδοση χρέους έχει φτάσει σε ιστορικά υψηλά επίπεδα, αυξάνοντας το κόστος δανεισμού για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ το δημοσιονομικό έλλειμμα της αμερικανικής κυβέρνησης αναμένεται να σταθεροποιηθεί στο 7,5% του ΑΕΠ το 2026, προτού αυξηθεί στο 7,7% το 2027. Τέλος, αναμένει ότι το συνολικό χρέος της κυβέρνησης θα αυξηθεί στο 128,4% του ΑΕΠ το 2027 από 122,6% φέτος.

Η Ευρώπη μένει πίσω στη μάχη των μεγάλων δυνάμεων

Η Ευρώπη δυσκολεύεται να ακολουθήσει τον ρυθμό στην παγκόσμια κούρσα των μεγάλων δυνάμεων. Οι ηγέτες της ηπείρου εξέφραζαν εδώ και πολύ καιρό φόβους ότι η Ευρώπη θα μείνει πίσω, όσο οι ΗΠΑ, η Κίνα και η Ρωσία ανταγωνίζονται για οικονομική, τεχνολογική και στρατιωτική κυριαρχία. Τώρα, ανησυχούν ότι φτάσαμε σε αυτό το σημείο.

Τα γεγονότα των τελευταίων μηνών ενέτειναν τις ανησυχίες. Τον Ιούλιο, η Ε.Ε. δέχθηκε μια άνοιξη εμπορική συμφωνία με τις ΗΠΑ με μονομερείς δασμούς 15% στις εξαγωγές. Επιπλέον, ο Τραμπ αγνόησε τις εκκλήσεις

των Ευρωπαίων για πίεση στη Μόσχα και υποδέχθηκε με τιμές τον Ρώσο ομόλογό του Βλαντίμιρ Πούτιν, στη σύνοδο της Αλάσκας. Υστερα, τους παρέκαμψε στο σχέδιο εκκευρίας στην Ουκρανία.

Οι εμπορικές εντάσεις μεταξύ Ουάσιγκτον και Πεκίνου διαικινδύνευαν την πρόσβαση της Δύσης στις σπάνιες γαίες, οι οποίες είναι κρίσιμες για την πράσινη μετάβαση και την ευρωπαϊκή άμυνα. Όταν η συνάντηση Τραμπ και Σι κατέληξε σε προσωρινή εκκευρία, οι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι είδαν ότι το μέλλον της Ευρώπης δεν βρίσκεται στα χέρια τους. Φόντο στις

δυσκολίες αυτές είναι η σκληρότερη στάση των ΗΠΑ απέναντι στην Ευρώπη. Ο Τραμπ υποχρέωσε τα ευρωπαϊκά μέλη του ΝΑΤΟ να πληρώσουν περισσότερα για τη δική τους άμυνα και της Ουκρανίας. Η Ε.Ε. φέτος αναμένεται να ξεδέψει τουλάχιστον 560 δισ. δολάρια σε άμυνα, ποσό διπλάσιο από μία δεκαετία νωρίτερα.

Η Ευρώπη πίστευε ανέκαθεν ότι το εμπορικό της πλεονέκτημα ήταν ότι προσέφερε πρόσβαση στην πλούσια ενιαία αγορά της. Ωστόσο, οι συννομιλίες του Ιουλίου με την Ουάσιγκτον διέψευσαν αυτή την πεποίθηση, καθώς έδειξαν ότι οι ΗΠΑ θα ασκούσαν πι-

εση σε θέματα ασφαλείας για να κερδίσουν μια εμπορική διαμάχη.

Επίσης, η Ευρώπη επί καιρό προσπαθούσε να αποφύγει μια αντιπαράθεση με την Κίνα. Το Πεκίνο ωστόσο συνεχίζει να «πλημμυρίζει» την ήπειρο με φθηνά προϊόντα, ενώ η τεχνολογική υπεροχή και η αγορά της Κίνας κερδίζουν έδαφος σε κλάδους όπως η ηλεκτροκίνηση. Τον περασμένο μήνα, ο Γερμανός καγκελάριος Φρίντριχ Μέρτς είπε χαρακτηριστικά ότι τα επόμενα χρόνια θα δείξουν «αν η Ευρώπη θα παραμείνει μια ανεξάρτητη οικονομική δύναμη ή αν θα γίνει πόνι μεγάλων οικονομικών κέντρων στην Ασία ή στην Αμερική».



Η Ε.Ε. φέτος αναμένεται να ξεδέψει τουλάχιστον 560 δισ. δολάρια σε άμυνα, ποσό διπλάσιο από μία δεκαετία νωρίτερα.

Σε μια κίνηση που αλλάζει τον χάρτη της βιομηχανίας μόδας, ο όμιλος Prada ανακοίνωσε την εξαγορά του οίκου Versace από την αμερικανική Capri Holdings. Η συμφωνία φέρνει κάτω από την ίδια στέγη δύο κολοσσούς της ιταλικής μόδας, σηματοδοτώντας μια νέα στρατηγική κατεύθυνση για την Prada, η οποία πλέον φιλοδοξεί να ανταγωνιστεί ευθέως γαλλικούς κολοσσούς, όπως ο όμιλος LVMH (Louis Vuitton, Dior, Fendi). Η τελική συμφωνία έκλεισε στο 1,3 δισ. ευρώ, ένα τίμημα αισθητά χαμηλότερο από τα περίπου 2 δισ. δολάρια που είχε καταβάλει η Capri Holdings για τη Versace το 2018.

Η απόκτηση της Versace –η οποία ιδρύθηκε το 1978 στο Μιλάνο από τον διάσημο σχεδιαστή μόδας Τζιάνι Βερσάτσε– αποτελούσε πάγιο ενδιαφέρον για την Prada. Το επιβεβαίωσε ο Λορέντσο Μπερτέλι, γιος των ιδιοκτητών της Prada, Μιούτσια Πράντα και Πατρίτσιο Μπερτέλι, αποκα-

Το τίμημα είναι αισθητά χαμηλότερο από τα περίπου 2 δισ. δολ. που είχε καταβάλει η Capri Holdings για τη Versace το 2018.

λύπτοντας πως οι πρώτες επαφές είχαν γίνει πριν από την πανδημία. «Ήταν κάτι που ήταν στα σκοριά εδώ και καιρό. Είχαν υπάρξει επαφές κατά την περίοδο της πανδημίας, υπήρχαν συνομιλίες ακόμη και πριν από την πώληση της Capri στην Tapestry. Όταν η συμφωνία αυτή ναυάγησε λόγω ζητημάτων αντιμονοπωλιακής νομοθεσίας, επιστρέψαμε και προσπαθήσαμε να επιταχύνουμε τα πράγματα», δήλωσε ο Μπερτέλι, ο οποίος θα αναλάβει τη θέση του εκτελεστικού προέδρου της Versace.

Η εξαγορά συμπίπτει και με άλλες ιστορικές αλλαγές στην ηγεσία του διάσημου οίκου. Τον Μάρτιο η εμβληματική σχεδιάστρια Ντονατέλα Βερσάτσε, η οποία ανέλα-

Η Prada εξαγόρασε τη Versace έναντι 1,3 δισ. ευρώ

Η συμφωνία φέρνει κάτω από την ίδια στέγη τους δύο ιταλικούς οίκους, αλλάζοντας τον χάρτη της υψηλής μόδας



Η Versace ιδρύθηκε το 1978 στο Μιλάνο από τον διάσημο σχεδιαστή μόδας Τζιάνι Βερσάτσε. Τη θέση του εκτελεστικού προέδρου θα αναλάβει ο Λορέντσο Μπερτέλι, γιος των ιδιοκτητών της Prada, Μιούτσια Πράντα και Πατρίτσιο Μπερτέλι.

βε την εταιρεία το 1997, μετά τη δολοφονία του αδελφού της, Τζιάνι, παραιτήθηκε. Τη διαδέχθηκε ο Ντάριο Βιτάλε, πρώην διευθυντής σχεδιασμού της Miu Miu, του brand της Prada που εστιάζει

στη νεολαία. Η Ντονατέλα Βερσάτσε χαιρέτισε τη συμφωνία με μια ανάρτηση στο Instagram, η οποία σηματοδότησε επίσης τα γενέθλια του εκλιπόντος ιδρυτή της μάρκας,

του αδελφού της, Τζιάνι. «Σήμερα είναι η μέρα σου και η μέρα που η Versace εντάσσεται στην οικογένεια της Prada. Σκέφτομαι το χαμόγελο που θα είχες στο πρόσωπό σου», έγραψε σε μια ανάρ-

τηση που περιείχε μια φωτογραφία του με τη Μιούτσια Πράντα από το μακρινό 1996.

Κατά τη διάρκεια της ιδιοκτησίας της Capri Holdings, η Versace είχε αρχίσει να αλλάζει την αναγνωρίσιμη, λαμπερή αισθητική της, υιοθετώντας μια πιο μινιμαλιστική τάση, ενώ παράλληλα είχε αρχίσει να αυξάνει τις τιμές. Γνωστή για την τολμηρή αισθητική της και το εμβληματικό λογότυπο με την κεφαλή της Μέδουσας, η Versace θα ενταχθεί στις άλλες δύο κύριες ετικέτες του ομίλου Prada – την ομώνυμη Prada και την ταχέως αναπτυσσόμενη Miu Miu. Η ελκυστικότητα της συμφωνίας έγκειται στο ότι συνδυάζει «τη μινιμαλιστική Prada με μια μαξιμαλιστική Versace, πράγμα που σημαίνει ότι οι μάρκες δεν ανταγωνίζονται για τους ίδιους πελάτες», δήλωσε ο Λούκα Σόλτσα, υπεύθυνος του τομέα πολυτελείας στην ερευνητική εταιρεία Sanford C. Bernstein. Η Versace πρόσθεσε «έχει περάσει προ πολλού την ακμή της. Η πρόκληση και η ευκαιρία είναι να ξαναγίνει επίκαιρη... Θα πρέπει να εφεύρουν κάτι που θα την κάνει ελκυστική και ενδιαφέρουσα ξανά».

Η Prada πάλι είναι εισηγμένη στο Χονγκ Κονγκ με κεφαλαιοποίηση περίπου 14 δισ. ευρώ και είναι ο μεγαλύτερος ιταλικός όμιλος πολυτελούς μόδας με βάση τα έσοδα.

Το «ντίλ» αναζωπυρώνει τις ελπίδες για έναν μεγάλο οίκο πολυτελείας «Made in Italy», καθώς πολλές άλλες μάρκες που ιδρύθηκαν από ιταλικές οικογένειες κατέληξαν σε γαλλικά, ελβετικά ή αμερικανικά χέρια. Παρά το γεγονός ότι η Ιταλία αντιπροσωπεύει το 50% έως 55% της παγκόσμιας παραγωγής προσωπικών ειδών πολυτελείας, σύμφωνα με εκτιμήσεις της συμβουλευτικής εταιρείας Bain, η χώρα δεν διαθέτει έναν όμιλο που θα μπορούσε να ανταγωνιστεί «γίγαντες» όπως η γαλλική LVMH και η επίσης γαλλική Kering (Gucci, Yves Saint Laurent, Balenciaga, Alexander McQueen).

Κυριακή

14.12

στον Χαρουπόμυλο Λανίτη

11:00-13:00

ΠΡΩΤΟ ΑΝΑΓΕΙΡΟ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ο Δήμαρχος Λεμεσού Γιάννης Αρμεύτης

ΘΑ ΞΥΡΙΣΕΙ ΤΟ ΜΟΥΣΤΑΚΙ ΤΟΥ

ΜΕ ΒΙΟΛΙΑ, ΛΑΟΥΤΑ, ΤΣΙΑΤΤΙΣΤΑ ΚΑΙ ΧΟΡΟΥΣ

Όλα τα έσοδα θα δοθούν για τα άπορα παιδιά στο Ίδρυμα "Ταμείο Ημέρας Αγάπης Παιδιού"

KANALI E3

6

ΤΣΙΤΟΡΟΙΟΥ

ΤΣΙΑΚΚΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ

ΚΕΑΝ

ΕΡΜΑΝΟΠΟΥΛΟΣ & ΕΞΟΙΝΗΣ

ΕΡΜΑΝΟΠΟΥΛΟΣ & ΕΞΟΙΝΗΣ

ΕΡΜΑΝΟΠΟΥΛΟΣ & ΕΞΟΙΝΗΣ

ALASIA HOTEL

Christmas and New Year's Celebrations

24/12

Wednesday

CHRISTMAS EVE GALA DINNER

Resident Dee Jay

Adults: €165.00 | Children: €125.00

25/12

Thursday

CHRISTMAS DAY 'SANTA'S' BUFFET LUNCH

Internationally acclaimed Italian Pianist & Composer, Luca Gualco

Adults: €110.00 | Children: €80.00

26/12

Friday

BOXING DAY 'THE ROASTS' SHARING LUNCH

Dee Jay Simos Vamvakidis on the Decks with Live Instrumental Performers

Adults: €110.00

31/12

Wednesday

NEW YEAR'S REVELLION 'CELEBRATION' BUFFET DINNER

Dee Jay Simos Vamvakidis on the Decks with Live Instrumental Performers

Adults: €170.00 | Children: €130.00

01/01

Thursday

NEW YEAR'S DAY 'FESTIVE CARVERY' SHARING LUNCH

Adults: €110.00 | Children: €80.00

06/01

Tuesday

TA FOTA' BRUNCH WITH 'FLAVORS OF THE DAY'

handcrafted with care...

For Reservations: 25 332000

Αγονο το 80% των πλειστηριασμών το 2025

Ειδικά για τις κατοικίες οι εκποιήσεις που δεν κατέληξαν στην πώληση του ακινήτου έφθασαν φέτος στο 74%

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Ενα στα επτά ακίνητα που βγήκε σε πλειστηριασμό το 2025 βρήκε αγοραστή και πέρασε σε νέα χέρια, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στις κατοικίες είναι ένα στα έξι. Η αναλογία όσων βρίσκουν ακίνητο μέσω πλειστηριασμού παραμένει στα ίδια χαμηλά επίπεδα τα τελευταία χρόνια, επιβεβαιώνοντας ότι ο μηχανισμός απέχει πολύ από το να αποτελέσει μέρος της λύσης στο οξύ στεγαστικό πρόβλημα, παρά την πληθώρα ακινήτων που ανεβαίνουν στην ηλεκτρονική πλατφόρμα e-auction κάθε χρόνο.

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία του e-auction, το 2025 προγραμματίστηκαν να γίνουν 61.435 πλειστηριασμοί ακινήτων. Από αυτούς:

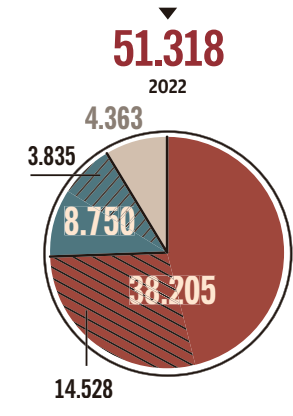
Ολοκληρώθηκαν οι 43.334. Οι υπόλοιποι ματαιώθηκαν, ακυρώθηκαν ή ανεστάλησαν.

Από τα 43.334 ακίνητα που έφτασαν σε πλειστηριασμό, αυτά που κατακυρώθηκαν, δηλαδή βρήκαν αγοραστή, ήταν μόλις 9.204, το 21,4%. Πρόκειται για κάθε μορφής ακίνητα – κατοικίες, εμπορικά ή βιομηχανικά ακίνητα, αποθήκες, οικόπεδα ή θέσεις στάθμευσης.

Από τα 43.334 ακίνητα που έφτασαν στον πλειστηριασμό, τα 16.679 ήταν κατοικίες και από αυτά βρήκαν αγοραστή μόλις 4.395, δηλαδή το 26,3%.

Να σημειωθεί ότι σε ορισμένα από αυτά τα ακίνητα υπερθεματιστής είναι ο ίδιος ο επισπεύδων τον πλειστηριασμό, κατά κανόνα η εταιρεία που διαχειρίζεται το δάνειο για λογαριασμό είτε του fund που το αγόρασε, είτε της τράπεζας που έχει ακόμα το δάνειο. Από την

ΠΛΕΙΣΤΗΡΙΑΣΜΟΙ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΤΗΚΑΝ



ΑΞΙΑ ΑΚΙΝΗΤΩΝ ΠΟΥ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΤΗΚΑΝ

€1,13 δισ.

Ολοκληρωμένοι πλειστηριασμοί ▶

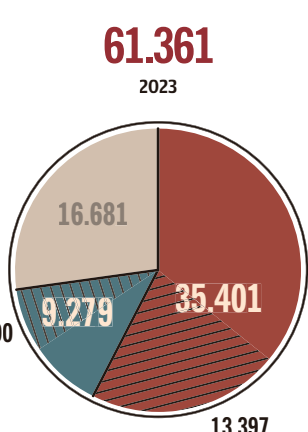
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ

Κατοικίες

Πλειστηριασμοί με υπερθεματιστή (αγοραστή) ▶

ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ

Κατοικίες



€1,11 δισ.

Ολοκληρωμένοι πλειστηριασμοί ▶

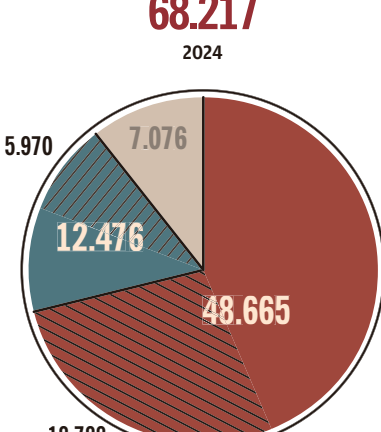
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ

Κατοικίες

Πλειστηριασμοί που ακυρώθηκαν ή ανεστάλησαν

ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ

Κατοικίες



€1,32 δισ.

Ολοκληρωμένοι πλειστηριασμοί ▶

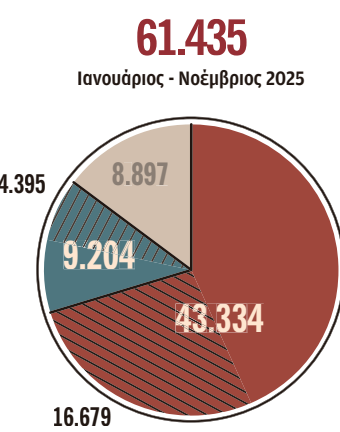
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ

Κατοικίες

Πλειστηριασμοί που ακυρώθηκαν ή ανεστάλησαν

ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ

Κατοικίες



€1,03 δισ.

Ολοκληρωμένοι πλειστηριασμοί ▶

ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ

Κατοικίες

Πλειστηριασμοί που ακυρώθηκαν ή ανεστάλησαν

ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ

Κατοικίες

Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν όσοι θέλουν να αναζητήσουν ακίνητο μέσω της πλατφόρμας e-auction είναι η αδυναμία να έχουν σαφή εικόνα του ακινήτου.

πλατφόρμα του e-auction δεν μπορεί κάποιος να διαπιστώσει το πόσα ακίνητα έχουν πραγματικά περάσει σε τρίτους, αλλά σύμφωνα με την εικόνα που μεταφέρουν αρμόδιες πηγές, πολλά από τα ακίνητα που θεωρούνται εμπορικά, αγοράζονται από τους επισπεύδοντες οι οποίοι αφού τα ανακαινίσουν, τα μεταβιβάζουν στη συνέχεια σε καλύτερες τιμές.

Ετσι το 2025, το 11μηνιο Ιανουαρίου - Νοεμβρίου μεταβιβάστηκαν 9.204 ακίνητα, η αξία των οποίων ήταν λίγο πάνω από το 1 δισ. ευρώ. Μάλιστα η τελική τιμή στην οποία κατακυ-

ρώθηκαν τα ακίνητα αυτά ήταν κατά 10,4% αυξημένη σε σχέση με την τιμή 1ης προσφοράς που άνοιξε ο πλειστηριασμός, η οποία ήταν 933,4 εκατ. ευρώ για το σύνολο αυτών των ακινήτων. Ο αριθμός των ακινήτων που βρήκαν αγοραστή το 11μηνιο του 2025 είναι χαμηλότερος από αυτόν του 2024, όταν στο σύνολο του έτους μεταβιβάστηκαν 12.476 ακίνητα – εκ των οποίων 5.970 κατοικίες – συνολικής αξίας 1,3 δισ. ευρώ. Ξεχωριστή κατηγορία αποτελούν οι θέσεις στάθμευσης, με 1.637 ολοκληρωμένους πλειστηριασμούς το 2025, από τους οποίους κατακυ-

ρώθηκαν 586, δηλαδή το 35,8%. Η υψηλή ζήτηση για χώρους στάθμευσης αποτελεί φαινόμενο των καιρών και του αυξημένου αριθμού οχημάτων που έχουν τεθεί σε κυκλοφορία. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην πλατφόρμα e-auction, οι τιμές για μια θέση πάρκινγκ είναι αυξημένες και ξεκινούν ανάλογα με την περιοχή από 5.000 ευρώ στην Αττική και φτάνουν ακόμη και τις 35.000 ευρώ για μια επιφάνεια 10 τ.μ. Το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν όσοι θέλουν να αναζητήσουν ακίνητο μέσω της πλατφόρμας e-auction είναι η αδυναμία να

έχουν σαφή εικόνα του ακινήτου. Η συντριπτική πλειονότητα των ακινήτων είναι χωρίς σχετικές φωτογραφίες ώστε να βοηθούν τον υποψήφιο αγοραστή και έτσι πολλά από τα ακίνητα που μεταβιβάζονται γίνονται γνωστά σε ένα στενό κύκλο επαγγελματιών που παρακολουθεί συστηματικά την πλατφόρμα. Σύμφωνα μάλιστα με μαρτυρίες, αρκετοί ενοικιαστές που διαμένουν σε αυτά τα ακίνητα έχουν βρεθεί προς εκπλήξεως όταν μαθαίνουν ότι το ακίνητο που ενοικιάζουν πρόκειται να πλειστηριαστεί, ενώ δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που ορισμένοι ιδιοκτήτες - οφειλότες νοικιάζουν σκοπίμως λίγο πριν από την κατάσχεση του ακινήτου προκειμένου να καθυστερήσουν τον πλειστηριασμό. Εναλλακτική λύση αποτελούν πλατφόρμες, όπως το Landea, οι οποίες επικειρούν να εμπλουτίσουν τα ακίνητα που προβάλλουν με περισσότερο φωτογραφικό υλικό και πληρέστερη ενημέρωση, καθιστώντας την αναζήτηση πιο φιλική για τον υποψήφιο αγοραστή.

Ενα, επίσης, βασικό πρόβλημα που υπάρχει με τα ακίνητα που ανεβαίνουν στην πλατφόρμα e-auction είναι ότι πολλά από αυτά είναι συνιδιοκτησίες, π.χ. ο οφειλέτης διαθέτει την ψιλή κυριότητα ή ένα ποσοστό της οριζόντιας ιδιοκτησίας, με αποτέλεσμα τα ακίνητα αυτά να μην είναι προστά για υποψήφιους αγοραστές που αναζητούν στέγη. Πολλά από αυτά φέρουν παρατυπίες ή ακόμη και σοβαρές παρανομίες και έτσι η εύρεση ακινήτου μέσω πλειστηριασμού είναι αναζήτηση σε θολά νερά.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Οι κτηματικές επιδόσεις του Νοεμβρίου 2025

Η κερδισμένη επαρχία του Νοεμβρίου ήταν η Λευκωσία, με αύξηση σε όλους τους μετρήσιμους δείκτες, ενώ οι υπόλοιπες επαρχίες έστειλαν συγκεκριμένα μηνύματα. Συνεπώς, η Λευκωσία εξακολουθεί να είναι η πιο σταθερή αγορά που παράλληλα οδηγεί την κούρσα των νέων πωλητηρίων εγγράφων με την πιο μεγάλη συνολική αύξηση της περιόδου των έντεκα μηνών του τρέχοντος έτους, σε αντίθεση με τη Λεμεσό που ενώ εξακολουθεί να οδηγεί την κούρσα των μεγαλύτερων κεφαλαίων επένδυσης σε ακίνητη ιδιοκτησία, είναι η ουραγός σε νέα πωλητήρια έγγραφα.

Πάμε να δούμε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τι μας είπαν οι αριθμοί.

Τον Νοέμβριο του 2025 σημειώθηκαν συνολικά (παγκύπρια) 1.671 πωλήσεις (μεταβιβάσεις) ακινήτων. Τον αντίστοιχο μήνα πέρσι καταγράφηκαν 1.752 πωλήσεις σημειώνοντας έτσι μια μείωση φέτος της τάξης του 4,6%.

Σε ό,τι αφορά στα νέα πωλητήρια έγγραφα (μελλοντικές μεταβιβάσεις ακινήτων που έγιναν) ο φετινός Νοέμβριος σημείωσε αύξηση 9%, με 1.644 πωλητήρια έγγραφα να κατατίθενται φέτος έναντι 1.506 πέρσι. Έτσι οι έντεκα μήνες φέτος έκλεισαν με συνολική αύξηση 14% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο πέρσι.

Σε αντίθεση με τον αριθμό πωλήσεων, η συνολική αξία συναλλαγών σημείωσε άνοδο. Τον Νοέμβριο φέτος κυμάνθηκε περίξ των €382,8 εκατ. και συγκρινόμενη με τον Νοέμβριο του 2024 όπου η συνολική αξία ήταν

περίξ των €362,8 εκατ., βλέπουμε μια αύξηση επενδυμένων κεφαλαίων της τάξης του 5,5%.

Πώς κατανέμεται αυτή η συνολική απόδοση του μήνα μεταξύ των επαρχιών;

Η Λευκωσία κατέγραψε 557 πωλήσεις τον Νοέμβριο φέτος έναντι 489 πωλήσεων τον Νοέμβριο του 2024, σημειώνοντας αύξηση 13,9%. Η συνολική αξία συναλλαγών επίσης αυξήθηκε κατά 11,6% εφόσον τον Νοέμβριο φέτος επενδύθηκαν περίξ των €86,4 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 είχαν επενδυθεί περίξ των €77,4

Η Λευκωσία κατέγραψε 557 πωλήσεις τον Νοέμβριο φέτος έναντι 489 πωλήσεων τον Νοέμβριο του 2024, σημειώνοντας αύξηση 13,9%.

εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 33,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 22,6% επί της αξίας συναλλαγών. Αύξηση 20% είχε η Λευκωσία στα νέα πωλητήρια έγγραφα αφού κατέγραψε 386 νέα πωλητήρια φέτος σε αντίθεση με 322 τον Νοέμβριο του 2024. Τους έντεκα μήνες του τρέχοντος έτους η Λευκωσία σημειώνει αύξηση σε πωλητήρια έγγραφα της τάξης του 17%.

Η Λεμεσός κατέγραψε 402 πωλήσεις τον Νοέμβριο φέτος έναντι 512 πωλήσεων τον Νοέμβριο του 2024, σημειώνοντας δραματική πτώση της τάξης του



Η Λευκωσία εξακολουθεί να είναι η πιο σταθερή αγορά που παράλληλα οδηγεί την κούρσα των νέων πωλητηρίων εγγράφων με την πιο μεγάλη συνολική αύξηση της περιόδου των έντεκα μηνών του τρέχοντος έτους.

21,5%. Σε αντίθεση, μεγάλη αύξηση κατά 12,6% σημείωσε η συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Νοέμβριο φέτος επενδύθηκαν περίξ των €155,6 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 είχαν επενδυθεί περίξ των €138,2,8 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 24,1% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 40,6% επί της αξίας συναλλαγών. Επιπλέον, η Λεμεσός κατέγραψε και 439 νέα πωλητήρια έγγραφα που είναι κατά 14% μειωμένα σε σχέση με τον Νοέμβριο του 2024. Τους πρώτους έντεκα μήνες η Λεμεσός

σημειώνει συνολική αύξηση σε πωλητήρια έγγραφα της τάξης του 10%.

Η Λάρνακα κατέγραψε 322 πωλήσεις τον Νοέμβριο φέτος έναντι 363 πωλήσεων τον Νοέμβριο του 2024 σημειώνοντας πτώση 11,3%. Σε αντίθεση, η συνολική αξία συναλλαγών αυξήθηκε κατά 16,2% εφόσον τον Νοέμβριο φέτος επενδύθηκαν περίξ των €57,4 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 επενδύθηκαν περίξ των €49,4 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 19,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 15% επί της αξίας συναλλαγών.

Αύξηση 24% είχε τον Νοέμβριο η Λάρνακα στα νέα πωλητήρια έγγραφα, εφόσον κατέγραψε 387 νέα πωλητήρια έγγραφα έναντι 312 πέρσι. Τους πρώτους έντεκα μήνες η Λάρνακα σημειώνει συνολική αύξηση σε πωλητήρια έγγραφα της τάξης του 16%.

Η Πάφος κατέγραψε 268 πωλήσεις τον Νοέμβριο φέτος έναντι 290 πωλήσεων τον Νοέμβριο του 2024 σημειώνοντας πτώση 7,6%. Δραματική πτώση της τάξης του 22,3% σημείωσε η Πάφος στη συνολική αξία συναλλαγών, εφόσον τον Νοέμβριο φέτος επενδύθηκαν περίξ των

€65,7 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 είχαν επενδυθεί περίξ των €84,6 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 16% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 17,2% επί της αξίας συναλλαγών. Σε αντίθεση, μεγάλη αύξηση 24% κατέγραψε η Πάφος στα πωλητήρια έγγραφα αφού τον Νοέμβριο υπήρξαν 356 νέα πωλητήρια έγγραφα έναντι 287 τον Νοέμβριο του 2024. Έτσι οι έντεκα μήνες για την Πάφο έκλεισαν με συνολική αύξηση 14% στα νέα πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024.

Η Αμμόχωστος κατέγραψε 122 πωλήσεις τον Νοέμβριο φέτος έναντι 98 πωλήσεων τον Νοέμβριο του 2024, σημειώνοντας σημαντική αύξηση της τάξης του 24,5%. Έκρηξε 33,8% σημείωσε στη συνολική αξία συναλλαγών αφού τον Νοέμβριο φέτος έλκυσε €17,8 εκατ., ενώ τον αντίστοιχο μήνα του 2024 είχε ελκύσει μόλις €13,3 εκατ. Είχε μερίδιο στη συνολική αγορά του Νοεμβρίου 7,3% επί του αριθμού πωλήσεων και μερίδιο 4,6% επί της αξίας συναλλαγών. Στα νέα πωλητήρια έγγραφα η επίδοση της Αμμοχώστου ήταν μέτρια αφού κατέγραψε οριακή αύξηση 3% αύξηση, με 76 φέτος έναντι 74 πέρσι. Έτσι οι έντεκα μήνες για την Αμμοχώστο έκλεισαν με συνολική αύξηση 13% στα νέα πωλητήρια έγγραφα σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2024.

Έμεινε ένας μόλις μήνας για να «κλείσει» η φετινή χρονιά και αναμένουμε με ανυπομονησία να δούμε πώς θα εξελικθεί η αγορά της κάθε επαρχίας.



Αριστερά, η κεντρική ελικοειδής σκάλα, μια σύνθεση από μπρούντζο, τροπικό ξύλο και μάρμαρο, που βρίσκεται στην «καρδιά» του Μουσείου Ορτά. Επάνω, οι επιγραφές στο ασανσέρ που τις έχει σχεδιάσει ο ίδιος ο Ορτά, όπως και σιδηρή αλυσίδα που υπάρχει στο σπίτι: τα έπιπλα, τα φωτιστικά, τις πόρτες, τις ταπεσαρίες, τα κουδούνια, τον αριθμό του δρόμου. Δεξιά, το «Σπίτι του Λαού» που κατασκεύασε έπειτα από ανάθεση του βελγικού Εργατικού Κόμματος. Η κατεδάφισή του το 1965 έδωσε το έναυσμα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και της μοντέρνας βελγικής αρχιτεκτονικής.



Η επανάσταση της καμπύλης

Η «Κ» βρέθηκε στο μουσείο-σπίτι του «πατέρα» της Αρ Νουβό, Βικτόρ Ορτά

Της **ΤΖΙΝΑΣ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Πολύ πρόσφατα βρέθηκαν στη συνοικία Σεν-Ζιλ των Βρυξελλών, άλλοτε εργατική, σήμερα καλλιτεχνική και πολυπολιτισμική, με προορισμό το Μουσείο Ορτά που στεγάζεται στην πρώην κατοικία και ατελιέ του Βικτόρ Ορτά (1861-1947), του αρχιτέκτονα που χάρισε στο Βέλγιο –και εν πολλοίς στην Ευρώπη– το λεξιλόγιο της Αρ Νουβό. Στην οδό Αμερικέν 23-25, το Μουσείο Ορτά συνοψίζει τα βασικά γνωρίσματα της Αρ Νουβό (1893-1914), του κινήματος που ομόρφυνε τις πόλεις που άγγιξε, απελευθερώνοντας τέχνη και αρχιτεκτονική από τις παραδοσιακές μορφές, τις βαριές ιστορικές αναφορές και τους νεοκλασικούς κανόνες.

Η Αρ Νουβό ένωσε αρχιτεκτονική, διακόσμηση, ζωγραφική και τυπογραφία. Συμμάχησε με τη φαντασία και αφουγκράστηκε τα νεωτερικά καλέσματα που αναζητούσαν έναν κόσμο περιπετειώδη και ταυτόχρονα προσιτό. Η ομορφιά μπήκε στα σπίτια των μεσαίων στρωμάτων. Εγινε οικεία και ανθρώπινη.

Εμπνεύστηκε από τη φύση, όχι όπως οι ιμπρεσιονιστές –με τη μεταγραφή των αισθήσεών της στον καμβά– αλλά αναλύοντας τις λεπτομέρειες της σύνθεσης μέσω της βοτανολογίας. Μετέτρεψε τα φυτικά μοτίβα σε διακοσμητικά και οργανικά δομικά στοιχεία αποκρυπτογραφώντας –συμβολικά και ποιητικά– τη λογική τους. Η Αρ Νουβό συνόψισε μια συναισθηματική γεωμετρία, έναν μαγικό ρεαλισμό που συναρμολογήθηκε από αδρά υλικά, σχέδια σχεδόν ψυχεδελικά, καμπύλες που ανέπνεαν στα χρώματα της άμμου και της ώχρας. Καφετιά και χρυσά. Με διάφανες λάμπες.

Πριν φτάσω στο μουσείο πέρασα από τέσσερις αστικές κατοικίες-τοπίσματα των Βρυξελλών, έργα του Ορτά. Τις οικίες Τασέλ, Σολβέι και Βαν Εετβέλντε που λειτουργούν ως πολιτιστικοί χώροι και την οικία Φρίζον, έδρα του Ιδρύματος Φρίζον Ορτά.

Τα κτίρια είναι μαγικά. Κυματιστές φυλλωσιές εγγράφονται σε περίτεχνες σιδεριές και ικνογραφούν στηθαία, λουλουδέ-

νιοί κίονες στηρίζουν διώροφα ανοίγματα, καμπυλόμορφα μοτίβα σμιλεύονται σε πέτρα και ξύλο. Ρευστές αστικές αφηγήσεις που κεντρίζουν το βλέμμα και το κάνουν να διακρίνει τις ντελικάτες λεπτομέρειες των όψεων που σε μεγάλο βαθμό συνθέτουν τους μορφολογικούς «κανόνες» του οικιστικού καμβά των Βρυξελλών. Μιας πόλης γνωστής κυρίως ως έδρα των ευρωπαϊκών θεσμών, πατρίδα του Τεν Τεν, του Μαγκρίτ, της σοκολάτας, των μυδιών και της τηγανητής πατάτας.

Και όμως, οι Βρυξέλλες υπήρξαν το λίκνο ενός από τους σημαντικότερους αρχιτέκτονες στη στροφή του 20ού αιώνα: του Βικτόρ Ορτά, της βελγικής νχούς του πασιγνώστου Καταλανού Αντόνιο Γκαουντί και του Γάλλου Εκτόρ Γκιμάρ, δημιουργού των αρ νουβό εισόδων του παρισινού μετρό. Εμπνερασμένος από τη ρηζικέλευση θεωρητικά προσέγγιση του Βιολέ-λε-Ντυκ, ο Ορτά συνομίλησε με το αγγλικό arts & crafts κίνημα του Γουίλιαμ Μόρις αγκαλιάζοντας τα υλικά που έφερε η τεχνολογική πρωτοπορία μέσω της Βιομηχανικής Επανάστασης: τον χυτοσίδηρο και το γυαλί, ενσωματώνοντάς τα οργανικά στα έργα του.

Γεννημένος στη Γάνδη το 1861, ο Ορτά, λάτρης της μουσικής και του βιολιού, αποβλήθηκε από το Ωδείο και στράφηκε στην αρχιτεκτονική. Το 1878 έφυγε για το Παρίσι, ενώ το 1881 εγκαταστάθηκε στις Βρυξέλλες. Σπούδασε Αρχιτεκτονική στη Βασιλική Ακαδημία Καλών Τεχνών, εργάστηκε δίπλα στον Αλφόνς Μπαλά –αρχιτέκτονα του βασιλιά Λεοπόλδου Β΄– και το 1893 έγινε καθηγητής στο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Βρυξελλών.

Προς την καινοτομία

Ενα από τα σημαντικότερα έργα του ήταν το πολυκατάστημα «A L'Innovation» (1901) στο κέντρο των Βρυξελλών. Η αρχιτεκτονική του κτιρίου σηματοδότησε μια νέα εποχή στο λιανικό εμπόριο, αντανakλώντας τις αλλαγές στις καταναλωτικές συνήθειες. Το παραδοσιακό μοντέλο εξυπρέτησης αντικαταστάθηκε από χώρους ελεύθερης εισόδου με εύκολη πρόσβαση στα προϊόντα και προσωπικό διαθέσιμο κα-



Ο αρχιτέκτων Βικτόρ Ορτά μπροστά στο σπίτι του, στη συνοικία Σεν-Ζιλ των Βρυξελλών, η οποία υπήρξε εργατική, ενώ σήμερα είναι πολυπολιτισμική και γεμάτη νέους καλλιτέχνες.

τόπιν αιτήματος. Ο Ορτά σχεδίασε μια εντυπωσιακή βιτρίνα-πρόσωση για να προσελκύσει τους περαστικούς και ένα ευρύχωρο ρευστό εσωτερικό. Το 1967, μια μεγάλη πυρκαγιά κατέστρεψε το κτίριο, προκαλώντας 251 θανάτους και 62 τραυματισμούς, από τις τραγικότερες στιγμές στην ιστορία της βελγικής αρχιτεκτονικής.

Εξίσου σημαντική ήταν η ανάθεση του Maison du Peuple (1899) –ή αλλιώς το Σπίτι του Λαού– από το βελγικό Εργατικό Κόμμα. Ο Ορτά δημιούργησε ένα κτίριο κοινωνικής ουτοπίας, τεχνολογικής και αισθητικής πρωτοπορίας, έναν χώρο κοινωνικής συνάθροισης, δημοκρατίας και πολιτισμού. Αν και δεν ανήκε στο κόμμα, συμμερίζονταν τις ιδέες του για ισότητα και τέχνη για όλους. Μακριά από την εμπομότητα των παλατιών, η αρχιτεκτονική του εξέφρασε το πνεύμα της κοινωνικής προόδου. «Ήταν η πρώτη φορά που η ομορφιά δεν προοριζόταν για τους λίγους αλλά για τον λαό», θα πει ο ίδιος.

Το 1965 το κτίριο κατεδαφίστηκε. Η καταστροφή του υπήρξε το έναυσμα για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και της μοντέρνας βελγικής αρχιτε-

κτονικής.

Το Μουσείο Ορτά έχει κηρυχθεί διατηρητέο και από το 2000 αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Αποκαταστάθηκε αρχικά το 1967 από τον Ζαν Ντελάι, συνεργάτη του Ορτά: η κατοικία έγινε μουσείο το 1969 και το ατελιέ άνοιξε το 1973. Σήμερα γίνονται εργασίες αποκατάστασης των όψεων υπό την επίβλεψη του αρχιτεκτονικού γραφείου Μπάρμπαρα φαν ντερ Βέε. Πρόκειται για δύο ξεχωριστά κτίρια που κτίστηκαν το 1901 και επικοινωνούν εσωτερικά. Με σεβασμό στον αστικό ιστό, ο Ορτά σχεδίασε δύο διαφορετικές όψεις κρατώντας τον ρυθμό των μικρών μετώπων του οικοδομικού τετραγώνου, τις μακρόστενες αναλογίες και τη ραβινή κορυφογραμμή.

Μέγιστη διαφάνεια

Εσωτερικά, με την έξυπνη διαρρύθμιση και τον σχεδιασμό μεγάλων ανοιγμάτων, φωταγωγών και τζαμένιων οροφών ο αρχιτέκτονας πέτυχε τη μέγιστη διαφάνεια. Η ανοικτή κάτοψη και τα μεταλλικά επιμήκη τόξα σπάνε τα όρια και εναντιώνονται στην ακαμψία των κλειστών χώρων της παραδοσιακής αρχιτεκτονικής. Το φως φιλτράρεται μέσα από πολύχρωμα βιτρώ, γλιστρά στα μαρμάρια σκαλοπάτια, αντανakλείται σε καθρέφτες και χαλκοδιακοσμημένες χειρολαβές. Στην καρδιά του κτιρίου βρίσκεται η κεντρική ελικοειδής σκάλα. Ενα εικαστικό αριστούργημα: μια σύνθεση από μπρούντζο, τροπικό ξύλο και μάρμαρο, λουσιμένη στο φυσικό φως που τρυπώνει από το βιτρώ της οροφής. Το ιδιόμορφο ιριδίζον γυαλί, παραγωγής των αμερικανικών εργαστηρίων Tiffany και La Farge –πρωτοπόρων στην καλλιτεχνική υαλοουργία– είναι βασικό στοιχείο της ατμόσφαιρας των σπιτιών του Ορτά.

Ενας δημιουργικός στροβιλισμός από καμπυλόγραμμα εικονογραφημένα κλήματα και ακίνητους διατρέχει τους ορόφους των κτιρίων, ανυψώνεται στη γυάλινη οροφή, πατά στα ανάγλυφα ψηφιδωτά και τα αλαβάστρινα λευκά πλακάκια, στρογγυλοκάθεται στις κομψές πολυθρόνες, αγκαλιάζει τις αέρινες μπρούντζινες κουπαστές

και τα σιδερένια κιγκλιδώματα της σκάλας.

Ο Ορτά σχεδίασε τα πάντα. Από το κτίριο το ίδιο μέχρι τα έπιπλα, τα φωτιστικά, τις πόρτες, τις ταπεσαρίες, τα κουδούνια, τον αριθμό του δρόμου. Είναι εντυπωσιακό, σκέφτομαι, συγκρίνοντας τη δική μας εποχή στην οποία τα στηθαία είναι γυάλινα, τα έπιπλα πανομοιότυπα και εντελώς βιομηχανοποιημένα, τα δάπεδα πλαστικά, οι χειρολαβές κρυφές και οι παραδοσιακές τεχνικές εξαφανισμένες. Στο ισόγειο βρίσκονται οι χώροι υποδοχής: το σαλόνι, η τραπεζαρία και το μουσικό δωμάτιο, ενώ η κουζίνα βρίσκεται στο υπόγειο, στην πλευρά του κήπου. Το τραπέζι και οι καρέκλες σχεδιάστηκαν από τον Ορτά για την Εκθεση Μοντέρνας Διακοσμητικής Τέχνης του Τορίνου το 1902, ενώ ο πολυέλαιος κατασκευάστηκε από επικρυσωμένο ορείχαλκο. Αποτελείται από γυάλινες σφαίρες σε σχήμα ανθών και εύκαμπτους βραχιόνες με μικρές ηλεκτρικές λάμπες που τυλιγούνται σε οριζόντιες δοκούς. Στον πρώτο όροφο είναι το υπνοδωμάτιο, το μπουντουάρ και το μπάνιο, ενώ πιο πάνω ο «χειμωνιάτικος κήπος», το δροσερό γυάλινο αίθριο γεμάτο φυτά. Τα μεγάλα παράθυρα του ατελιέ του, στο διπλανό κτίριο, φωτίζουν τα σχεδιαστήρια με τα αρχιτεκτονικά του σχέδια, ενώ φωτογραφίες από κτίρια, χειρόγραφα, αντικείμενα καθημερινής χρήσης και τέχνης της εποχής: λάμπες, καθρέφτες, μικρά έπιπλα, κεραμικά, υαλογραφήματα και ταπεταρίες της βελγικής Αρ Νουβό, συνυπάρχουν στον χώρο. Στο υπόγειο λειτουργεί εργαστήριο γλυπτικής και μακέτας, ενώ στον τελευταίο όροφο φιλοξενείται αρχείο αφιερωμένο στο κίνημα της βελγικής Αρ Νουβό.

Η Αρ Νουβό υπήρξε μια ρομαντική έκρηξη – μια ποιητική χειρονομία που προανήγγειλε τη μοντέρνα εποχή. Το Αρ Ντεκό θα αναλάβει τη συνέχεια, με αυστηρότερες γεωμετρικές φόρμες. Ο Ορτά θα παραμείνει πρωτοπόρος, σχεδιάζοντας το Κέντρο Καλών Τεχνών Βοζαρ στις Βρυξέλλες, σύμβολο μετάβασης από τη ρευστότητα του ονείρου στη σταθερότητα του μοντερνισμού.

Χρονικό της δημιουργίας

Το μουσείο έχει κηρυχθεί διατηρητέο και από το 2000 αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO. Αποκαταστάθηκε αρχικά το 1967 από τον Ζαν Ντελάι, συνεργάτη του Ορτά. Η κατοικία έγινε μουσείο το 1969 και το ατελιέ άνοιξε το 1973.

Με σύμμαχο τη φαντασία

Η Αρ Νουβό συμμάχησε με τη φαντασία και αφουγκράστηκε τα νεωτερικά καλέσματα που αναζητούσαν έναν κόσμο περιπετειώδη και ταυτόχρονα προσιτό. Η ομορφιά μπήκε στα σπίτια των μεσαίων στρωμάτων. Εγινε οικεία και ανθρώπινη.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

7.12-13.12.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

«Ο Καρυοθραύστης»

Ο **Δήμος** Κουρίου φιλοξενεί το σύνολο πνευστών Quintus με την εμβληματική σουίτα του Τσαϊκόφσκι, «Ο Καρυοθραύστης». Μια μοναδική συναυλία όπου η μουσική δωματίου συναντά τη θεατρική αφήγηση και η υπέροχη χριστουγεννιάτικη ιστορία του Ernst Theodor Amadeus Hoffmann συνομιλεί με την ευρηματική ενορχήστρωση της Kenneth Abeling. Τρίτη, 9 Δεκεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Δημοτικό Θέατρο Ύψωνας, Ύψωνας. **Ελεύθερη είσοδος.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ο Άνθρωπος Ελέφαντας» του Pomerance



Το **Σατιρικό** Θέατρο και η Audere Productions παρουσιάζουν το έργο «Ο Άνθρωπος Ελέφαντας» του Bernard Pomerance, σε μετάφραση και διασκευή Φρίζου Μασούρα και σκηνοθεσία Ανδρέα Κυριάκου. Πρόκειται για την αληθινή ιστορία του Μέρρικ, ενός σοβαρά παραμορφωμένου άντρα που έζησε στο Βικτωριανό Λονδίνο το 1880 και έγινε σύμβολο της ανθρόπινης αξιοπρέπειας. Μέσα από μια νέα, τολμηρή σκηνική ανάγνωση αυτού του εμβληματικού έργου, με εναλλασσόμενους ρόλους, αφηγηματικές λειτουργίες και ζωντανή επί σκηνής μουσική και τραγούδι, η παράσταση μας επιχειρεί να φέρει στο προσκήνιο διαχρονικά ερωτήματα για τη διαφορετικότητα, τον στιγματισμό και την κοινωνική αδικία. Σε μια εποχή που η εξωτερική τελειότητα προβάλλεται

ως ιδανικό και οι άνθρωποι εξακολουθούν να βιώνουν τον ρατσισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό, το «Ο Άνθρωπος Ελέφαντας» είναι μια κραυγή αντίστασης στην απανθρωποποίηση και ταυτόχρονα μια έκκληση για ενσυναίσθηση, αποδοχή και σεβασμό. Παίζουν: Χριστόδουλος Μαρτάς, Βασίλης Μιχαήλ, Πέννυ Φοινίρη, Πολυξένη Σάββα, Ελένη Ζαντή, Αντρέας Γεωργίου, Γεωργία Νικολάου, Γιώργος Λίζος, Μαρία Χαρά Τρούσα. Μουσικοί επί σκηνής: Κωνσταντίνος Ευαγγελίδης, Κατερίνα Δεσπότη, Χριστίνα Καραβά. Παραστάσεις: Σατιρικό Θέατρο, κάθε Σάββατο στις 8:00 μ.μ. και Κυριακή στις 6:30 μ.μ. Παρασκευή 19 Δεκεμβρίου στις 8:00 μ.μ. Για ηλικίες 15 ετών και άνω. **Πληροφορίες, εισιτήρια τηλέφωνο 22312940 - 22421609, www.satirikotheatro.com**

ΕΚΘΕΣΗ

«December» σε επιμέλεια του Canopy Studio

Η **έκθεση** παρουσιάζει μια εκλεκτική επιλογή από έργα ιστορικών, καταξιωμένων, σύγχρονων και ανερχόμενων δημιουργών, τα οποία στη σύνθεσή τους δημιουργούν ένα κοινό έδαφος. Πέρα από τις διαφορετικές γενιές, οπτικές και επιρροές τα έργα παρουσιάζουν μια ποικιλία προσεγγίσεων που αναδεικνύει τη δημιουργική ενέργεια της κυπριακής σκηνής και τη συνεχή ανανέωσή της. Η έκθεση προσφέρει στο κοινό μια προσεκτικά επιμελημένη επιλογή έργων που συνδυάζουν αισθητική αξία και συλλεκτικό ενδιαφέρον. Από τη λεπτομέρεια και την αυτονομία του κάθε έργου έως τη συλλογική δυναμική της πρότασης, η έκθεση συνδυάζει καλλιτεχνικό βάθος με εμπορική

δυναμική. Στόχος της είναι να αναδείξει τη ζωντανή δύναμη του κυπριακού εικαστικού χώρου και να φέρει το κοινό - συλλέκτες, φίλους της τέχνης και επαγγελματίες του χώρου - σε άμεση επαφή με έργα υψηλής αισθητικής και επενδυτικής αξίας. Δημιουργεί έτσι έναν χώρο όπου συνυπάρχουν καταξιωμένοι δημιουργοί και νέες φωνές, υπογραμμίζοντας τη συνέχεια και την εξέλιξη της κυπριακής τέχνης, και διατυπώνοντας μια ουσιαστική πρόταση για την αγορά και το μέλλον της. Γκαλερί Stand in Line - Art Space, Μετοχίου 26Α, Άγιος Ανδρέας Λευκωσία. Από 10 Δεκεμβρίου έως 24 Ιανουαρίου 2026. **Πληροφορίες www.standinlineartspace.com**

ΘΕΑΤΡΟ

Τα Γούστα του Κυρίου Σλόαν

«**Τα Γούστα** του Κυρίου Σλόαν» του Τζο Όρτον παρουσιάζει η ομάδα «Σλόλο για Τρεις», σε σκηνοθεσία Μαρίας Μανναρίδου - Καρσερά. Πρόκειται για μία ανατρεπτική, μαύρη φαρσοκωμωδία, ένα επικίνδυνο παιχνίδι λάγνου πόθου, χειραγώγησης και απόγνωσης. Ο κύριος Σλόαν, ένας όμορφος, ικανός για φόνο νεαρός περιπλανώμενος, φτάνει στο σπίτι της μεσήλικης Κάθου ψάχνοντας κάπου να μείνει. Η Κάθου αμέσως προσφέρει στέγη στο Σλόαν, ενώ ο πατέρας της, Κέμπ, κάπου τον έχει ξαναδεί και δεν τον εμπιστεύεται καθόλου. Και ενώ στον αδερφό της, Έντι, αρχικά δεν αρέσει η ιδέα του νεαρού νοίκι, τελικά, του προσφέρει δουλειά ως οδηγός του. Όταν ο Σλόαν, στο τέλος, βρίσκει τον εαυτό του εγκλωβισμένο ανάμεσα στην Κάθου και τον Έντι, έχοντας στην πλάτη του δυο φόνους, οι ισορροπίες ανατρέπονται



άρδην... Παίζουν: Χριστίνα Χριστόφια, Κρις Σπύρου, Χάρης Πισιάς, Φώτης Φωτίου. Μουσικός επί σκηνής: Χάρης Ιωάννου. Παραστάσεις 8, 9, 15, 16 Δεκεμβρίου (ακολουθούν παραστάσεις τον Ιανουάριο του 2026 και περιοδεία). Θέατρο Χώρα, Κοραή 1 (Πλατεία Αρχιεπισκοπής). **Πληροφορίες: 96147809. Η παράσταση είναι κατάλληλη για άτομα άνω των 15 ετών.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Η Άννα των Τριών»

Η **Γκαλερί** Γκλόρια παρουσιάζει από τη νέα ατομική έκθεση του διεθνώς αναγνωρισμένου Κύπριου εικαστικού Λευτέρη Ολύμπιου, με τίτλο «Η Άννα των Τριών». Η έκθεση περιλαμβάνει τρεις διακριτές ενότητες, οι οποίες συνομιλούν μεταξύ τους μέσα από θέματα ιστορίας, μνήμης και καλλιτεχνικής συνέχειας: 1. Ενότητα «Αικατερίνη Κορνάρο - Το Τρίτο Χέρι». 2. Ενότητα «Η Άννα των Τριών». 3. Ενότητα «Ταξίδια με τον Ρενουάρ». Μια προσωπική ερμηνεία έργων του Πιερ-Ογκύστ Ρενουάρ. Ο Ολύμπιος συνομιλεί με τον Γάλλο ιμπρεσιονιστή μέσα από δικές του μεταγραφές, όπου η χρωματική ευαισθησία και η ελευθερία της γραμμής συναντούν τη γνώριμη ποιητική του ματιά. Με την έκθεση «Η Άννα των



Τριών», ο Λευτέρης Ολύμπιος συνεχίζει την πολυετή του πορεία διερευνώντας τη διαχρονικότητα της εικόνας, τη σχέση παράδοσης και σύγχρονης δημιουργίας, και τη δύναμη της εικαστικής αφήγησης. Εγκαίνια 3 Δεκεμβρίου. Διάρκεια έως 3 Ιανουαρίου 2026. Γκαλερί Γκλόρια, Ζήνωνος Σώζου 3, Λευκωσία. **Πληροφορίες 22762605, www.gloriagallery.net**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Μένει η υφυπουργός, άλλαξε ο γενικός διευθυντής

Αλλαγή στο υφυπουργείο Πολιτισμού με τον διορισμό του Γιώργου Παπαγεωργίου στη θέση του γενικού διευθυντή. Σίγουρα ο κ. Παπαγεωργίου έχει να αντιμετωπίσει πολλά και διαχρονικά προβλήματα, πολλά από τα οποία είναι και δυσεπίλυτα. Ως άνθρωπος του πολιτισμού και έχοντας στα χρόνια αναλάβει διάφορες θέσεις ευθύνης, με τελεταία τη θέση αυτή του καλλιτεχνικού διευθυντή του Διεθνούς Φεστιβάλ Λευκωσίας και γενικού σιευθυντή της Nicosia for Art, είναι γνώστης καλός των πολιτιστικών ζητημάτων και πώς διαχειρίζεται κάποιος θέματα καλλιτεχνικά. Είναι επίσης και τεχνοκράτης, αλλά νομίζω πως κυρίως είναι άνθρωπος με γνώση του πολιτιστικού τοπίου κάτι που θα βοηθήσει το υφυπουργείο.

Είναι επίσης σημαντικό πως έχει περάσει τα προηγούμενα χρόνια από καιρία πόστα (ΘΟΚ και Ριάλτο) και γνωρίζει πως είναι τεράστιας σημασίας να είναι κανείς διπλωμάτης, αλλά και να διαχειρίζεται κρίσεις –και από τέτοιους άλλο τιποτα του υφυπουργείου Πολιτισμού. Νομίζω πως έχει επίσης μάθει από τις προηγούμενες θέσεις του και πώς να διαχειρίζεται και λάθη, αλλά και συνεργάτες. Με

τη νέα θέση όλες αυτές οι δεξιότητες θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν, γιατί εκτός από τις φαντασμαγορίες που ετοιμάζονται για την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το πρώτο Εξάμηνο του 2026, το υφυπουργείο έχει να αντιμετωπίσει, όπως είπαμε και πιο πάνω, σημαντικά ζητήματα, με το κυριότερο και πιο φλέγον το καθεστώς του καλλιτέχνη, το οποίο ενώ στις αρχές του 2025 πιστεύαμε ότι είχε δρομολογηθεί, φαίνεται πως πέρασε στις ελληνικές Καλένδες και μοιάζει με Γόρδιο Δεσμό. Πιστεύω λοιπόν πως ο νέος γενικός διευθυντής θα πρέπει να εγκύψει στο ζήτημα του καθεστώτος του καλλιτέχνη, κατά προτεραιότητα. Είναι μια εκκρεμότητα που πρέπει επιτέλους να λυθεί, προς όφελος της κοινωνότητας των ανθρώπων του πολιτισμού.

Σημαντικά θα είναι επίσης και η προσφορά του, στο να προσπαθήσει να πείσει την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη για την αύξηση των κονδυλίων για τον Πολιτισμό, σε όλους τους τομείς. Και εδώ είναι απαραίτητες οι συνέργειες με τη διευθύντρια του Τμήματος Σύγχρονου Πολιτισμού, Ιωάννα Χατζηκωστή. Επίσης, θα φαινόταν πολύ χρήσιμος στην επίτευση και προώθηση θεμάτων όπως

είναι η κάλυψη της θέσης του γενικού διευθυντή του ΘΟΚ, στο μέτρο φυσικά των αρμοδιοτήτων του, στο ξεκαθάρισμα των ζητημάτων της Συμφωνικής Ορχήστρας Κύπρου, στη νέα προσπάθεια δημιουργίας Πινακοθήκης Σύγχρονης Τέχνης στην Κρατική Έκθεση, δεδομένων των καλών σχέσεων που έχει με τον Δήμο Λευκωσίας, αλλά και στο πώς επιτέλους θα προχωρήσει η Κυπριακή Βιβλιοθήκη. Πολλά από τα παραπάνω έχουν να κάνουν με την εκπόνηση στρατηγικών, κάτι στο οποίο ο Γιώργος Παπαγεωργίου φαίνεται πως είναι ικανός να κάνει. Του προτείνω λοιπόν να αρχίσει από αυτά, από τα δομικά προβλήματα, και να μην αναλωθεί σε χαμηλότερες έντασης ζητήματα, διότι αυτά πολλές φορές είναι τοξικά, και δηλητηριάζεται κανείς σιγά-σιγά και δεν το παίρνει χαμπάρι. Ο ρόλος του είναι σημαντικός, ιδίως τώρα που η υφυπουργός Πολιτισμού κα Λίνα Κασσιανίδου δεν ανασχηματίστηκε, άρα έχει στο υφυπουργείο δυο ανθρώπους που μπορούν να τον καθοδηγήσουν, την υφυπουργό, τη διευθύντρια του Τμήματος Σύγχρονου Πολιτισμού, και μαζί να οραματιστούν την Κύπρο του πολιτισμού, μακριά από συντεχνι-

σμούς, μικροπολιτικές και εφήμερες πολιτικές, που μόνο κακό κάνουν στην υπόθεση πολιτισμού.

Αν το καλοσκεφτείτε το υφυπουργείο Πολιτισμού, το τελευταίο διάστημα έχει περιπέσει σε περιδίνηση, και μοιάζει ότι καλό γίνεται να χάνεται στον χαμό των δυσάρεστων ειδήσεων, Σκέπαστρα Getty για τα ψηφιδωτά της Κάτω Πάφου, συμφωνία που ναυάγησε, κατάλογος Μπενάλε Αρχιτεκτονικής Βενετίας και απόσυρσή του και κατηγορίες για λογοκρισία, φιάσκο Κρατικών Λογοτεχνικών Βραβείων και εκ των έσω της επιτροπής υπονόμωσή τους, στασιμότητα στο καθεστώς του Καλλιτέχνη, ΘΟΚ με Διοικητικό Συμβούλιο που λειτουργεί ως όλα, Κυπριακή Βιβλιοθήκη που δεν υπάρχει, ΣΠΕΛ που δεν υπάρχει, Καλλιτεχνικό Χωριό Λέμπας, το οποίο επίσης έχει μπει σε τροχιά μη υλοποίησης, Συμφωνική Ορχήστρα με τα χίλια δυο προβλήματα που κρύβονται κάτω από το χαλί...

Ε, δεν είναι και λίγα τα σοβαρά με τα οποία, εντός των αρμοδιοτήτων του, που έχει να ασχοληθεί ο νέος γενικός διευθυντής.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Απανωτά sold out, το φαινόμενο της εποχής

Η **απογοήτευση** και η στενοχώρια στο πρόσωπό της άφηναν ελάχιστα περιθώρια για ενθάρρυνση. Ήταν η δεύτερη φορά φέτος που δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει εισιτήριο για ένα θέαμα που ήθελε πολύ, ενώ είχε φροντίσει να πάρει θέση εγκαίρως στην ήδη μεγάλη –αριθμούσε χιλιάδες– ηλεκτρονική ουρά. Το online σύστημα «έπεσε» κάποια στιγμή αδυνατώντας να ανταποκριθεί στη ζήτηση. Πρώτη φορά απέτυχε να βρει θέση στη συναυλία του Θεόδωρου Κουρεντζή και της ορχήστρας Υτορία στο Μέγαρο Μουσικής, στα μέσα Νοεμβρίου. Δεύτερη φορά προσπάθησε, περιμένοντας πώς και πώς, να μη χάσει τη «συνάντηση» του Γιώργου Κουμεντάκη, του Δημήτρη Παπαϊωάννου και του Θεόδωρου Κουρεντζή στην Εθνική Λυρική Σκηνή, στο έργο «Ρέκβιεμ για το τέλος του έρωτα», 24 με 30 Ιανουαρίου του 2026. Εξί μερες, 12 παραστάσεις, 15.000 εισιτήρια, εξαφανίστηκαν σε 2 ώρες... Εξί χιλιάδες περίμεναν, ταυτόχρονα, να αρχίσει η ηλεκτρονική προώληση, ενώ δεκάδες είχαν στηθεί στην ουρά στα ταμεία της ΕΛΣ από νωρίς το πρωί. Και στις δύο περιπτώσεις, εκείνη στάθηκε άτυχη. Ήταν πραγματικά απαρνήτορη. Ματαιωμένη. Μόνη διέξοδος, να πάει επιτόπου σε κάποια από τις παραστάσεις, μήπως υπάρξει ακύρωση της τελευταίας στιγμής. Αν έχει το κουράγιο και τη διάθεση, αν θέλει να συντηρήσει μια ελάχιστη πιθανότητα ως ελπίδα.

Απανωτά sold out, η συνθήκη της εποχής. Στα θέατρα, στις συναυλίες, σε παραγωγές μικρής ή μεγαλύτερης διάρκειας. Ένα θέμα που έχει απασχολήσει ποικιλοτρόπως, έχει καταγραφεί σε εκτενή ρεπορτάζ («Κ», 13/7 και 5/10/2025), έχουν αναφερθεί, ενδεικτικά, λόγοι και αιτίες. Από τον εγκλεισμό της COVID και την παραφορά μετά (υπερκινητικότητα που αποτυπώνεται και στα ταξίδια), την ευκολία των ηλεκτρονικών εισιτηρίων, την προσδοκία του σμαρντικού, του «γεγονότος» στο οποίο θέλεις να συμμετάσξεις, η δυναμική της κοινής εμπειρίας, η αγωνία να μην «εξαιρεθείς». Φράσεις όπως «η γοητεία των ζωντανών παραστάσεων» ή «η συναισθηματική εμπλοκή» είναι μάλλον παρωχημένες για να περιγράψουν μια πραγματικότητα που αφορά, σε μεγάλο βαθμό, τον κόσμο των σόσιαλ μίντια. Η «επίδειξη» της ανάρτησης του «ουφ, ευτυχώς, βρήκα εισιτήριο!», το κοινωνικό άγχος που συνοψίζεται στα αρχικά fomo (fear of missing out), ο φόβος μήπως χάσουμε κάτι, μήπως μείνουμε «απέξω». Τάση που θεωρείται γέννημα των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, μια ψυχαναγκαστική ανησυχία, που συνδέεται με ανάγκες «επιβεβαιώνες» και όχι τόσο με επιλογές του ίδιου του προσώπου. Καμιά φορά και το sold out από μόνο του δημιουργεί την ατμόσφαιρα της επιτυχίας, η οποία δεν ανταποκρίνεται πάντα στο περιεχόμενο του θεάματος.

Οι αντιδράσεις είναι αλυσιδωτές. Εγκαιρος προγραμματισμός για τα θέατρα σημαίνει ένα με δύο χρόνια νωρίτερα να κλειστούν έργα και πόθοιοι (ειδικά αυτοί που έχουν μεγάλη ζήτηση)· εγκαίρως προγραμματισμός για τον θεατή σημαίνει να εξασφαλίσει όσο το δυνατόν νωρίτερα το εισιτήριό του (κι αυτό όχι πάντα με επιτυχία). Το φαινόμενο sold out δεν είναι μόνο ελληνικό. Αυτό, βέβαια, δεν μειώνει τη σημασία του, ούτε βοηθάει στην αποδοχή του. Τι συμβαίνει, άραγε; Έχει αυξηθεί τόσο πολύ ο αριθμός των ανθρώπων που ενδιαφέρονται για τα θέαματα; Που βρίσκουν παρηγορία στην τέχνη και αναζητούν τη θεραπεία για την υπαρξιακή πίεση σε μια θεατρική παράσταση ή συναυλία; Ή ο καταναλωτισμός και η «μόδα» εξαπλώνονται με όλο και μεγαλύτερη διαδικτυακή ταχύτητα; Και η επιθυμία; Πώς παράγεται πλέον; Ωριμάζει ως αργή εσωτερική διεργασία ή έγινε κι αυτή sold out;

Το κορίτσι μέσα μας

Τι καθορίζει τον συγκεκριμένο προσδιορισμό; Η ηλικία; Η συμπεριφορά; Το ντύσιμο;

Της ΞΕΝΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ

Τσιμπιδάκια, άφθονο γκλίτερ, κον-κάρδες καρφίτωμένες σε σχολι-κές τσάντες, κοριτσίστικα λευκά-ματα, μακριά ακρυλικά νύχια σε σχεδόν παιδικά χέρια, tutu συν-δυασμένες με δερμάτινα τζάκετ, χαχανητά, σιδεράκια: πόσο αλπ-θινή ή κατασκευασμένη είναι η εικόνα που έχουμε για τις έφηβες; Και αν δούμε μια μεγαλύτερη γυ-ναίκα με κροπ μπλουζάκι και κάλ-τσες μέχρι το γόνατο; Τι σκεφτό-μαστε για αυτήν;

Ποια δικαιούται να λέγεται κο-ρίτσι σήμερα; Το ερώτημα δια-τυπώνει η Κάατ Ντέμπο, διευθύν-τρια του Μουσείου Μόδας της Αμβέρσας, με αφορμή την έκθε-ση «Girls, on boredom, rebellion and being in-between» που φιλο-ξενείται αυτήν την περίοδο στο βελγικό μουσείο. Στον πρόλογο της ομώνυμης έκδοσης που κυ-κλοφόρησε στα εγκαίνια της έκ-θεσης, εκείνη αναφέρεται στις φίλες που έχει από το νηπιαγω-γείο, με τις οποίες, όπως λέει, έχει διανύσει όλη τη διαδρομή μέχρι την έκτη δεκαετία της ζωής της. Ο γιος μιας από αυτές τις γυναι-κες επιμένει να τις αποκαλεί «κο-ρίτσια» κάθε φορά που τις βλέπει. «Γιατί το κάνει αυτό;» αναρωτιέται η Ντέμπο. Ίσως γιατί τις ακούει να χασκογελούν και να φέρονται ανόητα; Ή μήπως γιατί τις πει-ράζει για τον χρόνο που περνάει;

Τη δεκαετία του '60, βέβαια, ένα τέτοιο σχόλιο από έφηβο γιο ή ενήλικο σύντροφο δεν θα περ-νούσε «αναιμάκτα». Ο φεμινισμός του δεύτερου κύματος έδειχνε μπ-δαμινή ανεκτικότητα σε τέτοιες φράσεις και χαρακτηρισμούς. Τα «κορίτσια στο γραφείο» δεν ήταν έκφραση συμπάθειας, αλλά ένας



Αντικείμενα, φωτογραφίες και στιγ-μιότυπα από το σινεμά, που συμπερι-λαμβάνονται στην έκθεση «Girls», η οποία φιλοξενείται στο Μουσείο Μό-δας της Αμβέρσας.

ακόμη τρόπος για να επικυρώσεις μια κουλτούρα υποτιμήσης.

«Youthquake»

Και ενώ την ίδια περίοδο οι φε-μινίστριες αρνούσαν να συμβιβα-στούν με γλυκερές προσφωνήσεις, η Νταϊάνα Βρίλαντ εξοικείωνε το αναγνωστικό κοινό της Vogue με τον όρο «Youthquake», σχολιάζο-ντας την πολιτιστική, αισθητική και κοινωνική ανατροπή που έφερνε η νεολαία της εποχής – από τη μόδα και τη μουσική μέχρι τον τρόπο ζω-ής. Η νέα γενιά δεν ακολουθεί τά-σεις, τις δημιουργεί, υποστήριζε η διευθύντρια της Vogue.

Τελικά, πότε σταματάς να είσαι κορίτσι; Είναι μια απόφαση που παίρνεις εσύ ή την παίρνουν άλλοι για σένα; Έχει να κάνει με την ηλι-κία, τη συμπεριφορά, τη διάθεση ή την αύρα που εκπέμπεις; Η έκθεση επιχειρεί να σταθεί πάνω από τις στερεοτυπικές αντιλήψεις για το πώς πρέπει να μοιάζει και πώς πρέ-πει να φέρεται ένα κορίτσι, αναζη-τώντας απαντήσεις στη σύγχρονη τέχνη, στη μόδα, στη φωτογραφία και στον κινηματογράφο.



Η αφίσα που φιλοτέχνησε για την έκθεση «Girls» ο Πολ Μπόουντενς βασίζεται σε φωτογραφία του Τζιμ Μπριτ.

Η επιμελήτρια Ελίζα ντε Βέιν-χαρτ θυμίζει πως ο δυτικός κανό-νας της τέχνης ήταν μάλλον περιο-ριστικός για τα κορίτσια. Η έφηβη, τους προηγούμενους αιώνες, ήταν πάντα μια ανώνυμη φιγούρα, μια κόρη, ένα σιωπηλό υποκείμενο που έπαιζε πάνω. Στεκόταν χωρίς να ενοχλεί και ήταν πάντα περιστοι-χισμένη από αντικείμενα-σύμβολα που υποδηλώναν την ηλικία της, μαρτυρούσαν την αθωότητά της. Είναι όμως μόνον αυτό τα κορί-τσια; Και πόσο έχει επιδράσει αυ-τή η εικονογραφία στη σύγχρονη συλλογική συνείδηση; Τι γίνεται με εκείνες που ασφυκτιούν με τους κανόνες, που βαριούνται, που δεν ξέρουν πώς να διαχειριστούν τις αλλαγές στο σώμα και στη διάθε-σή τους; Δεν θα ασχοληθεί κανείς μαζί τους;

Στον 20ό αιώνα, οι γυναίκες προ-σπάθησαν να ανατρέψουν την κα-τάσταση και να μιλήσουν οι ίδιες για τον εαυτό τους. Οι καλλιτέχνη-δες άρχισαν να κάνουν τέχνη μιλώ-ντας για τα βιώματα και τα τραύ-ματά τους, τα περισσότερα από τα οποία εδράζονταν στην παιδική και εφηβική ηλικία.

Η έκθεση προχωράει αναδεικνύ-οντας και τις σύγχρονες προκλήσε-ις των νεαρών γυναικών. Τα πορτρέ-τα της Ιζαμπέτας, κόρης της Άλις Νιλ, καταγράφουν το δίλημμα μιας νεαρής καλλιτέχνιδος ανάμεσα στη μητρότητα και στο πάθος για την τέχνη, αποτυπώνοντας ενοχές και κοινωνικές προσδοκίες που δεν επι-τρέπουν στη φιλοδοξία μιας γυναι-κας να ανθήσει. Το έργο της Φρίντα Ορουπάμπο μιλάει για την αγωνία του «ανήκειν» και για το πώς η δι-αφορετικότητα διαμορφώνει την εφηβική ψυχή, ενώ στο ζωγραφικό έργο «Charlotte» η Ναταναέλ Ερ-μπελέν πραγματεύεται την έννοια

του αυτοπροσδιορισμού στην εφη-βεία. Ο γείτονας της καλλιτέχνιδος, Charles/Charlotte, που μένει ακόμη με τη μητέρα του, αβέβαιος αν εί-ναι αγόρι ή κορίτσι, βρίσκεται στο «ενδιάμεσο».

Την ενδιάμεση φάση ανάμε-σα στην παιδική ηλικία και στην ενηλικίωση καταγράφει μέσα από τις φωτογραφίες της και η Ρόνι Χορν, η οποία φωτογράφιζε για δύο χρόνια την ανιψιά της Τζόρ-τζια, αναδεικνύοντας τις δραστικές αλλαγές που μπορεί να επιφέρει ο χρόνος στον τρόπο που ένα κορί-τσι αντιλαμβάνεται και προβάλλει τον εαυτό του.

Τρία δωμάτια

Η έκθεση περιλαμβάνει και τρία κοριτσίστικα δωμάτια, τον κατεζο-χόν χώρο όπου καθρεφτίζονται η ένταση, οι αγωνίες και η ευθραυ-στότητα της εφηβείας. Ένα από αυτά παραπέμπει στο υπνοδωμά-τιο των αδελφών Λίσμπον από τις «Αυτόχειρες παρθένους» (1999) της Σοφία Κόπολα, ταινίας βασισμένης στο βιβλίο του Τζέφρι Ευγενίδη, ενώ παρουσιάζονται και κοστούμια των πέντε νεαρών ηθοποιών. «Ήμουν στα 20 μου όταν γύρισα την ταινία και η ιδέα του σχολείου δεν ήταν μακρινή. Ήθελα ο κόσμος τους να είναι ακριβής, να δείχνει αληθινός», εξηγεί η σκηνοθέτις. Ίσως στα λό-για της κρύβεται η αδυναμία μας να προσδιορίσουμε με σαφήνεια τι σημαίνει να είσαι κορίτσι: όσο απομακρυνόμαστε από εκείνη την ηλικία, τόσο πιο ασήμαντες μοιά-ζουν οι δυσκολίες της. Όπως απα-ντά η Σεσίλια, η μικρότερη αδελ-φή, στον γιατρό που προσπαθεί να υποβιβάσει τους λόγους της απόπει-ρας αυτοκτονίας της: «Είναι προφα-νές, γιατρέ, ότι δεν έχετε υπάρξει ποτέ δεκαεπτάχρονο κορίτσι».

Προκλήσεις

Οι σύγχρο-νες προ-κλήσεις των νεαρών γυ-ναικών όπως παρου-σιάζονται μέ-σα από τη σύγχρονη τέχνη, τη μό-δα, τη φωτο-γραφία και τον κινημα-τογράφο.

Μουσείο Μόδας της Αμβέρσας, www.momu.be, έως 1/2/2026.

Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας

Nicosia International Festival

Η Altia παρουσιάζει

Λάρκου Παναγιώτης

ΤΡΕΛΑΝΤΩΝΗΣ

της Π.Σ. Δέλτα

ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

30.12.2025

ΔημοτικόΘέατρο Λευκωσίας

Εισιτήρια | Tickets

Διοργανωτές

Χορηγοί

Χορηγός Επικοινωνίας

Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας

Nicosia International Festival

Alexandra Dariescu

THE NUTCRACKER AND I

(Ο καρνοθαράυστης κι εγώ)

28.12.2025

10:30, 16:30

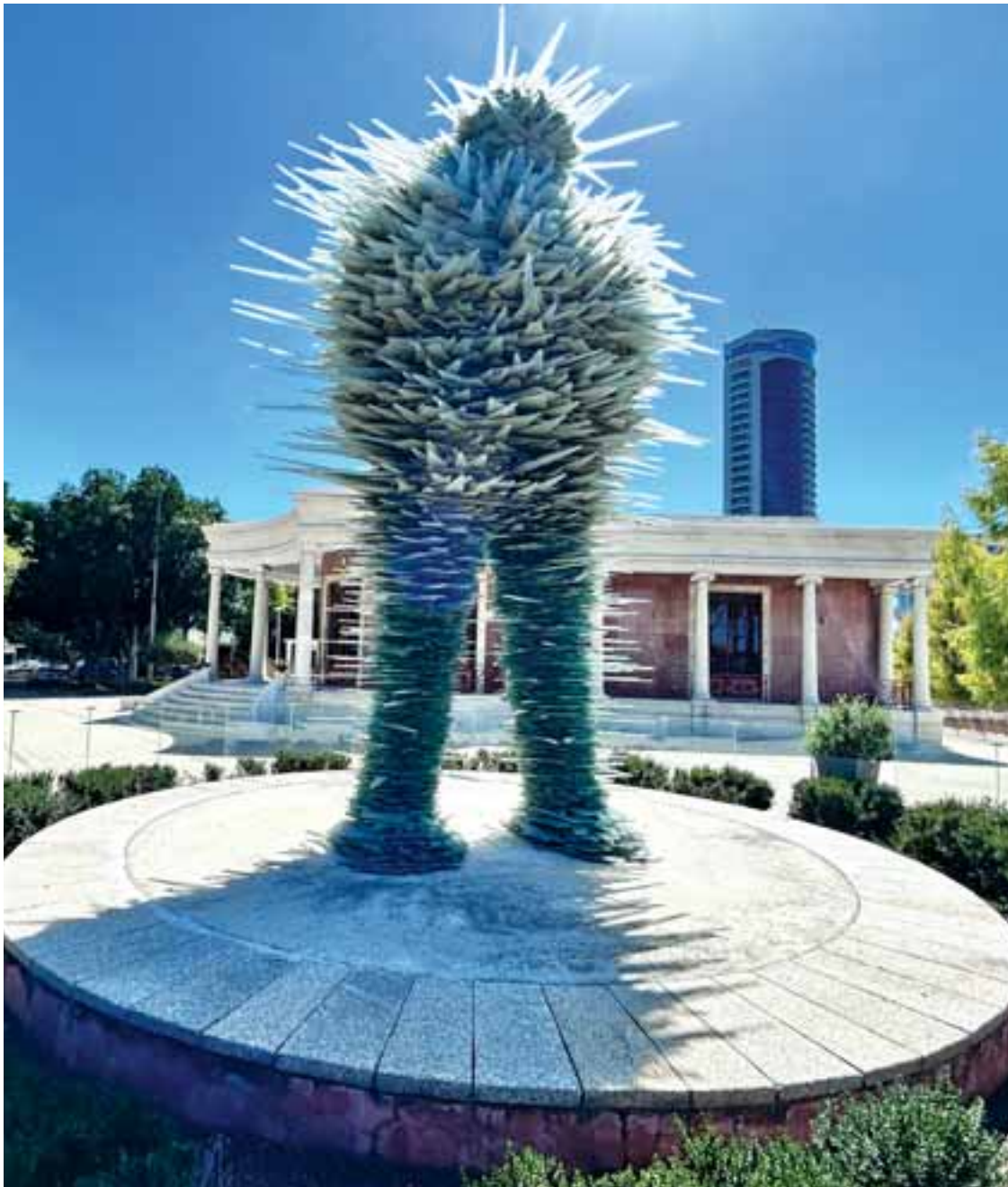
NicosiaMunicipal Theater

Εισιτήρια | Tickets

Διοργανωτές

Χορηγοί

Χορηγός Επικοινωνίας



Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

«Ο καλλιτέχνης πρέπει να έχει αντίληψη των ισορροπιών χώρου και χρόνου» λέει στην «Κ» ο Κώστας Βαρώτσος, διακεκριμένος γλύπτης και πρώην καθηγητής Εικαστικών Τεχνών στο Τμήμα Αρχιτεκτονικής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τον οποίο το Πανεπιστήμιο Frederick αναγόρευσε σε επίτιμο διδάκτορα της Σχολής Τεχνών, Επικοινωνίας και Πολιτισμικών Σπουδών του Πανεπιστημίου στις 19 Νοεμβρίου 2025. Ο Κώστας Βαρώτσος μιλάει στην «Κ» για το γλυπτό του «Ο Ποιπτής», που σήμερα κοσμεί το προαύλιο του Δημαρχείου Λευκωσίας στην πλατεία Ελευθερίας, τη δημόσια τέχνη και τον δημόσιο χώρο και αναφέρει πως η δημόσια τέχνη, όταν μπαίνει στον χώρο, είναι σαν να ζητάει συγγνώμη.

—Κύριε Βαρώτσο, είστε ένας άνθρωπος ο οποίος έχει σηματοδοτήσει τη δημόσια τέχνη και στην Ελλάδα αλλά και στην Κύπρο, τι σημαίνει όμως δημόσια τέχνη;

—Όταν μιλάμε για δημόσια τέχνη, κάνουμε ένα λάθος, είναι σαν να βάζουμε κάτι μέσα στον δημόσιο χώρο και να περιμένουμε αυτός να μας δεχτεί. Η δημόσια τέχνη, όταν μπαίνει στον χώρο, είναι σαν να ζητάει συγγνώμη. Λέει, συγγνώμη, παιδιά, μπορώ να περάσω; Εγώ λειτουργώ κάνοντας δημόσια τέχνη, όχι με τη διαδικασία ναβάλω ένα έργο μέσα στην τέχνη, αλλά ο χώρος να μου δώσει το έργο. Η δημόσια τέχνη λοιπόν είναι συνυφασμένη με το γεγονός ότι ο ίδιος ο χώρος και η ίδια η κοινωνία εκφράζεται στη δημόσια τέχνη, στον δημόσιο χώρο, που είναι η επέκταση του ιδιωτικού. Άρα είναι η επέκταση του σαλονιού μας.

—Πώς η δημόσια τέχνη μπορεί να αφομοιωθεί από την κοινωνία;

—Στόχος μου είναι πάντα το έργο να είναι μια έκφραση του συνόλου της κοινωνίας. Δηλαδή εκείνη τη στιγμή που γεννιέται η δημόσια τέχνη, είναι μια έκφραση ενός πολιτισμικού συνόλου. Εμείς οι καλλιτέχνες πρέπει να είμαστε το μέσον, για να εκφραστεί αυτή η κοινωνία. Το 1983, όταν έγινε ο «Ποιπτής», η Κύπρος βγήκε στη δημόσια κοινότητα, στη διεθνή κοινότητα και είπε «εμείς, κύριοι, πιστεύουμε αυτό». Ήταν

δηλαδή μια πολιτισμική πρόταση της Κύπρου στη διεθνή κοινότητα. Άρα ήταν έκφραση της Κύπρου εκείνη τη στιγμή. Εγώ ήμουν το μέσον. Ήμουν δηλαδή ο υδραυλικός της ιστορίας, δηλαδή ο τεχνίτης ο οποίος βοήθησε στην έκφραση αυτής. Όταν τα πράγματα λειτουργούν, τότε γίνεται αυτή η μαγική όσμωση μεταξύ του κοινωνικού συνόλου, του έργου και του καλλιτέχνη.

—Είπατε ότι η δημόσια τέχνη ουσιαστικά είναι σαν να βάζουμε ένα έργο στο σαλόνι μας. Γιατί τότε δεν σεβόμαστε τον δημόσιο χώρο και τη δημόσια τέχνη, όπως σεβόμαστε το σαλόνι μας, τον ιδιωτικό μας χώρο;

—Οι λόγοι είναι πολλοί. Υπάρχουν και λάθη των καλλιτεχνών, οι οποίοι δεν λαμβάνουν υπόψη το πολιτισμικό δεδομένο της περιοχής που δρουν και βάζουν έργο αυτοαναφορικά. Μια άποψη, ας πούμε, προσωπική τους, που ζητούν φασιστικά από τον άλλον να την καταλάβει. Ένας άλλος λόγος είναι και η σχέση του πολίτη με τον δημόσιο χώρο. Ο δημόσιος χώρος αντιπροσωπεύει τη σχέση που ο κάθε πολίτης έχει με την εξουσία, μιας και ο δημόσιος χώρος αντιπροσωπεύει την εκάστοτε εξουσία. Άρα η σχέση του πολίτη με τον δημόσιο χώρο μπορεί να είναι ήρεμη, αλλά και τραυματική ή συγκρουσιακή. —Άρα ο καλλιτέχνης πρέπει να τα λαμβάνει υπ' όψιν του όλα αυτά...

—Όταν κάνεις ένα έργο, ακόμα και όταν δεν το κάνεις στον δημόσιο χώρο, είναι μια κριτική ματιά απέναντι στην πραγματικότητα. Η τέχνη είναι μια κριτική ματιά στην πραγματικότητα. Ο κριτικός λόγος είναι πολύ σημαντικός. Οφείλει

“
Για να καταλάβεις τον χρόνο πρέπει να υπάρχει ένα τρίτο αντικείμενο που να σου τον προσδιορίζει, που είναι ο πολιτισμός, τα γεγονότα, η ιστορία. Και ο χρόνος και ο χώρος έχουν μια αλλοίωση σε σχέση με την πολιτισμική στιγμή που ζεις.

ο καλλιτέχνης να αντιλαμβάνεται το κοινωνικό περιβάλλον που δρα, αλλιώς θα λειτουργήσεις στο Palm Beach, αλλιώς στα Απέννινα Όρη, αλλιώς στο Σαν Ντιέγκο και αλλιώς στην Αθήνα ή στην Κύπρο. Όταν έκανα στην Κύπρο τον «Ποιπτή», ανακρουσόταν το ψευδοκράτος του Ντενκτάς. Υπήρχε δηλαδή μια πρόκληση, σχεδόν πολεμική. Και μια ένταση η οποία ήταν ακόμα φρέσκια, ο απόηχος του πολέμου ήταν πολύ κοντά. Ο «Ποιπτής» ήταν ένα σημάδι, έγινε φρουρός, έγινε πολεμιστής, έγινε το σύνολο της έννοιας, της σύνθεσης, της ποίησης που σημαίνει το συμπύκνωμα μιας πολιτισμικής υπόστασης, μιας ιστορικής στιγμής της Κύπρου. —Αναζητήσατε το συλλογικό αίσθημα; —Εκείνη τη στιγμή έψαχνα να βρω πώς αισθάνεται η Κύπρος, τι είναι η Κύπρος. Τα γεγονότα της Κύπρου τα έχουμε ζήσει όλοι οι

Ο «Ποιπτής» (αριστερά) ήταν ένα σημάδι, έγινε φρουρός, έγινε πολεμιστής, έγινε το σύνολο της έννοιας, της σύνθεσης, της ποίησης που σημαίνει το συμπύκνωμα μιας πολιτισμικής υπόστασης, μιας ιστορικής στιγμής της Κύπρου. Ο «Δρομέας» (κάτω) είναι το επόμενο βήμα από τον «Ποιπτή», γεννήθηκε μετά. Ήταν μια εποχή αισιοδοξίας, μαζεύουμε τα κομμάτια μας, τα θραύσματα του πολιτισμού μας.



Για να εξελιχθεί το έργο πρέπει να εξελιχθείς κι εσύ ο ίδιος

—Ποιος είναι ο ρόλος του καλλιτέχνη στη σημερινή εποχή; Να ακολουθεί, να παρατηρεί; Η τέχνη θέτει μόνο ερωτήματα;

—Η τέχνη αυτό που κάνει είναι να σου δίνει τη δυνατότητα να εξασκήσεις το αντιληπτικό σου σύστημα. Σου δημιουργεί ένα καλειδοσκοπιο διαφορετικής γωνίας αντίληψης των πραγμάτων. Επιστρέφοντας ξανά στον «Ποιπτή» και στον «Δρομέα», αυτά τα έργα έδειχναν την πραγματικότητα. Δεν έδιναν μια λύση. Δεν είχαν μια ιδεολογική δομή. Δεν πιστεύω ότι η τέχνη μπορεί σου δώσει μια ιδεολογική δομή. Μπορεί όμως να σου εξασκήσει το αντιληπτικό σου σύστημα για να αναγνωρίσεις και να διαβάσεις καλύτερα τον πραγματικό χρόνο, το τώρα... ο καλλιτέχνης δεν μπορεί να δώσει λύσεις. Δεν είναι πολιτικός.

—Το έργο του καλλιτέχνη πρέπει να είναι αντιληπτό από όλους;

—Όταν είναι αληθινό, όταν λειτουργεί, δεν έχει καμία σημασία πόσο ερμηνεύσιμο είναι ή πόσο περιεργο είναι, πόσο δύσκολο και πόσο μη δέσκολο. Ο απλός κόσμος έχει μια διαίσθηση τρομακτική, και αναγνωρίζει ότι δεν τον κοροϊδεύεις. Ότι αυτό που του δείχνεις είναι αληθινό, ότι έχει μια πολιτισμική ρίζα. Ένα έργο που λειτουργεί, έχει τέτοια δύναμη που δεν υπάρχει περίπτωση να μη γράψει στις ψυχές των ανθρώπων.

—Πώς αντικρίζετε την αισθητική των πόλεων, των δημόσιων χώρων;

—Οι πόλεις είναι σαν τη φύση. Μια πόλη είναι σαν ένα δάσος. Έχει τα ίδια χαρακτηριστικά, με ένα βασικό χαρακτηριστικό. Εξελίσσεται συνεχώς. Όπως το δάσος, η ζούγκλα. Θα δεις ότι το ένα φυτό τρώει το άλλο. Είναι βίαιη η φύση. Το ίδιο είναι και η πόλη. Είναι πολύ δύσκολο να πας μέσα στην πόλη και να υπάρξεις. Η πόλη είναι ένας οργανισμός, είναι ένα φυσικό φαινόμενο, γιατί είναι φτιαγμένη από τον άνθρωπο, ο οποίος είναι και αυτός ένα φυσικό φαινόμενο. Και η αισθητική αλλάζει συνεχώς.

—Τι έχει μάθει ο Βαρώτσος με τόσα χρόνια εμπειρίας δραστηριοποίησης στην τέχνη;

—Για να κάνεις τον καλλιτέχνη πρέπει να συμβεί κάτι πολύ απαραίτητο. Πρέπει να ταυτίσεις τη ζωή σου με τη δουλειά. Δηλαδή πια δεν είσαι ένας άνθρωπος. Περπατάς, κάνεις τέχνη, σκέφτεσαι, κάνεις τέχνη, κάνεις μια δουλειά, κάνεις τέχνη. Ταυτίζεις δηλαδή τη δημιουργική διαδικασία του κάνω τέχνη, όταν είσαι τέχνη. Πρέπει να γίνεις τέχνη για να μπεις στη διαδικασία της εξελικτικότητας της τέχνης και εσύ ως άνθρωπος. Γιατί, για να εξελιχθεί το έργο πρέπει να εξελιχθείς κι εσύ ο ίδιος. Πρέπει να κάψεις τις γέφυρες πίσω σου, να καίς γέφυρες, να είσαι βίαιος με τον εαυτό σου πρώτα για να μπορέσεις να πας μπροστά. Αυτό είναι που έμαθα από την τέχνη, έμαθα τη σημασία της εξελικτικότητας, που είναι κάτι βίαιο, τόσο για εμένα τον ίδιο, όσο και για τους γύρω μου.

να συγκεκριμένες. Για να καταλάβεις τον χρόνο πρέπει να υπάρχει ένα τρίτο αντικείμενο που να σου τον προσδιορίζει, που είναι ο πολιτισμός, τα γεγονότα, η ιστορία. Και ο χρόνος και ο χώρος έχουν μια αλλοίωση σε σχέση με την πολιτισμική στιγμή που ζεις. Την περίοδο της Βιομηχανικής Επανάστασης άρχισε ο χρόνος να διογκώνεται σαν έννοια, με κόστος στον χώρο. Πιο πολύ το πρόβλημα μας ήταν να στεγάσουμε πάρα πολύ γρήγορα πολύ κόσμο σε κάποια σπίτια και να βρούμε ένα μοντέλο που να τελειώνουμε γρήγορα, παρά να κάνουμε ένα καλό σπίτι. Οπότε η σημασία του χώρου άρχισε να έχει λιγότερη αξία. Ο χώρος και ο χρόνος λοιπόν, όταν αλλοιώνονται, και αλλοιώνονται συχνά στην ιστορία της ανθρωπότητας, δημιουργούν και δυσαρμονίες και οδηγούν σε μια ολίσθηση της αρμονίας.

—Άρα αυτά ο καλλιτέχνης πρέπει να τα αντιμετωπίσει...

—Πρέπει να έχει αντίληψη των ισορροπιών χώρου και χρόνου. Οπότε η υπόθεση της χωροχρονικής συνειδηση είναι μια υπόθεση που γεννά τον κριτικό λόγο που είναι η αντίληψη του πραγματικού χρόνου και χώρου.

—Σε σάς πώς μεταμορφώνεται αυτός ο χώρος-χρόνος της τέχνης;

—Είχα καταλάβει την αλλοίωση που είχε επέλθει μεταξύ του χώρου και του χρόνου και τη χρονικοποίηση του χώρου, οπότε άρχισα να δίνω στη δουλειά μου από πολύ νωρίς μεγάλη σημασία στον χώρο. Να γιατί είναι σημαντικός ο «Ποιπτής». Όταν έφτασα να κάνω αυτό το έργο στην Κύπρο, άρχισα να σκέφτομαι για την έννοια της σύνθεσης. Γιατί το πρόβλημα ισορροπίας χώρου-χρόνου είναι και ένα συνθετικό πρόβλημα. Ξεκίνησα να κάνω έναν κατάλογο και να λέω ο ποιπτής είναι αιχμηρός, ο ποιπτής είναι ευθραυστός, ο ποιπτής είναι επιθετικός, ο ποιπτής είναι αυτοκτονικός, ο ποιπτής είναι πολλά πράγματα... έκανα έναν μεγάλο κατάλογο του τι τελικά είναι ένας ποιπτής. Και μετά σκέφτηκα και τι υλικό είναι αυτό που ταιριάζει σε όλα αυτά. Ήταν το γυαλί. Με το που πήρα το γυαλί στα χέρια, κατάλαβα ότι κρατάω στα χέρια μου ένα κοντέινερ χώρου, σαν να πήρα ένα κομμάτι του κενού, ένα κομμάτι στερεοποιημένου κενού. Έβαλα ένα άλλο γυαλί από πάνω και μετά άλλο και, συνειδητοποιώ ότι αυτή η πράξη είναι χρόνος.

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΤΖΙΑ

Δηλητήριο στη γλώσσα



VICTOR KLEMPERER
Η γλώσσα του
Τρίτου Ράιχ, Το
σημειωματάριο
ενός φιλόλογου
μτφρ.: Μαργαρίτα
Ζαχαριάδου
εκδ. Αγρα, 2025
σελ. 482

Τι επέφερε τον θάνατο της γερμανικής γλώσσας, αναρωτήθηκε ο Τζορτζ Στάινερ στο περίφημο έργο του «Γλώσσα και σιωπή» του 1959. Για να διαπιστώσει πως η κατάχρησή της από το ναζιστικό καθεστώς, της προξένησε μια τόσο ολική καταστροφή, ώστε να δυσκολεύεται να ανακτήσει το προγενέστερο λειτουργημά της – να ξαναγίνει όχημα της λογικής και της αλήθειας. Γνωρίσαμε το έργο του Στάινερ μέσα στα χρόνια της δικτατορίας, όταν και η δική μας γλώσσα κινδύνευε απ’ την κομεταχείριση των συνταγματορχών. Πενήντα χρόνια αργότερα διαβάζουμε τη συγκλονιστική μαρτυρία – μελέτη του Βίκτορ Κλέμπερερ (1881-1960) για το ποιες φοβερές στρεβλώσεις πραγματοποιήσαν οι ναζί στη γλώσσα.

Εβραίος, καθηγητής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο της Δρέσδης με ειδικευση στη γαλλική λογοτεχνία και στον Διαφωτισμό, ο Κλέμπερερ (εξάδελφος του πασίγνωστου διευθυντή ορχήστρας) γλίτωσε τη ζωή του χάρη στις διαρκείς αυτοθυσίες της Αρίας γυναικας του. Πώς και το σπουδαίο αυτό έργο δεν έγινε ευρύτερα γνωστό στη Δύση, όπως λόγου χάρη (με άλλο αντικείμενο) η εμβληματική «Μίμηση» του συνομπλικού επίσης Εβραίου και καθηγητή ρομαντικής λογοτεχνίας Εριχ Λουερμπαχ, που όμως δι-

έφυγε στην Κωνσταντινούπολη; Ως κάτοικος της Δρέσδης, ο Κλέμπερερ και τα δικαιώματά του βιβλίου του πέρασαν, όπως εισαγωγικά σημειώνεται, στη δικαιοδοσία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Γερμανίας, η οποία αρκέστηκε να επανεκδίδει το έργο σε λιγοστά αντίτυπα. Μια πραγματεία πάνω στο τι χνάρια αφήνουν οι ολοκληρωτικές ιδεολογίες στη γλώσσα, δεν ήταν ιδιαιτέρως ευπρόσδεκτη σε ένα κομμουνιστικό καθεστώς.

Αναγκασμένος να πηγαίνει στο εργοστάσιο χωρίς τραμ και αποκλεισμένος από κάθε βιβλιοθήκη, για να αντέξει τα φοβερά χρόνια, ο πενήνταπεντάχρονος Κλέμπερερ αρχίζει να κρατάει με χίλιους δυο κινδύνους ημερολόγιο πάνω στην καθημερινή εμπειρία ενός φιλόλογου, που παρακολουθεί τη ναζιστική γλώσσα να δηλητηριάζει κάθε πτυχή της ζωής. Και οι πηγές του είναι στιγίποτε πέφτει στην αντίληψή του, όχι μόνον προπαγάνδα, αλλά και κουβέντες στον δρόμο, δι-αφημίσεις, «κοινωνικά» των εφημερίδων, φαρμακευτικές οδηγίες – οι ανεπαίσθητες λεπτομέρειες, όπως επιλογικά σημειώνει η Βίκυ Ιατρού. Κατορθώνει έτσι να πραγματοποιήσει μια συγκλονιστική σημειολογική ανάλυση της βαναυσότητας που άσκησαν οι ναζί πάνω στη γλώσσα, διότι η γλώσσα, όπως μας εξηγεί ο συγγραφέας, έχει την ικανότη-



Ο συγγραφέας, με χίλιους δυο κινδύνους, κρατούσε ημερολόγιο πάνω στην καθημερινή εμπειρία ενός φιλόλογου, που παρακολουθεί τη βαναυσότητα που άσκησαν οι ναζί στη γλώσσα. Οπως εξηγεί, η γλώσσα έχει την ικανότητα να νομίζεις πως τη χρησιμοποιείς, ενώ σε χρησιμοποιεί εκείνη.

τα να νομίζεις πως τη χρησιμοποιείς, ενώ σε χρησιμοποιεί εκείνη. Στο συναρπαστικό του κείμενο συνδυάζει έτσι τις οξυδερκείς παρατηρήσεις ενός σημαντικού φιλόλογου μαζί με την εξιστόρηση της αγωνιώδους περιπέτειας να επιβιώσει μες στην κόλαση.

Στο σημείωμά μου αναγκαστικά θα συνοψίσω μερικά μόνο παραδείγματα από τον θησαυρό τον οποίο συγκέντρωσε και ανέλυσε με τα πιο διεισδυτικά εργαλεία. Η Γλώσσα του Γ’ Ράιχ, ή αλλιώς ΓΤΡ, υπήρξε εξαιρετικά φτωχή και πέτυχε να εισβάλει στα μυαλά όλου του πληθυσμού (των Εβραίων συμπεριλαμβανομένων) μέσω της διαρκούς χρήσης συναισθηματικών λέξεων (σε ύφος μεσαιωνικού θρησκευτικού κηρύγματος), μέσω ηχηρών λέξεων (έφοδος, θύελλα, πόλεμος -αστραπή), μέσω της αδιάκοπης προσφυγής στον υπερθετικό βαθμό (αχαλίνωτος, ορμητικός, κατεδαφιστικός), μέσω της δημιουργίας νεολογισμών (αποεβραϊσμός, βορειοποίηση, αριανοποίηση), μέσω της προσφυγής σε ξένες λέξεις (τόσο πιο επιβλητικές όσο λιγότερο κατανοητές), μέσω της εναλλαγής ανάμεσα στο ψυχρό και το θερμό (από το λόγο στο λαϊκό, από τη νηφαλιότητα στο κήρυγμα, από τον ρασιοναλισμό στην ευαισθησία των δακρύων). Ακόμη και οι κρυμμένοι αντιναζίστες

στα μακρινά χωριά των συνόρων, αδημονώντας για την προέλαση των Συμμάχων μιλούσαν για τη «νέα τροπή» των πραγμάτων, προσφεύγοντας ασυνείδητα σε μια χαρακτηριστική ναζιστική φράση.

Ο ναζισμός δεν άφησε τίποτα αμόλυντο στη γλώσσα –από την έμφαση στα κινήσεως σημαντικά (ξεκίνημα, δράση, δυναμισμός) για να υποδηλώσει το σφρίγος της ιδεολογίας του, μέχρι τη χρήση των σημείων στίξης. Στη ΓΤΡ, παρατηρεί ο συγγραφέας, δεν υπήρχαν θαυμαστικά (άκρηστα, καθώς τα πάντα αποτελούσαν προσταγή), υπήρχε όμως πληθώρα από ειρωνικά εισαγωγικά που κατακεραύνωναν τον εκθρό (η ρωσική «στρατηγική», ο «στρατάρχης» Τίτο, ο «Γερμανός» ποιητής Χάινε). Κι όταν ο πόλεμος πέρασε από τη φάση της προέλασης στην αναδίπλωση του 1941, ο θριαμβευτικός ενεστώτας («νικούμε») μετατράπηκε σε ηρωικό μέλλοντα («θα νικήσουμε»), ενώ αναδύθηκαν περίπλοκες λέξεις - ευφημισμοί προκειμένου να συγκαλύψουν την αλήθεια: οι διασπάσεις των γραμμών μάχης από τον προελαύνοντα εκθρό αποκαλούνταν πλέον «διεισδύσεις», οι υποχωρήσεις «εκούσια βράχυνση του μετώπου» και οι ήττες «κρίση». Την αλληγορική άλλωστε φράση που χρησιμοποιούμε έως σήμερα, «ο στρατηγός χειμώνας», την πρωτοείπε ο Χίτλερ.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΕΙ Η  **EUROBANK**



Instagram: [limassol_christmas_land](#)
Facebook: [Limassol Christmas Land](#)

Υποστηρικτές:



Μέγας Χορηγός:



Χορηγοί:



Χορηγός
Επικοινωνίας:



MATIEΣ ΚΟΣΜΟ
ΣΤΟΝ

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ



ΜΑΔΡΙΤΗ

Χουάν Μουνιόθ

Από τους πλέον επιδραστικούς καλλιτέχνες της Ισπανίας, ο Χουάν Μουνιόθ (1953-2001) αποκαλύπτεται μέσα από μια έκθεση στο Πράδο, σε διάλογο με έργα από την ιστορία της τέχνης. Με το Πράδο ο Μουνιόθ είχε στενή σχέση, καθώς συχνά το επισκεπτόταν και μελετούσε. Το έργο του δείχνει την εννοιολογική συγγένεια με την Αναγέννηση και το Μπαρόκ. Η διασπορά των έργων του μπροστά σε κορυφαία έργα δασκάλων γεννάει μια ξεχωριστή εμπειρία.



ΠΑΡΙΣΙ

Κωνσταντίν Μπρανκούζι

Μετά την αναδρομική έκθεση αφιερωμένη στο έργο του Κωνσταντίν Μπρανκούζι (1876-1957) στο Κέντρο Πομπιντού, η γκαλερί του Thaddaeus Ropac στο Μαρέ παρουσιάζει μια επιλογή από τη φωτογραφική δουλειά του Ρουμάνου καλλιτέχνη, από το 1906 έως το 1938. Η φωτογραφία για τον Μπρανκούζι είχε σημαντική θέση δίπλα στη γλυπτική του ήδη από τα πρώτα χρόνια της καριέρας του. Το 1956 κληροδότησε το σύνολο των φωτογραφιών του στο γαλλικό κράτος.



ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Πανόραμα του Κονγκό

Στο Μουσείο της Αφρικής, στις Βρυξέλλες, άρχισε να λειτουργεί η πολυεπίπεδη έκθεση «Το Πανόραμα του Κονγκό, 1913. Η αποκάλυψη μιας αποικιοκρατικής χίμαιρας». Με τη συμμετοχή καλλιτεχνών και ερευνητών, η έκθεση διασταυρώνει τις φαντασιώσεις των αποικιοκρατών με τις ιστορικές και σύγχρονες φωνές που επί μακρόν παρέμειναν στο ημίφως. Το «Πανόραμα του Κονγκό» ήταν το κύριο αξιοθέατο στην πτέρυγα των αποικιών στην Παγκόσμια Έκθεση της Γάνδης το 1913.



ΑΜΒΟΥΡΓΟ

Το παιδί στην τέχνη

Στο Φόρουμ Τέχνης Bucerius στο Αμβούργο, η έκθεση για το παιδί (ανάμεσα στην αναπαράσταση και στην πραγματικότητα) είναι αφιερωμένη στον τρόπο που οι καλλιτέχνες αποδίδουν την παιδική μορφή από τον 16ο έως τον 21ο αιώνα. Η έκθεση είναι ένας καθρέφτης κατανόησης της παιδικής ηλικίας σε διάρκεια 500 ετών. Έργα δασκάλων (Τισιανός, Βαν Ντάικ, Ρέινολντς) συνυπάρχουν με έργα σύγχρονων (Ρίχτερ) συγκροτώντας μια καλειδοσκοπική θέαση.



ΒΕΡΟΛΙΝΟ

Σπάνια Παρθένος

Στο μουσείο Bode, ένα κομμάτι της ιστορίας της τέχνης είναι και πάλι σε δημόσια θέα. Η έκθεση με έργα από τη Συλλογή Μπ. Οπενχάιμ οδηγεί το βλέμμα σε μια σπάνια Παναγία Γαλακτοτροφούσα του 16ου αιώνα, που αποκτήθηκε έπειτα από έναν αιώνα περιπλανήσεων και διεκδικήσεων. Αυτό το γλυπτό αποτελούσε μέρος της Συλλογής Οπενχάιμ, τραπεζίτη από το Βερολίνο, που συγκρότησε μία από τις σημαντικότερες συλλογές μεσαιωνικής και αναγεννησιακής γλυπτικής στον κόσμο.



Τζον Κόνσταμπλ, «Το άσπρο άλογο», 1819. Ένα από τα αριστουργήματα του Βρετανού ζωγράφου.

Τέρνερ και Κόνσταμπλ, εκδοχές τοπιογραφίας

Η νέα έκθεση στην Tate Britain στο Λονδίνο φέρνει κοντά σε διάλογο και αντιπαράθεση δύο κορυφαίες μορφές της βρετανικής τοπιογραφίας: τον Ουίλιαμ Τέρνερ και τον Τζον Κόνσταμπλ (έως τις 12 Απριλίου 2026). Είναι μια μεγάλη έκθεση, που παρουσιάζει πάνω από 170 έργα ζωγραφικής και έργα σε χαρτί από τις συλλογές της Τέιτ και από διεθνή δάνεια. Παράλληλα, και πάνω από όλα, είναι μια ευκαιρία στοχασμού πάνω στην καινοτομία της τεχνικής, στην ανανέωση της εικαστικής γλώσσας, στην

προοπτική του βάθους και στην ερμηνεία του τόπου.

Ο Τέρνερ και ο Κόνσταμπλ υπήρξαν σύγχρονοι και κατά κάποιον τρόπο ανταγωνιστές. Ο Τέρνερ γεννήθηκε το 1775 (πέθανε το 1851) και ο Κόνσταμπλ το 1776 (πέθανε το 1837). Όπως αναφέρει η Tate Britain, οι τεχνοκριτικοί της εποχής συνέκριναν τα έργα τους και τα παρομοίαζαν με «φωτιά και νερό», σε μια αντιδιαστολή πάθους και γαλήνης.

Η κοινωνική καταγωγή τους ήταν επίσης πολύ διαφορετική. Ο Τέρνερ μεγάλωσε στο Λονδίνο

της γεωργιανής εποχής, σε μια φτωχική γειτονιά, αλλά ανήλθε ως αστέρας στον κόσμο της τέχνης παρά την ταπεινή προέλευσή του. Αντιθέτως, ο Κόνσταμπλ υπήρξε γιος ενός ευκατάστατου εμπόρου αραβοσίτου από το Σάφολκ. Εκεί μεγάλωσε και υπήρξε, όπως και ο Τέρνερ, εξίσου φιλόδοξος να ανεβεί στην κλίμακα της καλλιτεχνικής ιεραρχίας της εποχής. Αντιπροσωπεύουν όψεις της βρετανικής κοινωνίας του 18ου αιώνα.

Προερχόμενοι από διαφορετικούς κόσμους, υπήρξαν και οι

δύο σκαπανείς της τοπιογραφίας, καθώς επεδίωξαν να ανανεώσουν τη ζωγραφική τοπίου και να κινηθούν μπροστά με καινοτόμους ριζείς. Για πολλούς, ο Τέρνερ συνδέεται με μια πρώιμη εισαγωγή στον μοντερνισμό, αφού μέσα από τα ομιχλώδη τοπία και τη διάχυση του φωτός οδηγούσε εμμέσως σε μια αισθητηριακή πρόσληψη της ζωγραφικής.

Ο Κόνσταμπλ συνδέεται περισσότερο με μια άμεση εύληπτη τοπιογραφία που γεννά συναισθήματα οικειότητας και ασφάλειας, αλλά υπήρξε και αυτός και

νοτόμος, καθώς διατύπωσε νέες, τότε, προσεγγίσεις γύρω από την ιδέα της Αγγλίας. Η έκθεση αποτελεί ορόσημο όχι μόνο λόγω της επετείου των 250 χρόνων από τη γέννηση των δύο ζωγράφων, αλλά και διότι επιχειρεί την καλλιέργεια ενός νέου βλέμματος πάνω στην τοπιογραφία.

Περιλαμβάνονται και δύο σπουδαία έργα προερχόμενα από αμερικανικά μουσεία: η «Πυρκαγιά στη Βουλή των Λόρδων και Κοινοτήτων» του Τέρνερ (1835) και το εικονιζόμενο «Άσπρο άλογο» του Κόνσταμπλ (1819).

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

«Μουσικές εξαισεις», διά χειρός Γιάννη Ανδρέου Παπαϊωάννου

Στα αρχεία του Μουσείου Μπενάκη υπάρχει η παρτιτούρα του συμφωνικού έργου «Σαμοθράκη» του Έλληνα συνθέτη Γιάννη Ανδρέου Παπαϊωάννου (1910-1989). Εκεί ο μουσουργός καταγράφει την ημερομηνία ολοκλήρωσης του έργου: 10 Ιουνίου 1948.

Θαυμάσιο έργο, λέει με έμφαση ο κύριος Γκρι, η «Σαμοθράκη» είναι το έργο με το οποίο εκκινεί το νέο CD που κυκλοφόρησε η εταιρεία Melism, με τον αρχιμουσικό Βύρωνα Φιδετζή να διευθύνει την Ορχήστρα Φιλαρμονία της Αθήνας. Τα άλλα έργα που περιλαμβάνονται εδώ είναι η συμφωνική εικόνα «Πυγμαλίων» (1950), ο συμφωνικός θρύλος σε 11 εικόνες «Βασίλνς

Αρβανίτς» (1945), από την ομότιτλη νουβέλα του Στράτη Μυριβήλη, και κλείνει με μια ακόμη συμφωνική εικόνα, το «Ποίημα του Δάσους» (1942).

Ο κύριος Γκρι απολαμβάνει όχι μόνο την εξαιρετική ερμηνεία της ελληνικής ορχήστρας υπό τη διεύθυνση του Β. Φιδετζή αλλά και τα κατατοπιστικά κείμενα του τελευταίου στο βιβλιάριο που συνοδεύει την ηχογράφηση.

Το πρώτο που του έρχεται στο μυαλό να πει ακούγοντας τη σειρά των «μουσικών εξαισιών» του Παπαϊωάννου είναι η υποβλητική ατμόσφαιρα: το μυστηριακό, το αισθησιακό ενίοτε, η έντονη αίσθηση μιας νυχτερινής μουσικής είναι μερικά από



Το εξώφυλλο του νέου άλμπουμ της εταιρείας Melism με έξι συμφωνικά έργα του Γιάννη Ανδρέου Παπαϊωάννου, σε εξαιρετική ερμηνεία της Ορχήστρας Φιλαρμονία της Αθήνας υπό τον Βύρωνα Φιδετζή.

τα στοιχεία που κυριαρχούν σε έργα που αντλούν από το ελληνικό φολκλόρ, αλλά ο Παπαϊωάννου αναδύει έναν έξοχο ελληνικό ήχο δίχως να το «φωνάζει». Ο δε λυρισμός του ουδέποτε «ξεχειλώνει», δεν «μελώνει», αλλά αναδεικνύει αποχρώσεις και αισθήματα που είναι απαλλαγμένα από κάθε στόμφο. Ειδικά μνεία οφείλουμε στη λεπτοδουλεμένη ενορχήστρωση, από τη ρέουσα, υδάτινη θα έλεγε κανείς, γραμμή των γαργόρων στις αέρινες πνευλές των πνευστών (ειδικά των ξύλινων), του φλάουτου συγκεκριμένα, ο Παπαϊωάννου ξέρει να δημιουργεί ατμόσφαιρες καθολικές, υπνωτιστικές.

Αν ο «Βασίλνς Αρβανίτς»

υπακούει σε ένα είδος προγραμματικής συμφωνικής μουσικής που ανέδειξε πολύ νωρίτερα ο Εκτωρ Μπερλιόζ, στα υπόλοιπα έργα του άλμπουμ, με το φτωχό του το μυαλό –και το αυτί–, ο κύριος Γκρι εντοπίζει απόηχους από την «Εξαύλωμένη νύχτα» του Σένπεργκ, κυρίως όμως από τα συμφωνικά ηχοχρώματα του Ντεμπισί, του Ραβέλ αλλά και ενός Σκριάμπιν.

Εξοχος συμφωνιστής ο Παπαϊωάννου, αξίζει να ανακαλυφθεί ως μια μουσική φωνή της Ελλάδας που αφομοίωσε δημιουργικά τις δυτικές επιδράσεις για να αναδείξει έναν ελληνικό ήχο που την ίδια στιγμή είναι και παγκόσμιος.



YANNIS ANDREOU PAPAIOANNOU Samothace, Pygmalion, Vasilis Arvanitis, Forest Poem Athens Philharmonia Orchestra Byron Fidetzis, δισκ Melism

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ



Το βιβλίο του Αντρέα Φραγκιά «Λοιμός» ήταν έτοιμο προς έκδοση από τις εκδόσεις Θεμέλιο το 1967, με τίτλο «Τα ζώα» και υπότιτλο «Σημειώσεις φυσικής ιστορίας», αλλά το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου ματαιώσε την έκδοση και ο Φραγκιάς έφυγε για τη Γαλλία. Τελικά πρωτοεκδόθηκε το 1972 από τον ίδιο, χωρίς όνομα εκδοτικού οίκου.

Αλληγορία του ολοκληρωτισμού

Ο «Λοιμός» του Αντρέα Φραγκιά (1921-2002) πρωτοεκδόθηκε το 1972 από τον ίδιο, χωρίς όνομα εκδοτικού οίκου. Η δεύτερη έκδοση και όλες οι υπόλοιπες έγιναν από τις εκδόσεις Κέδρος. Σύμφωνα με μαρτυρία της κόρης του Άννας Φραγκιά, κατά τη συζήτηση του βιβλίου στη Λέσχη Ανάγνωσης της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδος (20.10.2025, με εισηγητή τον Στρατή Μπουρνάζο), ο Φραγκιάς το εξέδωσε μόνος του γιατί δεν ήθελε να δημιουργήσει προβλήματα στη Νανά Καλλιανέση (1915-1988) του Κέδρου. Διάβασα το μυθιστόρημα σε εκείνη την πρώτη έκδοση και συγκλονίστηκα. Όπως όλοι οι νεαροί αριστεροί της εποχής, το διάβασα κι εγώ ως ένα μυθιστόρημα για το κολαστήριο της Μακρονήσου –και ας μην υπήρχε η λέξη στο κείμενο– και έμμεσα για τους νέους τύπους εξορίας στα ξερονήσια που είχε ανοίξει η χούντα. Κάτι μισοξέραμε για τη Μακρόνησο και στο βιβλίο υπήρχαν ορισμένα ίχνη που μας παρέπεμπαν εκεί. Δεν το ξαναδιάβασα έκτοτε.

Η εκκρεμότητα

Φέτος το βιβλίο επανεκδόθηκε από τις εκδόσεις Ποταμός, με εξαιρετικό επίμετρο του φιλόλογου και συγγραφέα Δημήτρη Χριστόπουλου, όπου αναλύει διεξοδικά τη λογοτεχνική στρατηγική και αξία του «Λοιμού». Πριν συνεχίσω, θα ήθελα να σημειώσω ότι υπάρχει μια φιλολογική εκκρεμότητα που καλό θα ήταν να λυθεί. Ξέρουμε ότι το βιβλίο ήταν έτοιμο προς έκδοση από τις εκδόσεις Θεμέλιο το 1967, με τίτλο «Τα ζώα» και υπότιτλο «Σημειώσεις φυσικής ιστορίας», αλλά το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου ματαιώσε την έκδοση και ο Φραγκιάς έφυγε για τη Γαλλία. Αν το βιβλίο είχε σεληδοποιηθεί και ήταν έτοιμο προς έκδοση, τι απέγιναν τα τυπογραφικά δοκίμια; Τι απέγιναν τα χειρόγραφα ή δακτυλόγραφα του μυθιστορήματος; Ο Χριστόπουλος μας λέει ότι ο Φραγκιάς περιμάζεψε «από τον κάδο απορριμμάτων του σπιτιού του τα χειρόγραφα» (σ. 260). Τον Σεπτέμβριο του 1967 ο Φραγκιάς επιστρέφει οικογενειακώς οδικώς από τη Γαλλία μέσω Γιουγκοσλαβίας. Σύμφωνα πάλι με τη μαρτυρία της κόρης του, η οικογένεια έσκιε τα χειρόγραφα στα σύνορα με την Ελλάδα. Ποια χειρόγραφα; Εκείνα που είχε βρει στα σκουπίδια και είχε πάρει ενδεχομένως μαζί του ή άλλα που ίσως είχε γράψει στο Παρίσι; Θα είχε μεγάλο ενδιαφέρον να βρίσκαμε λίγες σελίδες από την πρώτη γραφή. Όπως και να 'χει, ο Φραγκιάς ξανάγραψε το βιβλίο του και είναι απολύτως βέβαιο ότι το έγραψε διαφορετι-

κά, κανείς εξάλλου δεν μπορεί να ξαναγράψει πανομοιότυπα τίποτε, ούτε καν μια επιστολή λίγων αράδων. Έχουν άλλωστε μεσολαβήσει πολλά από την πρώτη γραφή έως τη δεύτερη: η δικτατορία στην Ελλάδα και η εισβολή των σοβιετικών τανκς στην Πράγα (γεγονός πολύ σημαντικό για έναν αριστερό της εποχής). Πόσο διαφορετικά το έγραψε δεν μπορεί κανείς να το πει.

Στον «Λοιμό» δεν υπάρχουν τοπωνύμια, χρονολογίες, ονόματα προσώπων, κανένα απολύτως ιστορικό σημάδι. Η άποψη ότι ο Φραγκιάς το έκανε αυτό για να αποφυγή τον σκόπελο της κατασταλτικής λογοκρισίας είναι απολύτως αβάσιμη. Αν ο Φραγκιάς ήθελε πράγματι να γράψει ένα χρονικό της Μακρονήσου, στην πρώτη μεταπολιτευτική έκδοση του βιβλίου θα πρόσθετε ένα σημείωμα λίγων αράδων και θα μας εξηγούσε τη στάση του. Από την ιστορική Μακρόνησο, που αποτε-

Ο «Λοιμός» του Αντρέα Φραγκιά είναι το ελληνικό μυθιστόρημα για το ολοκληρωτικό σύστημα, γι' αυτό αφορά και αναγνώστες, Έλληνες και ξένους, που αγνοούν ακόμη και την ύπαρξη της Μακρονήσου.

λεί την αφετηριακή εμπειρική πηγή του συγγραφέα, ο οποίος είχε εξοριστεί εκεί το 1950-1952, μένον ορισμένα υπαινικτικά ίχνη, όπως η χαράδρα, τα σακιά με τις αγκιόγατες, η υπογραφή, η μετάνοια, ο φρονηματισμός, η αναμόρφωση. Από την άλλη, δεν υπήρχε εκεί κυνήγι μυγών, αρουραίοι, άσπρες μπλούζες, τάφοι ως κατοικία. Κοντολογίς, όσο θεμιτή κι αν ήταν τότε, το 1972, η ανάγνωση του «Λοιμού» ως καταγγελία της Μακρονήσου και έμμεσα της χούντας, ήταν πάντως περιοριστική.

Σήμερα, με τη νέα ανάγνωση, είμαι πεπεισμένος ότι ο «Λοιμός» είναι αλληγορία για τον ολοκληρωτισμό, το μέγα πολιτικό γεγονός του 20ού αιώνα, εντελώς διαφορετικό από όλες τις γνωστές έως τότε μορφές πολιτικής καταπίεσης. Το φαινόμενο, που ανέλυσε αξεπέραστα η Χάνα Αρεντ, δεν περιόριστηκε στον γερμανικό ναζισμό και τον σοβιετικό κομμουνισμό, καθώς υπήρξε λίγο αργότερα η μαοϊκή Κίνα και η Κραμπότζη του Πολ Ποτ, που είναι ίσως το καθε-

στώς το οποίο έφτασε πιο κοντά από όλα τα άλλα στην πραγμάτωση του ολοκληρωτικού εφιάλτη. Δεν πιστεύω ότι ο Φραγκιάς γνώριζε το έργο της Αρεντ, είχε όμως συλλάβει καίρια ορισμένα από τα βασικά γνωρίσματα του ολοκληρωτισμού: απανθρωποποίηση (στον «Λοιμό» οι άνθρωποι αισθάνονται ότι μεταμορφώνονται σε έντομα), ακραίος παραλογισμός, κατάργηση κάθε ιδιωτικότητας, φόβος, μοναξιά, ερήμωση των ανθρώπων, και κάτι ακόμη πιο κρίσιμο: «Αυτό που έχει ανάγκη η ολοκληρωτική εξουσία για να καθοδηγήσει τη συμπεριφορά των υπηκόων της είναι μια προετοιμασία που καθιστά καθέναν από αυτούς ικανό να παίξει εξίσου καλά τον ρόλο του δήμιου όσο και του θύματος» (Arendt, «Les Origines du totalitarisme», Eichmann à Jerusalem», Gallimard/Quarto, 2002, σ. 824). Από τη λοιμική του ολοκληρωτισμού κανείς δεν είναι προφυλαγμένος. Αν δεν γνώριζε την Αρεντ, είναι βέβαιο ότι ο Φραγκιάς γνώριζε το έργο του Κάφκα.

Περιοριστικές αναγνώσεις

Ο «Λοιμός», όχι μόνο δεν είναι χρονικό της Μακρονήσου, αλλά υπερβαίνει και τα όρια της στρατοπεδικής λογοτεχνίας. Ο «Λοιμός» είναι το ελληνικό μυθιστόρημα για το ολοκληρωτικό σύστημα, γι' αυτό αφορά και αναγνώστες, Έλληνες και ξένους, που αγνοούν ακόμη και την ύπαρξη της Μακρονήσου. Αν ωστόσο η ανάγνωση του «Λοιμού» ως μυθιστορήματος για τη Μακρόνησο είναι περιοριστική, μια διασταλτική ερμηνεία του, που θα θεωρούσε ότι αλληγορεί για κάθε μορφή ελέγχου ή εγκλεισμού που υπάρχει και στις φιλελεύθερες κοινωνίες, δεν είναι λιγότερο απαραίτητο.

Η τελευταία λέξη του βιβλίου είναι, μελετημένα, το ρήμα «έζησαν»: «Η αλήθεια όμως είναι ότι οι εκπληκτικοί εκείνοι άνθρωποι έζησαν». Η φράση δεν έχει τίποτε το ηρωικό. Αντισταθμίζονται το ρήμα με διττή σημασία: και υπήρξαν και επέζησαν. Οι εκπληκτικοί εκείνοι άνθρωποι υπήρξαν πράγματι, δεν είναι πλάσματα της φαντασίας, και μάλιστα κατάφεραν και να επιχθούν, δεν τους αφάνισε η βία και ο τρόμος. Κάθε ολοκληρωτικό καθεστώς φαντάζεται ότι θα μείνει αιώνιο (βλ. το κήρυγμα για τη χιλιετή βασιλεία του Ράικ), θέλει να ορίζει το τέλος και την ολοκλήρωση της Ιστορίας. Κανένα τους δεν τα κατάφερε, γιατί βρίσκονταν πάντα εκείνοι που δεν εξανδραποδίστηκαν, που η ψυχή τους δεν αλώθηκε, που διέσωσαν την ανθρωπιά τους. Το ζοφερό αυτό βιβλίο κλείνει με ελπίδα!

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ
ΤΗΣ
ΕΒΔΟΜΑΔΑΣΓΙΩΡΓΟΣ
ΚΥΘΡΑΙΩΤΗΣ (επιμ.)«Η Άλλη Λευκωσία.
Μια πόλη χτισμένη
με λέξεις και εικόνες»εκδ. Κεντρική Ασφαλιστική,
Λευκωσία 2025

Ένα πολύ ενδιαφέρον λεύκωμα, αφιερωμένο στην πόλη της Λευκωσίας, κυκλοφόρησε η Ασφαλιστική Εταιρεία η «Κεντρική» Λτδ, με τίτλο προσθέτει ένα ακόμα κρίκο στην αλυσίδα της πολιτιστικής προσφοράς της. Αυτή τη φορά καταθέτει μια ενδιαφέρουσα έκδοση με τίτλο «Η Άλλη Λευκωσία. Μια πόλη χτισμένη με λέξεις και εικόνες», σε επιμέλεια του Γιώργου Κυθραιώτη. Εύστοχος και απολύτως συντονισμένος με την έκδοση ο τίτλος και καίρια η προλογική φράση του Κυθραιώτη: «Πρόκειται περισσότερο για μια συνάντηση βλεμμάτων, αυθόρμητη, χωρίς προκαθορισμένο πρόγραμμα, αλλά με πάθος, με σπινθήρες, βλεμμάτων του σήμερα. Για τη Λευκωσία, την πληγωμένη πόλη στην καρδιά του νησιού». Η εναλλαγή του λόγου με την εικόνα γεμίζει τον αναγνώστη με περισσότερες εικόνες, σκηματίζει, με όχημα το έργο των λογοτεχνών και των εικαστικών, τη δική του Λευκωσία, όπως την ξέρει, όπως τη θέλει, όπως την επιθυμεί, όπως τη ζει. Στο λεύκωμα φιλοξενούνται έργα από 52 συνολικά καλλιτέχνες, εκ των οποίων 27 ποιητές/λογοτέχνες και 25 εικαστικοί. Τη γενική επιμέλεια της έκδοσης είχε ο Γιώργος Κυθραιώτης και τη γραφιστική επιμέλεια οι Πέτρος και Αυγή Παπαπέτρου.

Πληροφορίες:

Η έκδοση θα παρουσιαστεί τη Τετάρτη 10 Δεκεμβρίου 2025, στις 6:30 μ.μ. σε ειδική εκδήλωση που θα γίνει στο Παγκύπριο Γυμνάσιο.



500 ΛΕΞΕΙΣ

Με τη

ΛΙΝΑ
ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Η Λίνα Σωτηροπούλου γεννήθηκε και μεγάλωσε σαν πριγκίπισσα σε έναν πύργο ή μεγάλωσε πριγκιπικά στον Πύργο Ηλείας, δεν θυμάται καλά πια. Θυμάται όμως πόσο πολύ έχει παίξει ως παιδί και συχνά αναπολεί αυτές τις ανέμελες στιγμές. Επειτα από όλα αυτά τα ωραία, ακολούθησαν σπουδές, μετά δουλειά, μετά παιδιά, παράλληλα η συγγραφή, ακόμη δουλειά (ανεξήγητο για μια πριγκίπισσα). Όλα τέλεια λοιπόν, σαν δώρο, όπως και ο τίτλος του χριστουγεννιάτικου βιβλίου «Ένα τέλειο δώρο» από τη σειρά Πίκο και Λόλα, που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Μεταίχμιο, όπως και τα υπόλοιπα βιβλία της σειράς.

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό
πλάι στο κρεβάτι σας;

Εχω αρκετά βιβλία σε διάφορα μέρη του σπιτιού. Μερικά από αυτά αδιάβαστα και για πολύ καιρό. Αυτών τον καιρό, το βιβλίο που έχει διαβαστεί λίγο στην αρχή του και περιμένει υπομονετικά τη σειρά του είναι: «Το παιχνίδι της φιλοσοφίας - Πώς τα παιδιά μάς βοηθούν να κατανοήσουμε τον κόσμο» του Σκοτ Χέρσοβιτς (εκδ. Μεταίχμιο), γιατί όσο μεγαλώνω σιγουρεύομαι ότι οι καλύτεροι φιλόσοφοι βρίσκονται στα νηπιαγωγεία και στις παιδικές χαρές.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα κάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου; Ανακαλύπτω πάντα κάτι ενδιαφέρον όταν διαβάζω. Άλλες φορές τον διαφορετικό από τον δικό μου τρόπο σκέψης. Άλλες φορές συναντώ συμπεριφορές που δυσκολεύομαι να ταυτιστώ. Το μόνο σίγουρο είναι ότι σε κάθε ανάγνωση μαθαίνει κανείς καλύτερα τον εαυτό του.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;

Φυσικά είχα βρει πολλές φορές τον μπελά μου ως παιδί, για πολλούς λόγους. Μια φορά πραγματικά όμως είχα βρει τον μπελά μου, όχι όμως γιατί διάβασα ένα βιβλίο, αλλά επειδή διάβαζα κρυφά την αλληλογραφία της αδερφής μου. Πολλές φορές τα αδέρφια μπορούν να σε βάλουν σε μεγάλους μπελάδες, αλλά παράλληλα είναι και η καλύτερη παρέα.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.

Μια και είναι χειμώνας, θα πω διπλά στο καλοριφέρ, πολυθρόνα, κουβερτάκι, ζεστό τσάι και ένα μαγικό ραβδί να παγώνει ο χωροχρόνος, έτσι ώστε να μη με αναζήτησει κανένας και για κανέναν λόγο.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;

Δεν μου αρέσουν καθόλου τα βιβλία επιστημονικής φαντασίας,

αποφεύγω τα βιβλία με πολλές σελίδες γιατί αν τα αφήσω για λίγο ξεχνάω τι έχω διαβάσει και προτιμώ περισσότερο τα βιβλία που η πλοκή είναι απρόβλεπτη και ιδανικά να μην έχουν πολλά ονόματα και ημερομηνίες, γιατί και αυτά τα ξεχνάω.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;

Όταν είχα διαβάσει «Τα δεκατρία γιαντάρ» του Τζέι Ασερ (εκδ. Πατάκης) ήταν ένα από τα βιβλία για το οποίο ενθουσιάστηκα που είχε γίνει σειρά. Την απόλαυσα το ίδιο με το βιβλίο.

Ποια είναι τα μηνύματα που μεταδίδει το βιβλίο σας «Πίκο και Λόλα: Ένα τέλειο δώρο»;

Πάντα όταν μου δίνεται η ευκαιρία ρωτώ τα παιδιά αν προτιμούν ένα δώρο αλλά πολλούς φίλους για να παίξουν με αυτό, ή πολλά δώρα που να μπορούν να παίξουν αλλά μόνοι τους. Η απάντηση είναι πάντα η ίδια. Αυτό είναι και το μήνυμά του βιβλίου, ότι το τέλειο δώρο είναι οι φίλοι μας. Σε όλους αρέσουν τα δώρα, έτσι και η Λόλα έψαχνε να βρει το τέλειο δώρο. Στην προσπάθειά της όμως αυτή υπήρξαν αναποδιές. Και αν μείνει χωρίς δώρο; Μήπως το τέλειο δώρο τελικά είναι οι άνθρωποι που έχουμε κοντά μας;

Πώς μπορούν τα γράμματα να κρύβονται και να μεταμορφώνονται σε αστείες ιστορίες;

Όλα μπορούν να γίνουν μια ωραία και σίγουρα μια αστεία και ιδιαίτερη ιστορία. Και να λοιπόν, κάπως έτσι μερικά γράμματα μερικές φορές κρύβονται και άλλες φορές ξεσπκώνονται και γίνονται κεφαλαία. Μετά μπαίνουν σε σειρά και ψάχνουν το άλλο παιδί, εκείνο το μικρό που κρύβεται μέσα μου. Παρέα πια αρχίζουν και κοβεντιάζουν με το Α που πάντα ενθουσιάζεται με όλα και με το νι και το σίγμα που δεν αφήνουν τίποτα να πέσει κάτω. Είμαι κι εγώ με άπειρη περιέργεια να δω τι θα γίνει παρακάτω και κάπως έτσι ξεκινάνε οι ιστορίες.



«Πρόκειται για μία απολύτως επιτυχημένη, καθαρή ανάγνωση και απόδοση της ουσίας του έργου. Είμαι τυχερός και ευγνώμων για αυτήν την παράσταση» λέει ο Βασίλης Κατσικονούρης για την παράσταση του έργου του «Το Γάλα» από το Θέατρο Λέξη στην Κύπρο.

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με αφορμή τις παραστάσεις από το Θέατρο Λέξη του έργου «Το Γάλα», σε σκηνοθεσία Μαρίνας Βρόντη, ο συγγραφέας Βασίλης Κατσικονούρης μιλάει στην «Κ» και λέει πως πρόκειται για μία απολύτως επιτυχημένη, καθαρή ανάγνωση και απόδοση της ουσίας του έργου. «Είμαι τυχερός και ευγνώμων για αυτήν την παράσταση». Αναφέρει επίσης πως οι ήρωές του έχουν τον αβόλετο και πως τους διακατέχει ένα το αίσθημα της αλλοτριότητας. Λέει επίσης πως η δουλειά του συγγραφέα και η οποία κοινωνική του προσφορά είναι να μιλήσει εκ μέρους των θεατών, καταθέτοντας και τα προσωπικά του βιώματα. Αυτό που τον φοβίζει περισσότερο σήμερα στην κοινωνία μας είναι ο κίνδυνος για τη δημοκρατία, «βλέπω πως υπάρχει και μία θολούρα, η οποία δημιουργεί μία αίσθηση ότι όλα είναι σχετικά, άρα και η ίδια η δημοκρατία είναι κάτι σχετικό».

—Τι είναι αυτό που κάνει το «Γάλα» να ενδιαφέρει είκοσι και περισσότερα χρόνια μετά το γράψιμό του;

—Το «Γάλα» θέτει το ζήτημα που τίθεται με τη γέννησή μας σχεδόν, εκείνο της υποδοχής και της αποδοχής, της αγάπης, δηλαδή. Η πρώτη πράξη υποδοχής και αποδοχής είναι το γάλα και η αγκαλιά και κατά κάποιο τρόπο είναι σαν να το αναζητάμε... Και οι μετανάστες με έναν άλλο τρόπο είναι σαν να μας θυμίζουν αυτό το αρχικό, πρωτογενές αίτημα του καθενός μας.

—Πραγματεύεται έννοιες που βρίσκονται στον πυρήνα της ανθρωπίνης ύπαρξης, και έτσι το έργο καθίσταται «διαχρονικό»...

—Ίσως έτσι να εξηγείται και η αντοχή του και η επιτυχία του, από τότε που πρωτοπαρουσιάστηκε στο Εθνικό Θέατρο το 2005-2006... Όσον αφορά δε την παράσταση στην Κύπρο, από το Θέατρο Λέξη, χαίρομαι που εστιάζει ακριβώς σε αυτόν τον πυρήνα του έργου, στον πυρήνα της ανθρωπίνης ύπαρξης. Πρόκειται για μία απολύτως επιτυχημένη, καθαρή ανάγνωση και απόδοση της ουσίας του έργου. Είμαι τυχερός και ευγνώμων για αυτήν την παράσταση.

—Ήταν η αρχική σας σκέψη να αναδυθούν όλα αυτά τα υπαρκτά ζητήματα;

—Οχι. Ποτέ δεν έχω κάποια αρχική σκέψη, όταν ξεκινάω ένα έργο. Προκύπτουν στην πορεία γραφής του. Όταν αρχίζω να γράφω με ενδιαφέρει το έργο να έχει μια δραματική δύναμη. Είναι σαν μια

περιπέτεια, το ξεκινάω έχοντας στον νου μου να πω μια ιστορία, και πρέπει να τη φτιάξω έτσι που να μιλάει η ίδια ιστορία.

—Οι ήρωές σας, σε όλα τα έργα σας, νομίζω είναι ρηγματώδεις, ζουν σε μία μοναξιά ή σε αναζήτηση του Άλλου ή ενός άλλου ανθρώπου ή τόπου. Εσείς πώς θα τους χαρακτηρίζατε;

—Έχουν τον αβόλετο... έχουν αυτό το αίσθημα της αλλοτριότητας. Αισθάνονται όλοι —και κυρίως ο Λευτέρης από το «Γάλα»— αισθάνονται ξένοι στον κόσμο αυτό και στη ζωή. Φέρουν κατά κάποιο τρόπο ένα ξεχασμένο αίσθημα, που λίγο πολύ το φέρουμε όλοι

μας, μόνο που οι περισσότεροι το τακτοποιούμε. Υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι σαν τον Λευτέρη, όμως που βρίσκονται μονίμως σε μία εκκρεμότητα και αισθάνονται ανεπίδοτοι. Κυρίως επειδή έχουν κολλήσει σε κάτι απολύτως καθαρό που κουβαλούσαν, και που τους είναι αδύνατον να ξεχάσουν. Αυτή η κατάσταση τους οδηγεί σε μία σχάση μέσα τους, κατά κάποιο τρόπο «σκίζονται» μεταξύ του εκεί και τότε, από τη μια, και του τώρα και εδώ από την άλλη.

Με αυτόν τον τρόπο υπάρχει και η σχιζοφρένεια μέσα στο έργο, χρησιμοποιείται δηλαδή μεταφορικά. Ουσιαστικά η ασθένεια του Λευτέρη δεν είναι ακριβώς

η σχιζοφρένεια, αλλά στο βάθος υπάρχει η νοσταλγία, που απλώς παρουσιάζει τα κλινικά συμπτώματα μιας σχιζοφρένειας, μιας σχάσης δηλαδή.

—Ποια είναι η αφετηρία σας; Καταπνέετε από το προσωπικό και το γενικευτείτε σε κάτι πιο οικουμενικό;

—Όπως είπα και προηγουμένως, ξεκινάω από ένα θραύσμα, ως το πούμε, το οποίο χωρίς να μπορώ να εξηγήσω και εγώ γιατί μου καρφώνεται, και το οποίο μου τραβεί την προσοχή για να φτιάξω κάτι με αυτό το κομμάτι πραγματικότητας ή μιας ανάμνησης. Να φτιάξω μια άλλη, δική μου πραγματικό-

τητα, κάποιες άλλες καταστάσεις, κάποιους άλλους ανθρώπους να μιλάνε μέσα σε αυτές. Είναι περίπου όπως ο γλύπτης που βλέπει μέσα σε ένα κομμάτι πέτρα κρυμμένο ένα άγαλμα, ακόμα ασχημάτιστο αλλά καταλαβαίνει ότι κάτι υπάρχει εκεί μέσα και αρχίζει και πελεκάει για να το βγάλει. Σαφώς όσο πιο βαθιά πας, το προσωπικό γίνεται κοινωνικό, γίνεται οικουμενικό, χωρίς να το καταλαβαίνεις και εσύ ο ίδιος.

—Τι θέατρο κάνει ο Βασίλης Κατσικονούρης, είναι πολιτικό, ακτιβιστικό, ή ό,τι κάνουμε είναι ούτως ή άλλως πολιτική πράξη;

—Κάνω οντολογικό θέατρο και η πολιτική προκύπτει γιατί η πολιτική δεν είναι κάτι μεμονωμένο, υπάρχει ολόκληρο οντολογικό υπόβαθρο... Ξεκινάω από αυτό το υπόβαθρο, θέλω να το ανιχνεύω. Και έτσι προκύπτουν και οι κοινωνικοπολιτικές προεκτάσεις.

—Για ποιο πράγμα δεν θα έγραφε ποτέ ο Βασίλης Κατσικονούρης;

—Δεν διαλέγω το θέμα. Η δουλειά μου είναι να φτιάξω ένα έργο που να έχει μια δυναμική και να μιλάει στον θεατή... Δεν ξεκινάω από τη θέση ότι έχω να πω κάτι, εγώ ίσως και να μην έχω να πω τίποτα. Απλώς η δουλειά μου είναι να φτιάξω κάτι που να μιλάει από μόνο του, και να λέει όχι αυτά που θα ήθελαν να ακούσουν οι θεατές, αλλά αυτά που θα ήθελαν να πουν, και ίσως δεν έχουν τις λέξεις. Ένα θεατρικό έργο, για μένα τουλάχιστον, δεν χρειάζεται να έχει ένα μήνυμα το οποίο πρέπει να ακούσουν οι θεατές, που μπορεί και να μην ενδιαφέρονται για τις ιδεολογικο-πολιτικές προτιμήσεις του συγγραφέα. Η δουλειά του συγγραφέα και η οποία κοινωνική του προσφορά πιστεύω ότι είναι να μιλήσει εκ μέρους των θεατών, καταθέτοντας και τα προσωπικά του βιώματα, έτσι ώστε μέσα από το έργο του να αισθάνονται ότι εκφράζονται και αυτοί και γνωρίζουν και οι ίδιοι πράγματα για τον εαυτό τους και την κατάστασή τους, που ίσως να μην είχαν τον τρόπο να τα δουν.

—Ποιος είναι ο ρόλος του θεατρικού συγγραφέα, όταν ανεβαίνει το έργο του;

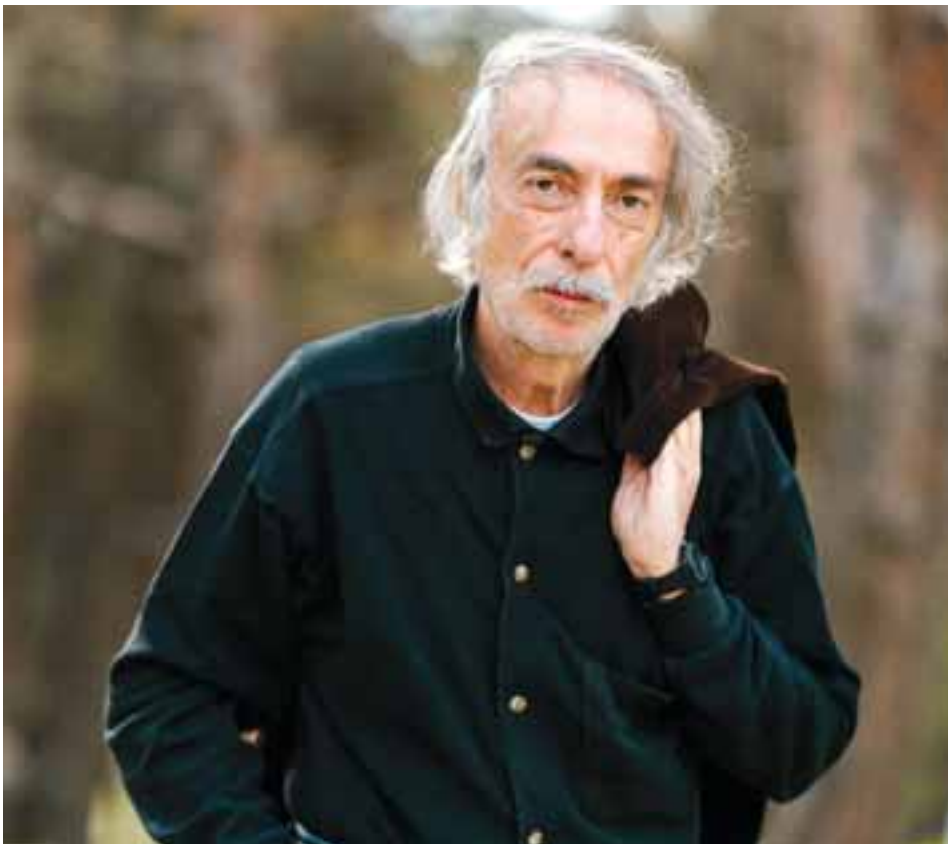
—Νομίζω να μπορεί να βοηθήσει, όχι με την έννοια του κηδεμόνα του έργου, αλλά ως ο άνθρωπος που έχει διανύσει την πορεία συγγραφής του και μπορεί να καταθέσει τη μαρτυρία του για το τι είδε, τι διάλεξε και τι απέρριψε σε όλη αυτή την πορεία, να καταθέσει το ψυχικό του υλικό. Αυτό νομίζω ότι μπορεί να είναι πραγματικά πολύ χρήσιμο και να αξιοποιηθεί από τον σκηνοθέτη και τους ηθοποιούς.

ΤΟ ΓΑΛΑ



Πληροφορίες:
«Το Γάλα» του Βασίλη Κατσικονούρη, ανεβαίνει από το Θέατρο Λέξη σε σκηνοθεσία Μαρίνας Βρόντη και παραγωγή Γιώργου Τσιάκκα. Παραστάσεις στο Θέατρο Λέντρο, Ενότητος 44, Παλλουριώτισσα. Παίζουν οι ηθοποιοί: Χριστίνα Παυλίδου, Αντρέας Παπαμιχαλόπουλου, Βασίλης Χαραλάμους και Σταυριάννα Καδή.

www.soldout
ticketbox.com



Βλέπουμε σε πολλές ευρωπαϊκές δημοκρατίες να αναδεικνύονται δυνάμεις —και να παίρνουν την εξουσία—, οι οποίες έχουν ένα μεγάλο ποσοστό εκθρόνισης προς αυτό που έχουμε μάθει να εννοούμε όταν λέμε ευρωπαϊκή δημοκρατία, λέει ο Βασίλης Κατσικονούρης.

Σιγά-σιγά εξαφανίζονται τα σταθερά σημεία αναφοράς

—Έχουμε στην εποχή μας διεθνώς πνευματικούς ανθρώπους που μιλούν για όσα είναι πια επικίνδυνα;

—Το ζήτημα είναι να υπάρχουν και πνευματικοί δέκτες, οι πομποί υπάρχουν. Το θέμα είναι τι και πώς φτάνει στην κοινωνία. Για να υπάρχουν πνευματικοί δέκτες και να κουνιέται η βελόνα στον παλμογράφο τους πρέπει να υπάρχει και μια συνέχεια των γενεών. Ζούμε σε μία εποχή που έχει επέλθει μία ασυνέχεια και ένα βαθύτατο ρήγμα στην παράδοση από κάθε γενιά στην επόμενη. Μπορεί, άλλωστε, κάθε γενιά να αμφισβητούσε την προ-

ηγούμενη, αλλά υπήρχαν κάποιες κοινές σταθερές. Πράγματα που η μία γενιά είχε παραδώσει στην άλλη και ήταν δεδομένα, ανεξαρτήτως της αμφισβήτησης που μπορεί να υπήρχε, όπως άνθρωποι των τεχνών που σήμερα οι νέες γενιές αγνοούν παντελώς. Για παράδειγμα όταν πέθανε ο Διονύσιος Σαββόπουλος οι σημερινοί 20άρηδες ρωτούσαν ποιος είναι. Οι 20άρηδες της προηγούμενης γενιάς τον ήξεραν, ακόμα και αν και γι' αυτούς ήταν παλιός, όπως και η δική μου γενιά ήξερε τον Τσιτσάνη ή τον Βαμβακάρη. Σιγά-σιγά εξαφανίζονται τα σταθερά σημεία αναφοράς.

—Τι σας φοβίζει περισσότερο σήμερα στην κοινωνία μας;

—Ο κίνδυνος για τη δημοκρατία. Βλέπω πως υπάρχει και μία θολούρα, η οποία δημιουργεί μία αίσθηση ότι όλα είναι σχετικά, άρα και η ίδια η δημοκρατία είναι κάτι σχετικό. Ήδη βλέπουμε σε πολλές ευρωπαϊκές δημοκρατίες να αναδεικνύονται δυνάμεις —και να παίρνουν την εξουσία—, οι οποίες έχουν ένα μεγάλο ποσοστό εκθρόνισης προς αυτό που έχουμε μάθει να εννοούμε όταν λέμε ευρωπαϊκή δημοκρατία.

—Μας έχει κερδίσει ο καπιταλισμός;

—Βέβαια μάς έχει κερδίσει, και με βαρύ σκορ! Πάντα όμως υπάρχει περιθώριο για το γκολ της τιμής!

—Άρα είστε αισιόδοξος...

—Όσο αισιόδοξος είναι κάποιος για το γκολ της τιμής! Δίνω βάρος στη λέξη τιμή, να μην «ξεπουληθούμε» και τελείως. Γενικά πιστεύω ότι ο καπιταλισμός είναι η κατάκτηση της ελευθερίας, και ο σοσιαλισμός, όπως εφαρμόστηκε, είναι η κατάργησή της!

—Τι μας κάνει πραγματικά ελεύθερους;

—Μιλώντας για πολιτικά συστήματα, μόνο και μόνο που βάζουμε τον όρο σύστημα, γίνεται κατανοητό ότι ένα ποσοστό της ελευθερίας θα πρέπει να καταργηθεί για να ευμερήσει το σύστημα. Αλλά από την άλλη μεριά, μιλώντας για ελευθερία, η μόνη λύση είναι η ελευθερία των μαζών, έτσι όμως που να μην είναι πια μάζες, αλλά κοινότητες σκεπτόμενων πολιτών. Η δημοκρατία λοιπόν, που λέγαμε πιο πριν, είναι ένα πέρασμα προς μία τέτοια κατάσταση, το οποίο στην εποχή μας κινδυνεύει να κλείσει. Γι' αυτό είναι άμεση ανάγκη, πέ-

ρα από το αν είναι κανείς δεξιός ή αριστερός, να υπερασπιστούμε τη δημοκρατία, ως τρόπο σκέψης και συνύπαρξης, και να την επανανοηματοδοτήσουμε με πνευματικό περιεχόμενο. Χρειαζόμαστε πνεύμα ή όπως είπε και ο Γκαίτε «περισσότερο φως», μόνο που αυτός το είπε την ώρα που πέθαινε... Τουλάχιστον εμείς να το αναζητήσουμε πιο έγκαιρα

—Οι εποχές το επιτάσσουν, γιατί είναι σκοτεινές...

—Όλες οι εποχές είναι σκοτεινές, όταν δεν υπάρχει προσωπική συνειδητότητα και ευθύνη.



Το μυθιστόρημα του Αντρές Μοντέρο ξεχειλίζει από μικρές ιστορίες, συγκινητικές, αστείες, κάποτε διασκεδαστικές, συχνά θλιβερές. Όλες όμως γεμάτες ζωή και συναισθήματα.

Ο Χερόνιμο γυρίζει για να συνδεθεί πάλι με τη γη που τον γέννησε, μα και με τον μόνο συγγενή που έχει να τους συνδέει το αίμα. Αυτόν τον αδελφό, τον δον Χουλιάν, που ποτέ μα ποτέ δεν έφυγε από το νησί, δεν είδε στα εβδομήντα του χρόνια τίποτε άλλο από τούτο τον τόπο.

ANDRES MONTERO
Η χρονιά που μιλήσαμε με τη θάλασσα
μτφρ.: Μαρία Παλαιολόγου
εκδ. Διόπτρα, 2025, σελ. 270

Της **ΖΩΗΣ ΚΑΡΑΜΗΤΡΟΥ**

Καμία βιασύνη. Στο νησί που δεν το δείχνουν καν οι χάρτες, απέναντι από τη στεριά της Χιλής, κανείς δεν βιάζεται να καταναλώσει ζωή. Όλα κυλούν ήσυχα, οι άνθρωποι βιώνουν τις στιγμές χωρίς εκπλήξεις, χωρίς μεγάλες έγνοιες, αρκεί η γη να δίνει καρπούς, η θάλασσα να είναι γεμάτη ψάρια, η ταβέρνα να έχει κρασί για τα βράδια, το αεροπλανάκι του Μάικ να έρχεται πού και πού φέρνοντας εφόδια, ειδήσεις και σπάνια πια, πολύ σπάνια, ανθρώπους.

Να, όπως τώρα που από τη σκάλα του κατεβαίνει ο δον Χερόνιμο Γκαρσές. Ερχεται ύστερα από πενήντα ολόκληρα χρόνια, αυτός, ένας απόγονος της πιο πλούσιας, της πιο ισχυρής οικογένειας του νησιού, που την άφησε πίσω του κάποτε άναυδη, αποφασισμένος να ανακαλύψει τον πατέρα που δεν γνώρισε ποτέ.

Αυτό το ταξίδι που σχεδιάστηκε για λίγο, με την επιστροφή προγραμματισμένη, έμελλε να μην τελειώσει ποτέ και να γίνει ολόκληρη η ζωή του. Διάφορες δουλειές, διαφορετικές χώρες, μια φωτογραφική μηχανή κρεμασμένη στον ώμο, κι ο Χερόνιμο, φυγός από την πατρική γη στην οποία επιστρέφει, τον περιμένει



Το μικρό νησί που δεν υπάρχει στους χάρτες περίμενε πενήντα χρόνια τον ήρωα. Γόνος της πιο ισχυρής οικογένειας, ο Χερόνιμο γύρισε γεμάτος εμπειρίες, αλλά πάμφτωχος.

πάντα ο διδυμός του Χουλιάν. Ο τριδυμός του μάλλον. Γεννήθηκαν τρία αγόρια, ίδια, αεχωρίστα, δεμένα παντοτινά μεταξύ τους. Μα ποιος από τους τρεις είχε πεθάνει μωρό; Αυτός που πράγματι είπαν, ο Χουάν δε Διός, ή μήπως ένας από τους δύο που έζησαν; Ένα τεράστιο ερώτημα για ολόκληρη τη ζωή τους, που δεν είναι το μόνο.

Ο Χερόνιμο γυρίζει για να συνδεθεί πάλι με τη γη που τον γέν-

νησε, μα και με τον μόνο συγγενή που έχει να τους συνδέει το αίμα. Αυτόν τον αδελφό, τον δον Χουλιάν, που ποτέ μα ποτέ δεν έφυγε από το νησί, δεν πάτησε το πόδι του στη στεριά απέναντι, δεν είδε στα εβδομήντα του χρόνια τίποτε άλλο από τούτο τον τόπο, που τον αγναντεύει από την κορυφή του λόφου, αποκομμένος από όλους, βυθισμένος στη σιωπή, στη μοναξιά, σε αυτό που μοιάζει με πένθος για την απώ-

λεια της αγαπημένης του Μιλένα, αλλά δεν είναι παρά φοβερή, σαρωτική, ατιθάσευτη ενοχή.

Πλούσιος χωρίς πλούτη

Οι κάτοικοι αποδέχονται σιγά σιγά αυτόν τον ξένο που γύρισε πολυταξιδεμένος αλλά πάμφτωχος, αφημένος στη γενναιοδωρία τους, γιατί ξέρει να πίνει μαζί τους στην ταβέρνα και να διηγείται ιστορίες που τους συνεπαίρνουν, γεμάτες φαντασία για έναν

κόσμο που δεν ξέρουν, τον κόσμο έξω από τον μικρό τόπο τους. Τον αποδέχονται ταΐζοντας και τη μεγάλη περιέργειά τους, καθώς υπάρχει ένα μυστήριο στη σχέση του με τον αδελφό του, σχέση που βλέπουν να ξαναχτίζεται με δυσκολία και πόνο, με σιωπές και λίγες κουβέντες, με τις επισκευές στο ξεκαρβαλωμένο πατρικό που οδηγούν τ' αδελφία ξανά κάτω από την ίδια στέγη, κι εκείνη η γιορτή του τέλους, καθαρτήρια για όλους.

Αποφάσεις ζωής

Είναι σωστές οι αποφάσεις που παίρνουμε στη ζωή μας χαράσσοντας τη ρότα της; Και αυτές που δεν τολμάμε να πάρουμε; Έχει νόημα να μετανιώσουμε όταν τα χρόνια έχουν περάσει και τίποτα δεν μπορεί να αλλάξει πια; Και οι άνθρωποι; Ποιο ρόλο έχουν οι δικοί μας άνθρωποι στις αποφάσεις αυτές, όταν τους αφήνουμε νομίζοντας ότι θα σωθούμε μακριά τους, αλλά το μόνο που χρειάζεται είναι να αντέξουμε ένα κοιτάγμα του εαυτού μας όπως ακριβώς είναι;

Μία ιστορία υπάρχει μονάχα χάρη στον τρόπο που την αφηγείται και ο Μοντέρο είναι αποφασισμένος να την κάνει να υπάρξει, γεμάτη από πολλές μικρές ιστορίες, συγκινητικές, αστείες, κάποτε διασκεδαστικές, συχνά θλιβερές. Γεμάτες ζωή όμως, που κυματίζει όπως η θάλασσα και λάμπει σαν τη χρυσή καμπίνα, βυθισμένη στα βαθιά νερά του νησιού.

Κομμένη Κλωστή
ΕΠΙΛΟΓΕΣ, ΕΠΙΛΟΓΕΣ, ΕΠΙΛΟΓΕΣ.

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 21:00

SEW TORN / KOMMENH KLWSTH
ΚΩΜΩΔΙΑ

Η Μπάρμπαρα είναι μια νεαρή μοδίστρα που γίνεται μάρτυρας σε μια παράνομη συναλλαγή. Σε μια ολοένα και πιο επικίνδυνη καταδίωξη, οι επιλογές της την οδηγούν σε τελείως διαφορετικές εκβάσεις.

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet **cytavision** **MOVIES HD** **MESIMVRIA**

Θέση: 101 Θέση: 49 www.mesimvria.com

10.12.2025
Τετάρτη *Wednesday*

Θέατρο Ριάλτο
Rialto Theatre

Ρεσιτάλ αισθήσεων
Δ.Μπάσης & Π. Μάργαρης

10.12.2025
20:30 (130')

Νουσκή Music

Παραγωγή: **360** **Ελληνικό Κέντρο Πολιτισμού** **ΕΡΤ2** **ΕΡΤ3** **ΕΡΤ4** **ΕΡΤ5** **ΕΡΤ6** **ΕΡΤ7** **ΕΡΤ8** **ΕΡΤ9** **ΕΡΤ10** **ΕΡΤ11** **ΕΡΤ12** **ΕΡΤ13** **ΕΡΤ14** **ΕΡΤ15** **ΕΡΤ16** **ΕΡΤ17** **ΕΡΤ18** **ΕΡΤ19** **ΕΡΤ20** **ΕΡΤ21** **ΕΡΤ22** **ΕΡΤ23** **ΕΡΤ24** **ΕΡΤ25** **ΕΡΤ26** **ΕΡΤ27** **ΕΡΤ28** **ΕΡΤ29** **ΕΡΤ30** **ΕΡΤ31** **ΕΡΤ32** **ΕΡΤ33** **ΕΡΤ34** **ΕΡΤ35** **ΕΡΤ36** **ΕΡΤ37** **ΕΡΤ38** **ΕΡΤ39** **ΕΡΤ40** **ΕΡΤ41** **ΕΡΤ42** **ΕΡΤ43** **ΕΡΤ44** **ΕΡΤ45** **ΕΡΤ46** **ΕΡΤ47** **ΕΡΤ48** **ΕΡΤ49** **ΕΡΤ50** **ΕΡΤ51** **ΕΡΤ52** **ΕΡΤ53** **ΕΡΤ54** **ΕΡΤ55** **ΕΡΤ56** **ΕΡΤ57** **ΕΡΤ58** **ΕΡΤ59** **ΕΡΤ60** **ΕΡΤ61** **ΕΡΤ62** **ΕΡΤ63** **ΕΡΤ64** **ΕΡΤ65** **ΕΡΤ66** **ΕΡΤ67** **ΕΡΤ68** **ΕΡΤ69** **ΕΡΤ70** **ΕΡΤ71** **ΕΡΤ72** **ΕΡΤ73** **ΕΡΤ74** **ΕΡΤ75** **ΕΡΤ76** **ΕΡΤ77** **ΕΡΤ78** **ΕΡΤ79** **ΕΡΤ80** **ΕΡΤ81** **ΕΡΤ82** **ΕΡΤ83** **ΕΡΤ84** **ΕΡΤ85** **ΕΡΤ86** **ΕΡΤ87** **ΕΡΤ88** **ΕΡΤ89** **ΕΡΤ90** **ΕΡΤ91** **ΕΡΤ92** **ΕΡΤ93** **ΕΡΤ94** **ΕΡΤ95** **ΕΡΤ96** **ΕΡΤ97** **ΕΡΤ98** **ΕΡΤ99** **ΕΡΤ100**



ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ



Δεν ακούει κανείς συχνά να αποδίδονται με τόσες αποχρώσεις και να έχουν δουλευτεί με τόση λεπτομέρεια οι χαρακτήρες που ενσάρκωσε ο Αργύρης.

Βέρντι και Βάγκνερ από τον Αρη Αργύρη

Περίπου έναν χρόνο μετά την περυσινή επιτυχημένη εμφάνισή του στην Αθήνα πλάι στην υψίφωνο Αλεξία Βουλγαρίδου, ο βαρύτονος Αρης Αργύρης επέστρεψε στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών. Στις 4 Νοεμβρίου, στην αίθουσα «Δημήτρης Μπτρόπουλος», παρουσίασε ένα απαιτητικό πρόγραμμα με άριες από όπερες του Βέρντι και αποσπάσματα από όπερες και μουσικά δράματα του Βάγκνερ. Μαζί του στο πιάνο ήταν ο Πέτερ Μπόρτφελτ, ο οποίος, επιπλέον, έπαιξε συνθέσεις του Λιστ.

Ο Αργύρης επιβεβαίωσε τις θετικές εντυπώσεις που είχε αφήσει η περυσινή συναυλία («Κ» 13.10.2024). Κατ' αρχάς διαθέτει ακόμη μια ακμαία, καλά εστιασμένη εντυπωσιακή φωνή σκούρου ηχοχρώματος, ρωμαλέα, με μεγάλη ισχύ και άνεση στην ψηλή περιοχή. Έυκολα γεμίζει μια μεγάλη αίθουσα, πόσο μάλλον την περιορισμένων διαστάσεων «Δημήτρης Μπτρόπουλος». Η άρθρωσή του είναι εξαιρετική στα ιταλικά, όπως επίσης στα γερμα-

ες, ειδικότερα στους χαρακτήρες που επέλεξε από όπερες του Βέρντι. Καθένας τους αναδείχθηκε ως μια ξεχωριστή προσωπικότητα, διαφορετική από την άλλη: Συντετριμμένος ο Ναβουχοδονόσορ στη φυλακή, με σπάνια ευγένεια ακόμη και την ύστατη στιγμή ο Ροντρίγκο, γεμάτος πόνο που μετασχηματίζεται σε οργή ο Ριγολέτος, μηχανορράφος και αβυσσολάλα σκοτεινός ο Ιάγος.

Πλήρη πορτρέτα

Ακόμη πιο εντυπωσιακές ήταν οι ερμηνείες του Αργύρη στα έργα του Βάγκνερ. Οχι συμπτωματικά, ο τραγουδιστής καλείται συχνά να ερμηνεύσει στη σκηνή τον Ολλανδό, όσο και τον Βόταν σε πλήρεις παραγωγές του «Δακτυλιδιού» στη Βουδαπέστη (2023) και τη Σόφια όπου, παρεμπιπτόντως, η «τετραλογία» του Βάγκνερ ανέβηκε το 2024 σε νέα παραγωγή, τη δεύτερη μέσα σε δεκαπέντε χρόνια. Για την ιστορία, σημειώνεται ότι στην Αθήνα το βαγκνερικό «Δακτυλίδι» έχει παρουσιαστεί πλήρες μία και μόνη φορά το 1938 από την Όπερα της Φρανκφούρτης στο θέατρο Ρεξ.

Η εξοικείωση του Αρη Αργύρη με τους χαρακτήρες του Βάγκνερ ήταν εμφανής. Στο απόσπασμα από τον εισαγωγικό «Χρυσό του Ρήνου» ο Βόταν του είναι ακόμη γεμάτος φιλοδοξία και ενέργεια. Στη συνέχεια, στον συγκλονιστικό «Αποκαιρετισμό» του στη «Βαλκυρία», η ηρωική φωνή του Έλληνα βαρύτονου εκφράζει τη συντριβή όσο και την παραίτηση του Βόταν. Έτσι, ο αρχηγός των θεών αποκτά χαρακτηριστικά πολύ πιο ανθρώπινα, καθώς η φωνητική παλέτα του τραγουδιστή περιλαμβάνει όλες τις διαβαθμίσεις από την τρομακτική ισχύ έως τον ψίθυρο.

Ειδικά στα αποσπάσματα από έργα του Βάγκνερ έλειπε η ορχήστρα. Το πιάνο είναι εκ των πραγμάτων αδύνατο να αποδώσει τον πλούτο και τα τόσα επίπεδα της μουσικής του Γερμανού συνθέτη, παρότι ο Μπόρτφελτ έκανε φιλόδοξα εκτός προγράμματος την περίφημη άρια του Φίγκαρο από τον «Κουρέα της Σεβίλλης» με άνεση, δεξιοτεχνία και μαεστρία που σπανίζουν. Τυχεροί όσοι τον απολαμβάνουν πιο συχνά και υπό τις κατάλληλες συνθήκες.



Η Κάουθερ Μπεν Χανία λίγο μετά την απονομή του Αργυρού Λέοντος - Μεγάλου Βραβείου της επιτροπής για τη «Φωνή της Χιντ Ρατζάμπ». «Μίλησα με τη μητέρα της Χιντ, μια εκπληκτική γυναίκα, υπόδειγμα αντοχής. Μου είπε ότι δεν θέλει η φωνή της κόρης της να ξεχαστεί», λέει στην «Κ» η βραβευμένη σκηνοθέτις.



Η πραγματικότητα στη Γάζα ξεπερνά τη μυθοπλασία. Θέλεις ιστορία τρόμου; Γάζα. Θέλεις πολεμική ταινία; Γάζα. Θέλεις θρίλερ; Γάζα. Το σενάριο ήταν σχεδόν γραμμένο από μόνο του πριν κάνω κάτι εγώ.



CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ



Τέσσερις ηθοποιοί υποδύονται τους εθελοντές της Ερυθράς Ημισελήνου που στάθηκαν εκείνη την ημέρα γύρω από το τηλέφωνο επικοινωνώντας με τη μικρή Χιντ. Το φιλμ απέσπασε χειροκρότημα διάρκειας 23 λεπτών στη Βενετία.

Κάουθερ Μπεν Χανία, σκηνοθέτις

Στη Γάζα δεν ζουν άνετα, σκοτώνονται

«Η φωνή της Χιντ Ρατζάμπ» είναι μια κραυγή απελπισίας

Όσοι πηγαίνουν στις πρωινές δημοσιογραφικές προβολές των μεγάλων κινηματογραφικών φεστιβάλ γνωρίζουν την ατμόσφαιρα: νωχελικότητα, νύστα, μερικά σκόρπια ροχαλητά από εκείνους που ξενύχτησαν το προηγούμενο βράδυ. Τούτων λεχθέντων, ήταν τρομακτική η αντίθεση εκείνο το πρωί στη Sala Darsena της Βενετίας, με τον κόσμο να βγαίνει από την προβολή με κόκκινα μάτια και συγκλονισμένες εκφράσεις στο πρόσωπο. Το ίδιο βράδυ «Η φωνή της Χιντ Ρατζάμπ» απέσπασε χειροκρότημα διάρκειας 23 λεπτών(!) στην επίσημη πρεμιέρα της, ενώ λίγες ημέρες αργότερα κέρδισε το Μεγάλο Βραβείο της επιτροπής, δεύτερη τη τάξει διάκριση του φεστιβάλ. «Ήταν σουρεαλιστικό. Ήξερα προφανώς ότι η ταινία είναι συγκινητική, ωστόσο μέχρι την πρεμιέρα την είχαμε δείξει μόνο σε έναν κλειστό κύκλο ανθρώπων και αυτό που έγινε εκεί ξεπέρασε κάθε προσδοκία μου», μας είπε μερικές ώρες αργότερα η δημιουργός του φιλμ, Κάουθερ Μπεν Χανία. Ακόμη και το πρωινό της συνέντευξης η φωνή της ήταν φορτισμένη, γεμάτη ένταση, όπως και η ταινία της, που κυκλοφορεί εδώ και λίγες ημέρες στις αίθουσες.

Αληθινή ιστορία

Στις 29 Ιανουαρίου 2024, η εξαχρονη Χιντ Ρατζάμπ επικοινωνεί μέσω του θείου της με τα κεντρικά της Ερυθράς Ημισελήνου στη Ραμάλα. Ζητάει βοήθεια καθώς βρίσκεται μόνη της, παγιδευμένη σε ένα αυτοκίνητο, εν μέσω πυρών στη Γάζα. Καθώς οι εθελοντές συνεχίζουν να μιλούν μαζί της προσπαθώντας απεγνωσμένα να στείλουν ασθενοφόρο για να την παραλάβει, η αγωνία κορυφώνεται. Το ίδιο όμως συμβαίνει και μέσα στην αίθουσα προβολής, με τους θεατές να ακούν την αληθινή φωνή της μικρής Χιντ, απέναντι στην οποία «παίζουν» οι ηθοποιοί-εθελοντές της Ερυθράς Ημισελήνου. Και ως γνωρίζουν την κατάληξη της ιστορίας από τις ειδήσεις.

«Είναι αλήθεια ότι το σινεμά δεν αποτελεί πια το επίκεντρο

της εικόνας που ήταν στον 20ό αιώνα. Αυτό είναι πια το Ίντερνετ και τα σόσιαλ μίντια. Αναρωτιέσαι πόση από αυτή την υπερπληροφόρηση είναι πραγματική και πόση... αμνησία. Οτι βασικά μας αναισθητοποιεί. Σκέφτομαι μήπως το σινεμά είναι το μέρος για να μιλήσουμε για τη μνήμη, να αναπτύξουμε συναισθήματα, να συνδεθούμε. Στον κινηματογράφο συνδέσαι με τους χαρακτήρες, με τους αγώνες τους, σχεδόν γίνεσαι ένα μαζί τους. Αυτή η συμπόνια απουσιάζει εντελώς από τα σόσιαλ μίντια», σχολιάζει η Μπεν Χανία, ερμηνεύοντας την πηγαία συγκίνηση των θεατών.

Όσο για την επιλογή της, που κατακρίθηκε μάλιστα από κάποιους, να χρησιμοποιήσει τα ντοκουμέντα με την ίδια τη φωνή της Χιντ Ρατζάμπ, απαντά: «Σκέφτηκα όλες τις προοπτικές πριν κάνω την ταινία. Αρχικά μίλησα με τη μητέρα της Χιντ, μια εκπληκτική γυναίκα, υπόδειγμα αντοχής. Μου είπε ότι δεν θέλει η φωνή της κόρης της να ξεχαστεί, οπότε ήταν σημαντικό να γίνει έτσι. Καταλαβαίνω ότι για κάποιους ανθρώπους μπορεί να είναι λίγο άβολο, όμως αυτή η ταινία δεν προορίζεται να μας κάνει να νιώσουμε άνετα. Οι άνθρωποι στη Γάζα δεν ζουν άνετα, σκοτώνονται».

Στην άλλη άκρη της γραμμής βρίσκονται, όπως είπαμε, οι εθελοντές της Ερυθράς Ημισελήνου, με την ένταση ανάμεσά τους να ανεβαίνει γεωμετρικά, καθώς οι ώρες περνούν χωρίς να καταφέρουν να προσφέρουν βοήθεια στο εξάχρονο κορίτσι. «Έκανα μεγάλες συζητήσεις με αυτούς τους ανθρώπους. Μου είπαν για την καφκική διαδικασία του “συντονισμού”, το πώς δηλαδή ανοίγει κάποιος ένα μονοπάτι διάσωσης μέσα στην εμπόλεμη ζώνη, σε συνεργασία με τον ισραηλινό στρατό. Σοκαρίστηκα από το πώς κάποιος θέτει κανόνες πρακτικά αδύνατον να τους ακολουθήσεις. Και αν τους ακολουθήσεις, τίποτα δεν είναι εγγυημένο. Αυτό, για εμένα, είναι ο ορισμός της κατοχής. Το να φτιάχνεις κανόνες για να κάνεις τη ζωή του άλλου αβιώτη».

Ποια είναι ωστόσο η γνώμη της Μπεν Χανία σχετικά με μια (πιθανή) ταινία που θα χρησιμοποιούσε παρόμοια μέσα, δηλαδή την πρόκληση συγκίνησης, για να αφηγηθεί π.χ. την ιστορία της επίθεσης της 7ης Οκτωβρίου; «Καθένας έχει το δικαίωμα να κάνει την ταινία που θέλει. Ο κινηματογράφος έχει να κάνει με την επιλογή μιας ιστορίας. Το γεγονός ότι υπάρχει εκείνη της Χιντ Ρατζάμπ δεν απαγορεύει τις υπόλοιπες. Χρειαζόμαστε ιστορίες. Όσο για τη συγκίνηση, τι είναι το σινεμά εκτός από πρόκληση συναισθημάτων; Αυτό όμως που συμβαίνει στη Γάζα δεν θα έπρεπε να προκαλεί άλλα συναισθήματα, παρά μόνο θυμό και ντροπή».

Ο ρόλος του σινεμά

Παρακολουθώντας τις αντιδράσεις όσων είδαν την ταινία της στη Βενετία και αλλού, αναρωτιέσαι, έστω ρητορικά: Μπορεί άραγε το σινεμά να αλλάξει κάτι; «Έχω αναρωτηθεί και εγώ για αυτό. Ειδικά πριν κάνω τη συγκεκριμένη ταινία, ένιωθα μία έντονη αίσθηση ανημπορίας σχετικά με όσα συμβαίνουν στη Γάζα. Μπορούν οι ταινίες να αλλάξουν τον κόσμο; Η απάντηση είναι όχι. Μπορούν ωστόσο να αλλάξουν τον τρόπο με τον οποίο βλέπουμε τον κόσμο, που είναι επίσης σημαντικό – μια πιο μακροχρόνια αλλαγή. Οι άνθρωποι βέβαια πεθαίνουν κάθε μέρα. Στην περίπτωση της Γάζας, οι απώλειες γίνονται και απρόσωπες. Το σινεμά μπορεί τουλάχιστον να δώσει ένα πρόσωπο στις ιστορίες τους», απαντά η Μπεν Χανία.

Το σκεπτικό πίσω από την ταινία της μοιάζει απλό, παρ' όλα αυτά το πάντρεμα ντοκουμέντου και μυθοπλασίας είναι πάντα δύσκολη υπόθεση, ιδίως όταν προσπαθείς να μην πέσεις στην παγίδα της υπερβολικής δραματοποίησης. «Γενικώς αυτό ισχύει, απλώς όχι στη συγκεκριμένη περίπτωση. Το λέω με λύπη, διότι η πραγματικότητα στη Γάζα ξεπερνά τη μυθοπλασία. Θέλεις ιστορία τρόμου; Γάζα. Θέλεις πολεμική ταινία; Γάζα. Θέλεις θρίλερ; Γάζα. Το σενάριο ήταν σχεδόν γραμμένο από μόνο του πριν κάνω κάτι εγώ».

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ

Μέχρι τις 26 Ιανουαρίου του 2022, ο Αλεχάντρο Παλόμας (γενν. 1967) ήταν ένας γνωστός Ισπανός συγγραφέας, τιμημένος ήδη με δύο σημαντικά βραβεία της χώρας του (Εθνικό Βραβείο Παιδικής και Εφηβικής Λογοτεχνίας και βραβείο Nadal) για ισάριθμα βιβλία του. Από το βράδυ εκείνης της ημέρας έγινε κάτι πολύ περισσότερο: ένας μάρτυρας κι ένα σύμβολο.

Ένας μάρτυρας σεξουαλικής κακοποίησης από έναν κληρικό εκπαιδευτικό όταν ήταν μόλις οκτώ ετών, αλλά και το σύμβολο του αγώνα για δικαιοσύνη των θυμάτων παιδεραστίας από δεκάδες κληρικούς της Καθολικής Εκκλησίας της Ισπανίας που παρέμεναν στη θέση τους, έχοντας κερδίσει μια διαχρονική ασυλία χάρη στη δύναμη του θεσμού που τους προστάτευε.

Οι αποκαλύψεις του Παλόμας σε εκπομπή ραδιοφωνικού δικτύου εθνικής εμβέλειας προκάλεσαν πάταγο, γιατί πίσω από την καταγγελία δεν βρισκόταν ένα ακόμη ανώνυμο πρόσωπο, αλλά ένας διάσημος συγγραφέας. Ακολούθησε τις επόμενες ημέρες (και μήνες) μια πραγματική θύελλα δημοσιότητας με επίκεντρο τον ίδιο τον Παλόμας και την ιστορία του. Ήταν τέτοια η δίνη των αποκαλύψεων, που ο πρωθυπουργός της Ισπανίας Πέδρο Σάντσεθ κάλεσε τον Αλεχάντρο Παλόμας στην επίσημη πρωθυπουργική κατοικία στη Μαδρίτη, προκειμένου να συζητήσουν πιθανές νομοθετικές πρωτοβουλίες της κυβέρνησης με στόχο την εξάλειψη της διαχρονικής μαστίγας της κακοποίησης ανηλίκων από μέλη της Καθολικής Εκκλησίας.

Χρειάστηκε, ένα μήνα μετά, η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία για να φύγει κάπως το θέμα από την πρώτη γραμμή της επικαιρότητας και να ανακτήσει ξανά ο Παλόμας τον έλεγχο της ζωής του, αλλά και μια στοιχειώδη εσωτερική ηρεμία. Αυτό που από τα εννέα του χρόνια ήταν ένα καλά φυλαγμένο οικογενειακό μυστικό, ξαφνικά είχε μετατραπεί σε αναπόσπαστο κομμάτι της δημόσιας ταυτότητάς του. Οσο και αν ακούγεται παράξενο, έπρεπε να κλείσει και άλλες εκκρεμότητες, κυρίως με τις δύο αδελφές του, οι οποίες άκουσαν για πρώτη φορά τις πιο οδυνηρές λεπτομέρειες αυτής της αποκρουστικής ιστορίας κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων που έδινε ο μικρός τους αδελφός εκείνες τις πρώτες εβδομάδες μετά τη ραδιοφωνική εξομολόγηση.

Και αυτή η ανάγκη για «τακτοποίηση» έδωσε στον Αλεχάντρο Παλόμας το πνευματικό και συναισθηματικό κίνητρο για να αφοσιωθεί σε ένα βιβλίο που αυτή τη φορά δεν θα είχε ως κεκαλυμμένους πρωταγωνιστές τους νεκρούς του –την πολυαγαπημένη μητέρα του και τον απόμακρο και «σκοτεινό» πατέρα– αλλά τον ίδιο του τον εαυτό με το ανείπωτο τραύμα σε πρώτο πλάνο και σε κοινή θέα. Το αυτοβιογραφικό «Αυτά δεν λέγονται» κυκλοφόρησε στην Ισπανία το 2022 κι εδώ και λίγους μήνες βρίσκεται στις προθήκες και των ελληνικών βιβλιοπωλείων από τις εκδόσεις Opera, που τα τελευταία χρόνια μάς έχουν δώσει πρόσβαση σε έξι από τα βιβλία του μέσα από τις πάντα εξαιρετικές μεταφράσεις των Αλεξάνδρας Γκολφινό-πούλου.

Βρήκαμε τον Παλόμας στο καταφύγιό του, ένα απομονωμένο εξοχικό σπίτι, στις παρυφές ενός δάσους αρκετά χιλιόμετρα έξω από τη Βαρκελώνη, εκεί όπου ζει μόνιμα εδώ και πολλά χρόνια μαζί με τα ζώα του. Υστερα από κάποιες απόπειρες σύναψης συντροφικών σχέσεων με άλλους άνδρες, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η σκιά της κακοποίησης παραίταν βαριά για να συνεχίσει τους πειραματισμούς του. Η επαφή με άλλα σώματα εξακολουθεί να παράγει πόνο και φόβο. Με το βιβλίο του ο Παλόμας μάς λέει, με τον τρόπο του, ότι τέτοιου είδους βάνασες συμπεριφορές έχουν χειροπιαστό κόστος στη ζωή των ανθρώπων,

όχι απλά «φόβο» ή «το βίαιο τέλος της παιδικής ηλικίας», αλλά σωματικές καταγραφές και αποφάσεις ζωής, που ακολουθούν τα θύματα βαθιά μέσα στην ενήλικη ζωή τους.

Ο κληρικός –που αρχικά, υποτίθεται ότι, τον πλησίασε για να τον προστατεύσει από τον ανελέητο εκφοβισμό των συμμαθητών του– τον παρενοχλούσε σεξουαλικά για ένα ολόκληρο σχολικό έτος. Τα βασανιστήρια του μικρού Αλεχάντρο κορυφώθηκαν με έναν αποκάλυπτο βιασμό. Παρά τους τόνους τροπής και ενοχών, το εννιάχρονο θύμα βρήκε το κουράγιο να μοιραστεί τα γεγονότα με τους γονείς του και αυτοί με τη σειρά τους να προχωρήσουν στη σχετική καταγγελία στο σχολείο του γιου τους. Αυτό που πέτυχαν ήταν απλώς να σταματήσει ο συγκεκριμένος κληρικός να έχει άμεση επαφή με τον Αλεχάντρο. Καμία δίωξη από τη Δικαιοσύνη, ο συγκεκριμένος άνθρωπος συνέχισε να διδάσκει μέχρι που συνταξιοδοτήθηκε.

Αλλά αυτή ήταν η μοίρα όλων των επίορκων κληρικών στην Ισπανία έως σήμερα. Πώς νιώθει ο ίδιος ο Παλόμας για αυτή



Το βιβλίο του Αλεχάντρο Παλόμας μιλάει για τη φρίκη που βίωσε ο ίδιος από τον άνθρωπο που υποτίθεται ότι ήθελε να τον προστατεύσει. Από έναν «άνθρωπο του θεού».

την πολύ «ειδική μεταχείριση»; «Η Καθολική Εκκλησία –και δεν είναι η μόνη– είναι μια επιχείρηση, μία από τις μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρείες ιστορικά εδραιωμένες στον πλανήτη. Αν κάποιος πιστεύει, σήμερα, ότι υπάρχει κάποια πραγματική πρόθεση εκ μέρους του συγκεκριμέ-

νου θεσμού να αναγνωρίσει τις φρικαλεότητες της σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών που διέπραξε ένας μελών της, λυπάμαι που θα τον απογοητεύσω. Η Εκκλησία είναι σαν τον στρατό, αν και με μια δομή και μια επιχειρηματική προσέγγιση που δεν γνωρίζουν όρια, πάντα με την έγκριση των εκάστοτε κυβερνήσεων. “Ο,τι συμβαίνει στην Εκκλησία, μένει στην Εκκλησία” ή, με άλλα λόγια, δεν αναγνωρίζουν ποτέ τα εγκλήματά τους μέχρι να αναγκαστούν να πληρώσουν γι’ αυτά».

– **Γράφετε στο βιβλίο σας για τη δυσπιστία και το κλασικό «γιατί μιλάει τώρα;», μια συχνή, υποδόρια μομφή που απευθύνεται στα θύματα σεξουαλικής κακοποίησης. Πού αποδίδετε εσείς αυτό το τείχος αμφισβήτησης;**

– Μόλις μιλήσεις και ομολογήσεις τη φρίκη, γίνεται ύποπτος επειδή λες δυνατό αυτό που κα- νεις δεν θέλει να ακούσει. Γίνε- σαι κάτι ενοχλητικό, μέρος αυ- τού που δεν θα μπορούσε ποτέ να υπάρξει. Γι’ αυτό πολλοί άν- δρες και γυναίκες, που έχουν κα-

κοποιηθεί στην παιδική ηλικία τους, δεν μιλούν.

– **Υπήρξε κάποια στιγμή που μετανιώσατε για την αποκά- λυψή σας;**

– Ναι, υπήρξε. Τη στιγμή που κατάλαβα ότι είχα μόλις παραδο- θεί ολοκληρωτικά στα μέσα ενη- μέρωσης, χωρίς φίλτρα, και ότι αυτό που κατήγγειλα θα έπαυε να έχει σημασία τη στιγμή που δεν θα αποτελούσε πλέον είδη- ση. Θα το έκανα ξανά; Ναι και όχι. Ως προσωπική εμπειρία και ευκαιρία μάθησης, ήταν βάνου- σο· ως μέσο επίτευξης ενός συλ- λογικού στόχου, θα σας πω μόνο αυτό: σήμερα, στην Ισπανία, ένα στα πέντε παιδιά κακοποιείται σεξουαλικά, στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων από ένα μέλος της οικογένειάς του ή κάποιον στον άμεσο κύκλο του. Δεν νομίζω ότι υπάρχουν πολύ περισσότερα να προσθέσω.

– **Επισημαίνετε στο βιβλίο τις σκέψεις που είχατε για το αν το πρόσωπο του συγγραφέα επικαλυφθεί από το πρόσωπο του θύματος μετά την αποκά- λυψη. Τι συνέβη τελικά;**

– Υποθέτω ότι ήμουν αφε- λής. Τώρα καταλαβαίνω ότι ήταν ένας αβάσιμος φόβος. Η καταγ- γελία μου έγινε πρώτο θέμα στην Ισπανία για μερικές εβδο- μάδες. Ήμουν παντού στα μέσα ενημέρωσης και στη διάρκεια αυτής της περιόδου το «σκάν- δαλο» κακοποίησης ήταν πρα- κτικά εθνική, ακόμη και πολιτι- κή προτεραιότητα. Ήταν πέντε εξοργιστικές εβδομάδες κατά τις οποίες φαινόταν ότι ήμουν απλώς αυτό, το δημόσιο πρό- σωπο που θα έφερνε μια αλλαγή «στρατοσφαιρικών» διατάσεων στην ισπανική κοινωνία. Ωστό- σο, η έκτη εβδομάδα μάς έφερε τον πόλεμο στην Ουκρανία και ξαφνικά επικράτησε σιωπή. Όλα σκοτείνιασαν. Ο ακτιβιστής Αλε- χάντρο έπαψε να ενδιαφέρει και η εστίαση μετατοπίστηκε σε αυ- τή τη νέα πραγματικότητα. Ένα χρόνο αργότερα, σχεδόν κανείς δεν θυμόταν αυτό το «επεισόδιο» και επέστρεψα στο να είμαι ο συγγραφέας-θεατρικός συγγρα- φέας-ποιητής που ήμουν πριν από την καταγγελία μου.

– **Από τη στιγμή που γράψατε την ιστορία σας και εκθέσατε το τραύμα σας σε κοινή θέα, δεν φοβηθήκατε ότι ακριβώς αυτή η έκθεση θα μπορούσε να υπονομεύσει τη δημιουργική δεξαμενή σας, που παρήγαγε δύο από τα πιο δημοφιλή μυθι- στορήματά σας, το «Ένας γιος» και το «Μια μητέρα»;**

– Οχι, αυτό δεν συνέβη ποτέ. Ο Αλεχάντρο που γράφει ζώς κλεισμένος σε ένα γυάλινο βάζο χωριστά από τα τρέχοντα γε- γονότα είναι πάντα εδώ. Είναι το ίδιο βάζο που με προστατεύει από τον έξω κόσμο από τότε που ήμουν οκτώ ετών. Υποθέτω ότι είναι, ταυτόχρονα, η ευλογία και η κατάρα μου. Οχι, η δημι- ουργική πηγή μου παραμένει ανέγγιχτη. Ξαν να μην τρέφε- ται από αυτό που είναι μέρος του «τι συμβαίνει», αλλά από το «τι υπάρχει».

– **Κάνοντας αναφορά στα βι- βλία που σας βοήθησαν στα δύσκολα χρόνια μετά την κακοποίηση, ανακαλείτε το «Ένας άνδρας» της Οριάντα Φα- λάτσι, που γράφει για τον σύ- ντροφό της και σύμβολο του ελληνικού αντιδικτατορικού αγώνα Αλέκο Παναγούλη. Τι σας είχε συνεπάρει σε αυτή την ιστορία;**

– Τα πάντα και με έναν από- λυτο τρόπο. Είναι ένα από τα αγαπημένα μου βιβλία και ήταν επίσης ένα από τα αγαπημένα βιβλία της μητέρας μου. Στην πραγματικότητα, ήταν ένα από τα πρώτα βιβλία που διάβασα όταν μπήκα στην εφηβεία και από αυτά που με επηρέασαν πε- ρισσότερο, ως αναγνώστη και ως συγγραφέα. Το «Ένας άνδρας» δεν είναι μια ιστορία αγάπης, αλλά η ιστορία αγάπης: για μια γη, για έναν άλλο άνθρωπο, αγά- πη για τις λέξεις, για τη δικαιο- σύνη. Για αυτό που υπερβαίνει τον χρόνο και τη συγχώρεση.



Δεν θέλουν να ακούσουν

Μόλις μιλή- σεις και ομο- λογήσεις τη φρίκη, γίνε- σαι ύποπτος επειδή λες δυνατά αυτό που κανείς δεν θέλει να ακούσει. Γι- νεσαι κάτι ενοχλητικό. Γι’ αυτό πολ- λοί άνδρες και γυναίκες, που έχουν κακοποιηθεί στην παιδική ηλικία τους, δεν μιλούν.



Το βιβλίο «Αυτά δεν λέγονται», του Αλεχάντρο Παλόμας, κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Opera.



Πολυεθνική επιχείρηση

Η Καθολική Εκκλησία – και δεν είναι η μόνη– είναι μια επιχείρη- ση, μία από τις μεγαλύτε- ρες πολυεθνι- κές εταιρεί- ες ιστορικά εδραιωμένες στον πλανή- τη, πάντα με την έγκριση των εκάστοτε κυβερνήσεων. «Ο,τι συμβαί- νει στην Εκ- κλησία, μένει στην Εκκλη- σία».

γαστρονόμος

Χριστούγεννα

χωρίς άγχος

Ένας πολυσέλιδος οδηγός ξεκούραστης γιορπνής μαγειρικής, με μυστικά και εύκολες συνταγές

+

Η Μαριλένα Ιωαννίδου φτιάχνει χριστουγεννιάτικη σαρλότα και μπισκότα με παστά φρούτα και κουμανταρία



Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ανεξάρτητη Πρώτη και Τελευταία Έκδοση

Κυριακή

14.12.25